דבר

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
דבר
עתון פועלי ארץ ישראל
מייסדו ועורכו הראשון ברל כצנלסון ז"ל
מאוחד עם [illegible]

היום בדבר
- תחקיר: עסקי הקרקעות בגדה — היבטים
- ריגול: ציון, הלא תתושאלי — אמיר אורן
- מסע: אהרן מגד חוזר מפולין
- שיחה: חיים גורי עם ע. הלל ומרון בנבנישתי
- טורים: יאיר גרבוז, אמנון דנקנר, קובי לוריא, מושיק.
- „משא" לספרות ואמנות ו„דבר השבוע"

פתוח במוצ"ש — פתוח במוצ"ש
רק בדימור!!!
חדר שינה יוקרתי במחיר
449,000 שקל
כולל מיטה 2.1.90×1.40 ארונות לילה, ראש למיטה, מזרון 1.90×1.40 „ספי".
ארונקיר יוקרתי 10 דלתות 2.75×2.40 במחיר
750,000 שקל
הכל בתצוגה לינו שום
מזרוני „סילי" „ספי" ו„בדיגר" במחירים מפתיעים בסיטונאות וליחידים
פתוח במוצאי שבת משעה 18:00
דימור החברה הרוסית והאמריקה בישראל
ארלוזורוב 53 תל־אביב (בבנין השופרסל)

יום שישי, א' בטבת תשמ"ו, 13 בדצמבר 1985 ● גליון 18685 השנה השישים ואחת.

היום 64 עמודים כולל „דבר השבוע" ● המחיר 940 שקלים כולל מע"מ

מעודד משיחות הרצליה

פרס נחרץ בדעתו להביא סיכסוך טאבה לסיכום חיובי

ינסה להניע שרי הליכוד להסכים לבוררות בין־לאומית ולדעת מקורביו מוכן להסתכן במשבר ממשלתי ● המחלוקת עם המצרים מתמקדת בשאלת היקף נושא הבוררות ● הם עשויים להסכים לכך שהבוררות תדון גם בפישור

מאת יוסי מלמן, סופר „דבר"

ראש הממשלה שמעון פרס, מעודד מתוצאות ה־שיחות שנוהלו בהרצליה, נחרץ בדעתו להביא את המו"מ עם מצרים לסיכום חיובי.

פרס, המקיים התייעצויות בנו־שא זה עם שרי מפלגת העבודה, ינסה לשכנע את שותפיו מה־„ליכוד" בממשלת האחדות, לת־מוך ב„חבילה" הכוללת גם בו־ררות בין־לאומית ליישוב סכסוך טאבה. בין מקורבי ראש הממשלה רווחת הדעה שבעניין זה הוא יהיה מוכן להסתכן גם במשבר ממשלתי.

פרס ינסה לשכנע את שרי ה־ליכוד כי התמורה להסכמה לבו־ררות בעניין טאבה תתבטא בי־שיפור היחסים עם מצרים, לרבות החזרת השגריר ונירמול קשרי ה־מסחר, התיירות, התרבות ועוד.

הנושא כולו יידון בקבינט ב־יום ד'. אם לא יצליח פרס לשכ־נע את שרי הליכוד, ישקול את העברת הנושא לדיון במליאת ה־ממשלה — למרות שהדבר נוגד את ההסכם הקואליציוני — או אף להשתמש בסמכותו כראש ממש־לה כדי להודיע לנשיא מצרים על הסכמת ישראל לבוררות.

בקורביו של ממלא־מקומו יצ־חק שמיר אמרו ל„דבר" כי לא חל כל שינוי בעמדתו ושמיר ממ־שיך להתנגד בתוקף לפתור המ־חלוקת על טאבה בהליך של בור־רות. „אם פרס ומפלגת העבודה רוצים להגיע למשבר", אמר שמיר, „הליכוד לא יפרוש מן הממשלה והדרוש מפרס ללכת לנשיא. להביא להתפטרותה של הממשלה כולה ולהכריז על בחי־רות מוקדמות".

שרים במפלגת העבודה ציינו כי בנוסף לחילוקי הדעות על טא־בה יכולה פרשת הקרקעות בגדה המערבית, בהדמית הליכוד בעיני הציבור לשמש תמריץ נוח למפ־לגת העבודה להביא להקדמת ה־בחירות.

מאת דן אבידן, סופר „דבר" לענייני ערבים

מנכ"ל משרד החוץ דוד קימ־חי אמר אתמול כי בסיבוב ה־שיחות האחרון חלה התקדמות ממשית בסוגיית טאבה. יחד עם זאת ציין, כי שני הצדדים נות־רו חלוקים בסוגייה המרכזית: במה יצטרך לדון הגוף הבורר. הקושי לגשר בין עמדות הצד־דים נובע מדרישת המצרים ש־הבורר יכריע בשאלה הצרה הי־כן עוברות אבני הגבול באיזור טאבה.

ישראל לעומת זאת תובעת שהבורר יכריע בשאלה הרחבה הי־כן עבר קו הגבול בטאבה עוד בשנת 1906.

בינתיים הושגה הבנה בין הצ־דדים בשאלות מהותיות פחות ב־יחס לשטר הבוררות כגון: ש־הגוף הבורר יתכנס באחת ממדי־נות אירופה (כנראה בשווייץ) ו־ביחס למספר חבריו.

מקור בכיר במשלחת הישרא־לית סבור שעתה יוכל הקבינט המדיני להסכים לבוררות כדרך לפתרון בעיית טאבה.

לדעת המקור המצרי, יהיו מו־כנים בסופו של דבר להגיע ל־הסכמה על־כך שהגוף הבורר יוסמך לדון בשלב ראשון וב־אופן זמני גם ביישוב המחלוקת על טאבה בדרכי פישור.

קרא ראיון בעמוד 2

בשיחות הושגה כמו־כן הסכמה על התחלת ביצוע מספר הסד־רים דו־צדדיים בין מצרים ל־ישראל מה־1 בינואר כגון: חי־פוש הצוללת „דקר", הקמת אנ־דרטות לחיילי צה"ל שנפלו על אדמת מצרים, הסדרי שיט ב־מיפרץ אילת וכו'.

יחד עם זאת הביעו מקורות ישראליים חשש שהמצרים לא י־עמדו בסיכומים אלה אם הקבי־נט המדיני לא יאשר את ההבנה שהושגה בשיחות העבודה בעני־ין שטר הבוררות.

חברי משלחת ישראל (מלמין) מנכ"ל משרד החוץ דוד קמחי, מנכ"ל משרד ראש הממשלה אברהם טמיר והשגריר במצרים משה ששון מסכמים את השיחות שניהלו עם המשלחת המצרית במלון „דניאל" בהרצליה צילום ישראל סאן

אין ראיה לחבלה במטוס האמריקאי שהתפוצץ בקנדה על 258 נוסעיו

הסיע חיילים מהכוח הרב־לאומי בסיני ● התרסק ליד שדה־התעופה של גאנדר בניו־פאונדלנד

מאת אמיר אורן, סופר „דבר" בארה"ב וסוכנויות הידיעות

וואשינגטון (מיוחד ל„דבר"). — דוברי ממשל רייגן אמרו אמש, כי אין כל ראיה לחבלה במטוס־השכר די־סי־8 של חב־רת „ארו־איירליינס" ממיאמי, שהתרסק אתמול ליד גאנדר ש־בניו־פאונדלנד, קנדה, מיד לאחר חניית־ביניים שם בדרכו מקא־היר ומקלן לנמל־התעופה הופ־קינסוויל שבמדינת קנטאקי. ב־התרסקות נהרגו 250 אנשי־צבא (ביניהם שלוש נשים) ושמונה אנשי־צוות.

אנשי הצבא השתייכו לגדוד מ־אוגדת הסער המוטסת 101, שב־סיסה בפורט קאמבל שבסמוך ל־נמל התעופה הופקינסוויל, שהוק־צה לכוח הרב־לאומי בסיני. ה־גדודים מושאלים בדרך כלל מ־אוגדה זו ומאוגדת הצנחנים 82 שבפורט־בראג, או מהכוחות המ־יוחדים שבבסיס זה, בסבב של 6 חודשים. הפלוגה שנספתה אתמול סיימה את הצבתה בסיני ונמצאה בדרכה לחופשת חג־המולד.

הגופות התפזרו לעברים

עדי ראיה במקום סיפרו, כי המטוס צלל לשטח מיוער, כאר־בעה קילומטר משדה התעופה מ־מנו המריא, התפרק לחתיכות, ב־פזרו גופות שרופות וציוד צבאי. מדיווחים אחרים נמסר, כי המטוס התפוצץ באויר בהאירו את ה־שמים. אולם דובר צבאי קנדי אמר, כי לא ידוע לו על התפו־צצות וכי נסיבות האסון נבדקות על ידי הרשויות האזרחיות. צוו־תי בדיקה של מינהל התעופה ה־אזרחית האמריקאית ושל הפנטגון חוקרים גם הם את נסיבות ההת־רסקות.

מטוס מסוג „די.סי.־8" מהסוג שהתרסק מעל ניופאונדלנד וגרם למותם של 258 נוסעיו ואנשי צוותו צילום: א.פ.

רה"מ והרמטכ"ל שיגרו תנחומים

להלן נוסח מברק התנחומים ששיגר אמש ראש־הממשלה, מר שמעון פרס, לנשיא ארה"ב, מר רונלד ריגן, בהיוודע דבר אסון התעופה הכבד בקנדה:

„אנו מזועזעים ונ־שופי יגון לנוכח הטרגדיה הנוראה. ה־אנשים הצעירים שקיפחו את פתיל חייהם בהתרסקות המט־וס שירתו את משימת שמי־רת שלום העולם. ברצוני ל־שגר למשפחות השכולות ול־עם האמריקאי את תנחומיהם הכנים של ממשלת ישראל ועם ישראל".

הרמטכ"ל שלח אמש כברקי תנחומים לראש המטות המ־שולבים של צבא ארה"ב ומ־פקד הכוח הרב־לאומי וזה נוסח המברק:

„בשם צה"ל ובשמי אני מ־ביע תנחומים על נפילתם של חיילי צבא ארה"ב ששירתו ב־כוח הרב־לאומי בתאונת המ־טוס, בדרכם הביתה. „צה"ל מעריך את פועלם של חיילי ה־כוח הרב לאומי לשלום המזרח התיכון ומשתתף באבלן של ה־משפחות ושל צבא ארה"ב.

שר התעופה הקנדי מסר, כי המטוס התרסק בגובה 300 רגל בלבד. השר אישר כי אין כל ני־צולים באסון. שירותי החילוץ ה־גיעו למקום כ־45 דקות לאחר ההתרסקות והקימו שם חדר־מתים זמני, כדי לאסוף את הגופות.

בינתיים הוטחו האשמות באר־ה"ב נגד חברת התעופה, שהפ־עילה את הטיסה. ממינהל התע־עופה הפדרלי נמסר, כי החברה הוזהרה לפני שנה בשל אחזקה הלקויה של מטוסיה. דובר ה־חברה טען בתגובה, שמאז חלו שיפורים בחברה.

זהו האסון הכבד ביותר בתול־דות התעופה בקנדה, בשנה ה־גרועה ביותר לתעופה האזרחית, שבה ניספו יותר מ־1,900 בני־אדם בתאונות מטוס.

זו הפעם השניה בתוך למעלה משנתיים שיחידה אמרי־קאית בסדר־גודל פלוגתי נספית בהקשר מזרח־תיכוני. 243 ואנשי צבא אחרים ניספו בפיצוץ מפקדתם בנמל התעופה הואלדה שליד ביירות באוקטובר 1983.

חרות מגנה „מסע ההכפשה נגד דקל וההתיישבות ביו"ש"

„העבודה": הסתה נגד המשטרה ● שמיר דורש לחקור שידור הטלוויזיה על חקירת דקל במשטרה

מאת נתן רועי, צבי זרחיה, עליזה ולך ועתיים

מזכירות תנועת „חירות" פר־סמה אתמול את עמדתה בפר־שת הקרקעות וחקירה גינוי למה שהיא מכנה „מסע ההכפ־שה והעלילה נגד ההתיישבות ביהודה ושומרון, נגד הליכוד ונגד סגן השר מיכאל דקל".

„זאת שיטת ההדלפות השק־ריות, המוכרת מימים עברו וחר־צה להסית נגד ציבור ונגד ת־נופת ההתיישבות בכל חלקי ארץ־ישראל, במטרה לצבור הון מפ־לגתי". נאמר בהודעת המזכירות.

עוד נאמר במזכרה, כי המזכי־רות קוראת גם לחקירה נמרצת של העבירות הקשורות למקור־בי המערך."

„העבודה": הסתה של חלק מחברי הליכוד

מזכ"ל מפלגת העבודה, ח"כ עוזי ברעם, אמר אמש, כי מפל־גת העבודה לא התנצחה עם ה־ליכוד בנושא הקרקעות שכן מ־דובר בפרשה פלילית ולא פולי־טית.

„יש הסתה של חלק מאנשי ה־ליכוד נגד המשטרה" אמר מזכ"ל

(המשך בעמוד 2)

פקידים בכירים, ח"כים ואישי ציבור בין חצי מיליון המחזיקים בדרכון נוסף – זר

מאת יעל אורבני, סופרת „דבר" בירושלים

כחצי מיליון ישראלים מחזיקים בדרכון זר, נוסף לדרכון הישראלי או לתעודת תושב־קבע הברשותם. הם מנצלים זאת להקלות בנסיעות לחו"ל ולרכישת זכויות בארץ הזרה. בין מחזיקי הדרכונים הזרים גם פקידים בכירים, חברי כנסת ואישי ציבור. משרד הפנים מגלה גמישות רבה לגבי ישראלים שהנם גם אזרחים של מדינה זרה.

סופרת „דבר" שערכה תחקיר בנושא גילתה כי התופעה שהיתה קיימת גם בעבר על רקע היות ישראל ארץ הגירה, התרחבה בשנים האחרונות כאשר ישראלים רבים משתד־לים לרכוש אזרחות נוספת לעצמם ולבני משפחתם. מלבד ההקלות בנסיעות ולעיתים גם הטבות כלכליות, מאפשר הדרכון הזר כניסה למדינות שאינן מתירות כניסת ישרא־לים. כן קיים גם ההיבט הבטחוני כאשר ישראלים מעדיפים להחזיק ברשותם דרכון זר למקרים של פעולות טרור נוספות.

(המשך בעמוד 2)

תודות למבצע בזק של יוסי שריד, חבריו והתקשורת

הפעוט מאיר זורע יוטס בדחיפות לניתוח השתלת כבד בחו"ל

התרומה שהבטיח מודעי – רק לניתוח בארץ שטרם הותר

מאיר זורע עם אמו

מאת דנקה הרניש, סופרת „דבר"

מאיר זורע, פעוט בן 3, שהצלת חייו תלויה בהשתלת כבד מידית, יוטס לניתוח השתלה בחוץ לארץ, בעקבות מבצע בזק שניהלו אתמול במשך כל שעות היום אמצעי תקשורת, ח"כ יוסי שריד וקבוצת חבריו.

הפעוט סובל מאי ספיקת כבד סופנית וזה כחצי שנה נמצא בטיפול במרכז הרפואי „בילינסון. במקום קיים צוות רפואי, שעבר השתלמויות בהשתלות כבד בחוץ לארץ, הערוך ומוכן להתחיל בהשתלות כבד בארץ, אך הדבר נאסר על ידי משרד הבריאות בגלל אילוצים פוליטיים.

הילד לא טס עד כה להשתלת כבד בחוץ לארץ, מכיון שלא עלה בידי משפחתו לגייס את הכספים הדרושים. אתמול עם פרסום הידיעה התגייס ח"כ יוסי שריד לפעולה ואתו קבוצת חבריו. הם הודיעו לשר הבריאות מרדכי גור שהם מתחייבים לגייס את הסכום הנדרש. בשעות הערב הודיע השר גור, כי הוא מקבל את התחייבותו של ח"כ יוסי שריד והילד יוטס לחוץ לארץ ללא דיחוי.

קופת חולים הכללית הודיעה שתסייע במימון מחצית ממחיר כרטיסי־הטיסה לילד ולאימו ותשלם עוד 160 דולר לכל יום אישפוז בבית חולים.

הסכום הכולל יגיע כנראה לכ־20 אלף דולר.

בקרב אנשים, שפעלו אתמול למען מאיר זורע עוררה תמיהה רבה התייחסותו של שר האוצר יצחק מודעי לעניין. למרות שבארץ לא מבצעים השתלות כבד בגלל האיסור שהטיל משרד הבריאות הודיע שר האוצר כי יהיה מוכן להוסיף לתקציב משרד הבריאות את הוצאות ניתוח השתלת כבד, אם הניתוח יבוצע בארץ. אולם בבירור שעשתה סופרת „דבר" הובהר, כי מאחר והילד יצא להשתלה לחוץ לארץ משרד האוצר לא יתן פרוטה למימון ההוצאות.

מאז שעות הצהרים שודרו ב„קול ישראל" קריאות שוטפות בעניין מאיר זורע ונושא השתלות כבד בארץ. הכתב ידון אגוש ראיין את הגורמים הנוגעים בדבר ואין ספק שפעילות של התקשורת תרמה רבות להטסת הילד.

מנכ"ל משרד הבריאות הפרופ' דן מיכאלי גילה, כי משרדו עוסק באפשרות הקמת קרן מיוחדת למימון הוצאות ניתוחי השתלות כבד בחוץ לארץ לחולים שאין באפשרותם לשאת בהוצאות אלה.

קריאה לממשלת ישראל לסייע למשפחתו של פולארד

מאת אמיר אורן, סופר „דבר" בארה"ב

וואשינגטון (מיוחד ל„דבר"). — מדען ישראלי המשתלם בוואשינ־גטון קרא השבוע לשגריר מאיר רוזן, ובאמצעותו לממשלת יש־ראל, לסייע למשפחתו של ג'ונתן פולארד, המואשם בריגול לטובת ישראל. המדען, שלא הזדהה, השתתף בפגישה תקופתית של משתלמים ישראלים באיזור וא־שינגטון עם אנשי השגרירות.

רוזן הקשיב והודיע, כי לא ישיב על שאלות בפרשת פולארד, ול־פיכך קם המדען ממושבו, ביקש להעיר הערה ואמר, כי המשפחה המוכרת לו נקלעה לקשיים כלכ־ליים בעקבות מעצרו של פולארד. נראה, כי ההכוון לאביו של ג'ונתן פולארד, המיקרוביולוג מו־ריס פולארד, ולקרובים אחרים ש־עליהם מוטלות עתה ההוצאות ה־משפטיות של פולארד. אחיו, הארוכי פולארד, הוא חוקר בכיר במכונים הלאומיים לבריאות שליד וואשינגטון, ובמעבדותו מועסקים כמה ישראלים. הארוכי פולארד סירב השבוע להשיב לשאלות טל־פוניות. לאחר דברי המדען, ש־רוח באולם הארועים של השג־רירות ימנית־הפתעה. רוזן לא הגיב על הדברים.

ישראל גונתה בעצרת או"ם

מאת אמיר אורן, סופר „דבר" בארה"ב

וואשינגטון (מיוחד ל„דבר"). — עצרת או"ם גינתה אמש את יש־ראל על התנגדותה לוועידת ש־לום בין־לאומית ותביעה הערבית לנסיגה אש"ף על המורת התי־כון.

רק ישראל וארה"ב הצביעו הת־נגדו לעומת 41 נמנעות (גידול חיובי בהשוואה לאשתקד) ו־107 מדינות שתמכו בעמדה הערבית.

שניים מפצועי הדליקה מאושפזים

מאת סופרת „דבר"

בבית־החולים „הדסה" בעין כ־רם בירושלים מאושפזים עדיין שניים מן החיילים שנפצעו בש־ריפה שפרצה במוצב צה"ל ב־שומרון בראשית השבוע.

מצבו של חייל אחד מוגדר כ־בינוני ואילו מצבו של החייל השני הולך ומשתפר ומצבו בי־נוני עד קל.

דוד לוי מחרים ועדת ה־9 הדנה בהסכם עם הליברלים

מאת עליזה ולך, סופרת „דבר" לענייני מפלגות

השר דוד לוי, שותפו של שר הליכוד, מחרים בהפגנתיות את משה ניסים לניסוח הסכם איחוד ישיבות „ועדת התשעה" של „חי־רות", שבהן דנים על טיוטת ההסכם.

אישים במפלגה הליברלית ש־דיברו עם השר לוי שמעו מפיו ביטויים של מורת־רוח מהסתיי־גויותיהם של רוב שרי „חירות" מסעיפי הסכם לוי־ניסים.

לדבריו, בבמאות הסתייגויות, המעכבות את תהליך האיחוד, את המשך מגעת השרים לבהדין, ב־עיקר בנושא הערכותה של „חי־רות" להצירותה.

בעקבות ההחלטה שקיבלו של־שום שרי המפלגה הליברלית ו־השלכותיה — היתקוה האפש־רית של חטיבת הליברלים מהסי־עה הפרלמנטרית, שעליה פורסם לראשונה ב„דבר" אתמול — יש־קלו גם הפורשים העתידים מה־מפלגה הליברלית את המשך דר־כם בעתיד הקרוב.

כמה מחברי מפלגת המרכז ה־ליברלי לשעבר אמרו אמש, כי ייתכן עיכוב בפרישה, ואולי אף ביטולו, אם אכן לא תתאחד ה־מפלגה הליברלית עם „חירות" ו־אף תגלה עצמאות.

הקיצוץ בבטחון בדיון סגל הפיקוד הבכיר

מאת מלי זלינגר

סגל הפיקוד הבכיר של צה"ל קיים אתמול כנס להצגת תוכנית העבודה לשנה הבאה ולדיון ב־משמעויות הקיצוץ העובעות ממ־נה.

הכנס, שבו השתתפו כל המ־פקדים הבכירים של צה"ל מדרגת תת־אלוף ומעלה, נפתח ע"י ראש אגף התיכנון אלוף אביהו בן־נון ונאמו בו שר הבטחון והרמטכ"ל. עשרות קצינים בכירים נרשמו ו־קיבלו את רשות הדיבור והביעו במהלך הכנס, שארך שעות אחד דות את דעותיהם בנושאי תוכנית העבודה, מבנה הצבא והקיצוצים בתקציב.

ישראל תוכל להוציא בארץ 300 מיליון דולר מהסיוע

מאת סופר „דבר" בארה"ב

וואשינגטון (מיוחד ל„דבר"). — ועדה משותפת לשני בתי הקונ־גרס אישרה אתמול לישראל ל־הוציא בארץ 300 מיליון דולר מכספי הסיוע הצבאי והסירה את מגבלת השימוש בהם לפיתוח ה־מטוס „לביא". עד כה הותר ל־ישראל להשתמש ברבע מיליארד דולר לצורכי ה„לביא" בלבד.

פעילים למען ישראל בקונגרס רוא"ם בהסכמת שני הבתים (ב־מסגרת ההחלטה־המשך על חוק סיוע־חוץ) הישג לישראל, שתע־שייתה הבטחונית מכוונת להצ־טוקה, אך בתעשייה האווירית חו־שים, כי בעקבות הסרת המג־בלה, תוגבל הקידמות שההנהלה ל„לביא".

המאבטחים דחפו מהכביש מכונית צוות טלוויזיה ישראלי; וושינגטון מתנצלת

מאת מלי זלינגר ואמיר אורן סופרי „דבר"

האמריקאים, כך מסתבר, מתקשים גם הם להבדיל בין אר־פי־ג'י ומצלמת טלוויזיה מבמרחק הקטן מאלפיים מטרים.

ממרחק זה ירה פעם טנק ישראלי בלבנון על צוות מקומי של רשת טלוויזיה אמריקאית ועורר את זעמה.

האמריקאים אמנם לא ירים — רק דוחפים מכוניות מהכביש.

תקרית חמורה התרחשה אתמול כאשר צוות טלוויזיה ישראלי של סי.בי.אס. נסע בבמקביל למכונית השגרירות האמריקאית שהובילה את השופט אברהם סופר מירושלים לתל־אביב.

המכונית העוקבת עוררה את חשדו של קצין הבטחון האמריקאי המוצב בארץ פרדריק לקר. לקר, שנסע במכונית שאחרי מכונית סופר ולאחר נסיעה ממושכת במהירות גבוהה, הורה לקר למכוניתו של סופר לסטות מן הדרך, ובמכוניתו שלו פגע תוך כדי נסיעה של 140 קמ"ש בשעה במכונית הצוות הישראלי.

בדרך נס לא הידרדרה המכונית הישראלית לתהום ונבלמה ע"י מעקה הבטחון המוצב לאורך הכביש. הפנס השמאלי הקדמי נשבר כתוצאה מההתנגשות והפח נתקמט קשות.

שתי המכוניות נעצרו ואז הבין קצין הבטחון האמריקאי כי פגע בצוות של סי.בי.אס.

האמריקאים הבהירו כי איש הבטחון נהג בהתאם להוראות משום שלא ידע מה כוונת המעקב שמנהלת המכונית הישראלית.

נודע כמו־כן כי האמריקאים התנצלו בפני סי.בי.אס. אך אלה כבל־הנראה לא קיבלו את ההתנצלות.

דובר הסטייט דיפרטמנט צ'ארלס רדמאן הביע צער על התקרית, והודה ששיירת המכוניות של צוות התשאול ש־בראשות היועץ המשפטי אברהם סופר נסעה במהירות מופרזות.

„מצער שכך קרה", הוסיף רדמן, „אך המאבטח נהג לפי פקודות־הקבע והנהלים, בהתחשב במצב הבטחוני, כשנוסעים במהירות של 100 קמ"ש ורכב בלתי מזוהה נצמד לאחור המאבטח. כשמהלנו נוקף כה שאח־כך הסתבר כמצלמה, אך תחילה היה קשה לזהות, חייבים ה־

(המשך בעמוד 2)

• חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות •

משלחת הקונגרס היהודי העולמי בראשות אדגר ברונפמן ובהשתתפות סטפן גראייק מישראל, הגיעה לביקור בפולין והניחה שלשום זר על אנדרטת מורדי גטו וארשה צילום א.פ.

ראשי המועצות הדרוזיות יפתחו בשביתה ביום א'

מאת מוסבח חלבי, סופר "דבר" לענייני דרוזים

ראשי המועצות המקומיות במגזר הדרוזי מתכוונים להפקיד הבוקר את מפתחות המועצות המקומיות בידיו של יו"ר מרכז המועצות הדרוזיות ד"ר חמד סעד, ולבקשו שיעבירם לידיו של שר הפנים, מפני שאין הם יכולים עוד לנהל את ענייניהם, בגלל הגרעונות הכספים הגדולים.

ראשי המועצות המקומיות יקיימו הבוקר כינוס חירום בסכנ, שבו הם עומדים להכריז על שביתה כללית, שתחול ביום א' הקרוב.

חלק מראשי המועצות הדרוזיות מסרו לסופר "דבר", כי שר האוצר ושר הפנים הבטיחו, עוד לפני שבועיים, לכסות את גרעונותיהן של המועצות ולהעביר את הכספים המגיעים להן, אולם עדיין לא נתקבלה אף אגורה אחת.

ראשי המועצות הדרוזיות סבורים, כי אם אין מאוזרים בכספים למועצות הערביות, ודאי לא יקופחו כספים למועצות הדרוזיות. לדבריהם, מכיוון שהמועצות הערביות שובתות, מן הדין שישבתו גם המועצות הדרוזיות, מפני שלא הועברו אליהן שום כספים, ומפני ששר האוצר לא עמד בהבטחותיו כלפיהן.

שביתת מחאה בג'דידה על הריסת 2 מבנים

מאת מוחמד חלילה, סופר "דבר" בנצרת

תושבי הכפר ג'דידה שבתו אתמול מכל פעולות במחאה על הריסת שני מבנים במקום.

בשעת הצהריים הגיעו לכפר עשרות מישלחות מהכפרים הערביים בגליל ובמשולש ביניהם חברי הכנסת הערביים, ראשי רשויות ואנשי ציבור.

המתכנסים שלחו מברקים לראש הממשלה ולשר עזר ויצמן ולשר הפנים ותבעו הקפאת הריסת המבנים הבלתי חוקיים עד למציאת פתרון יסודי לבעיה. עוד דרשו להקים ועדת חקירה שתחקור את כל בעיית הבנייה הבלתי חוקית הערבית.

10% תוספת לעובדי המינהל האזרחי ביו"ש

מאת סופר "דבר" בירושלים

17 אלף עובדי המינהל האזרחי בגדה המערבית יקבלו תוספת של 10 אחוזים לשכרם החל מה־1 בינואר הקרוב.

על כך סוכם אתמול בין משרד האוצר ובין מתאם הפעולות בשטחים.

מדובר בעיקר ב־10,000 המורים הערבים ובעוד אלפי עובדי משרד הבריאות. התקלאות הרשויות האזרחיות של המינהל האזרחי שרמת שכרם איננה קשורה לרמת השכר בישראל. התוספת בשכר תינתן כולה מתוך תקציב המינהל האזרחי.

נמשכת שביתת הרשויות הערביות

מאת מוחמד חלילה, סופר "דבר"

הרשויות הערביות ממשיכות בשביתתם זה היום הרביעי. היום אמור להתקיים בנצרת כנס חירום של ראשי הרשויות הערביות. בפני המתכנסים תועלה הצעה להחריף את השביתה כך שתכלול אף את מערכת החינוך.

בין ההצעות הנוספות שתועלנה: שביתת־רעב מול משרד הפנים בירושלים, מסירת מפתחות המשרדים של המועצות הערביות לממונים על המחוזות במשרד הפנים, והגשת התפטרות קולקטיבית של ראשי וחברי הרשויות הערביות.

חלוקת הלוואה לעיבוד 85/86

באה הרינו מודיעים ליצרני תנובה אקספורט כי החל מיום א' 15.12.85 **יחולק תשלום חמישי של ההלוואות לעיבוד לשנת 1985/86**

בברכת חברים
הנהלת תנובה אקספורט

מזג האוויר בערי הטיסה החשובים של סוויסאיר

אוסלו	14־—7־	שלג
אמסטרדם	8—1	בהיר
בואנוס איירס	26—20	בהיר
הלסינקי	12־—4־	בהיר
הונג קונג	22—17	בהיר
וינה	5־—5	מעונן
ז'נבה	11—3	בהיר
טוקיו	15—4	בהיר
טורונטו	4—2	מעונן
יוהנסבורג	19—10	גשום
לונדון	15—11	מעונן
ליסבון	17—11	גשום
מדריד	1־—11	בהיר
מונטריאול	4־—1־	מעונן
ניו יורק	6—4	גשום
סאן פאולו	24—15	מעונן
פאריס	11—8	בהיר
פרנקפורט	3—2	גשום
ציריך	10—3	בהיר
ריו דה ז'נרו	25—17	בהיר
שטוקהולם	5־—0	שלג
שיקאגו	6—5	שלג

swissair

בבית משפט השלום בנתניה
רח' הרצל 57, נתניה
תיק אזרחי 2542/85

הזמנה לדין

למרסלו דניאל הרונמן, ת.ז. 015511918, שכתובתו האחרונה הידועה בשד' ניצה 3, נתניה, וכיום בלתי ידוע.

הואיל והתובע ישראל סטרובינסקי ע"י ב"כ מ. ענבר, עו"ד, הגיש לבימ"ש שלום בנתניה תובענה נגדך, המפורט בכתב התביעה והמצוי בתיק אזרחי 2542/85, הנך מוזמן להגיש כתב הגנה תוך 30 ימים מיום פרסום הזמנה זו ולהתייצב למשפט ביום 15.1.1986 בשעה 08.30.

הדע לך שאם תגיש כתב הגנה ולא תתייצב ביום האמור בהזמנה יינתן באותו יום פסק־דין שלא בפניך.

אך אם לא תגיש כתב הגנה במועד שנקבע לכך בהזמנה, יינתן פסק־דין שלא בפניך אף לפני היום שנקבע למשפט שההזמנה להתייצב תבוטל.

ציון לביא, מזכיר ראשי
בית משפט השלום נתניה

לנגה בניהו
ובני ביתה

משתתפים באבלך על פטירת

אמך ז"ל

אמות השקעות בע"מ
ההנהלה והעובדים

דָבָר دابار DAVAR
מאוחד עם לַמרחב

העורכת חנה זמר
משנה לעורך דוד פדהצור
מנהל כללי אהרן קראוס

הוצ"ל - "דבר" בע"מ
נדפס בדפוס "דבר" בע"מ
המערכת וההנהלה: תל-אביב, רח' שינקין 45, ת.ד. 199, מיקוד 65233
טלפון 286141 (6 קווים).
מחלקת המודעות: טלפונים ישירים 281860, 298032
סניפים:
תל-אביב, בית "דבר" רח' שינקין 45 טלפון 286141, מיקוד 65233
ירושלים,
המערכת: רח' הלל 16, טל' 243306/7, 241335
המינהלה: רח' הלל 16, טל' 232525/2
חיפה, רח' הנביאים 27
טלפונים 642111-2-3, מיקוד 33104

ספר מספרית דבר.
כמו שיחה עם אדם חכם.

השגריר בדאווי ל"דבר"

כשתסכים ישראל לבוררות ייפתרו כל יתר הבעיות

מאת דן אבידן, סופר "דבר" לענייני ערבים

"אני בטוח שהתקדמנו במשא־ומתן על טאבה ועל נושאים אחרים הקשורים ביחסי מצרים־ישראל, אך עדיין נותרו כמה סוגיות שנויות במחלוקת בין הצדדים" — אמר אתמול השגריר עבד אלחלים בדאווי ראש המשלחת המצרית לשיחות על טאבה, לסופר "דבר", לסיכום שלושת ימי השיחות שהתנהלו במלון "דניאל" בהרצליה.

בדאווי, העומד לכהן מאמצע ינואר כנציג מצרים באו"ם, אמר כי ידווח בשובו לקהיר לנשיא מובארק ולשר החוץ המצרי על תוצאות סיבוב השיחות הנוכחי, ובעקבות זאת יצטרך הדרג המדיני במצרים להחליט על הצעד הבא.

בדאווי העריך כי בגלל חילוקי הדעות שנותרו בין הצדדים בעניין טאבה יהיה צורך להמשיך לקיים גם בעתיד שיחות נוספות.

ראש המשלחת המצרית אמר שמצרים דבקה בעמדתה בדבר הצורך ביישוב המחלוקת על טאבה באמצעות בוררות בין־לאומית. "ברגע שהדרג המדיני בישראל יסכים לבוררות ייפתרו שאר הבעיות ביחסי מצרים־ישראל, לרבות החזרת השגריר המצרי לתל־אביב" — אמר בדאווי. המשלחת המצרית יצאה אמש חזרה לקאהיר.

הרצוג "מעודד ומאוכזב" מן הממשלה הנוכחית

מאת אביר אורן, סופר "דבר" בארה"ב

וואשינגטון (מיוחד ל"דבר"). — נשיא המדינה חיים הרצוג אמר, כי חשוב ש"הרוב הדומם" בציבור הישראלי יקום עמדה תקיפה נגד "הקיצוניים בשוליים", המאיימים במלחמת־אזרחים. בראיון לעלון־התדריך השבועי של השדולה למען ישראל בוואשינגטון (איפאק), אמר הנשיא הרצוג, שאיומים "מסוכנים ביותר" אלה הינם תולדה טבעית מהאווירה "שביצירתה סייע מאיר כהנא.

לדברי הרצוג, הוא "מעודד ומאוכזב" גם יחד מהממשלה הנוכחית — מעודד מהישגיה, בראש ובראשונה מפינוי צה"ל מלבנון וכמותה בן מנסיונותיה לפתרון המשבר הכלכלי ומהתקדמותה לדו־שיח עם ירדן, "שבמגרשה נמצא כעת הכדור"; אך מאוכזב מכך, שלא התרחבה ההסכמה הלאומית בנושאי־הפצתו ומהניסה של התנצחות מפלגתית בדיוני הממשלה. בדבר על תמיכתו בשינוי שיטת הבחירות רמז, כי הוא מצדד בהעלאת אחוז החסימה לכנסת ובמעבר לבחירות אזוריות.

המאבטחים דחפו

(סוף מעמוד 1)

מאבטחים לפעול במהירות וכך עשינו — הסביר הדובר.

בתשובה לשאלה על עצמתה הגרעינית של ישראל חזר ויזאן על הודעת הממשל בדבר "דאגה מקיום מיתקנים גרעיניים נטולי פיקוח בישראל" ועל הקריאה לממשלת ישראל ולמדינות אחרות להצטרף לאמנה למניעת הפצתו של נשק גרעיני. ויזאן אזכר את ההצהרות הישראליות בדבר הימנעות מהכנסה ראשונית של נשק גרעיני לאזור.

הדובר הביע צער על קיצוץ ההשתתפות האמריקאית במימון כוח האו"ם בדרום לבנון, בהליכי החקיקה בקונגרס. ויזאן הביע תמיכה בקיום יונפיל ואמר כי המימון הנוכחי יספיק עד לפקיעת מנדט הכוח באפריל 1986 וכי הממשל יחפש דרך להמשכת המימון גם לאחר מכן, כדי להתיר אפשרות לחידוש המנדט.

מחאה על עיכוב הפיצויים לשארי קרבנות ראס־בורקה

מאת דן אבידן, סופר "דבר" לענייני ערבים

מנכ"ל משרד החוץ דוד קימחי מחה בצורה חריפה בפני נציגי משלחת מצרים לשיחות על טאבה על כך שהמצרים משהים את ההחלטה בדבר תשלום הפיצויים למשפחות הישראלים שנרצחו בתקרית בראס בורקה.

המצרים נימקו את עמדתם בעניין זה בכך, שכל עוד מתנהל משפט רוצחם של הישראלים — אין הממשל המצרי מוסמך לקבל החלטה בדבר תשלום הפיצויים. בעקבות מחאתו של קמחי הבטיחו חברי המשלחת המצרית להעביר לדרג המדיני בקהיר את דרישת ישראל שעניין תשלום הפיצויים למשפחות הישראליות יוכרע ללא קשר למשפטו של הרוצח.

פקידים בכירים

(סוף מעמוד 1)

לאנשי השגרירויות הזרות בישראל אין נתונים מדוייקים על כחצי מיליון אזרחיהן החיים בישראל. נספח העיתונות בשגרירות ארה"ב בתל־אביב כשר כי בנוסף להערכתו כי בארץ חיים כ־90 אלף אזרחים השומרים על אזרחותם האמריקאית יש בוודאי עוד רבים שהשגרירות אינה יודעת על קיומם — ביניהם ילדי שליחים ישראלים שנולדו בארה"ב.

9,000 ישראלים־אמריקאים ביו"ש

הערכות אחרות מדברות על לפחות 150 אלף אזרחים אמריקאים בישראל. האזרחים האמריקאים הכמעט יחידים שזיהותם בארץ על אזרחותם הם קבוצה מכת "הכושים העבריים" שניסו למנוע בדרך זו את גירושם מהארץ. בתחקיר שערך השבועון "ניוזוויק" עולה כי 9,000 יהודים ביהודה ושומרון מחזיקים בדרכונים אמריקאים.

על פי הערכות ונתונים של השגרירויות הזרות בישראל מסתברת התמונה הבאה: בשגרירות צרפת מעריכים כי בארץ יש כ־60 אלף בעלי דרכונים צרפתים. בשגרירות בריטניה מעריכים כי מספר האזרחים הבריטים בישראל הוא 40 אלף ובשגרירות גרמניה — כ־20 אלף. לאלה יש להוסיף עוד מדינות כבלגיה, שוויץ, אוסטריה ומדינות אירופה האחרות שמספר אזרחיהן בישראל הוא כ־50 אלף. בארגון עולי דרום־אמריקה רשומים כ־75 אלף חברים שלרובם אזרחות זרה ובשגרירות קנדה ההערכה היא של כ־10 אלפים. מספרים של אלפים בודדים נמסרו משגרירות אוסטרליה.

משרד הפנים הישראלי מאפשר אזרחות כפולה בעיקר מטעמים של רצון להקל על קליטת עליה והבעיות נוצרות כאשר המדינה הזרה איננה מאפשרת אזרחות כפולה. במקרה כזה מאפשר משרד הפנים להחזיק תעודת תושב קבע בישראל שמקנה לבעליה כמעט מלאות של אזרח המדינה.

הישראלים, שאסור להם להחזיק בדרכון זר (נוסף) הם שופטים ושגרירים. יצויין כי במקרים מסויימים היו רשויות המדינה וגופים ציבוריים מעוניינים בכך שאזרחים ישראלים יחזיקו גם בדרכון זר, לצורכי שליחויות מדיניות, עבודה עתונאית וכיו"ב.

ח"כ גאולה כהן הגישה לאחרונה הצעת חוק, שעל פיה לא יוכלו להיות מועמדים לכנסת ישראלים שהינם בעלי אזרחות נוספת.

חכ"ם מכ"ך לשעבר

במזכירות הכנסת אין רישום לגבי חברי כנסת שהם בעלי אזרחות נוספת ובכנסת הנוכחית הרב ולדמן מ"התחיה" הוא מכל הנראה האזרח הזר היחיד (של ארה"ב) מלבד הרב מאיר כהנא שארה"ב שללה את אזרחותו. בעבר היו חברי כנסת רבים בעלי אזרחות כפולה והבולט ביניהם השר משה ארנס, שכיהן אף כיו"ר ועדת החוץ והבטחון עצת שהיה אזרח ארה"ב. הוא ויתר על אזרחותו האמריקאית רק כאשר התמנה שגריר ישראל בוואשינגטון. ויש חברי כנסת מלפנים קודמות שמתגוררים או התגוררו שנים ארוכות בארה"ב וביניהם הלל קוק (שחזר ארצה), שמואל מרלין, רחל צברי, זכריה גלוסקא, מרשה פרידמן ורוסטום בוסתוני.

חתן פרס נובל לשלום יבגני חאזוב הודיע אתמול, כי הוא תרלק על הפיזקאי הסובייטי אנדריי סחרוב, שזכה אף הוא בפרס, משום שסחרוב עודד את ארה"ב להציב טילים גרעיניים נוספים.

עצרת או"ם קראה אמש פה־אחד לארה"ב לברה"מ לעצור את מירוץ החימוש. לא היו מתנגדים להצעה אולם ארה"ב וגרנדה נמנעו.

עומאר מחמד עלי, שזוהה כחוטף היחידי שנותר בחיים לאחר התלקחות המטוס המצרי, כפר אמש בבית־המשפט במאלטה בכל 16 סעיפי האישום.

חרות מגנה מסע ההכפשה

(סוף מעמוד 1)

"העבודה" הוסיף כי "מפלגת העבודה מביעה אמון בלתי מסוייג במוסדות הממונים על אכיפת החוק ובראשם המשטרה".

דקל: לא הוזמנתי לחקירה

"לא הוזמנתי לחקירה לא בעל פה ולא בכתב לא ביום שני ולא בכל יום אחר" — כך הודיע אתמול סגן שר הבטחון מיכאל דקל בתגובה לידיעות שפורסמו באמצעי התקשורת.

"זאת היא הוצאת דיבה" — הגיב מר דקל בראיון ל"קול ישראל" על הידיעות שהתפרסמו באמצעי התקשורת. "מה השתמע, כאילו לא רצה להופיע במשטרה." "לא רק שהדברים לא גובלים באמת אלא שהם שקר מוחלט ואני אשקול את תגובתי" — הדגיש סגן־השר.

שמיר דורש בדיקת הפירסום על חקירת דקל בטלוויזיה

מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ יצחק שמיר דורש מן הטלוויזיה לבדוק את הנסיבות שבגללן הוטעה הציבור בפירסום הידיעה על הזמנתו של ח"כ דקל לחקירה במשטרה.

שמיר הגדיר כשערוריה את סירוב הטלוויזיה לשדר את הכחשת מפכ"ל המשטרה לידיעה במהלכה של אותה מהדורה.

פורת איים לסגור הטלוויזיה

מנכ"ל רשות השידור אורי פורת איים אתמול להשתמש בכוחו לסגור את הטלוויזיה לאחר שעורך "מבט" מיכאל קרפין סרב לשדר הודעת ההתנצלות של הטלוויזיה בעקבות שידור הידיעה על זימונו של סגן השר מיכאל דקל לחקירה במשטרה.

פורת הורה לקרפין לשדר במהדורת "מבט" הודעת התנצלות על רשות השידור לפני מיכאל דקל על שלא ביקשה תגובתו בטרם שידור הידיעה והתנצלות על שגם הנפש שנגרמה לו כתוצאה מפרסום הידיעה.

קרפין סרב, כאומר ואף פנה לחבר העובדים העיתונאים בעניין הוראתו של המנכ"ל.

אולם בסופו של דבר, בתום דיונים שערכו כשש שעות הוחלט כי הטלוויזיה תתנצל בפני דקל.

תחילתה של הפרשה בשידור ידיעה במהדורת "מבט" שלשום לפיה זומן מיכאל דקל לחקירה במשטרה בעניין הקרקעות ליום שני הקרוב. בידיעה ניטען עוד כי דקל זומן שלוש פעמים לחקירה וביטל את בואו. עקב הכחשתו של דקל ושל מפכ"ל המשטרה לתוכן הידיעה ובגלל שרשות השידור לא ביקשה תגובתו של דקל לפירסום הידיעה הודתה הטלוויזיה כי לא נהגה כשורה שלא פנתה לבקש תגובתו של דקל לפני השידור.

הבוקר דיון בהארכת מעצרו של גינדי

המשטרה השלימה את החקירה שערכה נגד הקבלן אברהם גינדי בחשד למעשי מירמה בפרוייקטים בשומרון. תיק החקירה הועבר לפרקליטות מחוז המרכז להכנת כתב־אישום.

הקבלן אברהם גינדי יובא היום לבית משפט השלום בתל־אביב לדיון בהארכת מעצרו. הנראה כי המשטרה לא תתנגד לשיחרורו בערבות מכיוון שהיא השלימה את החקירה הנוגעת לו.

בחומר החקירה שהועבר לפרקליטות מצוי עימות שנערך בינו ובין סוחר קרקעות וממנו התברר כי אברהם גינדי המשיך לגבות כספים עבור אדמות שמכר ואת לפרות שבמשך שנה ומחצה לא היה החוזה בינו ובין סוחר הקרקע בתוקף. לאחר הכנת כתב האישום נגד גינדי יוכן כתב־אישום נגד סוחר הקרקעות יצחק ינאי.

כפי שפורסם ב"דבר" ביום ד' האחרון חוקרת המשטרה את היזם אלי ישראלי הקשור לפרוייקט אורנית והוא בין היזמים של פרוייקט אלקנה ד'. ישראלי, נחשד כי גבה מ־900 רוכשים חמישה מיליון דולרים עבור הקרקעות, אך הישוב עדיין לא ניבנה.

נחקרת פעילות חברת "גמבור" ברמת־קדרון

המשטרה חוקרת את פעילותה של חברת "גמבור", היזם העיקרי ברמת־קדרון, בעקבות תלונות שהוגשו נגדה.

מבדיקה של "דבר" מתברר, כי שלמה לירון, לשעבר עובד המינהל האזרחי האח"ר אחיד המחתרת היהודית, סיפק את האישור לחברה לבצע פעולות שינות באיזור רמת־קדרון.

במשך למעלה משנה נמכרו אדמות החברה באיזור, שהוחלט במינהל האזרחי כי אסור לבצע כל פיתוח, שעלול לשנות את פני המקום.

החברה המשיכה בפעילותה משום שנמצא ברשותה מסמך החתום ע"י סגן שר החקלאות ד"ר מיכאל דקל, על־פיו יוכלים היזמים להקים ישוב ולפתחו.

המסמך נחתם ע"י דקל ב־23 במאי 1982.

חוללו קברים יהודיים

באריז'לה־גונגס, צרפת, (עי"צ). — כ־15 קברים, מרביתם של יהודים, חוללו בבית־העלמין של באריז' לה גונגס בליל שלשום על־ידי אלמונים, שכתבו על המצבות, שהמעשה בוצע על־ידי "חד־לוחמים של מועדון כדורגל".

ראש העיר הנרי צוקרמן מחה נגד חילול בית־הקברות ונגד אופי הגזעני האנטישמי של מבצעי הפעולה, שהוזהו על ידי ציור צלבי קרס.

שני נהגים לקו בהתקפי־לב תוך נסיעה ונפטרו

(עז). — שני נהגים לקו בהתקפי לב תוך כדי נסיעה, ומתו אתמול בערב בתל־אביב.

במקרה אחד, נסע נהג מכונית פרטית בדרך חיפה, ליד רחוב ארלוזורוב. האיש, תושב הרצליה, חש לפתע ברע. הוא בלם את המכונית ונהגים שהיו לידו מיהרו להזעיק ניידת טיפול נמרץ של מד"א.

אנשי הצוות עשו בנהג טיפול החייאה נמרץ במשך כשעה, אך ללא הועיל. רופא הניידת קבע את מותו.

מיד לאחר מכן, נודע על נהג נוסף שלקה בהתקף־לב, סמוך לגשר הירקון בתל־אביב. בנהג זה, כבן 55, שזהותו טרם נודעה, הבחינה נהגת צעירה, חגית זילברשטיין מנאות־אפקה. היא הבחינה בנהג, שאיבד את השליטה על רכבו, עצר ויצא החוצה, וירוד כולו. הנהגת השאירה מיד את רכבה לידו, רצה לתחנת הדלק הסמוכה והזעיקה נט"ן של מד"א. עד לבוא צוות הניידת, עשתה הנשמה ועיסוי־לב לנהג. אנשי צוות ההחייאה של מד"א המשיכו בטיפול, במשך כשעה, אולם גם כאן לא הועיל הדבר. רופא קבע את מותו של האיש.

חברה־הבת ההודית של "יוניון קארבייד" הכריזה אתמול, כי דליפת הגז הרעיל מבית החרושת שלה בבופאל בשנה שעברה, נבעה מחבלה מכוונת והחברה לא היתה אשמה בה.

הסרט התיעודי "שואה" זוכה להצלחה בארה"ב

פאריס (עי"צ). — הסרט הדוקומנטרי "שואה" על רצח היהודים במהלך מלחמת העולם השניה, זוכה עתה להצלחה גדולה בארה"ב. במקביל מגלה הציבור הצרפתי עניין בסרט זה והקרנתו נמשכת בבירת צרפת.

נודע כי בפאריס תימשך הקרנת הסרט הזה עוד כמה חודשים נוספים. הסרט, שאורכו 9.5 שעות, מוצג בשני חלקים. בניו־יורק המתבמר ההכנסות מהקרנת הסרט במהלך שלושה שבועות ב־120,000 דולאר. "שואה" מוקרן גם בוואשינגטון, בוסטון ופילדלפיה ויוקרן בקרוב ב־14 ערים ברחבי ארה"ב, כולל לוס־אנג'לס, סן־פראנציסקו ודאלאס.

הסרט זכה לתגובות אוהדות מן הביקורת. דיוויד דנבי מ"ניו יורק מגזין" כתב, כי "זה הסרט התיעודי הטוב ביותר בתולדות הקולנוע". העיתון "וואשינגטון פוסט" הקדיש לסרט 6 עמודים בשני גליונות ובאיזור בוסטון נכתבו על הנושא בזמנו תשעה [illegible] רים.

הסרט "שואה" מוקרן גם בפסטיבל ברלין. בגרמניה המערבית הוא יוקרן על ידי הטלוויזיה וגם בבתי קולנוע. גם הטלוויזיה ההולנדית מתעניינת בהקרנת הסרט. הטלוויזיה הבלגית מנהלת מו"מ על הקרנתו.

בטלוויזיה הפולנית הוקרנו לפני כחודש קטעים מהסרט. במיוחד אלה המתארים את האנטישמיות בארץ זו, וזאת לאחר מו"מ ממושך עם מפיק ובמאי הסרט, קלוד לנצמן, ב־9 בדצמבר יוקרן הסרט כולו בבית־קולנוע באיזור הגטו היהודי בוורשה.

מנוי נכבד

"דבר" פותח במבצע חידוש המנוי לשנת 1986.
בשנה החולפת השתדלנו להגיש לך עיתון פתוח ומגוון שבו משתקפת קשת רחבה של דעות, השקפות ונושאים.
שנת 1986 תעמוד אף היא בסימן של שיפורים בתוכן העיתון ובצורתו, תוך הישענות גם על חידושים טכנולוגיים בתחום הדפוס.
דווקא עכשיו בעת תהפוכות בכלכלה וחוסר וודאות בדבר יציבות המחירים, כדאי לך לנצל היום את ההזדמנות ולשלם את דמי המנוי במחיר קבוע וסופי לכל שנת 1986: כל שעליך לעשות הוא: לכתוב, לטלפן או לגשת לסניף הקרוב למקום מגוריך לקבל פרטים עדכניים על התשלום לשנת 1986.

כתובות סניפי דבר

תל־אביב, שינקין 45	טלפון 03־286141
באר־שבע, הרצל 42	טלפון 057־77043
חדרה, הרברט סמואל 66	טלפון 063־32296
חיפה, הנביאים 27	טלפון 04־642111
ירושלים, הלל 16	טלפון 02־231251
כפר־סבא, ויצמן 95	טלפון 052־23301
נתניה, הרצל 31	טלפון 053־23148
פתח תקוה, ההסתדרות 19	טלפון 03־914728
רחובות, הרצל 168	טלפון 08־453798
רמת־גן, ביאליק 49	טלפון 03־721322
טבריה, בנין רסקו	טלפון 067־20966
עפולה, ארלוזורוב 11	טלפון 065־93531

חגיגות ,הבית הפתוח' בוועה"פ לא חסכו טרדות היום מהצמרת

מאת יוסף גולן, סופר „דבר"

בית הועה"פ של ההסתדרות על כל שבע קומותיו המה אתמול כבוורת, אלפי משלחות מכל חלקי הארץ באו אל „הבית הפתוח" לרגל חג נתנוסה: יום ההולדת ה־65 של ההסתדרות.

חברי הוועדה המרכזת ובראשם מזכ"ל ההסתדרות, קיבלו את פני הבאים, האווירה היתה אמנם חגיגית, אולם טרדות היום־יום לא חדלו להעסיק אף לרגע אחד — לא את המבקרים ולא את מקבלי פניהם.

היו משלחות של רבנים מכל חלקי הארץ, סופרים ואמנים, פעילי הצרכנות ההסתדרותית, ועדי עובדים מרמת השרון; חולקו תעודות לתלמידים מצטיינים; באו המורים, נציגי מועצות הפועלים של אורון, טבריה, יבנאל, אשקלון, חניכים של קורסים מ־הכשרה מקצועית, משלחות פרדסים מבית־שמש מפרדס־חנה, מ־חדרה, ועוד.

משלחת גדולה של גימלאים מילאה את אולם הישיבות בקומה השביעית. דוברם השמיע ברכה אך גם דאגה: שמא המיר ההסתדרות את תוספות השכר בהנחות ממס. קיסר הרגיע את כולם; לא בא בחשבון, לא מסכימים להמיר. הגימלאים לא יקופחו, הגימלאים הרי לא ייהנו מ־הנחות במס, כל השכר המגיע ישולם וגם תוספת־היוקר.

פגישה חמה במיוחד בברכה עם נציגי נצרת עילית, מגדל העמק והמשולש, היו אלו בעיקר מפוטרות; נשים ונערות צעירות ברובן. יפה הלם ממגדל העמק ביקשה לחזק את ידי קיסר במאבק נגד האבטלה. איש נצרת עילית איחל שההסתדרות תצליח לקדם את הכלכלה. וזהי מן המשולש ביקשה „קצת יותר עליה... בסקטור הערבי".

ישראל קיסר ריתק קבוצה זו בברכה לבבית בציינו כי האבטלה גורמת למריבה בין אחים וקרובים, בין יהודים לערבים, בין ותיקים וצעירים. „להגיד למישהו: ש„אין עבודה בשבילך — זה כאילו הרגת אותו", ובשלב זה הסביר את עקרון קרן הצמיחה: „מכל שקל שלכם נעשה שלושה או ארבעה", אמר לשומעיו. „אם תתנו שקל, הממשלה תתן שקל משלה או שניים אפילו. היענות בלתי רגילה, אמר קיסר. הוא פנה במיוחד לאנשי טייבה בהדגישו: אצלנו אין כהנא, הוא רצה להיות. אבל עשינו חוק, מי שיש לו מצע גזעני, לא יכול להקים רשימה או סיעה בהסתדרות". במלים פשוטות דיבר על הטוב שבדו־קיום בין שני העמים על השלום.

מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר מוסר פרח לצעירה ערביה — ב„יום הפתוח" שנערך אתמול בוועד הפועל
צילום: „ישראל סאן"

צוות החוקרים ב,אגף הקרקעות' נובר מדי־יום באלפי מסמכים

מאת נתן רוקי

היחידה הארצית לחקירת פשעים חמורים מקדת לעבודה באחרונה את תשומת־ליבה של ה־תקשורת.

במשרדי היחידה, המאכלסת מס־פר קומות במשטרת פתח־תקוה, נובר צוות חקירה מיוחד באלפי מסמכים הקשורים לפרשיות שו־נות בנושא הקרקעות.

יש הטוענים כי החקירה עלולה להתמשך. שלפנו... שנתיים לפחות. אם יעשה הצוות לבדוק את כל העיסקאות שנעשו בגדה, במשך שבע שנות שלטונו של הליכוד. מדי בוקר מגיעים אל משרדי היחידה „החוקרים הקבועים": אחמד עודה, סוחר הקרקעות, ה־נשמר היטב ע"י שוטרי ראשו, אינו רשאי בהוראת המשטרה ל־שוחח עם גורם כלשהו זולת ה־חוקרים.

על אבי צור, נחקר נוסף הפוקד את המקום, ניכר כי איבד מספר קילוגרמים ממשקלו לאחר מספר ימים בהם שהה בבית ה־מעצר.

מחזה שכיח אחר שאליו הת־רגלו החוקרים הם הערבים המגי־עים להתלונן על כי קרקעות נל־קחו מהם ע"י יזמים, בניגוד לר־צונם.

חלקם מבקשים בדרך זו, לדעת החוקרים, להצטייד ב„תעודת כש־רות" שיציגו כאשר יחשדו בפני גורמים לאומיים בגדה.

תיבחן אפשרות נטיעת כרמי ענבים אפילים בהר־חברון

מאת דויד מושיוב, סופר „דבר" לענייני חקלאות

משרד החקלאות עושה עתה מ־אמץ להחליף זני ענבים המבכירים באמצע הקיץ לזנים אפילים (מאחרים) המבשילים מאוחר, עד ינואר — על כך מסר סגן שר החקלאות ח"כ אברהם כץ־עוז, ב־עקבות סיור שערך בכרמים שבהר חברון.

יתרונם של הענבים האפילים בזה שאפשר יהיה לייצא אותם לחו"ל. כיום, מנסה „אגרקסקו" לייצא ענבים אפילים.

באיזור הר חברון כ־10,000 דונם של ענבים אפילים, וכוונת משרד החקלאות היא לבחון כדאיות נטיעת זן זה של ענבים גם בישובים הישראליים ב„חבל יתיר" שבדרום הר־חברון.

מחר המושב הראשון של ועידת ירושלים

מאת סופרת „דבר" לענייני מפלגות

מחזור הוועידות המחוזיות, המקדימות את ועידת מפלגת העבודה באפריל 1986, ייפתח מחר במושב הראשון של „ועידת ירושלים".

המושב מחר, ראשון מבין שלושה, יוקדש לדיון מדיני, הנואם המרכזי בו יהיה שר הביטחון יצחק רבין.

מחוז ירושלים הוא בעל הנסיון והמסורת הרבים ביותר בארגון ועידות מחוזיות ולכן מוזמנים למושבו מחר גם נציגים של כל מחוזות מפלגת העבודה. לקראת ועידותיהם במהלך ינואר הקרוב יקיימו נציגי המחוזות מחר דיון עם יעקב גיל, יו"ר מחוז ירושלים, לקבלת הדרכה ארגונית ממנו ומעמיתיו למחוז.

עדר אילים אדומים הגיע בטיסה – לביות בגליל

לאחר מאמץ של ארבע שנים של היום היהודי מאנגליה רוברט בינקל קודם פרויקט האיל האדום עוד וגידים ועדר אילים נחת אתמול בארץ, בטיסת אל־על הישר מאנגליה.

בתמיכת המחלקה להתיישבות של הסוכנות היהודית, הקרן הקיימת ומשרד החקלאות הקים מיכאל גור־לביא חוות אילים ליד מצפה אבירים, בגליל המערבי.

חיית חורש זו עברה תהליך ביות בכמה ארצות בעולם שהמובילה בהן ניו־זילנד, שם הופך האיל לענף חקלאי מבוקש. בשר האיל כשר לאכילה, טעים, עשיר, ונחשב מעדן מלכים.

עוד מתקופת המקרא מוכר האיל כאחד מתושביה הקבועים של ארץ ישראל. מטרת הגידול בארץ היא לייצא למזרח הרחוק את קרני האיל המתחדשות בכל שנה ד משמשות שם חומר גלם לייצור תכשירים שונים.

מבחינת שמירת החורש הטבעי בגליל, החזרת בעל חיים זה לארץ תתרום לשיפור האיזון בהתפתחות עצי האלון והאלה. חוות אילים זו, היחידה מסוגה בארץ תהווה מוקד משיכה נוסף לתיירות פנים בגליל.

70,000 שתיינים בישראל; 25% מהם דור שני

(ע). — בישראל כ־70 אלף ראשי משפחות המכורים לאלכוהול ובממוצע סובלים מכך 280 אלף ילדים — מסרה אתמול מנהלת השרות לגמילה מאלכוהול פנינה אלדר במסיבת עתונאים במעון האישפוזי לגמילה ברמת גן.

פנינה אלדר התריעה על כך, שהנוער התחיל לסגל לעצמו הרגלי שתיית משקאות חריפים וציינה כי בפאבים מוכרים בירה לבני נוער בניגוד לחוק. כן הוגלונה שבסרטי הטלוויזיה נראים אנשים השותים משקאות בכל הזדמנות.

היא אמרה כי, שני אחוזים של האוכלוסיה הם שתיינים, ומזה סובלים רק בני המשפחה. עוד אמרה כי 25 אחוז של השתיינים הם דור שני של מכורים לאלכוהול. 10 אחוז מהשתיינים — נשים.

עוד מסרה, כי 3,500 שתיינים הגיעו לטיפול ב־10 מרכזים ו־50 אחוז מהם נגמלו. 82 אחוז מהנגמלים חזרו לעבודה. היא ציינה לטובה את המפעלים אשר לא פיטרו את עובדיהם לאחר שהגיעו לטיפול גמילה. בין הנגמלים צעירים רבים אשר הפרופיל הצבאי שלהם עלה ל־97. פנינה הדגישה כי יש להסביר לשתיין שהוא חולה לאחר שהוא מבין זאת, קל יותר להביא אותו לרצון להיגמל משתייה. הדוברת ציינה, כי 90 אחוז של הפרוצות הקטינות בישראל הן בנות של שתיינים.

הסוכנות תסייע לשיקום אסירים – בגמילה מסמים והכשרה מקצועית

(עט"ת). — הסוכנות היהודית תחפש דרכים נוספות לשיתוף פעולה עם שרות בתי הסוהר בתחום רווחת האסיר ותיגובו כפעולה משלימה לפעולות המחלקה להתיישבות השכונות — אמר אתמול גזבר הסוכנות עקיבא לווינסקי, בתום ביקור בכלא איילון שברמלה.

נציב שירות בתי הסוהר גונדר רפי סויסה ציין כי הסוכנות תבדוק האפשרות לסייע לשרות בתי הסוהר לפרוייקט לגמילה מסמים קשים, לאחר שתוצג תוכנית מקצועית מקפת בנושא. כן תשתדל הסוכנות להרחיב פעילותיה בתחום ההכשרה המקצועית לאסירים.

מנכ"ל המחלקה להתיישבות גדעון ויתקון, שנלווה לביקור, אמר כי מחלקתו כבר מוציאה לפועל פרוייקטים משותפים עם שירות בתי הסוהר בתחום ההכשרה המקצועית בכלא באר־שבע ובכלא שאטה ובתחום בניית קהילת אסירים פתוחה בכלא באר שבע.

פולין ורומניה מתחרות – מי יארח הטיסות מברה"מ

מאת סופ „דבר" בפריס

פאריס (מיוחד ל„דבר"). — שליט פולין גנראל יארוזלסקי מתחרה עם נשיא רומניה צ'אושסקו על הזכות לארח את הטיסות של יהודי ברה"מ בדרכם ארצה — כך מוסר השבועון „ל'סטר".

גנראל יארוזלסקי מסר לנשיא מיטראן בפגישתם באליזה, כי „וארשה תשמש תחנת מעבר להמוני יהודים רוסים שיוטסו לישראל". לדברי השבועון קיבל שר החוץ הצרפתי רולאן דומא את ברכת האפיפיור לקבלת יארוזלסקי בפאריס, לאחר שאמר לו כי איחוד נועד „להציל 200 אלף יהודים מברה"מ.

בתוך כך נמסר שגם נשיא רומניה הציע למלא תפקיד ביציאת היהודים, כדי לזכות בסיוע אמריקאי. הוא שיגר לשם כך לוואשינגטון את הרב הראשי רוזן.

75 שנה לדפוס „אחדות" הקואפרטיב היצרני הראשון בארץ־ישראל

מלאות 75 שנים לייסודו של דפוס „אחדות", הקואפרטיב התעשייתי הראשון בארץ־ישראל, צויין אתמול חגיגית בבית־המלון בתל־אביב.

מנהל הדפוס, אמנון ברנזתם, דור השלישי למייסדיו, הזכיר שבין מייסדי הדפוס הקואופרטיבי שראשיתו בירושלים, היו ראשי תנועת העבודה יצחק בן־צבי ורעייתו רחל ינאית, דוד בן־גוריון ואחרים שראו בדפוס מפעל פועלי־תעשייתי להדפסת עתונם „האחדות" וספרות ציונית־סוציאליסטית.

מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר, הביא לדפוס ועובדיו את ברכת ההסתדרות וציין את ייחודו של ענף הדפוס ובמיוחד של עובדיו שנמנו בתכונות של אנשי מקצוע יחד עם בקיאות, יחד לשינוי ההשכלה הרבה.

השתתפו במסיבה יו"ר מרכז הקואופרציה ישראל זיו, חברים מהוועדה המרכזת, ראשי קואופרטיבים, חברי ועובדי דפוס „אחדות" ובני משפחותיהם.

שאלה של טעם

נביל אלערבי היועץ המשפטי במשרד החוץ המצרי שהיה „הרוח החיה" במשלחת המצרית לשיחות על טאבה — השאיר אתמול מזון רב על צלחתו בתום ארוחת הצהריים באחת המסעדות המפוארות במלון „דניאל". שאל אותו דוד קמחי מדוע הוא „אינו אוכל כלום"? לאלערבי היתה תשובה פשוטה על־כך: „אינני מרבה לאכול בחוץ־כלל". אולם, אחד מחברי המשלחת המצרית שהיו מסובים לשולחן, השיב לשאלת קמחי באומרו כי הבעיה „האמיתית" בעניין התיאבון של אלערבי נובעת מה־מזון הכשר שמגיש מלון „דניאל" לאורחיו שאינו ערב ביותר לחיכו של המשפטן המצרי...

(ראה צילום למטה)

דן אבידן

גלגולו של שיר

כאשר הוקמה היאחזות נחל קליה לאחר מלחמת ששת הימים כתב שמעון פרס (בתמונה) את שירו „שבחי קליה" שזכה מאוחר יותר להלחנה פרי עטו של המלחין קובי אשרת ולביצועה של יפה ירקוני. אתמול, במסגרת ביקורו בישובי המועצה האזורית תמר, לחוף ים־המלח, סייר ראש הממשלה בקיבוץ קליה וזכה להפתעה שהכינו לו המתיישבים הצעירים: מגילת קלף נאה ועליה חרותות מלות השיר. להפתעה זו קדם מבצע איתור קדחתני של מלות השיר: אנשי קליה פרחו וחיפשו את שירו של פרס בארכיונים רבים ואפילו גייסו בסוד העניין את עוזריו של ראש הממשלה אשר סייעו בשיחזור מלות השיר שבסופו של דבר הועלה על הקלף והוגש לפרס.

עודד בר־מאיר

ייצוג אמין

במסגרת האסיפה השנתית של חבר ה־נאמנים ב„מרכז הבין־לאומי לשלום במזרח התיכון", ייערך ביום ראשון הקרוב משחק סימולאציה על מו"מ השלום עם משלחת ירדנית־פלשתינאית בליווי בין־לאומי. משחקי סימולאציה הם עכשיו ב־אופנה, אך נראה שהמרכז הצליח לגייס ייצוג אמין במיוחד: ח"כ אבא אבן יגלם את ישראל; ראש עיריית בית לחם אליאס פריג' — את ירדן; את הפלשתינאים ייצג חנא סניורה שהוצע „על אמת" להיות במשלחת הפלשתינאית ואף נתקבל על־ידי ישראל; הארולד סאנדרס מבכירי ה־מזרחנים בארה"ב, שהיה מגוייס למטהו של קארטר והשתתף ב„קמפ דייוויד", יוטס במיוחד לישראל כדי לייצג במשחק את ארה"ב. את הקהיליה האירופית ייצג הארי ואנדברג, יו"ר ועדת ההגנה בפרלמנט ה־הולנדי; בריה"מ, סוריה ומצרים יגולמו בידי מומחים (גליה גולן, משה מעוז ואהוד טולדנו). אחרי המשחק שתוצאותיו פתוחות ישיבו ה„נציגים" על שאלות הקהל.

ראש הממשלה, שסייר אתמול בישובי המועצה האזורית „תמר" לחוף ים המלח, גילה חוש הומור בריא בעת שמנכ"ל מפעלי ים המלח אריה שחר, העניק לו כתר חומר גלם שנלקח מבריכות אידוי של ה־מפעלים בסדום. „אני חושש שלממשלה שלנו חסר קצת מלח, אי לכך בכוונתי, לשים את הגוש על שולחני" אמר פרס למנכ"ל המפעל.

אמיר רוזנבלום

שובי שולה

בדיון שקיים השבוע עם חוג מהתק"ם בירושלים אמר ח"כ אברהם כץ־עוז, קצלה (בתמונה), בתשובה לשאלות החברים, כי אם אמנם תעלה הצעה שח"כ שולמית אלוני, מנהיגת ר"צ, תחזור למפלגת העבודה, יש להציב אותה ברשימת המועמדים המרכזית „לכבודה. היא תמיד היתה בת מפלגה שיש לה מסר אותנטי, הוותה ליהדות פיסתה של מפלגת העבודה — [illegible] לזכויות האזרח וגם באשר למעמד האשה."

עליזה וולך

הלכה לעולמה

השחקנית אן בקסטר (בתמונה) שאושפזה בבית חולים לפני עשרה ימים, לאחר שהתמוטטה ברחוב, נפטרה אתמול בגיל 62. מאחורי בקסטר [illegible] קולנועית [illegible] שבמהלכה קיבלה אוסקר בשנת 1942 כשחקנית המשנה הטובה ביותר עבור תפקידה בסרט „על חוד התער". בשנת 1950 שוב היתה מועמדת לפרס היוקרתי עבור תפקידה ב„הכל אודות חווה". משנת 1983 השתתפה בסדרת הטלוויזיה „בית־מלון" בה מילאה את תפקידה של ויקטוריה קאבוט, אלמנה עשירה בעלת מלון. בקסטר החלה את הקריירה שלה בהיותה בת 13, אז עלתה לראשונה על במות ברודווי. „משחק איננו מה שאני עושה, המשחק הוא אני" אמרה באחד הראיונות.

המסורת נשמרת

ברית האיגודים המקצועיים המערב־גרמנים בצפון ריין וסטפלן, הגדולה במדינות הרפובליקה המערב־גרמנית, הנשלטת בידי הסוציאל דמוקרטים, קשורה בהסכם לשיתוף פעולה ולידידות עם מועצת פועלי תל־אביב זה למעלה מעשור. בהתאם למסורת החדרו גם הדור החדש של ברית איגודים זו לערוך ביקור בארץ בראש משלחת של חמישה חברים. המשלחת עושה כאן כאורחי מזכיר פועלי תל־אביב מדי קארמן ונתקבלה לשיחות על ידי חבר הוועדה המרכזת חיים הברפלד.

שלמה שמיר

מחלים

הפנטומימאי הצרפתי מרסל מרסו, 62, (בתמונה), שעבר ניתוח דחוף במוסקווה, החלים דיו כדי לחזור לפאריס. מרסו התמוטט בשבוע שעבר בגלל כאבים עזים ועבר ניתוח־כיב־קיבה בבית החולים „בוטקין" בו יש אגף מיוחד לחולים זרים. מרסו הופיע בלנינגרד והיה אמור לתת שורה של הופעות במוסקווה. הטלוויזיה הסובייטית שידרה תוכנית על האמן ביום א', אולם לא הזכירה את אישפוזו או את ביטול ההופעות שתוכננו.

שמחה שהושבתה

מסיבת סיום חגיגית שהתקיימה השבוע בבית־אלישבע מטעם המרכז להכשרה מקצועית בנעמ"ת במזרח ירושלים הסתיימה שלא כמתוכנן. המסיבה התקיימה לרגל חלוקת תעודות למסיימות הקורסים המקצועיים שמארגן משרד העבודה והרווחה האגף להכשרה מקצועית של נעמ"ת ב־מזרח ירושלים. בוגרות הקורסים בתפירה וספרות הוזמנו לטקס החגיגי בהשתתפות מזכ"ל נעמ"ת מאשה לובלסקי ומזכירת נעמ"ת בירושלים רות לב. הוכן כיבוד וגם תכנית אמנותית ובעוד כולם יושבים ומקשיבים לברכות נשמע קול נפץ חזק ואחד החלונות נופץ באבן גדולה שהושלכה מ־בחוץ. המוזמנות ובני משפחותיהן התפזרו בבהלה והמשטרה חוקרת מי השליך את האבן שהשביתה את השמחה.

יעל אדמוני

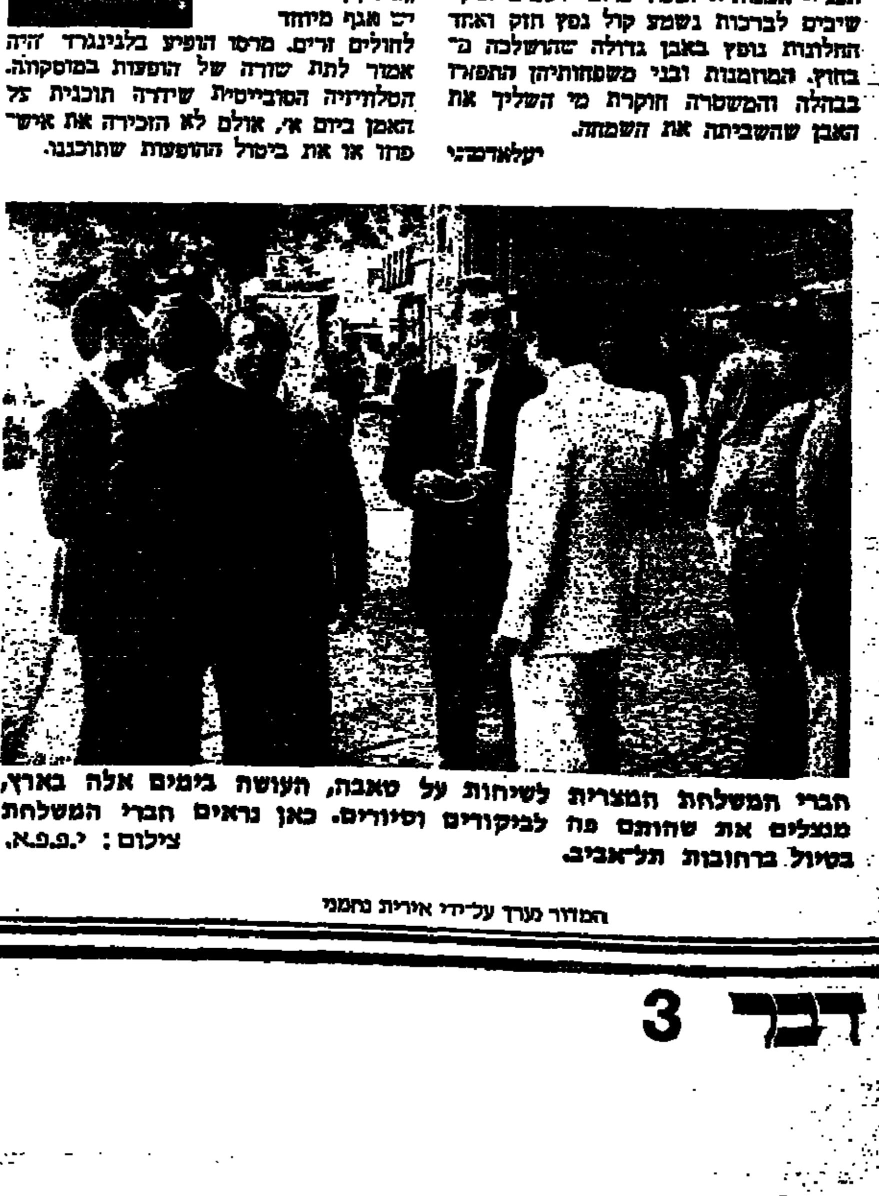

חברי המשלחת המצרית לשיחות על טאבה, העושה בימים אלה בארץ, מנצלים את שהותם פה לביקורים וסיורים. כאן נראים חברי המשלחת בטיול ברחובות תל־אביב. צילום: י.פ.פ.א.

המדור נערך על־ידי אורית נחמני

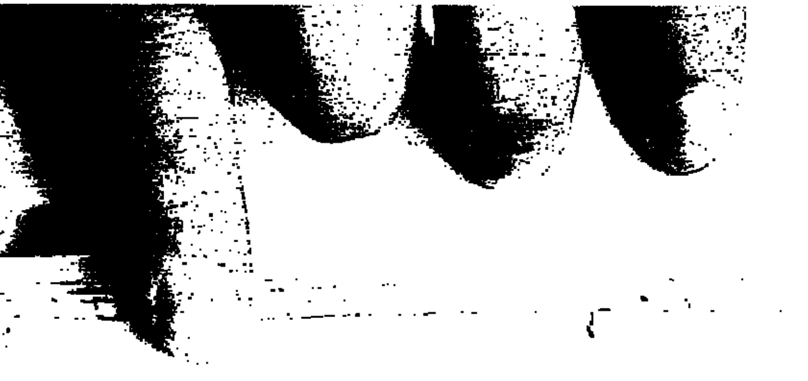

דו"ח קרן הילד הבין לאומית קובע:

חיסון המוני ותרופות זולות יצילו מיליוני ילדים ממוות

ואשינגטון (רויטר עתי"ם). — ניתן להציל לפחות מחצית מ־15 מיליון הילדים מתחת לגיל 5 המתים בכל שנה מתת תזונה ומחלות, על־ידי חיסון מקיף ו־תרופות לא יקרות — נאמר ב־דו"ח השנתי של קרן הילד מטעם האו"ם, יוניצ"ף, שהתפרסם שלשום.

הדו"ח מציין, כי יותר ממיליון ילדים, מרביתם בארצות העולם השלישי, ניצולים ממוות על ידי חיסון נגד מחלות מידבקות ושימוש בתכשירים נגד שלשול ודיזנטריה, בעיקר תמיסות שניתנות להכנה ביתית — נאמר בדו"ח.

"הצעדים הללו סוללים את הדרך למהפכה בטיפול הרפואי בילדים בעולם, מהפכה העשויה להציל לפחות מחצית מ־15 מיליון הילדים מתחת לגיל 5 המתים עתה מדי שנה", אומר מנהל יוניצ"ף ג'יימס גראנט בדו"ח, הנושא את הכותרת "מצבם של הילדים בעולם".

עם זאת הוא מציין, כי יש להשוות את המספרים הנוכחיים, ל־22 מיליון הילדים שמתו ב־1960, כאשר החל יוניצ"ף במפעלות הבריאות הנרחבות שלו.

גראנט מציין בדו"ח, כי מטרת קרן הילד היא לחסן את כל הילדים בעולם עד 1990. המיבצע, קובע הדו"ח, יסייע בחיסול הא[illegible], הטיטנוס, השעלת והשיתוק־הילדים.

40 מדינות כבר פועלות להגברת חיסוני הילדים בתחומן במסעי הסברה מקיפים. כך למשל נמסר, כי ראש ממשלת הודו ראג'יב גאנדי החל במבצע חיסון מיוחד, המוקדש לזכר אמו אינדירה גאנדי. מבצע זה עשוי להביא להצלת מיליון ילדים בשנה, מעריכה קרן הילד.

בדו"ח מיוחד, שהוקדש למצב הילדים באפריקה, נאמר כי אפריקה זקוקה ל"תוכנית מארשל" חדשה, כדי להציל את היבשת מהידרדרות ממשבר למשבר. דוברי הארגון אמרו, כי הסיוע צריך להיות על בסיס שנתי, ולא להגיע בטיפול חרום.

מן הנתונים בדו"ח עולה כי לפחות 25 אחוז מ־67.3 מיליון הילדים באזור הסאהל סובלים מתת־תזונה, ושיעורי תמותת הילדים ב־15 מתוך 20 המדינות שבאיזור — הם הגבוהים בעולם.

הדו"ח מציע מספר תוכניות לשיפור המצב, ביניהם אספקה עצמית במזון, הרחבת שירותי הבריאות והגנה על הסביבה.

שרים בגרמניה מתחמקים מחתימה על הסכם תוכנית "מלחמת הכוכבים"

מאת זאב סטרומינסקי, סופר "דבר" בגרמניה

וסוכנויות הידיעות

בון (מיוחד ל"דבר"). — שרי־החוץ של ברית נאט"ו התמו על הסכמים חדשים לשיתוף־פעולה אסטרטגי, כדי לקצץ בכפילויות בהוצאות הבטחוניות של מדינות הברית.

בפגישתם השנתית בבריסל החליטו שרי החוץ לכנס בפברואר את מנהלי תוכניות החימוש הארציות, כדי לתאם ביניהם את ייצור הנשק בתחומן. שר־החוץ האמריקאי ג'ורג' שולץ מסר לשרים דיווח על פסגת ז'נבה ולאחר מכן נערך דיון ביחסי הכוחות בין המעצמות. משקיפים אינם צופים החלטות חדשות ואף לא ברור כמה מדינות תצטרפנה לארה"ב בתוכנית "מלחמת הכוכבים" — כתביעת ג'ורג' שולץ.

מצב פראדוקסלי

משקיפים מציינים, כי בגרמניה עצמה נוצר מצב פראדוקסלי: הקאנצלר הלמוט קוהל וחלק גדול מחברי הממשלה תומכים עקרונית בשיתוף פעולה עם ארה"ב במחקר ל"מלחמת הכוכבים" (ס.ד.איי.) אך איש משרי ממשלתו אינו מוכן לחתום על ההסכם. בשבוע הבא עומדת הממשלה לדון בנושא הסכם ס.ד.איי. עם ארה"ב. אחת האפשרויות למסגרת רשמית של שיתוף פעולה היא חילופי אגרות בין ארה"ב לגרמניה. במפלגה הליברלית הגרמנית הקטנה יש מתנגדים רבים לס.ד.איי. ולשיתוף פעולה עם ארה"ב בנושא. גם שר־החוץ הליברלי הנס דיטריך גנשר אינו מתלהב משיתוף הפעולה ולא ברור אם ירצה לחתום על אגרת־הסכמה גרמנית.

שר הכלכלה מרטין באנגמן הוא מועמד טבעי לחתימה, משום שגרמניה מבקשת לשמור, בצורת פעולה עם ארה"ב, על האינטרסים הכלכליים שלה. באנגמן הוא, עם זאת, גם יו"ר הליברלים. ואין יודעים אם ירצה להסתבך עם חברי מפלגתו, המתנגדים להסכם המוצע.

מדיווחים בגרמניה עולה, כי גם שר המדע הנוצרי־דמוקרטי היינץ רינזהובר אינו רוצה לחתום על האיגרת ואילו חתימה מצד שר ההגנה מנפרד ורנר נחשבת לפעולה מסיבות פוליטיות.

משקיפים בבון מעריכים, כי הקאנצלר קוהל אינו יכול להרשות לעצמו לסגת מהתמיכה בהסכם עם ארה"ב, לאחר שתמך בו זה זמן רב. כבר עתה ברור, כי שיתוף הפעולה עם ארה"ב יישא אופי משקי־פרטי ולא במישור הממלכתי.

הכייס הישראלי לא יזכה במקלט פוליטי בצרפת

מאת סופר "דבר" בצרפת

פאריס (מיוחד ל"דבר"). — צרפת אינה מעניקה מקלט פוליטי לישראלים. מרדכי גרין, ישראלי שביקש בצרפת מקלט פוליטי "בשל שלטון הכיבוש בישראל", נצטווה לצאת את צרפת, יחד עם משפחתו.

לפי כתב "ליבראסיון" בעיר ראזן, ריצה גרין בצרפת שנת־מאסר על גניבת ארנק, ואחר־כך ביקש מקלט פוליטי, בטיעון שבישראל "כופים עליו לשרת במילואים בשטח ערבי כבוש". שלטונות צרפת דחו את בקשתו.

ישראל אינה מוכרת בצרפת כמדינה שנתיניה ראויים למקלט פוליטי, שכן היא דמוקרטית. כמה ישראלים כבר ניסו בעבר לזכות במעמד של פליט פוליטי, כאמצעי להשיג רשיון עבודה, אך לא הצליחו. גרין, שהגיע מאילת, עם אשתו ושלושת ילדיהם, יגורש במעמד של עבריין [illegible].

מחיר פלירט טלפוני

אבו־דאבי (רויטר—עתי"ם). — גבר נידון כאן ל־6 חודשי מאסר ולקנס בסך 820 דולאר, לאחר שנמצא אשם, כי פלירטט בטלפון עם אשה נשואה — על כך דיווח העיתון "חדשות האמירויות".

העיתון מציין, כי אחמד מוחמד, ערבי תושב איחוד הנסיכויות הערביות המתגורר בעיר אל־עין, נלכד לאחר שהמשטרה הקליטה את השיחה. עם תום ריצוי תקופת המאסר שנגזרה לו, יגורש האיש משטח המדינה.

"הקמת מנזר באושוויץ – חילול זכר הקרבנות"

מאת סופר "דבר" בצרפת

פאריס (מיוחד ל"דבר"). — אישים קאתוליים בכירים בצרפת מביעים התנגדות להקמת מנזר של מסדר הכרמליטים באתר מחנה־ההשמדה באושוויץ, "כחילול זכר קרבנות השואה היהודיים".

הוגה הרעיון, כומר הולנדי, אוסף תרומות למטרה זו בהולנד, בלגיה ודנמרק. הכמרים הצרפתים, בתוכם הקארדינל של ליון, וידידי היהדות כמישל ריקה וברנארד דיפי, מתריעים כי רעיון כמו זה יובן כנסיון להשכחת קורבנות השואה היהודיים.

"באושוויץ לא הושמדו רק יהודים, אך אושוויץ נותרה סמל ניסיון השמדת העם היהודי בשואה", אומרים הכמרים. "הקמת מנזר באתר זה תפגע ביהודים ותפורש כסימן להשכחה. הם קוראים לנוצרים "להקדיש מחשבה לשואה ולפתוח בדיאלוג אמיתי עם היהודים".

פועלים על סולם של כיבוי אש מעמידים עץ אשוח לחג המולד בגובה 16 מטר בכיכר סנט פטרוס שבוואתיקן. (צילום: "אסושיאייטד פרס")

תקדים בטרור האיטלקי: פיגוע בכנסייה באסיזי

אסיזי (עי"ר). — מטען־חבלה התפוצץ שלשום לפנות בוקר בכנסיה, בסמוך לקאפלה קטנה מעץ של הקדוש פרנציסקוס מאסיזי, שעות ספורות בלבד, לאחר שמטען נפץ אחר נתגלה בקרבת קברו של הקדוש, שהוא פטרונה של איטליה. מטען זה נתגלה כמטען סרק.

ההתפוצצות אירעה בשעה 3 בבוקר בבסיליקה של מרים של המלאכים, שם נמצאת הקאפלה הנערצת על־ידי חסידי הקדוש, שמת ב־1226. פרנציסקוס הקדוש הוא מייסד המסדר הנוצרי הפרנציסקני.

בבסיליקה התחתונה, שם נמצא המטען הראשון, נמצאות פרסקות מפורסמות מאת ג'וטו, המתארות את חייו של פרנציסקוס הקדוש. יצויין, כי זו הפעם הראשונה בתולדות איטליה, שכנסיות משמשות יעד לפעולות טרור. פרנציסקוס הקדוש נחשב גם כסמל השלום.

הושג איחוד נגד מרקוס: גברו סיכויי האופוזיציה

מאנילה (רויטר־עתי"ם ועי"ר). — ראשי האופוזיציה בפיליפינים אקינו וסלחאדור לורל הודיעו אתמול, ברגע האחרון ממש, כי התפייסו ביניהם והחליטו להאבק במשותף כדי להביס את הנשיא פרדינאנד מארקוס, בבחירות העומדות להיערך ב־7 בפברואר.

"אני מביא לכם בשורה טובה", אמר לורל במסיבת עיתונאים משותפת שערך עם אקינו בת ה־52, אלמנתו של המנהיג הפיליפיני הרצוח בניגנו אקינו.

"אמש, בשעה מאוחרת, הסתלקתי ממעמדותי לתפקיד נשיא, והוחלט שהיא תהיה המועמדת לנשיאות הרפובליקה ואני אהיה מועמד לתפקיד סגן נשיא", אמר.

הסכם זה של הרגע האחרון משפר מאוד את סיכויי האופוזיציה המתרחבת בהתמודדות עם מארקוס.

בראיון אקינו הודיעה, שאם תזכה בנצחון בבחירות, בדעתה להעמיד למשפט את הנשיא פרדינאנד מארקוס. היא הודיעה עוד, כי בדעתה לשחרר את כל האסירים הכלואים כיום בבתי הסוהר בפיליפינים.

"להמשיך במאבקיו של נינוי"

רבבות מתושבי הפיליפינים שקראו "אנו אוהבים אותך קורי" עודדו אתמול את קוראזון אקינו בנאומה הראשונה במתח מסע הבחירות שלה נגד הנשיא מארקוס.

"אם זוהי הבטחה לעתיד טוב יותר — נשיא זאת", אמרה לקיחבים, אחרי שנשאה נאום קצר לפני אסיפת המונים שעמדה בשיא מסע בן חמש שעות בשבע עיירות מדרום לבירה, מאנילה.

"ודאי אתם תוהים מדוע השתקעתי בפוליטיקה", אמרה קוראזון אקינו לקהל של כ־7,000 איש שהתאספו לשומעה באחת העיירות. "הרי זה משום שאני שואפת להמשיך את מאבקיו של נינוי (בעלה המת). אינני מחפשת נקמה, אבל אני רוצה שייעשה צדק עם כל קורבנותיו של מארקוס", אמרה.

מפקד "אמל" בדרום לבנון: השיטה – פעולה מבפנים

מאת דליה שורין, סופרת "דבר" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל"דבר"). — "במקום שיש רצון — תימצא הדרך" — טען בפני סופר ה"טיימס" מפקד "אמל" בדרום לבנון, דאוד דאוד, בתשובה לשאלה כיצד יוציאו כוחותיו את הישראלים מאיזור הבטחון בדרום לבנון.

דאוד טען, כי נוכחות ישראל ב"מובלעת" הדרומית במסווה של כוח צד"ל היא למעשה פעולת כיבוש. הוא הוסיף ואמר, כי האורחים שם חיים תחת צל הכיבוש הישראלי וכי הוא לא ישקוט עד שיוצא צבא־הכיבוש. הוא האשים את ישראל בכך, שהיא משתמשת באוכלוסיה באיזור הבטחון כ"שקי מגן אנושיים" "להגנה על גבולה.

סופר ה"טיימס" טוען, כי האסטרטגיה של "אמל" עתה היא לנקוט פעולות נגד כוחות צד"ל בתוך המובלעת עצמה במגמה לפורר את צד"ל, ועל ידי כך — את אחיזתה של ישראל באיזור. כוחותיו נמנעים מלפעול מאזורים הנמצאים בשליטתם, מצפון לאיזור הבטחון, במגמה למנוע פעולות גמול ישראליות. העיתון טען עוד, כי דאוד נמצא תחת ביקורת מקומית, המאשימה אותו "בעשיית העבודה של ישראל" בשומרו על השקט מצפון לאזור הבטחון.

במקביל טען סופר ה"טיימס", כי החיים באיזור נמשכים כרגיל וכי קיימים אף קשרי־מסחר עם ישראל ומשאיות חוצות את הקווים, מהביאן סחורות ויבול חקלאי. העיתון מדווח גם על פריחה כלכלית באיזור צור, כשהחנויות מלאות סחורות.

לדברי כתב העיתון, שופרו לאחרונה גם היחסים בין "אמל" לכוחות יוניפי"ל, לאחר שדאוד הביא לשחרורם של שני עובדי יוניפי"ל שנחטפו.

שירותי הביון האיטלקי מעורבים בטבח בבולוניה

בולוניה (עי"ר ועי"צ). — שופטים איטלקיים הוציאו שלשום פקודות־מעצר נגד 16 אנשים, ביניהם שני ראשי השירותים החשאיים האיטלקיים, החשודים כי היו מעורבים בפיצוץ הקטלני בתחנת הרכבת בבולוניה לפני יותר מחמש שנים.

החשודים מואשמים, כי תיכננו פעולה של קבוצה פאשיסטית, שהניחה פצצה בתחנת הרכבת. בפיצוץ נהרגו 85 אנשים וכ־200 נפצעו. כפי שנמסר, הוטמנה הפצצה במסגרת הניסיון לערער את יציבותה של המדינה האיטלקית.

ראשי השירותים החשאיים נאשמים בכך, שהטעו את חוקרי המשטרה. הם התעלמו ממידע שהגיע לידיהם על מבצעי ההרג, ומסרו למשטרה מידע כוזב, שהצביע על חשודים "בדויים".

פקודות המעצר מהווים את הצעד המשפטי החשוב הראשון לקראת הבאתם לדין של האנשים האחראיים לטבח. בין החשודים [illegible] ג'לי מי שהיה ראש לשכת בונים חופשיים (פ. 2) ואיש העסקים פראנצ'סקו פאצ'יינצה.

פאצ'יינצה מבוקש באיטליה גם [illegible] ב־1982, בקשר להתמוטטות "באנקו אמברוזיאנו" [illegible]

למפעל בירושלים דרוש/ה עוזר/ת למנהל אדמיניסטרטיבי ולחשב
לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 7555/1 ירושלים, 91074

למרצפות זהבי
דרושה
אשת מכירות מנוסה
לאולם התצוגה בת"א (משרה חלקית)
לפרטים נא לפנות לטל' 243048
בין השעות 9.00-13.00, 16.00-19.00

פטרוגז
אנשים חמים
דרוש
איש שיווק
בעל ותק מוכח בנושא שיווק, עם רקע טכני.
רצוי בעל ניסיון בענף הגז.
לפרטים נא לפנות לטלפון 03-995995 לגב' רחל.
ת.ד. 714 ראשון לציון 75106

ביצועיסט/ית
למשרד לגרפיקה
עם נסיון בלבד! 03-259519

ברטר
BARTER
דרוש
סוחר
בעל יכולת לניהול משא־ומתן מסחרי. נסיון קודם במסחר, רכש ומכירות – הכרחי.
התפקיד המוצע:
נציג מכירות לעודפי סחורות ושרותים שנצברו במסלקה.
תנאי העסקה כוללים מרכיב עמלות גבוה.
לפנות לטלפון 659620, 03-652780

נושם פרסום
תקציבאי אינטליגנטי שיודע למכור, נמצא לפחות 3 שנים בענף ומכיר טוב את הברנז'ה – יש לך מה לחפש אצלנו, ולנו יש מה להציע לך (גם בתנאים).
ציצי: 03-204707.
סודיות מובטחת.
נ.ח בית פרסום בנקודת סכנה

אנשים ומחשבים
המערכת הגדולה בישראל למידע טכנולוגי
דרוש לנו
איש מודעות בכיר
שיהיה חבר בצוות הפרסום בארץ ובחו"ל.
המועמד המתאים יהיה בעל ניסיון במכירות (רצוי בענף הפרסום), שולט באנגלית (דיבור לפחות), נמרץ ורוצה להצליח. יתרון לבעל ניסיון כתקציבאי או כעוזר תקציבאי.
נא לפנות בכתב בלבד אל רענן רוגל אנשים ומחשבים, ת.ד. 33325 ת"א 61332.
— סודיות מובטחת —

gotter
דרוש/ה
סגן חשב שכר
* נסיון רב בנושאי שכר והנהח"ש
* טיפול ב־400 עובדים
* נסיון עם לשכת שרות IBM – יתרון
לפנות למנהל כ"א טל: 03-337725
גוטקס מודלס בע"מ

gotter
דרוש/ה
מנהל מכירות
לשוק מקומי
* כושר אירגון וניהול צוות עובדים
* נסיון במשא ומתן ויחסי ציבור
* נסיון קודם, עדיפות בטקסטיל
לפנות למנהל כ"א 03-337725
גוטקס מודלס בע"מ

למשרד גדול בתל־אביב
דרוש/ה
חשבונאי/ת בכיר/ה
להקמה, הרצה והפעלה של תוכנת מחשב מתקדמת ולארגון נוהלי עבודה.
נסיון והשכלה מתאימה — הכרחיים.
נא לפנות בכתב, לת.ד. 11333 ת"א 61112, עבור מס. 287.

למושב במרכז הארץ
דרוש
מנהל אגודה – מרכז משק
המעוניינים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים לפי הכתובת:
האיחוד החקלאי
רח' צ'לנוב 20,
תל אביב 66048
עבור "מנהל אגודה"
– סודיות מובטחת –

לרשות שמורות הטבע
דרוש:
פקח
למניעת מטרדי ציפורים
תאור תפקיד: מניעת מטרדי ציפורים למטוסים בשדות תעופה, פקוח ותפעול אמצעים למניעת המטרדים, בצוע מעקב והשתתפות בסקרים.
דרישות: רקע בטבע וידיעת הארץ. רצוי ניסיון בעריכת תצפיות, ידע טכני, רישיון ונסיון בנהיגה, יכולת ליצור קשר ומגע עם מוסדות, בריאות תקינה.
מגורים — במרחב תל־אביב, רחובות.
העבודה בשעות בלתי מקובלות.
המעוניינים יפנו למילוי טפסים עד לתאריך 20.12.85:
תל אביב – רח' הנציב 16 – משרד "פולירד" – (נא להמנע מפניות טלפוניות).
ירושלים – רח' ימיהו 78.

חברת נבי שואף בע"מ
לאזור טבריה ולאזור המרכז,
מבקרי־איכות מכניים,
לבדיקות אוטומטיות.
טל' 03-984559, 03-984083 למאיר

בית ברל
מרכז לחנוך השכלה ומחקר
דרושה אם בית ראשית:
הכישורים הדרושים:
* יכולת לנהל צוות עובדים באופן עצמאי.
* בוגרת קורס לניהול משק וארוח של משרד העבודה והרווחה.
* נסיון קודם של 3 שנים בתפקיד דומה.
לקביעת ראיון נא לפנות לאגף כח־אדם טל. 052-25151, 052-450952.

דרוש
מהנדס "יישומים"
APPLICATION ENGINEER
הדרישות:
1. תואר ראשון מינימום בהנדסת אלקטרוניקה.
2. ניסיון מינימום 3 שנים בתיכנון לוגי.
3. ידיעה טובה בשפה האנגלית.
לפנות טלסיס בע"מ טלפון 494891 לקביעת ראיון עם מר ס. יהודה.
טלסיס בע"מ הנדסת אלקטרוניקה

פקר פלדה בע"מ
דרושה
מזכירה למנכ"ל
לעבודה במשרדי החברה בת"א
* ידיעת עברית ואנגלית על בוריין והדפסה בשתי השפות הנ"ל – הכרחית;
* נסיון קודם – רצוי.
שעות העבודה: 08.00 – 17.00, 5 ימים בשבוע.
נא לפנות בכתב־יד, אל:
פקר פלדה בע"מ, ת.ד. 1649 ת"א, 61014,
עבור "מזכירה".

דיור
מדריך צרכנות טלפוני לתרבות הדיור בבתים משותפים בחסות האגודה לתרבות הדיור.
לרשת מדריכי דיור - דרושים
נציגי ומנהלי מכירות
בתל־אביב, חיפה וירושלים
בעלי מרץ והתמדה, המוכנים להתאמץ כדי להרוויח יותר.
דיור — בן־יהודה 37 תל־אביב, טל. 03-650737-8.

אוניברסיטת תל־אביב
דרושים/ות
1. עובד ביקורת ללשכת מבקר האוניברסיטה
השכלה אקדמאית בכלכלה ו/או מינהל עסקים ו/או משפטים ו/או חשבונאות; יכולת להכין תוכניות ביקורת ולבצען באופן עצמאי; כושר הבעה בכתב ובע"פ. הכרת מערכות ענ"א.
יועדפו בעלי נסיון בעבודת ביקורת במוסדות ציבוריים במיוחד בתחומי ענ"א.
2. טכנאי מעבדת הוראה לביה"ס לפיסיקה ואסטרונומיה
בוגר בי"ס טכני: טכנאי/הנדסאי במגמת חשמל או אלקטרוניקה. רצוי נסיון של מספר שנים.
למשרה זו ניתן לפנות טלפונית למס' 420562.
3. מזכירה כתבנית
נסיון בעבודת מזכירות, השכלה תיכונית לפחות, ידיעת השפה העברית כולל הדפסה; רצויה ידיעת אנגלית, רצוי נסיון בהדפסה; למשרה מלאה או חלקית.
על המעוניינים לפנות בכתב בצרוף קורות חיים, פרטים על נסיון בעבודה ושמות ממליצים למדור העסוקה, יחידת המנגנון, אוניברסיטת ת"א עד ליום 24.12.85.

פלותקו בע"מ
רח' המשביר 20, תל־אביב
דרוש
מוביל עצמאי לחלוקת סחורה.
בעל מנדר, עד גיל 45.
המעוניינים יפנו לטלפון 832439 בשעות העבודה.

דרוש
איש מכירות + רכב
לשיווק מכשירי כתיבה
נסיון הכרחי
052-559703
(להתקשר מיום א')

לחברת מיקרוביט בע"מ
דרושים:
1. טכנאי לפיתוח למיקרופרוססורים 8051־8088 מצטיין ובעל יכולת לעבודה עצמאית.
2. מלחימה ומחווטת לבניה של אבי טיפוס
380098

לחברת בניה
תיקונציקים
מעולים
טלפון 881553

לחברה רצינית
דרושות
בחורות – נשים נאות
לעריכת סקרים,
עבודה זמנית – קבועה.
הכנסה נאותה למתאימות.
לפנות טלפון: 03-283229, 03-204986.

נציבות שירות המדינה
מודיעה על מכרז חיצוני קיבוצי מס' מק 2/85
למשרות מפקחי/ות מס
באגף מס הכנסה ומס רכוש
אזור ת"א והמרכז (נתניה, כפר סבא, תל־אביב, גוש־דן, רמלה, פתח־תקוה, רחובות).
אזור הצפון (חיפה, עפולה, צפת, נצרת, חדרה, עכו, נהריה, טבריה).
אזור הדרום (באר־שבע, אשקלון).
אזור ירושלים
המשרות הן בדרגות ט־די"ט 1 של הדירוג האחיד או 4–7 בדירוג האקדמאים במדעי החברה והרוח, כן משולמת תוספת שכר בשעור של 30% המהווה הסבת שכר מיוחדת לעובדי מסים.
מועמדים בעלי רישיון ישראלי לראיית חשבון שיסיימו את הקורס ואת תקופת הניסיון בהצלחה ישובצו בדרגה 7 בדירוג האקדמאים במדעי החברה והרוח, ריטרואקטיבית מיום סיום הקורס.
דרישות המשרה:
א. תעודת בגרות. יועדפו מועמדים שסיימו בחינות ביניים בראיית חשבון, או תלמידי האוניברסיטה בחשבונאות, כלכלה או משפטים.
ב. עדיפות לבעלי ידיעות ברמה של סוג 2 בהנהלת חשבונות מטעם משרד העבודה והרווחה.
ג. ידיעת שפת המדוברות בארץ.
ד. כושר קיום קשר נאות עם קהל, כושר ניהול משא ומתן.
– המועמדים יידרשו לעמוד במבחנים בכתב ובעל־פה, אשר יחלו מיום א' 12.1.86.
– מועמד שייבחר ייצא לקורס מרוכז אשר יימשך כ־5 חודשים בתנאי פנימיה, ולאחר מכן לתקופת התמחות. המועד המשוער להתחלת הקורס - המחצית הראשונה של חודש מרץ 1986.
• את פרטי המכרז המלא והמחייב הנ"ל וכן טופסי בקשה ומידע נוסף, ניתן להשיג בלשכות המחוזיות של נציבות שירות המדינה, כדלקמן: בירושלים, הקריה, בנין ראש הממשלה, חדר 429; בתל־אביב, הקריה, רחוב האלוף קלמן מגן מס' 10; בחיפה, בבית הממשלה, רחוב חסן שוקרי 11; בבאר־שבע, בנין לשכת הבריאות המחוזית, שכונה ד' (צפון), וכן אצל העוזרים למינהל במשרדי השומה והחקירות בכל רחבי הארץ.
• היום האחרון להגשת הבקשות: יום ו' טבת התשמ"ו (27.12.86).

אמקור
אמקור אלקטרוניקה בע"מ
מפעל ליישום טכנולוגיות חדשניות עתירות ידע המיועדות ליצוא
דרוש
מתכנת/ת מדעי/ת לגרפיקה ממוחשבת
* תואר במדעי המחשב
* 4–5 שנות נסיון
* הכרת מערכת פיתוח אינטל PLM – יתרון.
נא לפנות ליוסי פרידמן או דני קרת טל. 052-557471
אמקור אלקטרוניקה בע"מ
רח' שנקר, אזור התעשיה הרצליה 46725

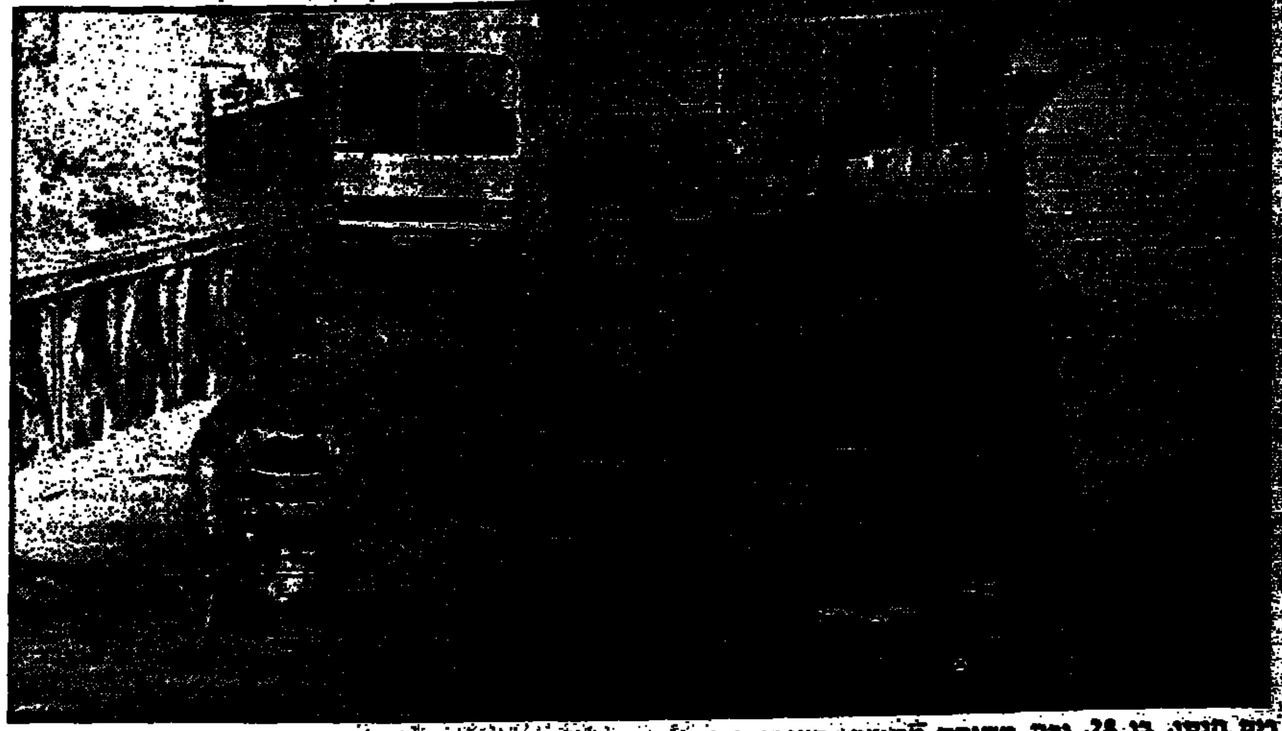

דיק הנסן, בן 28, נכה משותק מקנדה, העורך מסע סביב העולם בכסא הגלגלים שלו, כדי לגייס תרומות לשיפור מחקר הפגיעות בעמוד השדרה, נראה כאן בהגיעו מירדן לישראל, דרך גשר אלנבי.
(צילום: סמיונסקי ישראל יפפא)

זוג מחבלים של הפת"ח זמם לחטוף את טדי קולק

(ע). — בכתב אישום שהוגש לבית המשפט הצבאי בלוד נאמר, כי מחבלי ארגון הפתח׳ תכננו לחטוף את ראש עיריית ירושלים טדי קולק. שני המחבלים העומדים לדין אמורים היו לפי התכנית, לדרוש בתמורה לשחרורו של קולק את שחרור אחיו המחבל של אחד מהם, המרצה עונש מאסר עולם.

בכתב האישום נאמר, כי עמר אבו־קלדיה, בן 25, חברו עזת כרעון, בן 26 נגייסו לפתח׳ בעת ביקור בירדן ונצטוו לאסוף מידע על ראש עיריית ירושלים, כדי לחוטפו.

השניים היו אמורים להסתיר את המידע שאספו ליד ג׳אבל מוכבר, באיזור ירושלים. אחד מהם אכן הסתיר את המידע ש־אסף, ובאותו מקום מצא דימר־גריר ונשק, לשם מימוש המשי־מה. הוא נטל את התחמושת ו־הנשק והסתירם בבאר באיזור ירושלים. כוחות הבטחון גילו את המסתור ולכדו את שני המחב־לים.

כרעון גם מואשם בזה שהביא עמו מירדן 450 דינארים למשפ־חת אבו סניינה, המתגוררת אבו־טור שבירושלים, כמענק מן הפ־תח׳, על מות שניים מבני המש־פחה, שהיו חברים בארגון הטר־ור.

28 ו־19 שנים מאסר לשני מחבלים

שני מחבלים אחים נדונו אתמול ל־28 ול־19 שנות מאסר על הנחת מטעני חבלה בחנויות בירושלים. בית המשפט הצבאי ב־לוד הרשיע את צאיל סלים מוס־טפה מחמוד, יליד 1958, מירוש־לים, ואת אחיו מחמוד סלים מוס־טפה, בן 27, בכך שבשנת 1981 הניחו שני מטעני חבלה מאולת־רים בחנות לצבעים ובחנות מכו־לת בירושלים.

מן הפיצוצים הללו נפצע אדם אחד פציעה קלה. הנאשם צאיל טען, שעשה מה שעשה כדי ל־הוכיח שאינו מרגל ישראלי, ו־הוא ששכנע את אחיו לעזור לו בביצוע הפיגועים.

מסע פרסום יקר לתיירות מבריטניה

מאת דויד מרשיוב, סופר "דבר" לעניני תיירות

סכום של 250,000 דולאר מוש־קע בימים אלה במסע פרסומת נר־חב, בבריטניה, הנערך על־ידי משרד התיירות והתאחדות המ־לונות בישראל, במטרה לעודד תיירות לישראל בחודשים ינואר־מארס. את מסע הפרסומת מבצ־עת חברת פרסום בריטית ידועה — "מלרכן סטרפילד".

במסיבת עיתונאים שהתקיימה אתמול בבית־סוקולוב בת"א, מסר מנכ"ל משרד התיירות רפי־פר־בר, כי יעדו של מסע פרסום נר־חב זה, שיתנהל בעיקר בטלוויזי־ה בבריטניה, הוא להגביר את ה־ביקוש את מודעות העיתונים ה־מיוחדים בקהל הנופשים הפוטנ־ציאלי של בריטניה לאפשרויות הנופש בישראל. פרבר אמר, כי מצפים שבעקבות מסע פרסום זה יגדל מספר התיירים מבריטניה השנה בשיעור 20 אחוז ויגיע ל־כדי 160,000 תיירים.

יתומי צה"ל ביקרו באילת

מאת דני צדקוני, סופר "דבר" בדרום

שמונה יתומי צה"ל מרחובות, שהגיעו למצוות, הובאו אתמול ל־ביקור באילת, שם אירח אותם ראש העירייה רפי הוכמן. את כר־טיסי הטיסה מימנה, חלק בחלק, עיריית רחובות וחברת "ארקיע". טרם צאתם לדרך, התקבלו היל־דים ואמהותיהם אצל ראש העירייה יחזקאל הרמלך.

לפי המלצת פרופ׳ זמיר תחודש חקירת דוד בלאס

המשטרה תחקור גם חשדות מטבע נגד בנק הפועלים

מאת נתן רועי, סופר "דבר"

משטרת ישראל תחדש את החקירה נגד איש העסקים דוד בלאס, לאחר שתיקו הוחזר ל־משטרה לחקירה.

נראה, כי הניק יעבור ליח־ידה המטפלת בחקירות כספים במשטרת מחוז תל־אביב, ואם ימצאו ראיות לכך שנעשתה עבי־רה, יועבר החומר לפרקלי־טות.

ההחלטה להחזיר את החקירה למשטרה באה בעקבות חוות־דעתו של היועץ המשפטי לממ־שלה, ששיגר מכתב הממליץ על כך ליחידה הארצית לחקירות הו־נאה.

ימשיכו לחקור בבנק הפועלים משטרת ישראל תמשיך את ה־בדיקה בקשר לעבירות מטבע שבוצעו כנראה, בבנק הפועלים, ל־אחר שתתקבל במטה הארצי חוות דעתו של היועץ המשפטי לממ־שלה.

מקורות בכירים במטה הארצי הגיבו אתמול על הפרסום שהיה באחד מעיתוני הבוקר, לפיו עי־כוב חוות דעתו של הפרופ׳ יצחק זמיר להכביל להמשכות חקירת בלאס. המקרה שנעשה תוך רגע... לאור הבדיקה הראשונה, שנר־

במשטרה, נזכר הנם מגמת מע־רכות הכלכליות, בנק הפועלים, המשפטה החקירה במשטרה. אז הו־אם ראוי, לפי מסיבות העניין, ש־המשטה "ישראל" בלכלי בנק יש־ראל, במסגרת הסמכויות הנתו־נות לה. לפי חוק הפיקוח על המטבע וחוקים נוספים, יכול ה־בנק לטפל בעניין בדרך של ה־טלת כופר (בנקאי) וסנקציות מינהליות אחרות.

בצרך בירור, בהשתתפות נציגי משרד המשפטים, המשטרה ובנק ישראל, הוסכמה העברה לייעוץ המשפטי לממשלה. הפרופ׳ זמיר ראה צורך לערוך בירור נוסף בקרב גורמים אחרים המוסמכים לפי החוק על היבטים שונים של נושא זה.

בשלב זה המשטרה ממתינה לס־יום הבירור ולמתן החלטתו של היועץ המשפטי לממשלה בכל ה־נוגע להמשך הטיפול בנושא זה.

מקורות במשטרה דחו אתמול את הטענה, כי גורם פוליטי כל־שהו התערב בחקירה. שום גורם משטרתי, לא בכיר ולא זוטר, לא השמיע ביקורת על דרך טי־פול היועץ המשפטי לממשלה, ה־גיבו במטה הארצי.

נפתח קונגרס ישראלי ראשון לתקשורת חזותית

מאת אריאלה ראובני, סופרת "דבר"

הקונגרס הבינלאומי הראשון בישראל לתקשורת חזותית נפ־תח אתמול במכללת ויצ"ו בחי־פה, במעמד שר התקשורת אמ־נון רובינשטיין, ראש עיריית חיפה אריה גוראל ונשיאת ויצ"ו בישראל מיכל מודעי.

בקונגרס משתתפים כ־400 מ־עצבים גראפיים וסטודנטים לגר־אפיקה וצילום במכללות השונות בישראל.

רשתות הטלוויזיה קובלות: ל"בזק" תביעות אבסורדיות

(עש"ת). — דרישות חברת "בזק" מרשות השידור ומן הטלוויזיה הלימודית לתשלום עבור השימוש במשדרים עלולות לגרום בתוך זמן קצר שיתוק כל שידורי הרדיו והטלוויזיה בארץ — כך אמרו מנהלי רשות השידור והטלוויזיה הלימודית בפגישה שקיימו עם שר החינוך והתרבות יצחק נבון.

לדבריהם, דרישת חברת "בזק" סכומי־עתק שאין להע־לותם על הדעת, ללא כל קריטריונים, בלי שהסכומים כלולים בתקציביהם המאושרים. "בזק" תובעת מרשות השידור כ־20 מיליון דולאר ומהטלוויזיה הלימודית כ־2.2 מיליון דולאר — כמחצית מתקציב הטלוויזיה לשנה זו.

המנהלים אמרו, כי אנשי "בזק" כבר איימו, כי אם לא ישולמו הסכומים הנדרשים, יקצצו את שעות השידורים בהתאם.

שר החינוך ביקש מיועצו לענייני שידור ישראל כהן לבדוק את כל הנתונים הקשורים בעניין זה, לרבות מצבו המשפטי. לאחר שירוכזו כל הנתונים האלה, אמור שר החינוך לדון בעניין תביעות "בזק" עם שר התקשורת אמנון רובינשטיין.

"בדק" מגדילה מכירותיה — משרתת "פאן־אם" וה"קונקורד"

מאת דויד מרשיוב, סופר "דבר"

מכירות חטיבת בדק מטוסים של התעשייה האווירית יגדלו ב־58 מיליון דולר בשנת הכספים הנוכחית ויגיעו ל־268 מיליון דולר, לעומת 210 מיליון דולר בשנת הכספים הקודמת.

היצוא של חטיבת בדק מטוסים גדל לכדי 198 מיליון דולר, לעומת 117 מיליון דולר שנה קודם לכן. עלות העבודה שנעשתה בשביל חיל האוויר הישראלי היתה 65 מיליון דולר.

חטיבת בדק מטוסים נותנת שירותי שיפוץ ותחזוקה לחיל האוויר הישראלי וגם ללקוחות זרים. לאחרונה זכתה החטיבה במכרז לאספקת שירותי רציף לחברת התעופה "פאן־אם", המפעילה קו סדיר מניו־יורק ללוד, וכן למטוס העל־קולי הנוסע "קונקורד".

בשנתיים האחרונות, הסבה החטיבה 5 מטוסי נוסעים למטוסי מטען, בעבודה שהכניסה 2 מיליון דולר

לפי הצעת השר רובינשטיין: יונפק בול נגד הגזענות

מאת נח זבולוני, סופר "דבר"

בול נגד גזענות, שיציין את המאבק המתנהל נגד הגזענות ובעד קיום שלום ודמוקרטיה יונפק בארץ.

בעקבות מעשיו של הרב מאיר כהנא הטפתו ל־"אפרטהייד" בארץ, החליטה ועדת השרים לענייני סמלים וטקסים, שבראשה סגן ראש הממשלה ושר־החינוך יצחק נבון להנפיק בול מיוחד נגד הגזענות.

את ההצעה להנפקת הבול הביא לוועדה שר התקשורת אמנון רובינשטיין, שנימק את הצעתו בביטוי לנאמר במגילת העצמאות בעניין שוויון הזכויות לכל העמים החיים בארץ.

השר נבון אמר, כי הפצת הבול תשתלב במאמצי מער־כת החינוך במאבק בגזענות ותסייע להגביר את ההבנה ו־הדו־קיום בין האוכלוסייה היהודית והערבית. הבול נגד הגזענות יופיע, כך מתוכנן, בעוד כשנה.

"מתיחת פנים" לרחובות ת"א: קירצוף האספלט לשם שיפוץ

(עש"ת). — מספר רחובות בתל־אביב שופצו בימים האחרונים ביסודיות, על ידי קרצוף השכבה העליונה בהם. מנהל האגף לעבודה ציבורית בעיריית תל־אביב־יפו משה קרן מסר, כי בכבישים אלה ניבעו סדקים ונהיו "גליים", שקעים ומהמורות והאספלט שבהם נפגם מאוד. עובדי האגף קירצפו את הכבישים, עד עומק של 4 סנטימטר, ועתה הם נסללים מחדש.

הרחובות שבהם נעשה קרצוף שכזה הם: רחוב ארלו־זורוב, בקטעים שמרחוב בלוך ועד רחוב ויצמן, ומרחוב ויצמן עד רחוב הנרייטה סאלד; רחוב ז׳בוטינסקי, ב־קטעים שבין הרחובות יהושע בן־נון ואבן־גבירול; דרך חיפה, בקטעים שבין רחוב יהודה המכבי עד פנקס ומ־ארלוזורוב עד שדרות שאול המלך. כן נעשים שיפוצים כאלה ברחוב יפת ביפו, בשדרות ירושלים ובמקומות נוספים.

אריה צוקר עתר לבג"ץ: לפרק מועצת העיריה

מאת נתן רועי, סופר "דבר"

עתירה יוצאת דופן הוגשה זה לא מכבר לבית הדין הגבוה לצ־דק. חבר מועצת עיריית תל־אביב אריה צוקר עתר לבג"ץ כדי שיורה לחברי מועצת עיריית תל־אביב להתפטר מתפקידם כ־חברי מועצה ויפזר את מועצת העיר.

צוקר עתר לבג"ץ באמצעות עו־רך דינו לבנה ישראל וטען, כי יש ניגוד אינטרסים בין הציבור; שחלק מחברי מועצת העיר הם בעלי תפקידים בעירייה, ולפיכך אינם יכולים לייצג את תושבי העיר נאמנה. בעתירה נאמר עוד, כי חברי מועצה אחרים חברים בוועדת הביקורת, ובה בעת גם משמשים במנהלי אגפים וראשי מחלקות בעיריית תל־אביב.

לדברי אריה צוקר, יש לפזר את הנהלת העירייה, או את ההנהלה המורחבת של עיריית תל־אביב, או את פורום הקואליציה, כי ל־גוף זה אין כל סמכות מחייבת וההחלטותיו אינן מחייבות את עי־ריית תל־אביב, כרשות מבצעת.

צוקר, המכהן כחבר ועדת ה־ביקורת של עיריית תל־אביב, טו־ען בעתירתו לבג"ץ, כי לפי יל־קוט הפרסומים, חייב חבר מוע־צת העיר לנהל את ענייניו כך שלא יהיה ניגוד אינטרסים בין תפקידו כחבר מועצה לבין כל תפקיד אחר, או עניין פרטי.

ראש עיריית תל־אביב שלמה להט החליט להפשיר את התקנים שהקפיא בעבר באגף הרווחה ב־עיריית תל־אביב.

להט הקפיא 19 משרות באגף הרווחה של העירייה, למרות ש־הוא מקבל עבור משרות אלה כסף (75 אחוז מן השכר) ממשרד ה־עבודה והרווחה. לאחר שהובאה לפניו טענה בעניין זה מאת אריה צוקר, הפשיר 8 משרות מוקפאות ולאחר שנשלח אליו מכתב נוסף, הפשיר 10.5 משרות נוספות ב־אגף הרווחה.

בשיחה עם "דבר" אמר שלמה להט, כי אין צורך במשרות כה רבות, מפני שלמרות שיש עוב־דים באגף הרווחה, "עדיין יש מקרים המורים של הנהגה"

מודעי: אתבע המורים העל־יסודיים בבית הדין לעבודה

מאת טובה צימוקי, סופרת "דבר" בירושלים

שר האוצר יצחק מודעי מאיים בפנייה לבית־הדין לעבודה, ב־עטיים של עיצומים של ארגון ה־מורים העל־יסודיים. מודעי אמר, כי ניתן יהיה להכריז על עיצומים אלה כעל שביתה חל־קית, ולנכות עד 50 אחוז משכר המורים הלוקחים בה חלק.

במכתב חריף ומפורט מאשים שר האוצר את יו"ר ארגון המו־רים העל־יסודיים שושנה באייר בנקיטת "גישה יוניוניסטית צרה, במקום גישה לאומית" במהלך ה־דיון על הקיצוצים התקציביים.

מודעי כותב עוד, כי הארגון שם לו מטרה לקעקע את הסתד־רות המורים, וכי הבריא דחו ב־אופן עקבי כל הצעת פשרה ש־הועלתה, שמגמתה היתה לאפשר למערכת החינוך לתפקד במגבלות התקציב המקוצץ.

"נמסר לי", מאשים מודעי ב־מכתבו, "כי דחיתם אפילו הצעות שהיו מביאות לשיפור יחסי בש־כרם של המורים העל־יסודיים, בהשוואה למורים היסודיים, ובל־בד שלא לתת יד להסדר שיהיה מקובל גם על הסתדרות המורים".

מודעי מוסיף ומאשים את ארגון המורים העל־יסודיים בכך שת־רומתם של מורים אלה לקיצוץ ה־תקציבי היתה מזערית, והנהגה קבלו התחייבות שלא יפוטרו עוד מורים.

השר הנבא מבאייר לפעול ל־אלתר להפסקת העיצומים ולחי־דוש העבודה הסדירה של המורים. כן כותב מודעי, כי היה מעדיף שבמקום המאבק על השיפור ה־חומרי במצבם של המורים, יעבי־רו הם את המאמצים "לשיפור מעמדם מבחינת התדמית הציבו־רית, הגדרת תפקידים ומטלות ו־גיבוש תקנון אתיקה".

השופטים פסקו: "בצע הכסף הניע" ודחו ערעורו של הטייס־המבריח

(ע). — "המניע למעשיו של המערער היה תאוות־בצע פשו־טה, ומדובר במקרים שבהם הש־איפה לבצע־כסף רב, תוך זמן ק־צר, מסירה כל חסן ונוטלת כל מעצור נורמאטיבי, חינוכי או מו־סרי. השאיפה לכסף ניצבת אז מעל לכל מחסום חוקי, ולמעלן מוס־רה זו פעל המערער בארץ, באה־למית ובקשיחותו".

דברים אלה כתב נשיא בית־המשפט העליון, בהחלטתו לדחות את ערעורו של יוסף סוריה, ש־הבריח במטוסו הפרטי מוצרי חשמל מקפריסין. סוריה נדון ב־בית המשפט המחוזי בתל־אביב ל־7 שנות מאסר, לאחר שהורשע בביצוע 204 טיסות במטוסו, כ־שבכל אחת מהן הבריח מוצרי חשמל שונים. הוא הרויח מהב־רחת מכשירים מן הארץ, בסכום של מיליון דולאר, ובהעלמת הכ־נסות בסך 460 מיליון שקל.

להחלטת נשיא בית המשפט ה־עליון הצטרפו השופטים שושנה נתניהו ומנחם בן־דרור. השופטים מתחו ביקורת נוקבת על מעשיו של יוסף סוריה ופסקו: "נתגלתה לפנינו מערכת הברחה מתוכב־נת, שהיא מבין המתוחכמות שבאו עד עתה לפני בתי המשפט שלי־נו".

השופטים ציינו, שלא היה ב־מעשיו של סוריה משום מעשה חד־פעמי או היגררות אחר פיתוי רגעי. "לא מדובר באדם שנדחק, עקב נסיבות כלכליות או חברתי־יות, לשולי החברה ונסחף אחרי אנשים המנהלים אורח־חיים עבר־ייני. המערער היה ראשון לגבי־רים, ושלושת חבריו סרו למרו־תו. הוא היחיד שידע על מקורות הקניה ולאן מיועדת הסחורה", פס־קו שופטי בית המשפט העליון.

שלושת השופטים דחו את ער־עורו של יוסף סוריה ופסקו, כי רק עונש ממשי יוכל לגרום הר־תעה כלשהי לבוחה שאיפות נפו־לותיו לכסף. "אם קיה שה־קלו במקרים אחרים, אין ללכת בקו זה, כי הדבר מוציא את ה־אפוטרופסות את ההגיון העצוני שבהפעלת אמצעי ענישה לסוגי־הם", הטעימו השופטים.

יד טבנקין

פרסומים חדשים בהוצאת "יד טבנקין"

* **טכנולוגיה של תקשורת בקיבוץ**, בסדרת חוברות ימי העיון. המחיר 2200 ש׳.
משתתפים: מרדכי חרש, אהרון ידלין, רימון לוי, יוסף לניר, הלל לויתן, דב שנער, ארנון תמיר.
* **ילקוט למחשבה סוציאליסטית מעיתונות העולם, מס׳ 6.** המחיר 3100 ש׳.
העורך: אשר מניב. המאמרים עוסקים בתחומים אלו: שיתוף לבטים בשמאל מול משברי הקפיטליזם — מזרח ומערב.
* **המאבק החמוש 1945—1948.** חוברת שניה בסדרת פרקי לימוד. המחיר 4500 ש׳.
כתיבה: יגאל עילם עוות עריכה: ד"ר מאיר פעיל, אסנת שירן, אבינועם בן־זאב.

הזמנה ומכירה ב"יד טבנקין", דואר רמת־אפעל 52960, טל׳ 03-344367.

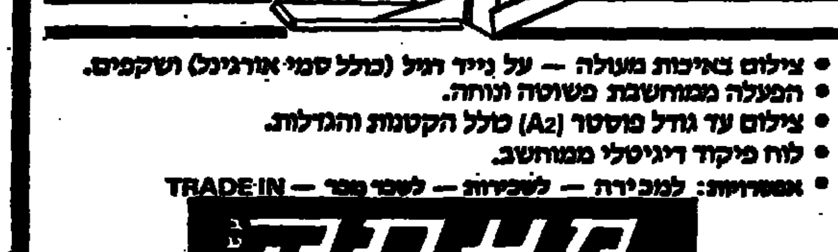

UTAX

מכונות צילום משוכללות על נייר רגיל
והחברה מס׳ 1 בטכנולוגיות צילום חדישה

תנאי רכישה מיוחדים!! למושבים וקיבוצים

* צילום באיכות מעולה — על נייר רגיל (כולל סמי אורגינל) ושקפים.
* הפעלה ממוחשבת פשוטה ונוחה.
* צילום עד גודל פוסטר (A2) כולל הקטנות והגדלות.
* לוח פיקוד דיגיטלי ממוחשב.
* אפשרויות: למכירה — לשכירות — לשרות חוזר — TRADE-IN

מעתק maatak ltd.

החברה מספר 1 בשירות.

נקודות מכירה ושירות בכל רחבי הארץ.

משרד ראשי: מעתק בע"מ רח׳ מרכז בעלי מלאכה 20 תל־אביב טל׳ 03-299483, 03-282031.
סניפים אזוריים: תל־אביב — אלון מיכון משרדי 03-298249
מיגר בע"מ 03-371742, 03-286830
ירושלים — צילומית בע"מ 02-245662, חיפה — סיגמנט 04-238980
באר־שבע — יעיל בע"מ 057-31645

זכו בפיס

בהגרלת רב־פרס מצטבר של מפעל הפיס מס. 50/85 שהתקיימה ביום 12.12.85 זכו הכרטיסים הבאים:

בסך 120,000,000 שקל זכה המספר 137848.

כיוון שהמזל לא עלה בגורל הפרס המצטבר בסך 240,000,000 שקלים עובר לשבוע הבא.

מקסימום פרס ראשון בשבוע הבא יהיה 440,000,000 שקלים (כולל צבירה).

בסך 6,000,000 שקל זכה המספר 795801.

בסך 3,000,000 שקל זכו המספרים 713208 267846.

בסך 180,000 שקל זכו המספרים: 007356; 015951; 022303; 036734; 059537; 075993; 092068; 125665; 213297; 218439; 242332; 268833; 313599; 359281; 371818; 373631; 381554; 381777; 463092; 495988; 510770; 555921; 586452; 623840; 640525; 667956; 686555; 772094; 808172; 820954; 828347; 889058.

בסך 90,000 שקל זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־ 3484 6161.

בסך 15,000 שקל זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־ 293 002.

בסך 9,000 שקל זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־ 637 349 656.

כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 1 זכו בסך של 1,500 שקל.

בסך 3,000 שקל זכו המספרים התלת־ספרתיים: 021 082 194 196 201 210 238 276 287 355 360 380 422 458 463 479 480 611 622 751 774 854 871 876 886 947.

בסך 1,500 שקל זכו המספרים הדו־ספרתיים: 05 10 13 14 19 21 22 35 42 43 46 48 54 55 65 69 74 76 82 88 93 96 97.

רק הרשימה הכוללת של תוצאות ההגרלה מחייבת את מפעל הפיס.

האוניברסיטה העברית בירושלים

המרכז לחקר תולדות ישראל — אגודת לב"ד — להוצאת כתבי ע"ש בן־ציון דינור

מודיעים על ערב עיון לזכרו של

פרופ׳ בן־ציון דינור ז"ל

את ההרצאה השנתית ישא

פרופ׳ שלמה אבינרי

על הנושא

כתבי השחרות של **משה הס** במפתח להבנת "רומי וירושלים"

דברי פתיחה: פרופ׳ שמואל אטינגר

ערב העיון יתקיים ביום רביעי, ז׳ בטבת תשמ"ו (18 בדצמבר 1985), בשעה 8.00 בערב, באולם הסנט בבניין המינהלה, קרית האוניברסיטה העברית, גבעת רם, ירושלים.

אנו מודיעים בצער על פטירתה של

מניה לנדאו כהנא

מוותיקות הקיבוץ

הלוויה תערך היום, יום שישי א׳ בטבת 13.12.85 בשעה 2 אחר הצהרים בקיבוצנו

המשפחה
בית רמת יוחנן

אנו מודיעים בצער על פטירתו של חברנו

זאב שיפטן ז"ל

הלויה היום יום ו׳ 13.12.85 בשעה 13.00.

המשפחה
ובית כפר סאלד

בצער רב אנו מודיעים על פטירת אמנו וסבתנו היקרה

שרה סליטרניק ז"ל

הלויה תצא היום, יום שישי 13.12.85 בשעה 11.30 מבית המנוחה, רח׳ י"א באדר מס. 3 בחולון, לבית העלמין בחולון.

אוטובוס יעמוד לרשות המלווים.

יושבים שבעה בבית המנוחה.

האבלים:
בניה: חן סליטרניק ובני משפחתו
בני סליטרניק ובני משפחתו
אחיה: משה רינגל ומשפחתו
אחותה: שושנה תמרי ומשפחתה.

טבע תעשיות פרמצבטיות בע"מ. TEVA

בתי־מרקחת

תל־אביב
ארלוזורוב — ארלוזורוב 76 — 230740.
בבלי — עוזיאל 1 פינת טולדנו 10 בבלי — 440552.
ירושלים
מרקחת רוממה — המ"ג 28 — 523191.
חיפה
כאולה — חרמון 12 — 640466.
פתח־תקוה
קופת חולים כללית — חיים עו־זר — 905271.
בני־ברק — רמת־גן
ורצל — הרצל 52 רמת־גן — 722398.
בת־ים — חולון
מור — הטיבה רייק 20 בת־ים — 583360.
המרכז — כפר ויצמן חולון — 845236.

בתי מרקחת ליום שבת 14.12.85
תל־אביב
שוה דב — האוזנר 3 תכנית ל׳ — 428510.
בבלי — עוזיאל 1 פינת טולדנו 10 בבלי — 440552.
שוה דב — האוזנר 3 תכנית ל׳ — 428510 — מוצ"ש.
סופרפארם — איינשטיין 40 רמת אביב — מוצ"ש.
ירושלים
הר הזיתים — הר הזיתים — 287488.
מרקחת רוממה — המ"ג 28 — 523191 — מוצ"ש.

חיפה
מור — המגינים 97 — 524113.
פתח־תקוה
קופת חולים כללית — חיים עו־זר — 905271.
בני־ברק — רמת־גן
רמת־יצחק — ירושלים 96 רמת־גן — 777306.
בת־ים — חולון
קופת חולים — עין יהב 4 חו־לון — 884854.
המרכז — כפר ויצמן חולון — 845236.

מוקד מידע מלטלי
של קופת חולים הכללית המוסר אינפורמציה על מרפאות קופת חו־לים ושל ההסתדרות, בתי־חולים, עזרה ראשונה, מרפאות התורנות בשבת ובחג וכן אינפורמציה של הגורמים הרפואיים בישראל.
בתל־אביב
בימים א׳ עד ה׳ מ־8.00 בבוקר עד 20.00 בערב. ביום ו׳ מ־8.00 בבוקר עד 15.00 אחה"צ — טל־פונים: 03-433300, 03-433500.
מרפאות שיניים לעזרה ראשונה
אזור תל־אביב
רחוב בר־כוכבא 49 תל־אביב — 03-284649 בימים א׳—ה׳ בין 21.00 עד 23.00, בימי ו׳ וערבי חג בין 18.00 עד 24.00, שבתות וחגים — בין 15.00 עד 21.00.
אזור חיפה
רחוב הנמל 26 קומה ג׳ — 04-523566 יום יום בכל ערבי שבתות, שבתות וחגים מ־20.00 עד 23.00.

אלמקס לכל המשפחה!

הועדה המקומית לתכנון ולבניה העיר חיפה

הודעה על־פי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה—1965

ניתנת בזה הודעה כי הוגשה בקשה על־ידי ישראל וחנה אורבך, לאשר תוספת בניה ברחוב פינסקר מס׳ 81 חלקה 106 בגוש 11201 שכונת זיו. הבקשה כרוכה בצורך שקת בניה מעל למותר, למגורים.

אפשר לעיין בבקשה במחלקה לפיקוח על הבניה, בבניין העיריה רחוב ביאליק 3, חיפה, בימים א׳, ג׳, ה׳ בין השעות: 8.00 — 11.30.

המעונין להגיש התנגדות ל־בקשה, ימציאה לפי הכתובת דל־עיל, תוך 15 יום מיום פרסום זה.
איתמר ינוביץ
מהנדס העיר.

מאה שערים · מאה שערים · מאה שערים · מאה שערים · מאה שערים

מימוש רווחים במניות תוך המשך צבירת הכספים בקרנות

מאת ורדה בר

יום המסחר האחרון של השבוע עבר על שוק המניות בסימן של מימוש רווחים וזאת בתגובה לעליות השערים החדות מיום המסחר הקודם.

מימוש הרווחים במניות השוק החופשי התבצע בד בבד עם מעבר כספים למניות הבנקים שב„הסדר". אלו ריכזו עודפי ביקוש בהיקף נרחב שהסתכם בכ־1.4 מיליארד שקל.

הביקושים האדירים למניות „ההסדר" גרמו לעליות שערים של בין 0.5 ל־1.6 אחוזים והתשואה הדולרית בהן נקבעה ברמה של 12 עד 12.5 אחוזים.

בשוק הצמודים נרשמה בדרך כלל פעילות רגועה וזאת בשל ההנפקות החדשות שיצאו אתמול לדרך.

במערכת קרנות הנאמנות נרשמה צבירה בהיקף כספי של כ־9 מיליארד שקל מתוכם כ־4 מיליארד שקל בקרנות הנאמנות של בנק הפועלים. יצויין שמתחילת החודש נרשמה צבירה בקרנות הנאמנות של בנק הפועלים בסכום של 44 מיליארד שקל.

מימוש רווחים

עליות השערים שנרשמו ביום המסחר הקודם היו חדות מדי לטעמם של המשקיעים ולפיכך גרמו לגל רחב של מימוש רווחים.

עיקר מימוש הרווחים התרכז במניות „הכבדות". יצויין שמימוש הרווחים עבר על מניות אלו, תוך עליות שערים מתונות או ללא שינוי בשער וזאת מכיוון שעודפי הביקוש שהופיעו בהן היו בהיקף מצומצם יחסית למחזור העסקות. מכיוון שכך דאג הקונה לסגת מכוונת הקניה בחלקה, וזאת אם כדי לקנות ללא שינוי בשער ואם כדי לקדם מצב אפשרי של התרחבות מימוש הרווחים בשבוע הבא — דהיינו להיכון „תמונתית" למצב בו יצטרכו להפגין כוח ולקנות כמויות גדולות של סחורה תוך ירידות שערים.

למרות מגמת מימוש הרווחים בצרבית המניות „הכבדות", במספר מניות „חצי כבדות" נרשמו אתמול עודפי ביקוש גדולים במיוחד. ביניהן ניתן להזכיר את מניות „חיפה כימיקלים" להן נרשם עודף ביקוש של 15 מיליון שקל ע"נ ושערן עלה ב־2.6 אחוזים במחזור של 10 מיליון שקל ע"נ.

עודף ביקוש גדול נרשם גם למניות „פטרוכימיים" — 15.2 מיליון שקל ע"נ וזה סופק בעליית שער של 2.1 אחוזים.

גם מניות „כלל נדל"ן" נהנו מעודף ביקוש גדול וזאת במסגרת המעבר למניות שלא הניבו כל תשואה בשבועיים האחרונים. עודף ביקוש של 8.5 מיליון שקל ע"נ בהן סופק בעליית שער של 3.3 אחוזים.

מבין המניות „הכבדות" שסבלו אתמול מגל המימוש ניתן להזכיר את מניות „הסנה" להן נרשם עודף ביקוש של 3.7 מיליון שקל ע"נ. הביקוש סופק ללא שינוי בשער ע"י שניים מסוחרי הבורסה ומחזור העסקות בהן הסתכם בכ־5.2 מיליון שקל ע"נ.

במניות „ים המלח" נרשם עודף ביקוש של 300 אלף שקל ע"נ בלבד. והן נסחרו בעליית שער מתונה של 0.2 אחוז תוך מחזור עסקות גדול של 2.1 מיליון שקל ע"נ.

מימוש רווחים בהיקף נרחב נרשם במניות „קוסמאות פז" 1. לאלו נרשם עודף ביקוש של 4 מיליון שקל ע"נ אך מחזור העסקות בהן הסתכם ב־7 מיליון שקל ע"נ והן נסחרו כמובן ללא שינוי בשער.

במניות „אי.די.בי. פיתוח" נרשם עודף ביקוש של 500 אלף שקל ע"נ. שערן עלה ב־1.6 אחוז במחזור עסקות של 2.2 מיליון שקל ע"נ.

הדולר השחור בעליה

הדולר השחור נסחר אתמול לפי 1,600 עד 1,610 שקלים לדולר. ההסבר לעליית השער של הדולר השחור הוא בשמועות בדבר פיחות אפשרי.

יצויין גם שבתקופות קודמות (בחודשים החולפים) היו שמועות בדבר פיחות אך אז הדולר השחור לא הגיב לכך. לפיכך יש להתייחס לתופעת עליית שער הדולר השחור בפיקפוק רב. אם מנסים לחפש סיבה אחרת לעליית שערו של הדולר ניתן אולי לחפש זאת בתחום של אלטרנטיבת ההשקעה. כל עוד נתנו האפיקים השקליים ריבית ריאלית העדיפו המשקיעים למכור את הדולר השחור ולהניב תשואה ריאלית בתפ"ס ובמקים. עתה כאשר הריבית באפיקים הנ"ל מסתכמת בין 1.7 עד 2.5 אחוזים קיים, ככל הנראה, מעבר מחודש של כספים לשוק השחור.

פעילות רגועה בצמודים

באגרות החוב המדדיות נרשם אתמול עודף ביקוש בנטו של 2.4 מיליארד שקל. הביקושים התפזרו על פני כל הסדרות, כך שהן נסחרו תוך יציבות והכלוה בתנודות שערים מתונות.

באגרות החוב הדולריות נרשם בנטו עודף היצע של 300 מיליון שקל. אגרות „ארמון" נסחרו תוך יציבות בשעריהן ואגרות „רשת", „גלבוע" נסחרו בתנודות שערים עד אחוז אחד.

נהג!
עשה את המינמום למען אלה העושים את המקסימום.
תן טרמפ לחייל!

שערי מטבע חוץ ליום 12.12.85

המטבע	השינוי	בנקנוטים לנוסעים מכירה	בנקנוטים לנוסעים קניה	בנקנוטים הפועלים מכירה	בנקנוטים הפועלים קניה	בנקנוטים דיסקונט מכירה	בנקנוטים דיסקונט קניה	העברות המחאות לנוסעים מכירה	העברות המחאות לנוסעים קניה	העברות המחאות הפועלים מכירה	העברות המחאות הפועלים קניה	העברות המחאות דיסקונט מכירה	העברות המחאות דיסקונט קניה	שער יציג
1 דולר ארה"ב	+ 9.20	1524.8	1458.9	1524.0	1458.4	1523.0	1457.4	1501.753	1483.246	1501.250	1482.749	1500.244	1481.755	1492.0
1 לירה שטרלינג	+26.80	2191.5	2087.5	2192.6	2093.2	2184.6	2088.5	2154.265	2127.717	2157.296	2130.711	2149.849	2123.356	2141.8
1 מארק גרמני	+ 9.77	604.27	578.25	605.50	578.04	604.86	578.23	595.2253	587.8900	595.7343	588.3927	595.2169	587.8816	591.66
1 פרנק צרפתי	+ 3.03	197.87	186.51	197.91	186.55	197.86	187.26	194.9064	192.5044	194.7147	192.3151	194.7104	192.3109	193.80
1 גולדן הולנדי	+ 8.00	537.01	513.89	537.32	512.94	537.19	513.54	528.9727	522.4539	528.6465	522.1317	528.6272	522.1126	535.44
1 פרנק שווייצרי	+10.42	722.03	690.94	723.50	690.68	722.36	690.47	711.2259	702.4610	711.8304	703.0581	710.7467	701.9877	706.77
1 כתר שוודי	+ 2.00	198.58	189.35	198.17	189.18	197.93	189.21	194.9064	192.5044	194.9676	192.5649	194.7736	192.3733	193.64
1 כתר נורווגי	+ 2.03	198.58	190.03	198.80	189.78	198.72	189.97	195.6045	193.1939	195.5899	193.1795	195.5479	193.1381	194.38
1 כתר דני	+ 2.58	166.85	159.66	167.01	159.44	166.86	159.51	164.3506	162.3252	164.3180	162.2930	164.2033	162.1798	163.28
1 מארק פיני	+ 3.04	277.07	265.14	277.58	264.99	277.04	264.84	272.9220	269.5587	273.1036	269.7380	272.6229	269.2632	271.40
1 דולר קנדי	+12.80	1098.3	1051.1	1098.5	1048.7	1098.7	1050.1	1081.955	1068.621	1080.813	1067.494	1081.257	1067.932	1074.8
1 דולר אוסטרלי	+18.20	1071.6	974.2	1054.8	1001.1	1053.0	985.77	1027.159	1014.550	1029.107	1016.424	1024.966	1012.335	1020.5
1 ראנד דרא"פ	+ 6.58	535.81	487.10	567.70	482.20	561.65	481.58	569.1646	562.1504	567.6978	560.7018	569.2927	562.7708	564.42
10 פרנק בלגי	+ 3.57	294.32	281.64	296.40	279.01	293.75	280.81	291.9427	288.3450	292.3564	288.7536	291.6493	288.0551	290.22
10 שילינג אוסטרי	+13.68	860.12	823.09	860.74	821.69	860.48	822.60	847.2516	836.8164	846.8483	836.4121	846.7584	836.3232	841.39
1000 לירה איטלקית	+10.48	890.29	843.48	897.43	844.08	895.70	841.89	872.6052	861.8515	872.0534	861.3066	870.9690	860.2355	866.81
100 ין יפני	+ 8.95	743.24	730.81	753.52	719.33	753.23	720.08	741.9731	732.8293	741.3581	732.2219	741.2273	732.0927	736.70
1 דינר ירדני	+24.90	4127.5	3887.1	404.05	379.70	4097.9	3880.3	—	—	—	—	—	—	3931.4
1 לי"ל לבנונית	+ 0.41	—	—	—	—	88.36	69.03	—	—	—	—	—	—	84.470
1 לי"מ מצרית	+ 7.23	854.97	804.97	857.09	805.43	853.75	803.93	—	—	—	—	—	—	842.98

דולר נוסעים: 1,770.3 | דולר שחור: 1,600—1,610 | דולר יציג: 1,492

שערי המניות

בנקים מסחריים

הנייר (* בתשלום חלקי)	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
אגוד ש	14000		+400	+2.9
המסחר 0.1	1200	611	+37	+3.2
המסחר X 0.5	415 תב	605	+19	+4.5
כללי לא בהסדר	34000	10.7		
בנק צפון אמריק 1.	— הפסקת מסחר —			
בנק צפון אמריק 5.	— הפסקת מסחר —			
בנק צפון אמר אופ1	— הפסקת מסחר —			
רנות X 1.0	— הפסקת מסחר —			
רנות 5.0	— הפסקת מסחר —			
רנות שה 2	— הפסקת מסחר —			
הבינלאומי 5.0	2570	2712	+30	+1.2
פ.י.ב.י. 0.5	2480	3759		

בנקים בהסדר ההצמדה

הנייר	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
אידיבי רג 100.0	77000	923	+350	+.5
אידיבי ב 100.0	78950	10.0	−50	−.1
אידיבי בב 2.0X	472950	.1	−50	
אגוד 0.1	57800	110		
דיסקונט ב	98620	128		
דיסקונט א	98485	344		
דיסקונט שה ב	11650	100	−30	−.3
המזרחי ש	31818	961	+303	+1.0
המזרחי ב	31740	118		
המזרחי שה 9	14480	463		
הפועלים מבב	126500 תב	9.8	+11500	+10.0
הפועלים ש	52680	2222	+800	+1.5
הפועלים ב	51680	946		
כללי X 1.0	135800	33.9	+1500	+1.1
כללי אופ 9	130000	.1		
כללי שה 5	102139			
כללי שה 7	6400	125	−24	−4
כלל 100.0	33660	2469	+540	+1.6
כלל שה 9	45160	86.6		
כלל שה 11	12560	400		
מימון ושחר 1.0	44800	3.2	−2200	−4.7
מימון ושחר 5.0	24800	.1	−255	−1.1

בנקים למשכנתאות

הנייר	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
אדנים 0.1	6702	40.0	+320	+5.0
לאומי משכנתאות ש	4160	195	−55	−1.3
לאומי משכנתאות ב	4150	57.7		
כרמל ש	3350	105	+150	+4.7
כרמל שה 1	2499	63.7	+27	+1.1
בניין ב' 5.0	3200	55.5	+100	+3.2
פת משכ ש	870	822		
משכן ב ש	2100	130	−50	−2.3
טפחות 0.1	3460	20.8	−100	−2.8
טפחות מכב ש	12200	25.5	+600	+5.2
טפחות רג ש	11700	46.0	+301	+2.6
טפחות שה 1	6441	40.0	+6	+.1
טפחות שה 2	3235	350		
יעמר 1.0	650	122		
יעמר 5.0	350	449		
מיזב 1.0	1650	974	+150	+10.0

מוסדות מימון

הנייר	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
שלטון X ש	312	3789	+1	+.3
חקלאות מכב X	28000 תב	5.0	−2000	−6.7
חקלאות מכב ג	168500			
לאומי תעשיה X ש	3810	264	+10	+.3
פתוח תעשיה מכב	— לא נסחר —			
פת תעש כב ג	— לא נסחר —			
פת תעש כב גג	— לא נסחר —			
פת תעש כב גגג	— לא נסחר —			
פת תעש כב ד	— לא נסחר —			
פת תעש כב דד	— לא נסחר —			
מרכז קבלנים 5.0	512	1128	+1	+.2
תיירות בב	171000			
כלל ליסינג 0.1X	3944	237		
כלל ליסינג 0.5	1935	129	+42	+2.2
כלל ליסינג א"ח 1	10900	60.0	+200	+1.9

חברות ביטוח

הנייר	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
שלל מדיום 1.0	— הפסקת מסחר —			
שלל מדיום שה 1	— הפסקת מסחר —			

הנייר	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
ארדם 0.1	2650	320	+50	+2.1
ארדם X 0.5	1450	916	+40	+2.8
בנוח משנה 0.1	675 תב	200	−71	−7.5
בנוח משנה 0.5	408	165	−8	−1.9
הדר 1.0	1075	96.6	+5	+.5
הדר 5.0	481	2666	+4	+.8
הגנה ש	2190	5160		
הפיקס 0.1	5850	330		
הפיקס 0.5	1997 תב	393	+98	+5.2
המשכיר-הראל 1.0	4047 תב	78.0	+197	+5.1
המשכיר-הראל 5.0	1909 תב	748	+160	+9.2
ידניה 0.1	— הפסקת מסחר —			
ידניה 0.5	— הפסקת מסחר —			
מגורה 1.0	12680	23.3		
מגורה 5.0	4800 תב	38.9	−370	−7.2
סלד ג 1.0	2566	164	−135	−5.0
סקוריס 0.1	4350	92.1	+10	+.2
צור ש	1320	363	−40	−2.9
ציון והשקעות 1.0	5490 תב	.1	−610	−10.0
ציון והשקעות 5.0	1370	41.0	+21	+1.6

מסחר

הנייר	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
אינטרגאמא X 1.0	2860	15.0	+30	+1.1
אינטרגאמא 5.0	900	50.7	−20	−2.2
אינטרגאמא אופ 1	451 תב	508	−52	−10.3
מאיר עזרא 1.0	3925	25.0		
מאיר עזרא אופ 1	3550			
כתנה 1.0	— הפסקת מסחר —			
כתנה 5.0	— הפסקת מסחר —			
כלל סחר 1.0	1597	816		
קריסטל 1.0	2874	101	−151	−5.0
רפק 0.1	22500	3.0		
רפק 0.5	4796	23.5	+190	+4.1
שופרסל X 2.0	4725	607	+45	+1.0
שופרסל ב 10.0	2685	1328	+38	+1.5

שרותים

הנייר	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
דלק ג ש	3841	2333	+21	+.6
הראל 1.0	2270 תב	59.3	+146	+6.9
הראל 5.0	870	.2		
ספנות הספקה 0.1	9804	86.7	−40	−4
ספנות הספקה 0.5X	4125 תב	321	+200	+5.1
קידר 0.1	801	105	+1	+.1
קידר 1.0	213	4536	−2	−.9
חברת החשמל 0.1	— הפסקת מסחר —			
מוסכי עזרה 0.1	2040	25.0	+40	+2.0
מוסכי עזרה 0.5	770 קן		+37	+5.1
מוסכי עזרה אופ1	425	830	+20	+4.9
קונסורטיום 0.1	710 תב	369	−50	−6.6
קונסורטיום 0.5	330	783	+12	+3.8
קשל 1.0	— הפסקת מסחר —			
קשל אופ 1	— הפסקת מסחר —			

מלונות ושרותי תיירות

הנייר	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
גלי זהר 1.0	18780	16.4	−110	−1.0
גלי זהר 5.0	3900	80.2	+208	+5.6
מלונות דן 1.0	3450	100		
מלונות דן 5.0	2134	220	+1	+.1
חוף האלמוג 0.1	— הפסקת מסחר —			
כנס 1.0	1745	9.8	−5	−.3
מלונות ירדן 1.0	2120	75.7		
מלונות יהלום 1	450	890	+10	+2.3

מחשבים ושרותי מחשב

הנייר	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
דטה מיכון 1.0	1360	275	−10	−.7
ת.ג.ל. 1.0	5980	71.0	−100	−1.7
יעקב 1.0	2600 תב	140	+140	+5.7
יעקב אופ 1	2260	40.8	+85	+3.9
כלל מחשבים 1.0	3267 תב	49.2	+297	+10.0
מ.ל.ל. 1.0	5100	67.1		
מ.ל.ל. 5.0	2455	55.7	+15	+.6
משוב מחשבים 1.0	2120	135	+20	+1.0
ניקוב מחשבים 1.	3861 תב	175	−351	+13.0
ניקוב מחשבים 5.	1610	73.1		
תים מחשבים 1.0	1270	171	−15	−1.2
תים מחשב אופ 1	12580			

אחזקות נדל"ן והשקעות

הנייר	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
אברהם רובינ' 1.0	460	2300	+7	+1.6
אברהם רובינ' 5.0	280	970		
אורן מבנים 1.0	548 תב	404	−40	−6.9
אורן מבנים 5.0	234	720	−5	−2.1
אזורים 1.0	2324	1241	+20	+.9
אילון 1.0	970	699		
אילון אופ 1	920	97.8		
אל-רוב 1.0	1750	125	−50	−2.8
אל-רוב 5.0	1607	41.8		
אפגונים 1.0	700	40.0	+10	+1.5
אפגונים אופ 1	599	20.0		
אפריקה 0.1	31700	95.9	+150	+.5
אפריקה 1.0	23100	245	+280	+1.2
ארזים 1.0	818 תב	456	−90	−10.0
אילון 0.1	7000	35.0	+100	+1.5
אילון 0.5	4000	42.6		
בן-יקר גת 1.0	2820 תב	129	+140	+5.2
ברנוביץ 1.0	1540 תב	229	+140	+10.0
ברנוביץ 5.0	770	318	+35	+4.5
ברנוביץ אופ 1	655 תב		+60	+10.1
דנקנר 1.0	3640	306	+120	+3.4
דוידקר 1.0	330	184	+5	+1.5
דוידקר 5.0	198.0	665	+6.0	+4.2
דוידקר אופ 1	140.0	565		
דרור 0.1	3008			
דרור 0.5	1596	25.0	−34	−2.1
ה.ל.ב. 0.1	— הפסקת מסחר —			
ה.ל.ב. 0.5	— הפסקת מסחר —			
נכסים ובנין 1.0	4000	467		
נה-ים 0.1	6240	105	+10	+.2
נה-ים 0.5	4060	226	+10	+.3
הכשרת הישוב 1.0	27350	241		
ישפרו 0.1	1940 תב	1385	+147	+6.2
ישראלום 1.0	5512	15.0	+50	+.9

הנייר	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
יהרים 10.0	7440	156	+1.0	+4.5
כהן פיתוח 1.0	3668	39.0	+100	+2.8
כלל נדלן 0.1	795	7515	+25	+3.3
לוביר 1.0	1683 תב	65.1	−187	−10.0
לוביר 5.0	853	79.2		
כ.ה.ב. 1.0	1440	816	+55	+4.0
מאגרי בניה 1.0	295	2964	−5	−1.7
מאגרי בניה אופ1	235 תב	1169	−30	−11.3
מגדל בנה 1.0	1459	15.0	−30	−2.0
מישכאל 5.0	486 תב	1583	+25	+5.4
מנרב 5.0	374	944	+5	+1.4
בר-לן 1.0	318	1150	+3	+1.0
בר-לן אופ 1	3001 תב	19.8	+249	+9.1
לוינשטין 1.0	2608 תב	34.0	+125	+5.0
לוינשטין 5.0	554	690	+18	+3.2
לוינשטין אופ 1	448	335		
ליפשיץ 1.0	593	1101	+25	+4.4
ליפשיץ 5.0	310	300	+11	+3.7
ליפשיץ אופ 1	203	834		
נאות אביב 0.5	16250	13.4	+500	+3.2
נכסי אורים 1.0	3110	626	+120	+4.0
סהר החזקות 1.0	7000	50.6	+50	+.7
סהר החזקות 5.0	4600	100	+100	+2.2
סולגבטה מבב א	4500	185		
סוקי 1.0	1540 תב	311	+80	+5.5
סוקי 5.0	909	375	+40	+4.6
סוקי אופ 1	625	256		
עפר וסלע 1.0	624 קן		+30	+5.1
קינריה 0.1	1090	358		
קינריה 0.5	455	614		
רובינשטיין 1.0	— הפסקת מסחר —			
רובינשטיין 5.0	— הפסקת מסחר —			
רמבן 1.0	1515	400	+65	+4.5
רמבן 5.0	1010			
רסקו מכב	3028	97.7	−30	−1.0
רסקו רג	3040	44.0		
רסקו אופ 1	2770	15.0	−6	−.2

חקלאות

הנייר	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
מטעי הדר 0.1	2340	215		
מטעי הדר 0.5	950	200	+30	+3.3
מהדרין 0.1	9350	159	+50	+.5
גבעי הדרים 1.0	1735	1980		
פרי אור 0.5	3290	39.9	+110	+3.5
שב-גד 5.0	6650	166	−350	−5.0

מזון וטבק

הנייר	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
אסמה 1.0	1264 קן		−66	−5.8
אסמה אופ 1	— לא נסחר —			
אסלנבייק 1.0	— הפסקת מסחר —			
גולדפרוסט 1.0	3485	27.3	−100	−2.8
גולדפרוסט 5.0	1329	566	−65	−5.0
גולדפרוסט אופ 1	645 קן		−65	−7.1
דובק בב ש	2750	605	−60	−2.1
דובק בב ב	2746	655	−52	−1.9
עילית 1.0	899	195	−18	−2.0
עילית 5.0	450	242		
פרי-הא 1.0	4220 תב	417	−400	−8.7
פרי-הא 5.0	2260	739	+80	+3.6
מכפר בירה 1.0	7500	30.0		
מכפר בירה 5.0	4570 תב		+230	+5.3
יכין 1.0	1120	524	+25	+2.3
יכין X 5.0	690	893	+15	+2.2
מן 1.0	10640	2.5	−460	−4.1
מן 5.0	5050 תב	50.0	−310	−5.8
עסיס 1.0	5340	50.0	+80	+1.5
עלית 0.1	10490	55.8	+260	+2.8
קפט ב 0.5	16275 קן		+775	+5.0
תלמה אבג 1.0	1990 תב	25.0	+100	+5.3
שמן מבכ ש	4140 תב	129	+340	+9.0

טקסטיל והלבשה

הנייר	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
אתגר 1.0	460 תב	100	−30	−5.9
אתגר אופ א	1910			
אפיקים 1.0	1070	207		
אפיקים אופ 1	1863			
אופנת ברוך 1.0	1220 תב	721	+60	+5.2
אופנת ברוך 5.0	670	476	+10	+1.2
אפתן 1.0	— הפסקת מסחר —			
אפתן אופ 1	— הפסקת מסחר —			
ארגמן רג ב	3970	49.5	−30	−.8
אתא ב 1.0	— הפסקת מסחר —			
אתא ג 0.1	— הפסקת מסחר —			
דלתא-גליל 1.0	3400	654		
דלתא-גליל X 3.0	2434	95.0	+10	+.4
מפרית מאור 1.	— הפסקת מסחר —			
מפרית מאור 5.	— הפסקת מסחר —			
מפרית אופ 1	— הפסקת מסחר —			
ויטלגו 1.0	2000	445		
ויטלגו 5.0	1600 תב	474	+127	+10.0
חדיתון 1.0	2960		+90	+3.1
דיקית 1.0	3378 קן		+161	+5.0
דיקית 5.0	2194 קן		+104	+5.0
כיתן-טוב 1.0	— הפסקת מסחר —			
כיתן-טוב אופ 1	— הפסקת מסחר —			
יטאר 1.0	1560			
לודזיה 0.1	1197 תב	225	−133	−10.0
לודזיה 5.4	455 תב	2125	+25	+5.6
ליגת 1.0	460	1770		
ביס גדיש 1.0	695	408		
ביס גדיש אופ 1	1270 תב	109	−150	−10.6
כיתן 0.1	25000 תב	4.2	+1440	+6.1
כיתן 0.5	5858	52.0		
עיט 1.0	8907	10.0	−470	−5.0
עיט 5.0	3970	125		
עבק 1.0	1155 תב	22.7	+105	+10.0
פולגת X 0.1	7780	149		
פולגת ב 0.4	4255	877		
פוליגון X 0.5	3110	125	−9	−.3
פרגה 1.0	677	130	+35	+4.2
שליכה 1.0	8350 תב	125	−645	−7.2
תפע הגוזך 1.0	4564	746	−1	

מתכת ומוצריה

הנייר	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
אקסטן 5.0	1197 קן		+57	+5.0
אקסטן אופ 1	1095			
אורדן 10.0	13650	616	+560	+4.3
אורדן 50.0	10500	200	+500	+5.0
כבלים ש	10500	10.7		
התכוף 1.0	5300	51.1		
התכוף 5.0	3100	448		
קוסטמות פז 1.0	768	6916		
קוסטמות פז 5.0	544	334		
מרגן 1.0	495 תב	620	−55	−10.0
מרגן אופ א	400	570	+20	+5.5
מתכת סרום 1.0	1794 תב	82.7	−175	−8.9
מתכת סרום אופ 1	1499 תב	129	+149	+11.0
כבלי ציון 1.0	1928 תב	1313	+160	+9.1
כבלי ציון 5.0	610 תב	3621	+50	+8.9
כבלי ציון אופ	684	1290	+42	+6.5
קרמבי 1.0	— הפסקת מסחר —			
קרמבי 5.0	— הפסקת מסחר —			
מרשתן 0.1	8080	100		
מרשתן 0.5	3058	227		
עוף 3.0	1369	162		
פקר פלדה 1.0	3749	119	−1	
קינג 1.0	7260	56.1		
קינג 5.0	3735	190	+50	+1.4
קליל 1.0	2489 תב	60.0	−275	−9.9
קליל 5.0	1250	300	+40	+3.3
שקדית 5.0	1441	120		
תעשיות לכיש 1.0	1105	422		
תעשיות לכיש 5.0	585	469		

אלקטרוניקה ואופטיקה

הנייר	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
אלביט 3.0	432000	45.1	+20000	+4.9
אלקו 0.1	3487	151		
אלקו 0.25 ש	2680	373	+80	+3.1
אלקו 0.25 ב	2548	61.5		
אלקטרה 0.1	12500	5.0	+218	+1.8
אלקטרה X 0.5	6600	125	+220	+3.5
אלרון 3.0	390000	15.2	+2000	+.7
אורית 1.0	32200	67.2		
כלל תעש אלקטרו	2820	1792	+2	+.1
מפקטרוניקס 1.0	1860	1230		
מפקטרוניקס 5.0	1300	1816		
שיכונגר 1.0	1800	544	+60	+3.5
שיכונגר 5.0	830	1900	+10	+1.2
ציקלון 1.0	4780	29.4		
ציקלון 5.0	2300	315	+45	+2.0
קנגשטין אילד 1.	3135	49.9		
קנגשטין אילד 5.	1640	141		
ת.א.ת. 1.0	3350	181		
ת.א.ת. 5.0	1160	627		
ת.א.ת. אופ 1	8700	120		
תדאה 1.0	3800	71.9	+99	+2.7

מוצרי בניה

הנייר	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
א.ב. כלל בנין 1.	2769 תב	748	+270	+10.8
אלקוי 5.0	4440	33.7	−7	−2
אקרשטיין 1.0	8800	59.8	+350	+4.1
אקרשטיין 5.0	7590 תב	207	+690	+10.0
בטון תרוד 1.0	— לא נסחר —			
בטון תרוד 5.0	— לא נסחר —			
בר-כון 1.0	1655	22.5	−17	−1.0
בר-כון 5.0	590	94.2	−2	−3
בר-כון אופ 1	392	257		
הכסלול 1.0	902	172	+22	+2.5
הכסלול 5.0	476	288	+20	+4.4
פרומאסבסט 1.0	6000 תב		+400	+7.1
פרומאסבסט 5.0	1177 קן		−62	−5.0
מ.ל.ב. 1.0	810			
מ.ל.ב. 5.0	372	388	+12	+3.3
מרזל השק בתעש	1612 *	127	+77	+5.0
פרוארקה הלפמן 1	— לא נסחר —			
פרוארקה הלפמן 5	— לא נסחר —			

תעשיות ומוצרים כימיים

הנייר	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
אבן 5.0	13860	51.1		
אל"אבס ב 200.0	820	233		
כל תעשיות 1.0	4460	118	+100	+2.3
כל תעשיות 5.0	2430	295	+40	+1.7
דקסטר 1.0	3735	39.4		
דשנים 0.1	9580 תב	14.0	+460	+5.0
דשנים 0.5	3700	221	−118	−5.1
חיפה כימיקל 10.0	804	10105	+20	+2.6
כבע ש	49100	189	+500	+1.0
כבע אופ 4	44850	5.6	+100	+.2
ליבסקי 1.0	920	228		
ים המלח 0.1	12500	2083	+20	+.2
פטרוכימיים 10.0	340	8888	+7	+2.1
מקסימה 1.0	3380	48.4	−100	−2.9
מקסימה 5.0	1400	26.0	−10	−.7
מקסימה אופ 1	1581	12.1	+61	+4.0
ניקה כימיקל 1.0	3552 תב	170	−300	−7.8
סנו 1.0	6750	108	+100	+1.5
סנו 5.0	3370	46.8	+80	+2.4
קרם כימיקל 1.0	4850	28.0		
קרם כימיק אופ 1	4590			
ת.ב.ל. 1.0	1500	40.0	+50	+3.5
ת.ב.ל. 5.0	780	2.0	−9	−1.1
ת"א 5.0	4450	75.1	−50	−1.1
פרומאדים 10.0	8390	32.0	+240	+2.9
תרו X 5.0	2860	203	−80	−2.7

עץ ומוצריו, נייר ודפוס

הנייר	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
רשו 1.0	4335 *	40.5	+45	+1.0
רשו 5.0	2100			
ת.ב.ך. 1.0	2150	324	+70	+3.4
ת.ב.ך. אופ 1	2035	99.2	+65	+3.3
יצה 1.0	3700	110	+70	+1.9
לבידי אשקלון 1.	304	2446	−1	−3
לבידי אשקלון אופ	430	800	−10	−2.3
פולט ב 0.5	17800 תב	27.2	+1000	+6.3

הנייר	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
מקלי נדי 10.0	135000	99.9	+6000	+4.7
סקטבריה 1.0	1150	91.5	+27	+2.4
ריו 0.1	2580	129		
ריו 0.4	1245	150	−15	−1.2
תעל ג 0.2	11750	179	+408	+3.5

תעשיות שונות

הנייר	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
אלמוס 1.0	3980	50.0	+100	+2.6
אלמוס 5.0	1860	57.0	+30	+1.6
אבירן 1.0	2169	64.0	−31	−1.4
אבירן 5.0	990 תב	408	+90	+10.0
אבירן אופ X	580 תב	414	−70	−10.8
חמישה יוד 1.0	7100	46.6	−120	−1.7
דיקה 1.0	4101	35.0		
דיקה 5.0	2061	38.0	−9	−4
ה.ג.פלק 1.0	6720	100	+120	+1.8
ה.ג.פלק 5.0	2930	414	+140	+5.0

השקעות תעשיה

הנייר	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
מרכזית ג 0.1	5600	577	+50	+.9
סד בב 1.0	4900000	.6		
כלל תעשיות 1.0	1184	13391	+8	+.7
מאגרי טכנולוגיה	485	2854		
מאגריטכנו אופ 1	384	5290	−11	−2.8

חברות השקעה

הנייר	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
אביק ש	4000	208		
אידיבי פתוח 2.0	3100	2242	+50	+1.6
אינקוטה 0.1	1401	244	+13	+.9
אינקוטה 0.5	719	590	−21	−2.8
אלגר ש	4380	580	+160	+3.9
אלגר ב	4270	116	+200	+4.9
אלרן ש	1987	783	+67	+3.5
אלרן ב	1987	324	+47	+2.4
אמישר בב' 1.0	29700 תב	13.1	+2700	+10.0
אפיק 1.0	720	524	+11	+1.6
אפיק 5.0	579	304	+4	+.7
בזלת 1.0	1450	35.8	+50	+3.6
חברה לישראל 1.0	2430	121	+22	+.9
חברה לישראל 5.0	1850	1382	+45	+4.5
חלפון 0.1	59400 תב	2.0	+5400	+10.0
חלפון 1.0 ש	15450	3.5		
אמצא X 0.5	7350	386	+350	+5.0
פועלים השק ש	3995	2065	+5	+.1
לאומי השק 0.1	4320	908	+50	+1.2
דיסקונט השק ש	4000	5767		
מזרחי השק ש	8062	75.6	+2	
מור השק אגח 124	9399	15.7	−100	−1.1
זירדן 1.0	2115	189	−111	−5.0
זירדן 5.0	431	2015	+2	+.5
יוזא ש	7350	81.6	+70	+1.0
יורדן X 0.1	1840 תב	455	+90	+5.1
כלל ישראל 10.0	1992	2551		
כלל ישראל 50.0	1165	541	+10	+.9
לנרק 0.1	5718	27.2		
לנרק 0.5	1970	72.5	+16	+.8
מנור 0.1	5912	69.1		
מנור X 0.5	2904	1.8		
עת השק ב 0.1	1890 תב	71.5	+94	+5.2
עת השק ב 0.5	800	127	+19	+2.4
פז השק ש	19740 תב	391	+1080	+5.3
פמה X 0.1	5445	158		
פמה 0.5	2501	593	+1	
פריין ב 2.5	1220	526		

מחקר ופיתוח

הנייר	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
אמצעים טכנולוגים	1880 תב	38.1	−175	−8.5
אמצעים אופ 1	1701	90.0	−13	−.8
גליל טכנולוגיות	395	2849	+10	+2.6

חיפושי נפט

הנייר	השער אתמול	המחזור באלפי שקל ע"נ	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי באחוזים
דלק חיפושים1.0	2806 תב	170	−280	−9.1
דלק חיפושים5.0	1580	446	−32	−2.8
פז חיפושי נפט	11000	58.6	+80	+.7
סראויל 1.0	1560 תב	27.0	−151	−8.8
סראויל 5.0	603	285	−2	−.3
סראויל אופ 1	589	100		
י.ג.נ. 5.0	1060	1224	+50	+5.0
נ.ג.ג 1.0	1700	152	−68	−3.9
נ.ג.ג 5.0	720 תב	488	−70	−8.9
סיסמיקה 1.0	1278 קן		+61	+5.0
סיסמיקה 5.0	398	1480		
סיסמיקה אופ 1	273	250	+5	+1.9

שערי קרנות נאמנות

ליום 12.12.85

הקרן	מחיר יחידה	מחיר פדיון
אב	3406.39	3380.71
אגוקה	22102.50	21888.77
אביבי	25444.45	25190.79
אגוז	1106.94	1085.29
אדיר	1191.05	1167.37
אדום	1297.72	1273.03
אופיר	1400.34	1372.56
אור	411.32	402.74
אוריון	332.92	326.15
אור-לי	18055.92	17833.23
אורן	8495.96	8329.44
אייל	2798.46	2743.62
איילת	3629.58	3549.14
אירוס	3881.21	3795.66
איתן	1061.91	1040.07
אלון	7630.92	7470.71
אלמוג	2786.47	2765.95
ארז	528.76	518.83
אש	114.35	111.90
אשל	490.18	480.32
אתרוג	1053.49	1043.16
בדולח	1438.44	1410.58
ברוש	5223.08	5122.23
ברק	5345.78	5234.24
בוקה	11659.95	11431.72
גביש	1014.71	994.63
גבע	770.78	759.22
גורן	7743.01	7593.04
גיא	7007.50	6902.95
גיל	1839.26	1804.03
גלית	478.19	472.28
הבונים	1422.10	1408.21
הכשרה	3210.76	3147.85
הלב	1112.87	1088.51
הדרן	1152.44	1130.14
זוהן	207.71	203.67
דליה	314.28	308.09
דן	-	-
דנית	-	-
דרור	2984.07	2928.22
דקל	3467.18	3399.18
הדס	24861.13	24628.60
ורד	351.83	344.91
זהבית	2046.35	1998.56
זוהר	14622.86	14405.34
זיו	13976.32	13769.31
זמיר	2879.26	2823.24
חוחית	126.18	123.44
חלמיש	8770.06	8598.88
כותן	1100.05	1073.57
טל	3300.84	3253.21
יובל	3983.96	3957.48
יהלום	1272.48	1248.14
יסודות	28238.69	27959.38
יציב	1023.32	1001.46
כוכב	3538.02	3471.36
כרמל	117.67	116.89
כלנית	345.32	338.53
כספית	9525.56	9429.26
כתר	110.54	108.26
להב	2948.82	2891.97
לנסקוף	86039.00	84327.00
לביא	7466.15	7320.43
לקט	1363.33	1335.59
לשם	11490.64	11265.76
מאור	32838.67	32512.03
מבור	872.54	855.29
מגמה	2495.30	2472.00
מגן	193.01	190.21
מגוון	2260.20	2239.90
מגל	1101.30	1080.74
מור	926.22	913.97
מורן	556.68	551.48
מטח	22197.51	21542.68
מיטב	681.55	668.17
מעוף	2470.60	2422.60
מעין	634.95	622.98
מקפה	11785.23	11558.42
מרגלית	843.49	827.16
מרום	859.92	843.64
נגה	18929.97	18649.69
נטיף	7650.14	7502.57
נוע	310.06	303.70
ניצני	2975.15	2930.78
סביון	332.55	326.01
סגולה	113.68	111.44
סלע	11887.27	11653.80
סנונית	3597.12	3526.56
סער	3802.03	3771.87
ספיר	8626.02	8583.10
עדי	7178.52	7046.97
עדית	22612.27	22169.00
עידן	5072.91	5000.78
עגבר	1177.42	1150.30
ענת	1960.86	1943.04
עתידי	1009.85	987.63
ערמון	313.92	307.77
פיא	1084.79	1063.21
צבר	1082.13	1060.73
צמרת	1196.18	1172.89
צמיד	763.49	752.32
צמרה	5492.48	5415.88
צפרית	1398.68	1371.45
קלע	1483.00	1475.31
רוויה	15422.18	15286.62
רקפת	359.72	352.64
רעות	4229.28	4198.77
שבים	3481.19	3413.73
שחם	12708.76	12439.79
שירה	26700.61	26175.33
שגיב	61442.28	60680.98
שחף	457.51	451.04
שסק	14117.46	13772.40
שקד	640.94	627.89
תאנה	1577.30	1563.10
תבור	703.85	693.69
תדהר	4849.69	4825.48
תירוש	376.27	371.78
תמר	1011.67	991.91
תפוח	1036.49	1029.03
תרשיש	1217.17	1193.33
תשרי	342.42	34100

* קרן סגורה
** בלי דיווידנד
*** בלי מניות הטבה

שערי אגרות חוב

סדרה	שער	שינוי
קבי 122 תשואה +1.80%		
2059	45355	+51
קבי 123א תשואה −0.35%		
2061	35357	+110
קבי 123 תשואה −1.10%		
2062	33419	+35
2063	32041	+34
פתוח 6001	103500	+500
פתוח 6002	98316	−3000
פתוח 6003	98000	+2210
פתוח 6004	96775	+1500
ארמון צמוד דולר ריבית קבועה		
קבי 601 תשואה +6.70%		
ארמון 2501	154.9	+1.0
ארמון 2502	152.2	+0.9
ארמון 2503	[illegible]	+1.0
קבי 602 תשואה +6.73%		
ארמון 2504	146.6	+1.4
ארמון 2505	141.0	+1.1
קבי 603 תשואה +6.70%		
ארמון 2506	136.3	+0.8
ארמון 2507	131.5	+0.7
קבי 604 תשואה +3.34%		
ארמון 2508	103.2	+3.6
רשת צמוד דולר ריבית קבועה		
קבי 901 תשואה +7.03%		
רשת 7001	237.9	+2.2
רשת 7002	230.6	+2.1
קבי 902 תשואה +7.40%		
רשת 7003	217.2	−0.4
רשת 7004	207.6	−0.2
קבי 903 תשואה +6.77%		
רשת 7005	198.3	+1.2
קבי 904 תשואה +7.40%		
רשת 7006	183	+1.1
קבי 905 תשואה +7.20%		
רשת 7007	171.8	+2.2
רשת 7008	163.3	+2.1
קבי 906 תשואה +7.20%		
רשת 7009	158.2	−0.2
קבי 907 תשואה +7.20%		
רשת 7010	149.1	+2.8
קבי 908 תשואה +7.59%		
רשת 7011	139.1	+0.5
רשת 7012	134.3	+0.8
קבי 909 תשואה +7.46%		
רשת 7013	127.3	−5.2
קבי 910 תשואה +7.45%		
רשת 7014	110.9	+0.7
קבי 911 תשואה +7.20%		
רשת 7015	96.1	
גלבוע ריבית משתנה		
קבי 801 תשואה +2.00%		
גלבוע 6101	12231	+276
קבי 802 תשואה +2.22%		
גלבוע 6102	7457	+2
קבי 803 תשואה +2.30%		
גלבוע 6103	6668	+41
קבי 804 תשואה +2.35%		
גלבוע 6104	6153	−77
גלבוע 6105	5826	−76
קבי 805 תשואה +2.21%		
גלבוע 6106	5707	−21
גלבוע 6107	5497	−21
קבי 806 תשואה +2.17%		
גלבוע 6108	3985	−31
גלבוע 6109	3819	−28
גלבוע 6110	3755	−28
קבי 807 תשואה +2.23%		
גלבוע 6111	3119	−16
גלבוע 6112	3025	−16
קבי 808 תשואה +2.40%		
גלבוע 6113	2044	+13
קבי 821 תשואה +3.00%		
גלבוע 6151	803.1	−1.9
גלבוע 6152	769.7	−1.8
קבי 822 תשואה +3.00%		
גלבוע 6153	669	−6.4
גלבוע 6154	657.2	−6.3
קבי 823 תשואה +2.24%		
גלבוע 6155	455.9	+15.8
קבי 824 תשואה +2.98%		
גלבוע 6156	347.9	−2.9
קבי 825 תשואה +2.75%		
גלבוע 6157	263.8	+1.7
גלבוע 6158	250.5	+1.5
קבי 826 תשואה +2.95%		
גלבוע 6159	207.7	−0.6
קבי 827 תשואה +2.97%		
גלבוע 6160	194.7	−1.1
גלבוע 6161	189.3	−0.9
קבי 828 תשואה +2.91%		
גלבוע 6162	172.9	−0.5
קבי 829 תשואה +3.00%		
גלבוע 6163	159	+1.3
גלבוע 6164	152.9	+1.2
קבי 830 תשואה +3.00%		
גלבוע 6165	143.6	+0.9
קבי 831 תשואה +2.89%		
גלבוע 6166	137.8	+3.2
גלבוע 6167	134.7	+3.1
גלבוע 6168	132.7	+3.1
קבי 832 תשואה +2.99%		
גלבוע 6169	123.2	−1.3
קבי 833 תשואה +3.00%		
גלבוע 6170	115.3	−1.2
קבי 834 תשואה +0.88%		
גלבוע 6171	100.9	+3.5

סדרה	שער	שינוי
3581	42782	−127
3582	39391	−121
3583	36576	−120
קבי 715 תשואה +4.25%		
3584	36435	+750
3585	34468	+724
3586	31204	+669
3588	31172	+681
קבי 716 תשואה +4.45%		
3587	31196	+38
3591	28397	+34
3592	28329	+34
3593	28228	+35
קבי 717 תשואה +4.29%		
3589	28400	+35
3594	[illegible]	+32
3596	25826	+31
3597	25642	+31
קבי 718 תשואה +4.21%		
3590	28250	−85
3595	26876	−84
5% מלוה פיתוח		
קבי 101 תשואה +4.30%		
2001	119276	+144
2002	118567	+143
קבי 102 תשואה +4.10%		
2003	114409	+137
קבי 103 תשואה +4.35%		
2004	115342	+139
קבי 104 תשואה +4.20%		
2005	107702	−54
2006	107594	−60
2007	105391	−59
קבי 105 תשואה +4.15%		
2008	103890	+125
2012	101652	+122
2015	98949	+119
קבי 106 תשואה +4.30%		
2009	106180	+128
קבי 107 תשואה +4.20%		
2010	105160	+126
2011	103117	+124
2013	103137	+125
2014	100251	+120
קבי 108 תשואה +4.20%		
2016	101833	+366
2018	99115	+364
2021	95772	+360
קבי 109 תשואה +4.27%		
2017	97525	+307
2019	97191	+313
2020	94343	+304
קבי 110 תשואה +0.90%		
2022	96872	+2923
* ביצוע חלקי 51%		
קבי 111 תשואה +4.00%		
2023	90743	+109
קבי 112 תשואה +3.09%		
2024	86186	+567
2027	83117	+560
2031	79421	+547
קבי 113 תשואה +4.45%		
2029	84199	+670
2026	83597	+669
קבי 114 תשואה +3.33%		
2028	83604	−692
2030	82136	−670
קבי 115 תשואה +2.60%		
2025	79944	+774
2033	76020	+758
2035	69802	+714
קבי 116 תשואה +3.63%		
2032	79272	+2271
* ביצוע חלקי 74%		
2034	74844	+2198
* ביצוע חלקי 74%		
2036	68663	+2069
* ביצוע חלקי 74%		
קבי 117 תשואה +2.52%		
2037	66502	+1874
2052	59943	+1680
קבי 118 תשואה +3.69%		
2038	65228	+1769
* ביצוע חלקי 50%		
2040	62729	+1750
* ביצוע חלקי 50%		
2051	59346	+1697
* ביצוע חלקי 50%		
קבי 119 תשואה +3.41%		
2039	62294	+74
2041	59016	+70
קבי 120 תשואה +2.73%		
2053	56392	−1615
קבי 121א תשואה −0.31%		
2054	57022	−62
קבי 121ב תשואה +1.08%		
2056	50305	+56
קבי 121ג תשואה +0.49%		
2058	46860	+52
קבי 121ד תשואה −0.16%		
2060	44364	−206
קבי 122א תשואה +1.33%		
2055	51023	+60
קבי 122ב תשואה +1.39%		
2057	50587	+57

סדרה	שער	שינוי
3111	217065	+260
קבי 410 תשואה +3.82%		
3112	213880	+224
קבי 411 תשואה +3.80%		
3113	217062	+259
קבי 412 תשואה +3.70%		
3114	209705	+250
קבי 413 תשואה +3.60%		
3115	207418	+578
קבי 414 תשואה +3.00%		
3116	201331	+1788
קבי 415 תשואה +3.15%		
3117	210065	+1592
קבי 416 תשואה +2.90%		
3118	203368	+1720
4%/2% מלוה פיתוח (80% הצמדה)		
קבי 501 תשואה +2.60% 3201		
קבי 502 תשואה +3.40%		
3202	172329	+189
קבי 503 תשואה +3.91%		
3203	174552	+209
3204	170685	+204
קבי 504 תשואה +3.70%		
3205	168698	+202
קבי 505 תשואה +3.50%		
3206	166955	−9
3210	162645	−21
קבי 506 תשואה +3.90%		
3211	157514	+188
3212	154736	+185
קבי 507 תשואה +3.75%		
3213	148788	−402
3214	142853	−415
קבי 551 תשואה +4.00%		
3501	142366	+171
קבי 552 תשואה +4.30%		
3502	139116	+168
3503	124373	+150
3504	121563	+147
3505	118300	+129
קבי 701 תשואה +4.05%		
3521	124298	+149
3524	111928	+134
קבי 702 תשואה +2.80%		
3522	121785	+3537
3523	115016	+3473
קבי 703 תשואה +4.30%		
3525	109045	+132
3526	108927	+131
3527	106684	+129
3528	103710	+125
קבי 704 תשואה +4.36%		
3529	103326	+125
3530	100909	+122
3531	100555	+121
3532	97609	+118
3533	97499	+117
3534	91655	+111
קבי 705 תשואה +4.56%		
3535	91618	+112
3539	86536	+105
קבי 706 תשואה +4.50+4.15%		
3536	92391	+646
3537	92172	+645
3538	86754	+608
3540	86567	+621
3541	83592	+600
3542	83511	+603
3543	79294	−574
קבי 707 תשואה +4.35%		
3544	83480	+168
3546	80510	+166
3547	80125	+165
3548	79933	+165
3550	75962	+158
3551	75328	+157
קבי 708 תשואה +4.18%		
3545	80267	+97
3549	75742	+92
3552	69446	+84
3554	69286	+84
3555	69286	+84
קבי 709 תשואה +4.18%		
3553	68967	+589
3571	59647	+545
קבי 710 תשואה +4.18%		
3556	66238	+517
3558	66172	+526
3559	63750	+509
3560	60361	+491
3561	60003	+490
קבי 711 תשואה +4.32%		
3557	66997	+81
3572	60677	+74
קבי 712 תשואה +4.15%		
3573	60388	+462
3574	55555	+426
3577	55567	+434
3578	51204	+402
קבי 713 תשואה +4.35%		
3575	54802	+67
3576	54475	+65
3579	50200	+60
קבי 714 תשואה +4.32%		
3580	47058	−136

סדרה	שער	שינוי
4% מלוה פיתוח (הצמדה 100%)		
פתוח 4001	460500	+500
פתוח 4002	460000	+7829
פתוח 4003	448000	−1080
פתוח 4004	449595	13095
3032	הפסקת מסחר	
אג"ח צמודות בדולרים		
הולים 16	105.8	+1.1
הולים 17	102.5	−0.4
הולים 18	103.4	+0.3
הולים 19	100.4	−1.6
הולים 20	101.1	+1.6
הולים 21	99.8	−1
הולים 22	102.2	+0.6
לאומשכנתא 108	89.2	
לאומשכנתא 109	88.7	−0.2
מקלאות 2003	90	
פתוח תעש 20	98	
פתוח משכ 29	100	
פתוח משכ 75	87	
פתוח משכ 77	85.4	−2
הולים 23	91.8	+0.8
הולים 24	91.1	+0.4
הולים 25	90	−1
הולים 26	95	+1
הולים 27	94	+2
הולים 28	91.5	+0.1
קבי 205 תשואה +3.36%		
3613	13304	+283
3614	12754	+276
3615	11774	+258
3616	10771	+239
קבי 206 תשואה +3.72%		
3617	9956	+12
3618	9439	+11
3619	8668	+10
קבי 207 תשואה +3.90%		
3620	8288	+64
3621	7865	+62
3622	7084	+56
קבי 208 תשואה +3.55%		
3623	6775	+203
3624	6379	+195
קבי 209 תשואה +3.80%		
3625	5738	+57
3626	5303	+54
3627	4913	+50
קבי 210 תשואה +3.67%		
3628	4555	+116
3629	4265	+110
3630	4028	+105
קבי 211 תשואה +4.04%		
3631	3607	+76
3632	3473	+73
3633	3277	+70
קבי 212 תשואה +3.74%		
3634	2940	+3
3635	2778	+3
3636	2673	+3
קבי 213 תשואה +4.00%		
3637	2465	+14
3638	2293	+14
3639	2097	+13
קבי 214 תשואה +3.75%		
3640	1756	+2
3641	1520	+2
קבי 215 תשואה +4.26%		
3642	1310	−36
3643	1134	−32
קבי 216 תשואה +4.01%		
3644	1053	+2
3645	948.1	+1.2
4% מלוה מדינה (נייד)		
קבי 251 תשואה +3.95%		
3701	846.2	−2
קבי 252 תשואה +3.40%		
3702	673.2	+20.3
קבי 253 תשואה +3.91%		
3703	573.3	+16.9
3704	491.2	+14.6
קבי 261 תשואה +4.15%		
3751	251.9	+8.7
קבי 262 תשואה +4.33%		
3752	100.9	−0.9
3753	96.6	−0.9
קבי 271 תשואה +4.45%		
3901	92.6	−0.6
3902	88.1	−0.6
4% מלוה פתוח (90% הצמדה)		
3101	הפסקת מסחר	
3102	269500	
3103	265000	
3104	255000	
3105	246500	+2000
3106	233660	
קבי 405 תשואה −0.48%		
3107	243339	+5167
קבי 406 תשואה +4.00%		
3108	226082	−606
קבי 407 תשואה +4.00%		
3109	222619	−281
קבי 408 תשואה +1.85%		
3110	223657	+266

אלה מחירי המכוניות המשומשות

בעריכת השמאי אפרים מוהר

המחירים נקובים בדולרים

דגם	1984	1983	1982	1981	1980	1979	1978
אאודי 80 אל 1.3							
1.6 תוספת 20%	13300	11600	10300	8800	7600	6600	5600
אאודי 100 1.6 אוטומט	22000	19000	12000	10500	8400	6800	5600
2.2 200	29000	25000					
אופל קדט 1.3							
1.2 מ"ב 82 פחות $400	10300	8800	7800	6600	5600	4900	4400
אוטומט תוספת $600							
אסקונה 1.3							
אוטומט תוספת $800	10500	9800	8800	7800	6800		
אסקונה 1.6							
אוטומט + $1000	13200	11400	10300	9300	8200	6900	5800
לוקס + 10%							
מנטה 1.7							
אוטומט + $600		12500	9600	7000	6000	5200	4200
רקורד 1.7 1.8							
אוטומט + $600	14000	11500	10000	8200	6900	5900	4800
קורסה 1.2	8400						
אוטוביאנקי גרדמל ג'וניור	6700	6000	5400	4700	4200	3800	3500
אלגנט + 10%							
עלית + 12%							
אברט + 40%							
אלפה סוד 1.2	9000	7500	6500	5500	5000	3800	3200
אלפטה 1.8	15700	13500	10600	9000	7000	6000	5000
אינוצ'נטי 993	6000	5200	4600				
אס.אל. + $300							
ב.מ.וו. 315		12500	11200	10000			
316 1.6 1.8	16000	14500	13200	11600	9600	8200	6800
318.	17500	14500	13200	11600	9600	8200	6900
320 1.9	25600	20000	16000	12600	10600	9200	8000
אוטומט + $700							
518 1.8	18500	15000	12600	11000	10000	8800	7000
אוטומט + 700							
520 2.0 אוטומט	27000	21500	16500	13000	11300	9300	7800
525 (2494) אוטומט	32500	26000	21300	17000	14000		
דייהטסו שרייד 1000 4 הלוכ'	7300	6500	6000				
5 הלוכ' + $300							
אוטומט + 8%							
שרמנט 1.3 אל.די.	8500	7500	6500				
1.6	10200	9200					
סלבו הדייץ 1.1 1.3	8500	7000	6000	4800	3800	2900	2200
סולרה 1.3	9500	7800	6400	5400	4200	3500	
1.6	13500	10500	8500	7000	6000	5000	
אס.איקס $500							
וולוו 240 244 1.8 די.אל.	18500	15500	13300	12000	10200	9200	7200
ג'י.אל. + 25%							
245 (סטיישן) + $1000							
760 אוטומטית + מזגן (2.9)	38000	32000					
לנצ'יה 1.3 בטה, דלתא	10200	8600	6600	5500	3600	2600	2000
1.3 פריזמה	10800	9200					
1.6 + 30%							
1.6 בטה, טרווי	15000	10500	9000	5600	4200	3200	2600
מיני מיינור 1000	7000	5800	4800	4200	3300	2800	2200
מיני מטרו 1000	7300	6400	5200	4900			
1300	8000	7000	5500				
מאסטרו 1.3	9300	8300					

דגם	1984	1983	1982	1981	1980	1979	1978
מרצדס 190	36000	29000					
190 אי. + 10%							
200	40000	31000	24000	19000	17200	16000	14000
230 אי.	43000	35000	26600	22600	19000	16800	15000
280 אס.	60000	50000	43000	38000	31000	26000	21000
סובר 1.3 די.אל.	9500	8500	7500	6700	6000		
אוטומט + $700							
1.6די.אל.	11200	9300	8300	7200	6200	4800	3900
1.8	12600	10600	8600	7300	6000		
סוזוקי אלטו 796	5800	5200					
סיטרואן ויזה 652 קלאב	7500	6500	5500	4500	3500	2800	
ויזה 1124	8800	7600	6500				
1.2 ג'י.אס. קלאב							
1.3 ג'י.אס.אי. פאלס	9600	8500	7000	5600	4200	3600	3000
סיאט פורה אל 900	6000						
ג'י.אל. 5 דלת'	6500						
רונדה 1.2 ג'י.אל.	7800	7000					
פולקסוגן גולף 1.1 3 דלת'	10500	9600	8600	7700	6500	5800	4900
1.3 + 8%							
1.2 חפושית	9000	7800	6500	5700	5000	4100	3600
פאסט 1.3 3 דלת'		9500	8600	7600	6600	5700	4700
סטיישן + $400							
ג'טה 1.3 סי	11300	10200	9500	8500	7000		
1.5 + 15%							
פולו 895 1.1	9000	8200	7500	6500	5600	4800	4200
סנטאנה 1.6 אוטומט	16500	15000					
פורד פיאסטה 957	8200	7200	6600	6000	5400	4600	4000
1.1 + $200							
אל. + $300							
אסקורט 1.3 4 דלת' ברנדה				5800	5200	4500	3800
אריקה 1.3 סלון	9700	9700	8400				
10500							
סיידה 1.3 סלון	10200	9200					
1.6 סלון + 15%							
קורטינה 1.3			8800				
ג'י.אל. + $800							
1.6 אל.			9500	7800	6000	5000	4500
ג'י.אל. + 10%							
אוטומט + $600							
פז'ו 954 104 ג'י.אל.	7600	6900	5800	4900	4200	3500	3000
1124 + 7%							
אס.אר. + 17%							
954 205	8600						
1124 + 8%							
305 ג'י.אל. 1290	9600	8200	7800	7200	6200	5500	5000
סטיישן + 10%							
1470 אס.אר.	13000	11500	10200	8800	7500	6000	
504 1.8 2.0	14300	12500	11200	9200	7300	6200	5200
505 ג'י.אר. 1.8	17500	14200	11200	9500	7800	7000	
אוטומט + $700							
אס.אר. 2.0 אוטומט	23500	19000	17000	14000	11000		
604 2664 אוטומט				14500	11500	9300	7300

דגם	1984	1983	1982	1981	1980	1979	1978
פיאט 127	7500	6500	5700	4900	4600	3900	3300
ספורט + 10%							
סטיישן + $200							
4 דלת' + $300							
פיאט אונו 45 903	7300	6500					
1.1 55	7600	6900					
פנדה 900		5600	5200				
131 1.3	10000	8800	7700	7000	6000	5000	4000
אוטומט + $400							
1.6 + 8%							
ריתמו 1.1	8300	7600	7000	5700	4500	3800	
1.3 + 10%							
132 1.6 1.8		11500	9000	7200	5000	4000	3000
רגטה 1.3	10000						
רום כרמל				3000	2600	2200	2000
רנו 5 956 1.1 טי.אל.	8000	7300	6700	6000	5300	4700	4000
ג'י.טי.אל. 1.3 + $300							
4 845	7300	6600	6000	5000	4200	3600	3000
9 1.1 טי.	8800	7700	6700				
11 1.1 טי.	9300	8000					
12 טי.אל.					5500	5000	4300
1.2.14 טי.אל.					5500	5000	4300
14 1.2 טי.אל.		8800	6800	5500	4500	3500	3000
18 1.4	13000	10300	8000	6800	5800	4600	
אולדסמוביל אומגה 2.5 – 4 צילינ'	34000	25000	20000	14000	10300	8300	
3.8						9000	7300
אולדסמוביל קטלס 3750,							
קטלס סופרים,							
קטלס טי.אס., בוגהם	38000	27500	21000	16000	13500	10000	8000
ולתא רויאל + 15%							
ביואיק סקילרק 2.5 4 צילי'	34500	28000	20000	14000	10300	8300	
סקילרק, קסטום,							
סנצ'ורי ריגל – 5737	39000	28000	22000	16000	13500	10000	8000
רודג' אספן, פלימוט, אריס – 3687	30000	22500	17500	14000	10500	8000	7000
פורד פיירמונט 2.3 4 צילי'			14000	10200	8200	7000	5500
6 צילי' + 10%							
פונטיאק למנש, גרנד פרי			20500	16000	14000	10000	8000
פניקס 4 צילי' 2475, 2823			19000	13000	10000	8000	
שברולט קפריס, קלאסיק							
6 צילי' 8 צילי'	38000	28000	22500	16500	14500	10000	
שברולט נובה, סטיישן			19000	14000	11000	10000	8000
שברולט שבט 1.6 4 צילי'				7000	6000	5300	4500
שברולט מליבו 3.8 6 צילי'		29000	21000	16000	13000	10000	8000
מונטה קרלו 8 צילי'					9500	8000	6000

המחירים דלעיל אמורים לגבי רכב במצב תקין ללא עקבות נזקים תאונתיים ורשום ע"ש פרטי. כשהרכב מהשכרה – 20% פחות; רשום ע"ש בי"ס לנהיגה – 25% פחות; מינהל הרכב או חב' ציבורית ופרטית – 10% פחות; רכב לאחר שיקום עם החלפת מספר –25%–30% פחות; מונית לשעבר – 25% פחות; לאחר תאונה מ־8% פחות, בהתאם לעוצמת הפגיעה, לסוגה ולערך הרכב.

להבריא קופות החולים!

99,000.–* ש' בלבד

למעוניינים בנופש
במלון גני מוריה המפואר בים המלח.
המחיר לזוג, על בסיס חצי פנסיון, כולל מע"מ, ליום.

שימו לב!

★ המבצע מתאריך 15.12.85 ועד 31.1.86
★ 2 ילדים עד גיל 12, בחדר ההורים, 50% הנחה
★ כניסה, בכל יום, לבריכת הגופרית במלון מרחצאות מוריה ים המלח
★ מספר המקומות מוגבל

וכדאי גם שתדעו:

מלון גני מוריה המפואר הוא "מרכז העניינים" באזור ים המלח.

למלון 4 כוכבים, חדרים מרווחים המצוידים בטלוויזיה צבעונית, ווידאו במעגל סגור, בריכת מים מתוקים, מטעמים ומעדנים מן המטבח, דיסקו תוסס, ועוד...

בקיצור – המקום אליו מגיעים במוקדם או במאוחר כל אורחי ים המלח.

התקשרו כבר עכשיו:

מלון גני מוריה, מח' ההזמנות, טל. (057)84351
מלונות מוריה, מח' ההזמנות, טל. (03)217088, (03)219166

* המחירים הנ"ל נתונים לשינויים במסגרת החוק. התוכנית לישראלים בלבד.

מלון גני מוריה
עין בוקק 84960

נובמבר ההפכפך: כסף לבן לימים שחורים

מאת אריה ארד

נובמבר היה אחד החודשים ההפכפכים ביותר הזכורים בענף הרכב. הוא החל בעליות מחירים מסחררות בשוק המשומשות והסתיים בשפל עמוק. התוצאה נטו – ירידת מחירים ממוצעת של 5 אחוזים בהשוואה לסוף אוקטובר; אולם בהשוואה לאמצע נובמבר הירידה תלולה בהרבה ומגיעה ל־15 אחוז בממוצע.

ההתאוששות החלה בשבוע האחרון של אוקטובר לקראת פריון מניות הקשישים. במקום לפנות לתכניות החסכון ולאיגרות החוב המיוחדות שהונפקו להזדמנות זו, במקום להתנפל על הדולר השחור, החליטו ההורים, הסבים והסבתות לרכוש מכוניות לבנים ולנכדים. הביקוש הפתאומי העלה את המחירים. אולם תוך שבועיים־שלושה השלימו הקשישים את הרכש והמחירים חזרו לקדמותם ואף למטה מזה. את היתרה שומרים הקשישים בידיהם בחינת „כסף לבן לימים שחורים", כדברי אחד הסוחרים.

החודש, מעריכים בענף הרכב, יימשך השפל וצפויה ירידת מחירים נוספת של 5 אחוזים בממוצע. ההיצע עולה על הביקוש יותר ויותר והלקוחות הפוטנציאליים ברדנים יותר ויותר. הביקוש הקטן יחסית מתמקד במכוניות משנות ייצור אחרונות, מיד ראשונה פרטית בלבד. לבעלי רכב שכבר עבר כמה ידיים או שהיה רשום על שם חברה או מהשכרה לשעבר – יש בעיה. למכונית שנפגעה בתאונה כמעט שאי אפשר למצוא גואל.

הלחץ על שוק המשומשות עוד יגבר ככל שיגיעו לארץ כלי הרכב שנרכשו באוקטובר ובראשית נובמבר. מעבר לזאת לא יהיו בעתיד הקרוב מכוניות חדשות, שכן היבואנים הפסיקו לקבל הזמנות נוכח הפסדיהם מהקפאת המחירים. בראשית השבוע הודיעו כמה מהם לעמיתיהם על הפסקה גמורה של פעילותם.

אולם בינתיים עוד יגיעו לארץ כ־5000 מכוניות חדשות, שיימסרו בחודשיים הקרובים ללקוחות, שכבר קנו אותן. בסך הכל מתווספת לצי הרכב בארץ מספטמבר עד סוף החודש הבא כ־10,000 מכוניות. לפחות חלק מרוכשיהן ירצו למכור את רכבם הישן. אפשר איפוא לשער, ש־5000 מכוניות משומשות יבקשו להן בעלים חדשים בחודשים הקרובים ממקור זה בלבד. על כך יש להוסיף אלפי מכוניות, שיימכרו נוכח קשיי בעליהן להשתמש בהן. החודש יימשך איפוא השפל המחירים יוסיפו לרדת ואין צופים התאוששות קרובה.

תל־אביב – מוקד של רמזורים

מרכז בקרת הרמזורים של עירית תל־אביב, המפקח על פעולתם של 260 צמתים מרומזרים בעיר – כמחצית מכל הרמזורים הפועלים במדינה – הפך בשנה האחרונה למוקד אזורי להעמקת הבטיחות בדרכים.

יו"ר אגף התנועה בעיריה ח"כ דב בן מאיר מסר, כי המוקד מגיש שירותי ייעוץ לכל הרשויות המקומיות לאורך החוף מאשקלון עד נתניה. בין היתר הוא משגר את הטכנאים של החברות המפעילות את הרמזורים לתיקון כל תקלה ב־22 רשויות מקומיות הנמצאות באזור זה. מספר הטיפולים החודשי בתקלות כאלה מגיע לכ־200.

מרכז בקרת הרמזורים של עירית תל־אביב־יפו יכול להעמיק ולהרחיב את פעילותו על־ידי חיבור עוד 100 צמתים מרומזרים לתחום פיקודו ועל־ידי הוספת תכניות רימזור אוטומטיות לכל צומת. שינוי מותאם של תכנית הרמזור לפי עומס התנועה העובר בו יכול להגדיל ב־20 אחוז את נפחת התנועה שינוע בעיר.

בן מאיר אמר, כי כדי לבצע את התכנית דרושה השקעה של מיליון דולר.

איווקו דיילי

המסחרית הפרטית שלך

איווקו מציגה לפניך את הכוח המוביל באירופה בתחום המסחריות הקלות – איווקו דיילי. סיבה אחת מבהירה לך מדוע אנו מכנים אותה "המסחרית הפרטית". אתה יושב בתא נהג מרווח ונוח להפליא, המעוצב כמו במכוניות הדורות, ויש לך שדה ראיה רחב.

ועכשיו לעסקים. באיווקו דיילי שולבו כל היתרונות של משאית חזקה: הוא מטען עם המורשה לשאת 3.5 טון משקל כולל ומנוע דיזל חזק, אמין וחסכוני האופייני לכל דגמי איווקו. עם כל זאת, רשיון הנהיגה הנדרש הינו רשיון סוג ב'. לבחירתך איווקו בדגמים פתוחים וסגורים עם אפשרות לתוספות: הגה כח, תיבת הילוכים אוטומטית, מזגן וגג מוגבה.

*מבצע 100% אשראי

עכשיו במבצע עם כת, המשביר המרכזי מעניק לך הזדמנות מצויינת לרכוש את איווקו דיילי בתנאי אשראי מיוחדים – 100% ממחיר הרכב, כולל ההוצאות לרכב מסעים. המבצע עד 31.12 או עד גמר המלאי. מהר ובוא אל המשביר המרכזי, מחכה לך שם "המסחרית הפרטית" החדשה שלך. ההספקה מיידית.

IVECO

המשווק: המשביר המרכזי
אולם התצוגה והמכירות: דרך השלום 12 ת"א, טל. 03-339731.

* שדרות: 30 שנה... ופרץ *

מאת דני צדקוני

„עיירות הפיתוח נמצאות בצומת דרכים: האם תהא דר־כן אל ההצלחה הגדולה או שמא תהיה להן בעתיד נסיגה רבה?" אומר עמיר פרץ ראש המועצה של שדרות, המציינת השנה 30 שנה ליסודה. עם זאת מצביע פרץ על תנופת השיבה הקיימת לאחרונה, של רבים מבני הדור השני של המתיישבים הראשונים לעי־רה. ראשיתה של שדרות ב־מעברה שהוקמה לקליטת עו־לים בעיקר מצפון אפריקה ל־אחר הקמת המדינה (1951) כ־חלק ממדיניות קליטת העליה ההמונית, פיזור האוכלוסיה ו־יישוב דרומה של המדינה הצ־עירה, בהנחה שהאיזור ה־חקלאי של שער הנגב יספק לעולים החדשים תעסוקה.

עוד נחזור לקורות העיירה עצמה מאותה מעברה, אך נשוב לצעירים החוזרים לאחר שירותם בצה"ל ולימודים ב־מוסדות להשכלה גבוהה לעי־ירת מכורתם בתקוה להיקלט בה. יכולתה של זו לספק ל־אלה פתרונות הולמים בתחום הדיור, התעסוקה והחינוך, או־מר פרץ, היא שתקבע אם יקלטו בה או ינטשוה וזה יקבע לא רק את גורל עתידה של שדרות אלא גם של שאר העיירות הדומות לה.

עמיר פרץ, בן ה־33, ש־עלה ארצה ממרוקו בהיותו בן 4 הוא אחד הבנים הטבים. פרץ, סרן במילואים ונכה צה"ל היה לאחר שחרורו ובטרם שב לאחרונה לשדרות, חקלאי מצליח במושב ניר עקיבא ש־בנגב. הוא מסביר את אחד מהמניעים לחזור אליה בתפיסת עולמו ובתקווה לשנות בה דב־רים. לקראת הבחירות למוע־צה המקומית ב־1983, הוצג לצעיר, בעל הבלורית והשפם השחורים כופת, לעמוד בראש רשימה זו או אחרת, בלי ה־חותם של „המערך" שבאותם ימים לא היה אהוד ביותר ב־

עמיר פרץ
ראש המועצה המקומית שדרות

שדרות. פרץ סירב לוותר על זהותו הפוליטית, התייצב ב־ראש רשימה שנשאה במפורש את שם התנועה וזכה בראש־שות המועצה, לאחר שבע ש־נות שלטון המפד"ל.

כיום, אין פרץ מסתיר את עמדותיו הרעיוניות ואינו מו־כן לדחוק אותן לקרן זויה, כדי להבטיח לו נחות פולי־טית בעיירה. הוא המנוף ה־עומד כאחרי המאמצים להב־סיח את אי־נפילתה בידיים של גורמי דת קיצוניים, וב־מקרים רבים אנטי־ציוניים ה־מנסים להשתלט על עיירות ה־פיתוח בנגב, בשיטות החזרה בתשובה. זכרון ימיה הראשו־נים של שדרות אינו בגדר נוסטלגיה בלבד אצל עמיר פ־רץ. על בשרו, הוא אומר, למד להעריך ולהוקיר את מפעלם של תושבי העיירה הראשונים, שהאפוס על התמודדותם עם המציאות החדשה בחבל ארץ זר ומרוחק עדיין לא מצא גואל שינציחו בתולדות הא־מה. אותו מאבק, סבור פרץ, כגניק לדור כל הוריד את ה־תואר הנכבד של ממשיכי ו־מגשימי הציונות.

שדרות, כמו קרית־שמונה ב־צפון, החלה להיבנות כמין יי־שוב כפרי למחצה של משקי עזר, מתוך הנחה שמשפחות שתמצאנה את תעסוקתן בקי־בוצי ובמפעלי הסביבה תוכל־נה להשלים את פרנסתן מ־אותם משקי עזר. כראיהן של שכונות רבות בשדרות (בניה דו־משפחתית) הוא זכר לאו־תה קונספציה. לאחר שראשוני שדרות עזבו את מעברת גבים ועברו לגור בעיירה הקטנה, עלה בגודלם לקלוט בשנים 1956־58 מעברה אחרת שהוק־מה בתוככי יישובם הקטן. ב־שנות השישים, השבעים והש־מונים החלה גם בנייה לגובה, אך בין הבניינים הדו־משפחתי־יים הישנים והרב־קומתיים הח־דשים, קנה לו את מקומו עוד סוג של בנייה: תושבים ש־התבססו הקימו להם וילות ש־יופיין והדרן אינם מביישים שום ישוב אמיד במרכז הארץ.

פרץ צופה טובות לשדרות בין היתר בגלל מיקומה המ־צויין, כ־75 ק"מ מדרום לת"א, 40 ק"מ מצפון לבאר־שבע וכ־40 ק"מ דרומית לאשדוד. שי־פור נוסף במערכת הכבישים יקרב אותה יותר לערים מר־כזיות אלה.

המיקום הזה, אומר פרץ, יהפוך את שדרות לאחד היי־שובים היפים והמבוקשים בפר־חוזו של הנגב. כבר כיום כאשר שדרות מסווגת כאיזור פיתוח א' נותן לה הדבר יתר־ונות במשיכת יזמים.

לשדרות יש היום תשתית כלכלית טובה ויש בה מספר לא מועט של מפעלים. אך ב־של המצב הכלכלי אין למפ־עלים אלה די הזמנות כדי ש־יוכלו לנצל את מלוא פוטנצי־אל הייצור שלהם ולקלוט עוב־דים נוספים ולהמשיך להתפ־תח. עם זאת, עומדים לקום בעיירה מפעלים נוספים. בחל־קם עתירי־ידע כמו השלוחה של „אל־אופ" מפעל „רשף" לטכנולוגיות צבאיות, מפעל ל־טרמוסים של „תערש" ו„כתר" ועוד.

פרץ אומר, שהמועצה הצ־ליחה לפרוץ פריצת דרך חש־בה בתחומי החינוך, התרבות, הספורט ואיכות החיים בעיי־רה, שאגב מספר תושביה מת־קרב לרבבה. היא מסוגלת כ־יום להציע פתרונות מתקדמים לצרכים ולדרישות השונות של התושבים. בין היתר, במילוי החלל של שעות הפנאי. כבר בן, שהדגש הוא כלפי הילדים והצעירים. לדעתו, פעילות זו מקדמת ומגבירה את אמונו של התושב ביישוב ותורמת ל־סיכויי המשיכה חזרה של בניו שעזבו.

כיום אפשר למצוא בשדרות אקדמאים ששבו אליה ושולבו במערכות חייה השונות כמו־רים וגם כעובדי ציבור במו־

(המשך בעמוד 10)

ראש הממשלה שמעון פרס בביקורו בשדרות במסגרת חגיגות ה־30 לישוב.

גרעין עודד גשר שדרות

הגרעין מונה השנה 9 בנים ובנות. הגרעין חי ופועל מקומונה בשדרות וחבריו נמצאים כאן לשנת שרות סרום צבאית, חלקם באים מהקיבוצים וחלקם משדרות. הגרעין שחבריו מתחלפים מדי שנה פועל כבר 11 שנה בעיירה, ב־שנה שעברה קיבלו חברי הגרעין ועודת הערכה והוקרה מידי סגן ראש הממשלה ושר החינוך יצחק נבון על פעי־לותם המסורה והברוכה במסגרת החינוך הבלתי־פורמלי, „על שהפכו את תנועת הנוער העובד והלומד בשדרות למוקד פעילות קהילתית ביישוב, יצרו חוקים משותפים לבני שדרות ובני הקיבוצים. מפעילים להקת ריקודים, חוג משוססים, חוג רעיוני, חוג לקולנוע, סמינרי מדצ"ים ופעילויות משות־פות נוספות. הגרעין, יחד עם רון בן חיון רכז הקן, השכילו לרכז אישי ציבור והורים בעיירה לשמש חבר נאמנים לתנועה התומך בפעולותיה. הם משמשים דגם של גרעין מתנדבים לצורך פעילות נכונה של התנועה ביישוב".

בשנים הראשונות היו בגרעין אך ורק בני קיבוצים אולם זה 5 שנים נמצאים בגרעין גם בני שדרות והרכב זה שהוא יחודי בארץ מאפשר פעילות משותפת אמיתית שבה הגרעין משמש דוגמה אישית.

מתוך היכרותם האישית של חברי הגרעין עם תלמידי ותושבי שדרות וקיבוצי שער הנגב קל להם יותר לעניין ולהפעיל את הצעירים באיזור כולו.

עירית דימונה
מברכת את
ראש המועצה המקומית שדרות — מר עמיר פרץ
ואת כל תושבי שדרות

לרגל חג ה־30 לישוב
המשיכו בפעלכם המבורך לקידום, פתוח ושגשוג שדרות

אלי הללי — ראש העיר
אלברט אבוטבול — מ"מ ראש העיר
סגנים, חברי המועצה
וכל תושבי דימונה

לראש המועצה עמיר פרץ
לנבחרי המועצה לתושביה
ובמיוחד לעובדינו
תושבי שדרות

במלאת 30 שנות יצירה ובנין
ועל בנייתכם ישוב לתפארת

שאו מיטב ברכותינו להמשך
פעלכם המבורך

עלו והצליחו!

בית תעשיות לכיש בע"מ

למועצה המקומית שדרות
לעובדינו, לחברינו
ולשכנינו היקרים -
תושבי שדרות

שאו ברכות חמות
לחגכם ה־30

המשיכו בתנופת הבנייה, הפיתוח והשגשוג
והמשך העמקת שיתוף הפעולה בינינו.

- המועצה האזורית שער הנגב
- מפעלי שער הנגב
- בית החינוך שער הנגב
- האגודה לשיתוף פעולה שדרות – שער הנגב
- **הישובים:** אור הנר, ארז, ברור־חיל, גבים, דורות, יכיני, כפר עזה, מפלסים, נחל עוז, ניר עם, רוחמה

עירית גבעתיים

לידידנו ראש המועצה מר **עמיר פרץ**
לחברי המועצה ולתושביה
בני בריתנו
ביום חגכם שלוחה אליכם ברכת אחים נאמנה
אחותנו שדרות חיי לאלפי רבבה

יצחק ירון - ראש העיר

לעמיר פרץ
ראש המועצה המקומית שדרות
ולכל תושבי שדרות

ברכות לבביות לחגכם ה־30
איחולינו להמשך התפתחות וקידום שדרות

שלמה בן־לולו -
ראש המועצה המקומית
בית־שאן ותושביה

לשדרות
נבחריה ותושביה

אשר מזה 30 שנה בונים ויוצרים ישוב לתפארת
שאו ברכה חמה להמשך פעלכם

„סניפס" ליברום ובנין בע"מ
העובדים וההנהלה
אזור התעשיה שדרות
טל' 051-97181

לשדרות
לראש המועצה עמיר פרץ
ולתושביה

במלאת 30 שנות פיתוח וקידום ישובכם
שאו איחולינו להמשך תנופה ושגשוג
עלו והצליחו!!

ת"ב מאיר שיטרית -
ראש המועצה המקומית
יבנה ותושביה

לראש המועצה עמיר פרץ
לחברי המועצה
להנהלת המתנ"ס ולמועצת השכונות
ולכל תושבי שדרות

ברכה חמה לחגנו ה־30

מתנ"ס שדרות

לראש המועצה המקומית שדרות
מר **עמיר פרץ**
ולכל תושבי שדרות

מיטב הברכות והאיחולים לחגכם ה־30
המשיכו בדרך של שגשוג ופיתוח
כה־לחי!

מאחותכם הצפונית מעלות
ובברכת שלמה בוחבוט — ראש המועצה
הנהלת המועצה המקומית ותושבי מעלות

לעמיר פרץ
ראש המועצה המקומית שדרות
ולכל תושביה

ברכות חמות
לרגל חגכם ה־30
המשיכו במלאכת הבנין והיצירה
מיובל ליובלות!

אברהם שוחט
ראש המועצה המקומית
ערד
ותושביה

לשדרות
לראש המועצה המקומית
עמיר פרץ ולתושביה

מיטב ברכותינו
בחגכם ה־30
כה־לחי!!

פרנקו חיים ובנו
קבלנים לפינוי אשפה ופסולת
טל' 03-954256

מועצה מקומית אופקים
מברכת את
המועצה המקומית שדרות ותושביה
במלאת לה 30 שנה
ומאחלת המשך פיתוח ושגשוג
הגבירו חיל!

יחיאל בן־טוב - ראש המועצה
הנהלת המועצה ותושביה

לשדרות

מחלוצות עיירות הפיתוח
שאו ברכה נאמנה במלאת לכם
30 שנות יצירה ובנין

חברי מליאת
המועצה המקומית שלומי
ותושביה

פעלה של האגודה לשיתוף פעולה שדרות - שער־הנגב

באיזור שדרות שער הנגב פועלת למעלה מ־10 שנים ה־אגודה לשיתוף־פעולה שדרות שער־הנגב. הרעיון להקמת ה־אגודה נבע מרצון ליצור גוף מוכר על־ידי שתי הרשויות, שיוכל להאם ולבצע פעולות משותפות וליזום פרוייקטים שיקדמו את האיזור, על־ידי העסקת אירגונים משותפים ל־עיירה ולקיבוצים.

בשנתיים האחרונות גברה פעילות השיתוף של האגודה, והתרחבה לתחומי חינוך, ספורט, תרבות, חברה ונוש־אים מוניציפליים. הנהלת ה־אגודה מורכבת מאישי ציבור משדרות ומהקיבוצים בראשו־תם של ראש המועצה המקו־מית שדרות — עמיר פרץ ו־ראש המועצה האזורית שער הנגב — צבי חזן. התקציבים מגיעים באישור משרד הפנים באופן שווה מכל מועצה.

הפעילות מתבצעת גם כחלק מהשילוב האזורי של ההסתד־רות. ניתן לציין פעילויות ל־דוגמה: קבוצת כדורגל נערים — הפועל שדרות שער הנגב, פועלת כבר עונה שלישית, כש־30 הנערים בקבוצה חציים מהקיבוצים וחציים משדרות. המנהל, הרשב שדרות והמאמן חבר קיבוץ. קן אזורי של הנו־ער העובד והלומד לשכבת „עמלים צעירים" — כיתות ה' של כל ילדי קיבוצי שער הנגב עם ילדי שדרות (ביחד 210 יל־דים) פועל אחת לשבוע כאשר המדריכים הם משדרות ומה־קיבוצים.

הקן האזורי הוא חלק מקן הנוע"ל בשדרות המופעל ע"י רון בן חיון בוגר הקן גרעין „עוזי־גשרי" המורכב מבנים ו־בנות מקיבוצי הסביבה מבני שדרות החיים ביחד בקומונה. הם מרכזים גם פעילות משות־פת של חגים, טיולים ולהקת ריקודים של תלמידים משדרות ושער הנגב.

בין בתי הספר באיזור גברה הפעילות המשותפת בעקבות פרוייקט הציב: „חלוצים ב־נגב" — של משרד החינוך — מתוך זרתם. כיום יש מפגשי מורים, מפגשי כיתות, כשימות בר־מצווה משותפות. לאחר תוכה תתחיל כיתה י' מבית־הספר המקיף בשדרות ללמוד יחד עם הכיתה המקבילה מ־בית החינוך שער הנגב — „עם ואריך". יערך סמינר י"ב גר־סי שהצליח מאוד גם בעבר. בנושא התרבותי יש מפגשים משותפים בהצגות ובאירועי הרבות המתוכננים ביחד. וועדה ציבורית משותפת פעלה למען פתרון בעיות משותפות של איכות הסביבה.

בעבר פעל חוג רעיוני (ל־מבוגרים) שהתכנס מדי חודש הדן במשותף על הדרכים להגב־רת שיתוף הפעולה. בימים אלה עומד החוג לחדש את פעילותו. חשוב לציין את מקו־מה של מכללת הנגב כגורם מרכזי באיזור, המפגיש את אוכלוסיית חברי הקיבוצים ו־תושבי שדרות יחד עם תלמי־דים מאזורים רחוקים יותר. ה־לימוד האוירה במכללה יוצ־רים מפגש בלתי אמצעי ונעים של כל התלמידים ללא שוני.

במסגרת השילוב האזורי ה־צעמית התקיימה סתנת חברות שבמסגרתה ארבעה חודשים ה־הפגישה מדי שבוע ארבעים חברות מהאיזור — שדרות, מושבים, קיבוצים והיוותה צעד נרבד לגשר אמיתי של שיתוף־פעולה.

היום אנו יודעים שחשוב ל־צור את המוטיבציה לפעול ב־משותף לטובת אוכלוסיית ה־איזור — הקיבוצי והעירוני. דוגמא לכך תכמש מרפאת קופת חולים המורחבת ההל־כת תבנית בשדרות ותשמש את אוכלוסיית האיזור כולה.

יורם כהן (הזברש)
האגודה לשיתוף פעולה שדרות — שער הנגב

מכללת הנגב ע"ש פנחס ספיר

מכללת הנגב הוקמה בשנת הלימודים ותשליץ מיסודם של רשויות מקומיות ואזוריות בדרום ובנגב. התלמידים הם תושבי הדרום והנגב מ־16 מועצות אזוריות, מועצות מקומיות וערים, מהמועצות האזוריות יואב וחוף־אשקלון, ועד רמת־הנגב.

במכללה מסלולי לימוד רבים:

חטיבה אקדמית הכוללת בתוכה גם לימודי B.A. לפעילי שכונות, לימודי טכנולוגיה, חקלאות, הכשרה מקצועית, שלטון מקומי, מינהל עסקים, מינהל כספי, לימודי קהילה, לימודי מחשב, אומנויות, תקשורת, לימודים כלליים, גרנטולוגיה, „תהילה" (תוכנית השכלה יהודית ללומד המבוגר), בית ספר לעובדים, לימודי שפות ותוכנית חוץ לארץ.

במכללה פועלת גם המכינות הקדם אקדמיות לחיילים משוחררים, תלמידים אלו באים מכל רחבי הארץ ומתגוררים במעונות הסטודנטים בשדרות ובקיבוצים באיזור.

המכללה כרשות אזורית קהילתית רואה את ההשכלה והלמידה כמערכת מורכבת. בנוסף לתפקידה בתחום פיתוח תוכניות לימוד והרחבת ההשכלה מעודדת המכללה פיתוח פרוייקטים חינוכיים קהילתיים שתפקידם לשפר את איכות החיים של קהילות והתושבים בדרום ובנגב.

בשנות פעילותה זוכה המכללה לסיוע ולשיתוף פעולה של מוסדות ממשלה וציבור רבים: משרד החינוך והתרבות, משרד הבטחון, משרד הפנים, משרד החקלאות ומשרד העבודה והרווחה, ההסתדרות הכללית, מועצת הפועלים המקומיות, הסוכנות היהודית, פרויקט התחדשות השכונות, התנועות ההתיישבותיות, עמיגור, וועדת הנגב, ארגונים חקלאיים, אוני־ברסיטת בן־גוריון, חברת כל ישראל חברים, ורשויות מקומיות ואזוריות.

פנטום שדרות בע"מ

פנטום
חברה לייצור נייר רציף ומוצרי נייר אחרים בע"מ
שדרות, אזור תעשיה חדש טל' 051 97139,97797
ת.ד. 172 מיקוד 80151

מחלקת מכירות: רח' המסגר 62 תל־אביב טל' 03-336161

שולח ברכתו הנאמנה

לשדרות בחגה ה־30
לנבחריה ולכל תושביה
ובמיוחד לעובדינו תושבי שדרות
המשיכו במלאכת היצירה והבנין של ישובנו - עלו והצליחו!

ההנהלה והעובדים
רחמים סיאג

למועצה המקומית
שדרות

החוגגת 30 שנה ליסודה

שלוחה ברכה חמה להמשך הדרך

עלו והצליחו!

כבלי ציון - שדרות
ועד העובדים וההנהלה
ביטון שאול

ברכת הרשויות המקומיות בישראל
לשדרות
במלאת לה 30 שנה

מרכז השלטון המקומי
בישראל

לראש המועצה המקומית — עמיר פרץ
לנבחרי הישוב
ולכל תושביו

שלוחות ברכותינו הנאמנות
בחג ה־30
כה־לחי!

הנהלת מבטחים שדרות
יחזקאל שוורץ - מנהל הסניף

לשדרות
נבחריה ותושביה
ובמיוחד לעובדינו תושבי שדרות
בחג ה־30 שלוחות ברכותינו החמות להמשך הדרך

אור תעשיות בע"מ
ניקוב וכיפוף ממוחשב
משרדים: תל־אביב טל' 03-354377 03-352715
מפעל: שדרות טל' 051-97311-2
ת.ד. 2521 רמת־גן

לשדרות
בשנת ה־30 לקיומה
ברכה נאמנה
להמשך פיתוח וצמיחה
ועל כל העזרה — תודה.

מכללת הנגב
ע"ש ספיר
תלמידי המכינות הקדם אקדמיות
לחיילים משוחררים

לעמיר פרץ
לחברי המועצה
ולכל תושבי שדרות

בחגכם ה־30
שלוחה ברכתנו הנאמנה להמשך
שגשוג פיתוח וקידום ישובכם

שאול עמור -
ראש המועצה המקומית
מגדל העמק
הנהלת המועצה ותושביה

לראש המועצה המקומית שדרות -
עמיר פרץ
לנבחריה ולתושביה

מיטב ברכותינו
לאחותנו עיירת הפיתוח
בחגה ה־30

יהודה בן־זאב, עו"ד
ראש המועצה המקומית בית שמש
הנהלת המועצה ותושביה

לראש המועצה מר עמיר פרץ
לחברי המועצה ולכל תושבי שדרות
בחגנו ה־30
כה-לחיו
איחולינו לשיתוף פעולה פורה

יוסף הולף ושותי בע"מ (רציף)
ייצור טפסים רציפים למחשבים
- ייצור נייר כימי ללא פחם
- ייצור טפסים רציפים למחשבים מכל הסוגים
- עיבוד נייר:

חיתוך נייר מגלילים לגליונות • חיתוך נייר לחבילות קטנות
משרדים: רח' מסד 3, תל־אביב, 67060 ת.ד 9027 תל־אביב 61090 טלפון 336967
מפעל: אזור התעשיה החדש שדרות 80100 ת.ד. 6 שדרות 80150 טלפון 051-98

לשדרות
תושביה ונבחריה

ברכתנו הנאמנה לחג ה־30
איחולינו להמשך פיתוח ובנין
כה לחיו

גלי טייפ
(הרמה אריטייפ)
ת.ד. 125 שדרות

לעמיר פרץ -
ראש המועצה המקומית שדרות
לחברי המועצה ולתושביה

לרגל חג ה־30
שאו ברכת
כה־לחי!

ברוך אלמקייס -
ראש המועצה המקומית ירוחם
חברי ההנהלה ותושבי ירוחם

לשדרות
לראש המועצה מר **עמיר פרץ**
ולתושביה

בחגכם ה־30
שאו ברכה להמשך פיתוח קידום ושגשוג
כה־לחי!!

שמואל כהן - ראש המועצה המקומית
מצפה רמון ותושביה

לכל תושבי
שדרות

שלוחות ברכותינו הלבביות
לחג ה־30
איחולינו לשגשוג פתוח והצלחה

ספקטרוניקס
בע"מ

לראש המועצה המקומית
ולכל תושבי שדרות

לחג ה־30

מיטב הברכות

להמשך התנופה הפיתוח והבנין

מבט בניה בע"מ

לראש המועצה
ולכל תושבי שדרות
שאו ברכותינו לחגכם ה־30
איחולינו לשגשוג ופריחה תעשייתית בשדרות
ובתקוה לשיתוף פעולה הדוק לכולנו.

גדעון סגל
וכל צוות עובדי דסקו

לראש המועצה עמיר פרץ
לחברי המועצה
ולכל תושבי שדרות
ברכת חמה לחגנו ה־30
כה־לחי!!

עמוס חניה -
ראש המועצה הדתית
שדרות

לעמיר פרץ
ולכל תושבי שדרות

ברכות בחגכם ה־30

מועצה אזורית מרחבים
ותושביה

למועצה המקומית שדרות
לתושביה, נבחריה
ולראש המועצה עמיר פרץ
ברכות בהגיעכם
לשנת ה־30
עלו והצליחו!!
מאחותכם הצעירה נצרת עילית

מנחם אריאב -
ראש העיר נצרת עילית (ממייסדי שדרות)
תושבי נצרת עילית וחברי מועצת העיר

לכל תושבי שדרות

מיטב ברכותינו בחג ה־30
תקוותנו להמשך פיתוח התעשיה
נמשיך במיטב כוחנו ליצור ולבנות את הישוב

ק.ג. תעשיות בע"מ
ההנהלה והעובדים
אזור התעשיה החדש שדרות
טל' 051-98138

לשדרות ותושביה

מיטב הברכות והאיחולים
לחג ה־30
נמשיך לפתח ולטפח את ישובנו בהמשך הדרך

פזגז
שדרות, נתיבות והמשקים שבסביבה
מיכאל סנה וצוות העובדים

לעמיר פרץ
ראש המועצה המקומית שדרות
ולכל תושביה

שלוחות ברכותינו הלבביות
בחגכם ה־30

יוסף אבו — ראש המועצה המקומית
נתיבות
ותושביה

לשדרות
החוגגת 30 שנה ליסודה
ברכת הצלחה ופיתוח
בהמשך הדרך

נגרית הדר
אחים בן־זכרי בע"מ
סלון תצוגה: רח' שפרינצק 36 שדרות
מול־כבלי ציון טל' 051-97042
נגריה: אזור התעשיה החדש שדרות
טל' 051-97325

ההפסד הביתי לריאל 102:93 הוכיח שלמכבי „אין מה למכור"

ללא ג'ונסון שיחקה מכבי ת"א במחצית השניה כשבר כלי

מאת יעקב פתאל

אלופת ספרד בכדורסל, קבוצת ריאל־מדריד הוכיחה אמש כי גם ללא כוכבה פרננדו מרטין היא קבוצה גדולה. הספרדים ניצחו ביד־אליהו את ה־אלופה מכבי ת"א — 93:102 (47:53).

בנצחון זה הפך את ריאל־מאדריד למועמדת רצינית להופיע גם ה־עונה בגמר כאחר שלרשותה שני נצחונות והיא צועדת בראש בית הגמר של גביע אירופה בכדור־סל. מאידך, התרחקה האלופה ה־ישראלית כהופעה בגמר, אם כי הכל עוד פתוח, ראוי לציין כי גם בעונה שעברה הופיעה ריאל־מדריד בגמר אחרי שנחלה הפסד ביתי לציבונה זאגרב. אבן יג־צב עדיין לא אבוד אך בוודאי א־ני מעורר.

לי ג'ונסון חסר אמש למכבי ת"א באויר לנשימה. חסרו הנקו־דות שלו כדי לא לאפשר לאורחים לשלוט במשחק. מחליפו של ג'ונ־סון הרוזי לאסוף פתח טוב את המשחק אך דעך בהמירות רבה ובמחצית השניה הוא לא הורגש כלל. עקב כך נגלה כל הבצע־ה על קיוון מאגי. זה לא יכול לעמוד בלחץ של כוכבי האורחים ובדקה ה־31 יצא בגלל חמש ע־בירות. למכבי ת"א לא היה „כה ־בורי" ללא ג'ונסון ומאגי מול אחת הקבוצות הגדולות באירופה אם לא הגדולה כמלון. היה ב־רור, כי ללא שני אלה צריכים ברקוביץ וג'מצ'י לעשות את ה־מלאכה ולקלוע. אלה קמאו בת־חילת המחצית השניה ואיפשרו לקבוצה הירוקה להשיג יתרון כ־שר־כעותי בן 12 נקודות — 69:81 בדקה ה־31. רק אז התעוררו גב־צ'י וברקוביץ החלו לצלוף אך היה זה כבר מאוחר. באותו שלב השיג אוטנס ברקוביץ ארבעה ס־לים רצופים של שלוש נקודות אך לא היה בכוחם לעצור את השוד הספרדי שהיה במיטבו.

גבורי הנצחון של ריאל היו שני שחקניה שחומי־העור הא־מריקאים רובינסון וסאונס. שני־הם עשו עבודה יעילה הן בהג־נה והן בהתקפה והיו הגורמים העיקריים לנצחון. רובינסון היה בכוננת־ירייה בלתי ניתנת לעצי־רה וקלע מכל מצב וצבר 42 נקו־דות, 21 נקודות בכל מחצית. חברו סאונס עשה עבודה שקטה ויעילה וסייע לו בצבירת הנקו־דות. הפתעה נעימה היווה דווקא שחקן הספסל של ריאל דל־קוראל שקלע מספר סלים חשו־בים. הדיר של הקבוצה, הרכז חואן קורבלן, היה יעיל כהרגלו וחלק לחבריו כדורי סיום ר־בים ואף הוא בעצמו קלע ב־הצלחה. המעניין הוא שריאל הסתדרה הפעם גם בלי נקודותיו של כוכבה איטוריאגה שהיה ר־חוק מכושרו הרגיל וצבר רק 11 נקודות — מאזן דל לגביו.

אחרי מחצית ראשונה שקולה שהסתיימה ביתרון בן שש נקו־דות למכבי — 47:53 הכל ציפו כי המכבים יצליחו להשיג יתרון משמעותי במחצית השניה ולצ־עוד לעבר נצחון ראשון בבית הגמר. לא כך חשבו רובינסון ס־אונס וחבריהם. הם פתחו את ה־מחצית השניה בתנופה רבה ו־בפרק זמן של 7 דקות השיגו 23 נקודות לעומת 10 בלבד של המכבים ומפיגור צעוד ליתרון משמעותי — 63:70. בהמשך שמ־רה ריאל על יתרון זה והמכבים הצליחו רק להקטין את ההפרש מדי פעם אך מבלי לסכן את נצ־חון הספרדים.

היה זה נצחונה ה־16 של רי־אל מבין 24 המפגשים שקיימה עד כה במסגרת גביע אירופה עם מכבי ת"א.

שפטו: דוביס מיוון וגירוד מאנ־גליה לעיני 10,000 ביד־אליהו.

נקודות לריאל־מדריד: רובינסון (42), סאונס (28), קורבלן ואי־טוריאגה (11 כ"א), דל־קוראל (8), רומאי (4).

נקודות למכבי ת"א: ברקוביץ (32), ג'מצ'י ומאגי (21 כ"א) לא־סוף (12), ארואסטי (7).

הליגה הארצית - למחזור נוסף בגביע ב„טוטו"

מאת שמואל מל

סוף השבוע ינוצל ע"י קבו־צות הליגה הארצית כדי לסיים את משחקי הסיבוב הראשון ב־גביע הטוטו. כבר היום ייערכו שישה משחקים. למחר יישארו רק שני משחקי בית ב' וכהם המפגש המרכזי בין הפועל צפ־רירים חולון לבית"ר נתניה.

הפועל חדרה, היחידה שניצחה עד כה בשני משחקיה בבית א', תשמור ככל הנראה על הישגה כשתארח את בית"ר חיפה — עדיין ללא נקודות. בית"ר ת"א תנסה להתאושש מהמשבר הפוקד אותה על חשבון הפועל מרמורק.

בבית ב' (מחר) יפגשו בית"ר נתניה והפועל צפרירים חולון ב־מגרשה של האחרונה. הקיתיים עם מלוא הנקודות נאבקות על הבכו־רה ועל הזכות לשחק בשלב חצי הגמר. נתניה טובה יותר אבל חולון הוכיחה עצמה במסגרת זו. צפוי מאבק שקול. במשחק שני בבית זה תצא הפועל לוד לטבריה ותשאיר שם ככל הנראה את ה־נקודות. אגב לשתי קבוצות אפס נקודות עד כה.

בבית ג' דרבי רמת־גני. הפועל תארח את הכח במאבק על הבכ־ורה. לרמת עמידר, המוליכה ה־ארצית צפוי היום משחק קל יו־תר מול האחרונה בטבלה הפועל בית־שמש. אם יתגברו על בעיו־תיהם הפנימיות צפוי נצחון ל־עמידרים.

בשבת שעברה נפרדו הפועל יהוד ועכו בתיקו אפס במסגרת הליגה. היום יפגשו פעם נוספת ביהוד. סיכוי טוב למקומיים לנ־צח ולשמור על מקומם המפתיע בפיסגת הבית. בית"ר רמלה ט־רם צברה נקודות תצטרך זאת ב־נראה היום שעה שתתמודד עם הפועל רמת־השרון.

כליגות א'

● צפון: עליה־כפ"ס — מכבי שפרעם; מכבי עפולה — בית"ר נהריה; הפועל רעננה — אחי נצ־רת; בית־שאן — קרית־אתא; נצרת־עילית — טירת הכרמל; קרית שמונה — מכבי חדרה; מכבי טמרה — מכבי אור־עקיבא.

● דרום: הפועל אשקלון — הפועל ראשל"צ; הפועל יהוד — אור יהודה; מכבי קריית גת — לורדס חולון; קרית־אונו — בת־ים; השקמה ר"ג — הפועל אזור; בית"ר באר־שבע — הפועל דימונה.

מסע הכשלונות של קניגהאם יסתיים אולי במדי לסטר

מאת ג. שרון

בסוף החודש החולף הוללה ק־בוצת ההתחית האנגלית לסטר הפ־תעה מרעישה. היא מחצה בביתה את המוליכה, מנצ'סטר־יונייטד (0:3) ו„הדליקה" מחדש את ה־מאבק בצמרת הליגה האנגלית. אחד השותפים להפתעה היה לורי קניגהאם שחום העור, מי שנחשב בעבר הלא רחוק כאחד הכדור־גלנים המבטיחים באיי הבריטים.

קניגהאם התגלה בזמנו במדי ויסט־ברומיץ', אולם הופיע ב־שורותיה פרק זמן קצר ביותר. עם תכונות של כדורגלן דרום־אמריקאי וטכניקה מעולה היוותה דרכו של הכדורגלן סלולה להצ־לה במגרשי הכדורגל ביבשת ה־אירופית.

כאשר ב־1979 הציע המועדון הספרדי המפואר ריאל־מאדריד ס־כום של מליון לירש"ט עבור ק־ניגהאם בן ה־23, לא התקבל ה־דבר בתדהמה בעולם הכדורגל. היה ברור לכל, שלורי קיבל מה־כדורגל האנגלי את המקסימום ו־שילובו לצד סנטיליאנה וחוארי־ט הספרדיים יכול רק לתרום ל־שחקן וכשרונו.

קניגהאם חתם עם ריאל על חו־זה לחמש שנים בגובה של 750,000 לירש"ט. עם מוניטין כמו שלו י־כול היה להרשות לעצמו להתע־סק גם בדוגמנות, עיצוב אופנה, מכוניות מהירות וניהול בוטיק, שרכש עבורו. נראה היה שלורי קניגהאם הגיע לשיא והצלחה ה־ספורטיבית והכלכלית.

עתה, שש שנים מאוחר יותר, מהווה ריאל־מאדריד חוויה עצ־בה ומביכה עבור קניגהאם.

רשמית רשום קניגהאם ככדור־גלנה של קבוצת מארסיי מהליגה הצרפתית הראשונה, אבל גם שם לא מצא את מקומו והוא שוחרר להופיע בלסטר. הצעות לדגמן כ־בר לא מגיעות אליו, על מכוניות ספורט כבר הפסיק לחשוב ואת הבוטיקים סגר. עכשיו הוא מחכה להחלטת מנהליה של לס־טר, אם יוכל להמשיך ולהופיע ב־שורותיה עד תום העונה.

מכת פציעות

קניגהאם תולה את האשמה ב־מצבו העגום במכת פציעות ש־פקדה אותו. רופאים גרועים, גב־צות, שיטות משחק גרועות, הנ־הלה גרועה וכמובן... אמצעי ה־תקשורת.

לורי סבל תקופה ארוכה ממכת פציעות שמנעו את הופעתו על משטח הדשא. ההתחלה במדי רי־אל היתה דווקא מרשימה. הוא הבקיע 16 שערים בשנה הראשו־נה וסייע לקבוצתו לזכות ב„דא־בל". הוא הפך לאליל הקהל ה־מקומי והיה אהוד על שחקני ה־קבוצה ומנהליה.

את האירועים שבאו אחר־כך אין איש יכול לתאר במדוייק. העדויות מאימנים, חולשה כל־לית במגרש התדרדרות ביחסים עם חבריו לקבוצה. דימורים לא עזרו. גם קנסות כספיים לא הו־עילו. מה שהחל כחולשה בלתי מובנת הפך לנסיגה כללית ביכול־תו של הכדורגלן.

בריאל החליטו להשאילו למנ־צ'סטר־יונייטד. והשאלה רק הר־עה את מצבו. הוא נכשל בנסיון התאמה לקבוצה המפוארת ומצבו הנפשי הלך והדרדר.

השלב הבא היה השאלתו ל־ספורטינג גיחון מתחתית הליגה הספרדית הראשונה. אחרי עונה בינונית בקבוצה זו, הועבר למר־סיי הצרפתית — ללא תמורה. מ־שם היתה קצרה הדרך בחזרה ל־אנגליה ולנסיון להופיע בלסטר המנסה הדרך קבע על החלק התח־תון של הטבלה.

מה הסיבות שגרמו „לנפילתו" כל־כך של קניגהאם. הכדורגלן עצמו סבור, כי שחקן צעיר אינו יכול להסתגל לדרישות של מדינות אירופי־ים מיתוי לשעבר, באנגליה, טוע־נים שלורי עצמו אשם במצב. הם יודעו להזכיר, כי התופעות שליו־ו אותו בספרד היו גלויות גם במדי ווסט ברומיץ' — חיים בלתי ספורטיביים, איחורים מתמידים ו־זלזול בקבוצה ובחבריו.

עכשיו הוא מופיע במדי לסטר. השבוע טען הכדורגלן, כי לא א־מר עדיין את המילה האחרונה בכדורגל האנגלי וכי קרובה חז־רתו לתהילה?

אשרי המאמין!

מנסדורף נוצח ע"י דיקסון

הטניסאי הישראלי עמוס מנס־דורף, נוצח בסיבוב השלישי ב־סידני, על־ידי מרק דיקסון מ־ארה"ב 6:4, 7:6.

לפני הצהריים ניצח דיקסון את אלוף יאשתקד האוסטרלי ג'ון פי־צג'ראלד 4:6, 6:1, 5:7. לאוסטר־לי היה כדור סיום במערכה הש־ניה.

את ההפתעה הגדולה חולל ה־אמריקאי שולץ, שגבר על המ־דורג 1 יוהאן קריק, יליד דרום־אפריקה 5:7, 6:3, 7:5. קריסטו סטיין מדרום־אפריקה ניצח את המדורג מספר 6, סמי ג'יאמלבה מארה"ב 3:6, 3:6.

הספורים גם לנערים לנערות

נבחרת הנערות של ישראל הובסה בסיבוב השני בטורניר ה־גביע הבין־יבשתי, על ידי שוודיה 3:0 הנערים נוצחו באותו סי־בוב על ידי ארה"ב 2:1.

גלעד בלום ועמית נאור ניצחו רק במשחק הזוגות.

הונגריה — אלג'יריה 1:3

נבחרת הכדורגל של הונגריה תשחק בשבת בגמר הטורניר ה־מרובע מול מקסיקו, לאחר ש־ניצחה את אלג'יריה 1:3 (0:2).

נוריץ' — מנצ'סטר־יונייטד 1:1

קבוצת הכדורגל נוריץ' מה־ליגה השניה ומנצ'סטר־יונייטד סיימו בתיקו 1:1 במסגרת „ה־מילק־קאפ" האנגלי.

היונייטד הסובלת מפציעות שח־קניה, היתה זקוקה לשני שע־רים „חלקיים" כדי להבטיח ל־אברסון בחצי הגמר, אולם נכ־שלה, מה עוד שפיגרה 1:0 מש־ער שכבש דייויד ויליאמס בד־קה התשיעית. קולין גיבסון, שנ־רכש לפני כשבועיים מאסטון וי־לה, הבקיע את שער המשווה ב־דקה ה־71.

ארסנל — ליברפול

המשחק המרכזי במחזור ה־21 בליגה האנגלית ייערך בהיבורי שם תתארח ליברפול אצל ארסנל. מנצ'סטר־יונייטד תצא למשחק חוץ בבירמינגהאם נגד אסטון־וילה.

שאר המשחקים: אברטון — לס־טר; צ'לסי — שפילד ונסדיי; איפ־סוויץ' — ק.פ.ר.; מנצ'סטר־סיטי — קובנטרי; ניוקאסל — סאות'המפ־טון; נוטינגהאם — לוטון; אוקס־פורד — ווסט־ברומיץ'; ווסט־האם — טוטנהאם; ווטפורד — בירמינג־האם.

דורון ג'מצ'י חולף על פני סאונס מריאל מדריד. התל־אביבי לא הצליח לחולל בסיום את המהפך. (צילום: י. א. קנפר)

עימותים בצמרת ובתחתית במחזור ה־8 בליגה הלאומית

מאת ברוך הגן

בני־יהודה הפועל באר־שבע, שתי הקבוצות המפתיעות של העונה, ייאבקו זו בזו בקרב צמרת (כן, אין זו טעות) ב־שכונת־התקוה במסגרת המחזור ה־8. שתי הקבוצות, שתקעו יתד בצמרת, מקוות להיבנות זו על חשבון רעותה כדי להמשיך לנ־שום אוויר פסגות.

אבל הציונים יהיו נשואות, כמו בכל מאור, אל האלופים מחיפה. מכבי חיפה, המוליכה את הליגה הלאומית ללא הפסד, תארח ב־קרית־אליעזר את מכבי נתניה ה־מאכזבת והמאוכזבת — שעדיין מקווה — בזכות נצחון מפתיע — לחזור אל עצמה ואל הכותרות.

בית"ר ירושלים, שהשכילה ל־גבש מערך יציב ומבקיע, תתא־רח אצל מכבי ת"א מתוך מגמה ברורה להמשיך ולמלא את הקו־פה במלוא הנקודות. גם הפועל ת"א, שהתרחקה מעט מהבכורה, מאמינה ביכולתה לשוב להמגות האליפות על חשבונה של מכבי פ"ת.

שמח יהיה גם בתחתית. הפו־על ירושלים ומכבי שעריים ייאבקו „בקרב על שש נקודות", ו־מכבי יבנה תשתדל לפתוח דף חדש לאחר העימות עם הפועל כפ"ס ומכבי יפו תנסה לשוב ולטעום טעם נצחון על גבה של הפועל חיפה. גם שמשון, עדיין ללא נצחון, תנסה לשפר את מע־מדה אף שהמשימה שלה קשה מאוד מאחר וזירת ההתמודדות שלה תתמקד במגרשה של הפועל פ"ת.

בני־יהודה — באר־שבע

בני־יהודה מסתפקת, אמנם, ב־נצחונות דחוקים, אולם היא נו־שאת על גביהם אל הצמרת. באר־שבע מגלה כושר הבקעה פו־רה יותר, אולי גם משחק יציב יותר. שתי הקבוצות מעדיפות ה־צגת כדורגל פתוח והתקפי, ה־מבטיח רבות לצופים. אם לא יתור־גו במגמה חיובית זו מסיבות טאקטיות, נצפה — אולי למאבק איכותי. האפשרויות לנצחון פ־תוחות לכל צד.

התחזית: תיקו.

מכבי חיפה — מכבי נתניה

נתניה תשנה, אולי, את הרכ־בה ותנסה להתסיס אותו ע"י שח־קנים צעירים, אבל העדיפות תי־שאר בידי החיפאים. על־פי ה־תחזיות הטרום־עונתיות, צפוי היה לנתניה „קרב צמרת" בקרית־אלי־עזר. אולם המפולת האיכותית של „היהלומים" לימדה את המאבק למסדי משחק ליגה רגיל. נתניה תוכל, אולי, להציל מעמה מיוק־רתה ולהינצל מהפסד אם תשכיל להפוך מעצמה יותר ממה שעשתה עד כה.

התחזית: נצחון לחיפה.

הפועל פ"ת — שמשון

שמשון התייחסה עד כה לב־צורת שלה כאל תופעה זמנית, אולם כל מחזור ללא נצחון מנציח את מעמדה כקבוצת תחתית. ה־שמשונים מאמינים, כי נצחון אחד „ישבור את הקרח", והם ישתדלו להשיג אותו בפ"ת. אולם לקבו־צה המארחת יש, כמובן, תכניות אחרות ושאיפות מנוגדות.

התחזית: תיקו.

הפועל י־ם — מכבי שעריים

7 מחזורים ללא נצחון — זהו ה־מאזן הלא־מרשים של שעריים. ה־קבוצה הרחובותית חשה עד כה את שלוש הנקודות בקצות אצ־בעותיה, אולם כדי לאחוז בהן בחוזקה עליה לשפר את יכולתה מקצה אל קצה. גם ירושלים טרם הציגה רמה מרשימה, אבל ה־ביתיות תקנה לה, בכל זאת, ית־רון מסויים.

התחזית: נצחון לירושלים.

מכבי יבנה — הפועל כפ"ס

אם יימשך המשבר האירגוני ב־יבנה, הפוגם בכל מערכיה, תוכל כפ"ס להלום במארחתה ולשוב לביתה ברכוש גדול אם תשכיל המארחת להתאושש במהירות מול עיני אוהדיה, היא תיהנה מעדי־פות קלה. בכל מקרה, כפ"ס מי־טיבה לשחק ותהווה אגוז קשה לפיצוח.

התחזית: תיקו.

מכבי ת"א — בית"ר י־ם

ארבעת השערים, שהבקיעה ב־יתר בשבת שעברה, שונים, כמו־בן, מהרביעיה של מכבי ת"א ולו רק בזכות העובדה, שבית"ר לא ספגה שער ואילו הגנת מכבי הת־גלתה במלוא מערומיה. הדבר חייב להדליק „אור אדום" אצל המכ־בים. שכן, הכושר המצויין של בית"ר מעניק לה עדיפות, תוספ־תת סמוך ביציבות של הגנת ה־מכבים.

התחזית: נצחון לבית"ר.

הפועל ת"א — מכבי פ"ת

פ"ת גילתה בשבת שעברה כו־של הבקעה פורה, אך ספק אם הוא ייחשף שנית מול הגנה יצי־בה ומנוסה כמו זו של הפועל ת"א. התל־אביבים לא השכילו ל־שחק במחזור הקודם בהילוך ג־בוה, והציבה לבוגרים הביתי תו־רים, אולי, „תיאבון" ואמביציה לעורקיהם. עדיפות לת"א עם אפ־שרות להפתעה.

התחזית: נצחון לת"א.

מכבי יפו — הפועל חיפה

עם מאזן דל של נצחון בודד ושישה הפסדים, איבדה יפו את רוח הקרב שלה, וכנראה גם את הבטחון העצמי. היא חייבת להת־נער מבעיות היום־יום ולמצוא נוסחת הבקעה כדי להימנע מהפסד ביתי נוסף, שידחוק אותה עמוק יותר לירכתי הטבלה. חיפה מצו־יה בקו של התאוששות היא תיהנה במישרין מכל דעיכה נו־ספת.

התחזית: תיקו.

שדרות: 30 שנה... ופרץ

קן הנוער העובד שדרות — מרכז לפעילות משותפת חשובה לנוער המקומי ומהקיבוצים באזור

(המשך מעמוד 6)

דוד בוסקילה גזבר המועצה, ורפי אבו קסיס מנהל מחלקת החינוך, ששניהם כלכלנים.

אחת הנקודות הרגישות בש־דרות ובסביבתה היא היחסים בין העיירה והקיבוצים, כ־10 במספר, שמפעליהם המשותפים הם המעסיק הגדול של שדרות. הבעיה מורכבת ויש לה מספר היבטים (ותיקים מול חדשים, אשכנזים — עדות המזרח, ב־עלים — עובדים, ליכוד — מערך) ולא כאן המקום להת־רכז בה. אך כדאי לציין, ש־לאחרונה הופחו חיים חדשים במפעל „ש.ש.ש." (שיתוף ש־דרות שער הנגב) והיחסים בין העיירה והקיבוצים השתפרו. מן הראוי להתעכב כאן על המהלך החדש בתחום שיתוף־הפעולה בין בני קיבוצים ובני הנוער של שדרות, וזאת על ידי הקמתו של קן הנוער העובד האזורי, שילדי הקיבוצים ובני העיירה מקבלים בו את חינוכם התנו־עתי.

אחד מכודי השיתוף הנוספים של הדו־קיום בין הקיבוצים ו־העיירה הוא מכללת הנגב ע"ש ספיר. המלאכה עדיין רבה ולא רק בתחום זה, אומר פרץ, ש־בחייו היה עד להתגשמותו של חזון שעדיין לא הושלם, וראה כיצד גופים חשופים ושוממים כמו גבעותיה של שדרות עטו צמחיה זבתים לתפארת.

השאלה אם מפעל עיירות הפיתוח הצליח — אקטואלית למדי. לדעת ראש המועצה ה־מקומית שדרות, הצליחו הע־יירות אף מעבר למה שידומי הרעיון העלו בדעתם. גדל בהן נוער נפלא, שכל קהילה בארץ היתה מתגאה בו. אך למרות זאת נעשה להן עוול בתדמית השלילית שהודבקה לעיירות אלה מתוך חוסר ידיעה.

בוויכוח הקשה על בטחון ו־התיישבות סבור פרץ, אין חול־קים על כך שעיירות הפיתוח ראויות לעמוד בראש סולם ה־עדיפות הלאומי בתחומי ההת־ישבות, החינוך, החברה וה־תרבות.

מבחינה פוליטית לא נקיה שדרות ממחלוקות ומאבקים שונים. לאחרונה התבטא הדבר במספר הרב של רשימות ש־התמודדו בבחירות למועצת ה־פועלים. פרץ אינו מכחיש זאת אך אומר שלמרות זאת מאו־חדים כל תושבי העיירה בר־צון להמשיך ולפעול לפיתוחה והצלחתה. פרץ משליך את יה־בו על הנוער המסוגל להתגבר על הקשיים, לשאת במשימות הקשות בכבוד כדי להבטיח ל־ערי הפיתוח עתיד נפלא. עם זאת מודה פרץ לראשונים ש־קדמו לו וסללו בעמל רב ו־בתלאות קשות את הדרך ש־ה־ביאה את שדרות על כל קנ־יה עד הלום. אנו מתפללים, שיהיה בכוחנו להגשים את חלומנו הגדול — המשך פ־תוחה ושגשוגה של העיירה.

אלתא
תעשיות אלקטרוניות בע"מ
חברה בת של התעשיה האוירית לישראל בע"מ

לפיתוח מערכות ל"א מתקדמות למערכת הביטחון וליצוא (מערכות הגנה עצמית ומערכות אלינט).
אנו זקוקים למהנדסי אלקטרוניקה לנושאים מערכתיים, מיקרוגל, מיקרומחשבים, לוגיקה והנדסת תוכנה.
אם ברצונך להשתלב בפרוייקטים חדשניים המציבים אתגרים אישיים ולהגיע למיצוי יכולתך באוירה יוצרת ומעימה.
בוא אלינו - אצלנו תוכל להתפתח

4901 -
מהנדסי מיקרוגל
- לפיתוח מערכות מיקרוגל, התפקידים דורשים הכרת טכנולוגיות חדישות ומשלבים ידע תאורטי בעבודה מעבדתית עם ציוד ממוחשב ומתקדם ביותר.
דרושים: בעלי נסיון לתפקידי מובילים וראשי צוותות פיתוח.
* מהנדסים חסרי נסיון במיקרוגל המוכנים ללמוד הנושא.

4902 -
מהנדסי מיקרומחשבים ולוגיקה
- לפיתוח מערכות זמן אמיתי המבוססות על מיקרומחשבים, פתוח מעבדים ולוגיקה מהירה.
* לתפקידי ראשי צוותות פתוח מהנדסים בעלי נסיון של 5 שנים ומעלה.
* מהנדסי פיתוח בעלי נסיון של 2 עד 5 שנים.

4903 -
מהנדסי תוכנה/מחשבים:
- בעלי נסיון בפתוח תוכנת זמן אמת (עדיפות לבעלי נסיון בנושאים דומים) לתפקידי פתוח מהגדרת דרישות ועד ישומן.

בוא ל־אלתא בקש את ל"א

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב יד, בצרוף קורות חיים ופרוט נסיון קודם למחלקת התעסוקה — אלתא. ת.ד. 330 אשדוד, 77120.
על הפונים לציין מס' המשרה המבוקשת. סודיות מובטחת.

לידי זהב
דרושים
לצורך פתיחת סניפים חדשים ברחבי הארץ
מנהלי סניפים עצמאיים
הכישורים הדרושים:
• בעלי משרד/חנות וטלפון.
• נסיון בענף אינסטלציה, חשמל ושיפוצים.
• בעלי כושר ניהול והפעלת בעלי מקצוע.
• בעלי ערבויות כספיות.
המעוניינים בהתקשרות, על בסיס עצמאי/קבלני בלבד,
נא לפנות לטל. 03-201013 למנכ"ל

למוסד בנקאי
לסניף באיזור תל־אביב
דרוש
סגן מנהל סניף
1) ידע בבנקאות - עדיפות לבוגרי הכשרה לניהול במערכת הבנקאות.
2) השכלה אקדמאית - רצוי בכלכלה, מינהל עסקים.
3) נסיון מקצועי בבנקאות (אשראי) 3-4 שנים.
על המעוניינים לפנות בכתב יד בצרוף תולדות חיים והמלצות לת.ד. 719 תל־אביב.
מיקוד: 61006. עבור מר' כהאדם.

מודעה זו מיועדת לנשים ולגברים
לחברה מהגדולות בישראל הנמצאת במרכז הארץ
דרוש
מנהל שרותי שיווק
אחראי על תכנון ופתוח שוק, מוסמך במינהל עסקים, התמחות בשיווק, נסיון בתחזיות שוק, ייזום מוצרים חדשים, פרסום וכו'.
* *
המועמדים מתבקשים לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לר' אגף שיווק ת.ד. 6335 תל־אביב, 61061.
רק מועמדים מתאימים ייענו.
— סודיות מובטחת —

לאדריכל שרי הראל:
דרוש:
אדריכל מנוסה
טלפון 03-241773

דרושות
מפעלות ציוד סדר צלם
בעלות ידע, להתנצה לאור.
טל. 03-795139 792479

ויטלבו
מפעלי טקסטיל בע"מ
מטויות צמר סרוק
רח' עשר טחנות 24 ת"א טל' 479121
דרושים
* **מנהל־עבודה**
עם נסיון מוכח
לעבודה ב־3 משמרות.
* **מסגרים ומנהלי אחזקה**
* **צבעים/רתכים**
לאחזקת מחלקת הצביעה.
— למעוניינים תנאי שכר מצויינים —
לפנות טלפונית או במקום למר יהודה איסקוב
בשעות 13.00-06.00

L'ORÉAL
דרושים
מקדמי מכירות
לאזור מרכז הארץ
• דינמיים.
• בעלי כושר מכירה ויכולת ניהול מו"מ.
• נסיון מוכח במכירות - רצוי בענף הקוסמטיקה.
• רכב פרטי - חובה.
לקביעת ראיון נא להתקשר: 03-245459

בית חוקק אשדוד
דרושים
1. **מהנדסי כימיה**
להנדסת תהליך לעבודה בתיכנון ובייצור.
רצוי בעלי נסיון בתעשיה הפטרוכימית
מועמדים חסרי נסיון יוכשרו במפעל.
2. **מהנדסי מכונות**
לעבודה באחזקת מיתקני דלק.
חסרי נסיון יוכשרו במפעל.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב תוך פרוט קורות־חיים לת.ד. 338 אשדוד. מיקוד 77102 עבור המינהל.
פרטים נוספים ניתן לקבל בטלפון: 055-20808 או 055-31229

לחברת שרות
דרושים
שרברבים
בעלי אישור למתקין גז לעבודה (כקבלנים) באזורים:
תל־אביב - ירושלים - חיפה
המעוניינים יפנו בכתב יד, בציון נסיון קודם בעבודה ותצלום האישור למתקין גז, לת.ד. 23600 ת"א (עבור גז).

למודיעין אזרחי
דרוש/ה
עובד/ת במדור שכר
להכנת שכר לעובדים יומיים בשיטה ממוכנת
תנאים טובים
לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ת.ד. 33149 ת"א למספר 17.

למפעל בהקמה
דרוש/ה
טכנולוג מזון
בעל נסיון. למשרה חלקית
(ניתן להתאים את שעות העבודה)
לפיתוח מוצרי מזון דיאטטיים ודיאבטיים
סוכריות ומוצרי שוקולד מיוחדים
סודיות מובטחת
לפנות: ת.ד. 16430 תל־אביב

לכפר הנוער של "ויצו" בנהלל
דרוש
מדריך -
מרכז לחממת צמחי בית לעבודה עם נוער.
מועמדים יפנו בכתב למזכירות ביה"ס נהלל
מיקוד 10600

ויטלבו
מפעלי טקסטיל בע"מ
דרוש
מחסנאי למחסן חוטי סריגת יד
דרישות: השכלה תיכונית, רשיון נהיגה, נסיון של שנתיים במחסנאות, לאחר צבא, עד גיל 45.
* תנאים מצויינים למתאים
— סודיות מובטחת —
נא לפנות בכתב לת.ד. 13033 תל־אביב עבור "מחסנאי"

המוכשרים להצליח

אם אתה בוטח בעצמך ויכול להוכיח שאתה מסוגל להצליח ולעבור את המיון הקפדני, יש לך הזדמנות להצטרף לקורס המקצועי של מגדל

ללמוד ביטוח חיים וגם ביטוח כללי

לעמוד במבחני רישוי מתמחה של משרד האוצר, להתמחות כסוכן ביטוח במגדל ליהנות מהכנסה חודשית הולמת בתקופת ההרצה.
והעיקר – להצליח ולהגיע לעצמאות.

טלפן ללבנה: 03-647240

מגדל חברה לביטוח בע"מ

לך על גדול לך על מגדל

לחברת **גלישר** בע"מ
חברה העוסקת בפיתוח בתחום הביוטכנולוגיה
דרוש:

ביוכימאי/ת

בתחום הפרדת חלבונים.

נדרש ידע באימונולוגיה,
שיטות קיבוע ואנליזה של חלבון.
מועדף M.Sc. בעל שתי שנות נסיון
או B.Sc. בעל חמש שנות נסיון.
חמישה ימי עבודה ותנאים נוחים.

לפנות ליצחק איסח טלפון: 08-475486

למפעל תעשייתי
דרוש:

תמחירן

* בעל ידע ונסיון בתמחיר כולל חישובי מלאי
* למתאימים תנאים טובים.

נא לפנות לטל. 03-338752

לחברה ארצית לבנין
דרוש

מהנדס בנין
לאזור הדרום

* נסיון של 5 שנים לפחות בביצוע כולל עבודות ביטחוניות
* מקום מגורים באזור באר־שבע

לפנות לת.ד. 20259 ת"א 61202 עבור „מהנדס".
רק פניות רציניות תיענינה.

לחברת מחשבים העוסקת בפיתוח מערכות תוכנה מתקדמות
דרוש/ה

מתכנת/ת

* בעל/ת נסיון של שנתיים ומעלה בקובול
* בעל/ת ידע במערכת הפעלה UNIX או דומיהן

מתכנתים המבקשים עניין ואתגר, ועבודה מרתקת בסביבה אנושית נעימה
יפנו בכתב יד תוך פירוט קורות חיים
לת.ד. 25075 תל־אביב

לחברה תעשייתית בענף הבניה
דרוש באיזור הצפון

מנהל שיווק ומכירות

דרישות התפקיד:

* בעל כושר אירגון ויכולת הפעלה של צוות עובדים.
* יכולת לניהול מו"מ.
* בעל השכלה אקדמית בתחום כלכלה/הנדסה.
* עד גיל 35.
* ידיעת השפה האנגלית.
* נכונות לעבודה מאומצת מעבר לשעות המקובלות.

נא לפנות בכתב־יד, עם פירוט קורות חיים, השכלה ונסיון לת.ד. 46129 חיפה 31460 עבור „מנהל שיווק"
המתאימים בלבד ייענו!
— סודיות מלאה מובטחת —

למפעל עתיר ידע
במרכז הארץ

לעבודה בפרוייקט חדשני בתחום תכנון והפעלת בדיקות במערכות מיתוג וטלפוניה מתקדמות

דרושים:

הנדסאים וטכנאי אלקטרוניקה

רצוי נסיון במערכות ממוחשבות ורקע בתקשורת וטלפוניה.

בדבר פרטים נוספים:
03-822698 03-839517

לקונצרן תעשייתי
באזור המרכז
דרוש/ה

אחראי שינוע

לעבודה במשלוחים בינלאומיים ובעיקר במשלוחים אוויריים

דרישות התפקיד:
השכלה על תיכונית, ידיעת השפה האנגלית ונסיון של שנתיים לפחות במשלוחים בינלאומיים.
העבודה כרוכה בשעות עבודה רבות ובלתי שגרתיות.
על המועמדים להיות לאחר שרות צבאי בצה"ל, בעלי רכב ורשיון נהיגה, ובעלי טלפון בביתם.

מועמדים מתאימים שמתבקשים לפנות בצרוף פרוט קורות חיים לת.ד. 32365 תל־אביב, מיקוד 61031 עבור „אחראי שינוע". נא לציין מספר תעודת זהות, מס' טלפון להתקשרות.

דרושה

פיזיותרפיסטית

בעלת נסיון
לפנות לאחראית למכון לפיזיותרפיה
בי"ח ליכטנשטדטר
למחלות כרוניות
ת"א, ירמיהו, שד' החייל 4
טל. 03-331414.

למשרד נסיעות בתל־אביב
דרושה

פקידה

ידיעת הדפסה עברית/אנגלית הכרחית.
שעות עבודה 16.00—8.00.

לטלפן 03-237833 03-238161
לרבקה

לעבודה בטחונית בארץ ובחו"ל
דרושים

יוצאי יחידות קרביות

הנתונים הדרושים:
* גילאי 28—21
* שרות צבאי ביחידות שדה בלוחמים (הכרחי קורס פיקודי) עדיפות לקצינים.
* ידיעת השפה אנגלית ו/או שפה אירופאית אחרת.
* כושר גופני טוב ובריאות תקינה (פרופיל 82 ומעלה)

אנו מציעים:
* עבודה מעניינת ורבת אתגר בארץ ובחו"ל.
* תנאי שכר טובים והטבות מיוחדות למתאימים.
* חוזה העסקה למספר שנים (אפשרי חוזה לשנה אחת).

המעוניינים העונים בכל הדרישות לעיל, יפנו בכתב לת.ד. 39350 ת"א, מיקוד 61392 עבור מ.ב. בצרוף תולדות חיים ונתונים אישיים כולל מס' ת.ז. וטלפון.
פונים מתאימים ייענו.

לחברה קבלנית ליסודות
דרושים
עובדים
מאזור פתח־תקוה
טלפון 04-670405

דרוש
* מנהל מכירות מפקח סוכנים בביטוח חיים
תנאים מצויינים למתאימים
טלפונים:
03-242142,
03-231924

לקבוצת חברות
מחפשת:

1. עוזר למנכ"ל הקבוצה
דינמי, עצמאי חרוץ, דובר שפות ובעל נסיון מנהלי ניהולי.

2. מנהל שיווק
לחברה ליבוא מכונות וציוד טכני
נסיון בשיווק
ניהול יבוא
עצמאי דובר שפות
ובעל נכונות לעבודה קשה.

3. פקידת יבוא
בעלת נסיון ביבוא
שוטף וקשרים עם ספקים בחו"ל, ידע בשפות, חריצה ועצמאית.

נא לפנות בכתב
לת.ד. 2143 ת"א
61020 לידי המנכ"ל

מחפש עבודה?

אנו נעזור לך בעבודה, ייעוץ תעסוקתי, והכוונה לקורסים מקצועיים.
גם אתה תוכל למצוא עבודה מתאימה לך, במגוון ההצעות שבידינו.

הזדמנות שווה לכל

מחפש עבודה זמנית?
באזורי ההדרים יש כעת אפשרויות רבות בקטיף, מיקוח, בקורת טיב, אריזה ועוד.

שירות התעסוקה

שירות התעסוקה לשירותך

המרכז לתעסוקת אקדמאים

מרחב/ירושלים
רח' המלך ג'ורג' 27, י־ם, טל. 249070

* 2 רופאי שיניים. דוברי צרפתית, ארגנון פרטי, י־ם, 4001/14.
* לבורנטית תעשייתית מוסמכת. עבודה בביקורת איכות, מעבדה לייצור תרופות, י־ם, 4002/14.
* קלינאי/ת תקשורת. בית נוער, גבעת שמש, 4003/14.

מרחב/חיפה והצפון
רח' אחד העם 5, חיפה, טל' 674331

* מורה למתמטיקה. דובר ערבית, בי"ס מקצועי, חיפה, 4004/14.
* מורה למחשבים. קורסים פרטיים, גליל התחתון, 4005/14.
* מנהל מעבדה רפואית. מוסמך בבקטריולוגיה, ביוכימיה. מעבדה פרטית, חיפה, 4006/14.

בעלי מקצוע בפיים מחפשים עבודה.

* מהנדסת מטלורגית. נסיון במפעל מתכת, מרחב ירושלים.
* PHD במיקרוביולוגיה. נסיון בפיתוח וייצור בתעשייה ובמחקר אקדמי, מרחב ירושלים.
* בוגר פילולוגיה. נסיון בהוראה ובקריינות ברוסית, שולט באנגלית, גרמנית ושפות סלביות.
* מהנדס חשמל. 18 שנות נסיון במכשור ובקרה, מרחב הנגב.
* מהנדס חומרים. מרחב הנגב.
* מהנדס תעשייה וניהול. מרחב הנגב
* מהנדס אזרחי. נסיון בבנייה ציבורית, דובר צרפתית, אנגלית, גרמנית וספרדית, מרחב הנגב.
* מהנדס אזרחי. נסיון בתחום ביצוע, מרחב חיפה.
* כימאי חוקר. נסיון בתחום הצבעים, מרחב חיפה.
* בוגר הסטוריה ומדעי המדינה. תעודת הוראה + אנגלית וערבית, נסיון כמורה, מחנך, מנהל בי"ס ומרכז קהילתי, מרחב חיפה.
* כימאי אורגני. תואר שלישי, נסיון במחקר, מרחב חיפה.
* מהנדס כימיה. פולימרים וגומי, מרחב חיפה.
* מהנדס מכונות. נסיון בעיבוד שבבי, ביקורת איכות ואחזקה, מרחב חיפה.
* מהנדס חשמל ואלקטרוניקה. נסיון בתכנון דיגיטלי. מרחב חיפה.
* מהנדס פיסיקאי. מומחה לאלקטרוניקה ואוטומציה, נסיון במכשור ובקרה, ביקורת איכות, מעבדת כיול מכשירים, מרחב חיפה.
* הנדסאי בניין. חשמלאים עוזרים, טבחים, בוגרי קורס חריטה, אזור הגליל המערבי.

מרחב/הנגב
טל' 5־057-34394

* עובדת חינוך לבריאות. בוגרת מדעי התנהגות או חינוך, מוסד ציבורי, ערד, 4007/14.
* 2 מהנדסי ייצור. רקע ניהולי, מפעל, ב"ש, 4008/14.
* מנהל מח' ייצור. מפעל, ב"ש, 4009/14.
* מנהלת אגף ייצור. רקע בקונפקציה, מפעל, ב"ש, 4010/14
* פסיכולוג קליני. שרות בתי הסוהר, ב"ש, 4011/14.

לשכות תעסוקה למבוגרים

אזור ירושלים
* אורגים מקצועיים. מפעל, מישור אדומים, 4100/14.
* מזכירה בכירה. הוצאה לאור, י־ם, 4101/14.
* מנהל חשבונות סוג 3. ביטוח לאומי, י־ם, 4102/14.
* פקיד־ת תיעוד. מפעל אלקטרוניקה, י־ם, 4103/14.
* מזכירה אנגלית. משרד שמאות, י־ם, 4104/14.
* קצב למח' בשר. סופרמרקט, י־ם, 4105/14.
* מסגרי מבנים. מסגריה, י־ם, 4106/14.
* טכנאי אלקטרוניקה – תהליכים. חברת תעשייה, י־ם, 4107/14.

אזור גליל עליון
* חרט, מסגרים ורתכים. נסיון לפחות שנה, מפעל, חצור, 4108/14.
* מודליסט – מסגר כלים. נסיון בתחום מודלים וייצור, תבניות מפעל, חצור, 4109/14.
* מהנדס כלים – מהנדס לעיבוד שבבי. נסיון 3 שנים בתכנון מתקנים לכלים, מפעל, חצור, 4110/14.
* נגר מקצועי. נסיון לפחות שנה, נגריה, חצור, 4111/14.
* פחח וצבעי רכב. נסיון לפחות שנה, מוסך דיזל, טבריה, 4112/14.
* חשמלאי ראשי וחשמלאי מוסמך. נסיון לפחות שנה, חברה, צפת, 4113/14.
* לוטשים וחותכים מקצועיים. מפעל יהלומים, צפת, 4114/14.
* מסגרים ורתכים. נסיון לפחות שנה, מפעלים, קצרין, 4115/14.
* חשמלאי רכב. סוג 3 נסיון לפחות שנה, מוסך, קצרין, 4116/14.

אזור עמק יזרעאל
* רתכים ומסגרים מעולים. נסיון 6 שנים, מפעל תעשייה, נצרת עלית, 4117/14.
* מבלטנים, כרסמים, חרטים. מפעל תעשייה, מגדל העמק, 4118/14.
* צבעי התזה. מפעל תעשייה, מגדל העמק, 4119/14.
* מהנדס ייצור/הנדסאי ייצור. מפעל, מגדל העמק, 4120/14.
* קניין. נסיון, מפעל, מגדל העמק, 4121/14.

אזור גליל המערבי
* חשמלאים מוסמכים. נסיון כמה שנים, מפעלי ייצור, שלומי, 4122/14.
* כרסמים, מסגרים. נסיון כמה שנים, מפעל מתכת, שלומי, 4123/14.
* כרסמים C.N.C. נסיון כמה שנים, מפעל מתכת, שלומי, 4124/14.
* חשמלאי מוסמך. נסיון 8–5 שנים, מפעל מתכת, עכו, 4125/14.
* קצין במעלות, קצין בצה"ל, מגורים במעלות, מעלות, 4126/14.
* מומחה במנגנונים מורכבים של כספות ומערכות מילקוד מכניות. נסיון, מפעל באיזור, תפן, 4127/14.
* מנהל חשבונות סוג 3 ומעלה. נסיון רב, מפעל מזון, נהריה, 4128/14.

אזור חיפה
* אורגים ואורגות. מפעל, מפרץ, 4129/14.
* טכנאי בעל הסמכה. מכון רישוי, חיפה, 4130/14.
* חרטים וכרסמים. בעלי מקצוע טובים, מפעל ייצור, מפרץ, 4131/14.
* רתכים C.O. ומסגרים קוראי שרטוט. מפעל ייצור, מפרץ, 4132/14.
* נגרים קוראי שרטוט. מפעל ייצור, מפרץ, 4133/14.

אזור שרון צפוני
* מותים, מבקרי טיב. מפעל קונפקציה, כפר יונה, 4134/14.
* תופרות אופנה. קדימה, 4135/14.
* טפסנים, תיקונקים, צבעי בניין. לעבודות בניין, נתניה, 4136/14.

אזור שרון דרומי
* מכונאי רכב כבד וטרקטורים. מוסך מרכזי, יהוד, 4137/14.
* צבעים ופחחי רכב. מוסך מרכזי, פתח־תקוה, 4138/14.
* חשמלאים מוסמכים. מפעל תעשיה, פ"ת, 4139/14.
* תמחירן/נית. סוג 2 בהנהלת חשבונות + נסיון בתמחיר, מפעל מזון, פ"ת, 4140/14.
* מזכירות + כתבנות דו לשוניות + עיבוד תמלילים. מפעלים באיזור, פ"ת, 4141/14.
* תוכניתן בסיס נתונים (D.B.A.) שליטה ב־IDMS. מפעל מזון, פ"ת, 4142/14.

אזור דן
* טכנאים והנדסאי אלקטרוניקה. מפעל תעשייה, לוד, 4143/14.
* הנדסאים וטכנאי מכונות. לוד, 4144/14.
* כתבניות אנגלית. לוד, 4145/14.
* חרטים, כרסמים, מכשירים. אור יהודה, 4146/14.
* אורגים, סורגים, נוהגים. אור יהודה, 4147/14.
* חשמלאים. אור יהודה, 4148/14.
* קונדיטור. קונדיטוריה, אור יהודה, 4149/14.
* נגרי בנין. מפעל, רמלה, 4150/14.
* חשמלאי מוסמך. מפעל ייצור, רמלה, 4151/14.

אזור תל־אביב
לפנות לרכז מעסיקים, טל' 297340

* דפס אופסט. רשיון נהיגה, בית דפוס, ת"א, 4152/14.
* טכנאי חשמל. חברת מעליות, ת"א, 4153/14.
* הנדסאי אלקטרוניקה. מפעל אלקטרוניקה, ת"א, 4154/14.
* מלצרים. מסעדה יוקרתית, ת"א, 4179/14.

* מסגרים, רתכים, מבלטנים מקצועיים ותלמידים. מפעל מתכת, ת"א, 4155/14.
* טכנאי אדריכלות. משרד אדריכלים, ת"א, 4156/14.
* שרטט בניין. משרד מהנדסים, ת"א, 4157/14.
* מנהלי חשבונות. חב' שירותי מכס, ת"א, 4158/14.
* חייט גברים, מורן, עוזר מורן. מפעל אופנה, ת"א, 4159/14.
* פקידי אשנב בקבלנות. דואר, ת"א, 4160/14.
* רתכים ומסגרים כלליים ונגרות, מכונאי תעשייה. מפעל טקסטיל, ת"א, 4161/14.
* מחסנאי/שוקל צבעים. מפעל טקסטיל, ת"א, 4162/14.

אזור רחובות
* הנדסאי ייצור. צה"ל, 4163/14.
* מלחימות. נסיון, מפעל ייצור, רחובות, 4164/14.
* תופרות קונפקציה. מפעל ייצור, רחובות, 4165/14.

אזור הדרום
* כרסם מעולה. נסיון, מפעל, אשדוד, 4166/14.
* פחח. נסיון, מפעל טקסטיל, אשדוד, 4167/14.
* מזכירה עברית־אנגלית. מפעל, אשדוד, 4168/14.
* פקיד/ה ניהול + הדפסה עברית־אנגלית. מפעל מתכת, ק' מלאכי, 4169/14.
* נקבנית. נסיון, מפעל מזון, ק' מלאכי, 4170/14.
* מפעילים. מפעל מתכת, ק' מלאכי, 4171/14.
* מיקרוביולוג. עדיפות לנסיון בתחום המזון, מפעל מזון, ק' מלאכי, 4172/14.
* טכנאי מזון. 3 שנות נסיון, אפשרות משמרות, מפעל מזון, ק' מלאכי, 4173/14.
* אחראי קו ייצור. נסיון ורקע טכני, מפעל מזון, ק' מלאכי, 4174/14.
* חרטים עצמאיים. נסיון 3 שנים, מפעל מתכת, ק' גת, 4175/14.
* חובשים קרביים. אחרי שירות צבאי, מוסד ציבורי, ק' גת, 4176/14.
* חדרניות, שוטפי כלים, עובדים כלליים. בתי מלון, 4177/14.
* מכונאי דיזל. מוסך אגד, 4178/14.

בפרטים נוספים גש ללשכת התעסוקה במקום מגוריך הבא אתך תעודת זהות וכל תעודה המעידה על השכלה, מקצוע, נסיון, וכן תלוש זה.

מבצע „יש עבודה – עבודה"
גש. המשרה:
שם:
מרצע:
כתובת:
סדרה מס' 14

הזדמנות שווה לכל

מעסיק את שירותך
באיתור ובמיון כוח אדם מתאים ובהכשרתו.
התקשר ללשכת התעסוקה הקרובה והודע נא על כל משרה פנויה.
תוכל לקבל סיוע ממלכתי מטעמותי לקליטת עובדים חדשים ובהכשרה בפנים מפעלית באזורי פיתוח במוקדי אבטלה ולעולים.

חברת "קונתהל"
מבצעת פרויקטים גדולים, רבי היקף ובעלי ענין מקצועי רב.
לצורך ביצועם אנו זקוקים בדחיפות

לעובדים מנוסים המעונינים לעסוק בפיתוח ובסיוע ללקוחות

תכניתנים ומתכננים

בעלי נסיון של 4 שנים לפחות בסביבת מחשבי IBM MAINFRAME (43xx, 30xx)
בעלי ידע ונסיון מוכח באחד מהתחומים הבאים:

* COBOL, IMS DB/DC
* COBOL, IDMS
* CICS

מתבקשים לפנות לאורנה בטלפון 749711.
רק מועמדים העונים לדרישות הנ"ל יענו.
– סודיות מובטחת –

קונתהל בע"מ
יעוץ תוכנה ומידע · בחשיבה יוצרת

תרכובות ברום בע"מ

למפעלנו ברמת חובב דרושים

ראש מדור חשמל
* מהנדס חשמל
* ידע רחב במערכות חשמל ומתח נמוך וגבוה עד 22KV)
* נסיון מוכח בפיתוח ובתחזוקת מערכות חשמל במפעל כימי
* ידיעת השפה העברית על בוריה
* ידע טוב בשפה האנגלית

*

מהנדס אחזקה
* מהנדס מכונות עם שנתיים נסיון בתעשיה הכימית
* אנגלית ברמה טובה

*

כימאי/ מהנדס כימאי
למעבדת בקרה ושיפור תהליך
* תואר שני או שלישי בכימיה
* נסיון בתעשיה
* התמחות/ידע בכימיה אורגנית ואנליזות G.C. ו־HPLC
* ידיעת עברית על בוריה
* ידיעת אנגלית לפחות קריאה וכתיבה

*

מכשירן
* טכנאי/הנדסאי מיכשור ובקרה או אלקטרוניקה
* נסיון של 3 שנים בבקרת תהליכים בתעשיה הכימית - רצוי

לאגף מחקר ופיתוח דרושים

כימאי
לפיתוח שיטות אנליטיות/אורגניות
* תואר ראשון או שני בכימיה
* נסיון בשיטות אנליזה אינסטרומנטליות/אורגניות
* עצמאות ויוזמה

*

חוקר
* תואר שני או שלישי בכימיה
* נסיון בסינתיזה אורגנית
* יכולת ניהול פרוייקטים וצוות עובדים באופן עצמאי

*

מהנדס כימיה
למחלקת פיתוח תהליכים
לעבודה מעניינת במעבדות ובמתקנים חצי חרושתיים
נסיון קודם בתעשיה יתרון

לאגף הטכני דרוש

מהנדס תעשיה וניהול
ליחידת בקרה ודיווח

לאגף כספים דרוש

רואה חשבון
* בוגר ראיית חשבון
* ידע בשפה האנגלית
* נסיון בעבודה עם מחשב
* נסיון בתעשיה
* ידיעת עברית על בוריה

התנאים בהתאם לכישורי המועמד * למועמדים מחוץ לאזור תינתן עזרה בדיור

מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד - סודיות מובטחת

יש כימיה בארץ

הצטרף לחברה רב־לאומית מן המובילות בעולם בתחומה המייצאת 95% מתוצרתה ל־85 מדינות ברחבי העולם.

מחזור קבוצת הברום: כ־150 מיליון דולר וחברות הבת שלה פרושות בארה"ב, מערב אירופה, האיים הבריטיים, המזרח הרחוק ואפריקה.

ISRAEL BROMINE

בקבוצת כימיקלים לישראל

נא לפנות לת.ד. 180 באר שבע בצירוף קורות חיים בכתב יד עבור מח' כ"א

ברצונך להיות בעולם העסקים?

אצלנו:
תמצא עבודה מעניינת ובלתי שגרתית בתחום הפרסום המכירות.

אצלנו:
יהיה עליך להשקיע הרבה אך תרויח בהתאם.

אצלנו:
תמצא חברה דינמית הדואגת לרווחת עובדיה.

אנו דורשים:
השכלה תיכונית • גישה רצינית ותכליתית • רכב • כושר שכנוע • מרץ וחריצות • עדיפות לגילאי 40־30 • עדיפות לבעלי נסיון במכירות

המעוניינים יפנו אלינו בכתב יד בלבד. לת.ד. 33800 מיקוד 61337 לאריאלה בציון תולדות חיים ומספר טלפון.

גלגל הזהב · טלרופיות · טרמינל
תשלובת פרסום חוצות הגדולה בישראל

רדט
הנדסת אלקטרוניקה בע"מ

רדט הינה חברה עתירת ידע המשלבת כח אדם מקצועי ומיומן עם מיכשור ומערכות מהשורה הראשונה בטכנולוגיה העולמית.

עם המשך התרחבות אגף השירות דרושים:

טכנאי/הנדסאי אלקטרוניקה

תחומי אחריות: אחזקת מערכות מתוצרת GENRAD ו־FLUKE
כישורים נדרשים:
* נסיון של 3 שנים באחזקת מערכות אלקטרוניות
* ידע והכרה של ציוד היקפי (P.D.P.) - יתרון

נא להתקשר לאבי טיב 03-483211

טכנאי ציוד היקפי

תחומי אחריות: אחזקת ציוד היקפי למחשבים ומתן שרות למחשבי I.B.M-PC ברמת כרטיס.
כישורים נדרשים: ניסיון של שנתיים בציוד היקפי ו/או שירות לסיקת מחשבים (I.B.M-PC - יתרון)

נא להתקשר לאלכס שפיגל 03-483211

טכנולוגיות מתקדמות לשירות התעשיה בישראל

למפעל למוצרים כימיים מכניים
דרושים
סוכנים מנוסים
● בעלי רכב בכל חלקי הארץ
● עדיפות לבעלי רכב מסחרי.
לפנות בכתב לת.ד. 4333 תל-אביב 61042 למס' 228

למעבדת קיו.אם.אס חולון
דרוש
מנהל חנות מנוסה
בדרוש ידע תמכון ובענף הצילום
מועמדים העונים לדרישות מתבקשים לפנות בכתב יד עם פירוט השכלה ונסיון לבזק קולור בע"מ סוקולוב 51 חולון
— סודיות מובטחת —

דרושים
1. **חווט**
יוצא חי"א בעל נסיון בחיווט במחברים צבאיים
2. **הנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה / מיכשור ובקרה.**
בעל נסיון של 3 שנים לפחות.
מיום א' להתקשר 377780, 375354.

למפעל לייצור המוצרי נקוי למוצרים נדרשים
דרושים
סוכנים עצמאיים בלעדיים
באזורי ירושלים והסביבה, באר-שבע והסביבה, וסוכנים למוסדות ועדי עובדים בכל רחבי הארץ.
* **בעלי מחסן**
רכב וערבויות מתאימות
טלפון 03-5516912

למפעל תעשייתי בחולון
דרוש
מנהל חשבונות
סוג ג'
נסיון של 3 שנים בהנה"ח
5 ימי עבודה 8.00—17.00
פניות בכתב יד בצירוף קורות חיים ופרוט נסיון קודם לת.ד. 229 ת"א 61007 בשורה 38.

לחברה תעשיתית בתל-אביב
דרושה
פקידת יבוא
הכישורים הדרושים:
* ניסיון קודם של 3 שנים לפחות
* ידיעת השפה האנגלית כולל קריאה וכתיבה.

המישרה ליום עבודה מלא 6 ימים בשבוע.

לקביעת ראיון נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ופרוט ניסיון לאמנון שרותי תקשורת, רח' כרמיה 16 תל-אביב 64259.

תפרון
מפעלי טכסטיל בע"מ

ייצואני הלבשה התחתונה
למחלקת הגזירה דרוש:
מנהל
אחריות על מחסן בדים צבועים, גזרניה, גזירת סרטים מחסן גזירים כח-אדם ביחידות אלה, תאום עם מחלקת התכנון הפיקות. כישורים: יכולת ניהול ייצור וכח-אדם, רצוי בטקסטיל (לא כבורן). רקע בהנדסת ייצור — יתרון. מקום העבודה: קרית-ביאליק.
לראיון, טל': 04-709510.

לאלומית אריזות בע"מ
דרוש
מנהל טכני מפעלי
הנדסאי/טכנאי מכונות
להפעלת משרד טכני ופיתוח מוצרים
* בעל נסיון של 5 שנים לפחות בתכנון מבלטים למתיחה ולשחילה.
* בעל ידע בפניאומטיקה, מטלורגיה מתקנים וכלים.

תנאים טובים למועמד המתאים
לפנות בכתב בצרוף קורות-חיים ל„אלומית" רחוב המרכבה 12 אזור התעשיה חולון 58850 לידי מנחם.

המשביר המרכזי
אגודה שיתופית לאספקה בע"מ

מחפש:
אחראי על מדור מכירות רכב
(משאיות, אוטובוסים וכו')
רצוי מועמד בעל נסיון וקשור במערכת התובלה של ההתיישבות ושל גופים ציבוריים
על המעוניינים לפנות בכתב יד בלבד עם פרוט תולדות חיים ונסיון מקצועי למח' המשמון ת.ד. 130, תל-אביב 61001.

לחברת מזון גדולה
דרושות
מדגימות - סדרניות
לרשתות השיווק באיזורים:
ירושלים, חיפה, הרצליה, גוש-דן.

לקבלת פרטים לפנות לשרה
טלפון 03-228673

רמבו כימיקלים אשדוד
דרושים
משווקים בלעדיים למוצרי ניקוי
* בחיפה והצפון
* נתניה והסביבה
סוכני מכירות
* טבריה - נתניה - בית שאן
נא להתקשר 055-52818 055-21402

FEI מערכות זמן ותדר בע"מ
חברת בת של תדיראן ו-F.E.I ארה"ב
דרוש:
מהנדס אלקטרוניקה
להשתתפות בצוות הנדסי העוסק בפתוח מקורות זמן ותדר מדויקים.
העבודה תתבצע במפעלי חברת האם F.E.I בלונג איילנד- ארה"ב — לתקופת של שנתיים בתום תקופה זו תנתן אפשרות להשתבץ בתפקיד מתאים במפעלי החברה בישראל.
כישורים נדרשים:
ידע ונסיון מוכח ב-R.F. ומיקרו גל.
ידיעת השפה האנגלית הכרחית.
מועמדים מתאימים יפנו לקבלת פרטים 03-336138 וכן בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון מקצועי לת.ד. 20447 ת"א 61200.

לחברה גדולה בענף המזון
דרוש/ה
עובד/ת מעבדה
* בעל/ת יכולת לפקח על צוות עובדים
* בעל/ת נסיון מגוון באנליזות של מזון
* יועדפו תושבי בני-ברק והסביבה

נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 2651 תל-אביב 61026.

רשת עמל
הרשת הגדולה של המכללות בארץ-ישראל

לבי"ס „עמל" חדרה
שכ' עמל 063-33991
* מורה לספרות והבעה בעברית
* מורה לחשבונאות
נא לפנות להנהלת בי"ס

"עמל" רשת מכללות לטכנאים והנדסאים, בתי-ספר תיכוניים טכנולוגיים ומקיפים, בתי-ספר לאומנות, תעשייתיים, מרכזים לחינוך מבוגרים — בתחומים מתקדמים וחשובים למדינה.

לחברה בענף המתכת העוסקת בקונסטרוקציות פלדה
דרוש
מהנדס מכירות
תאור התפקיד: יעוץ מקצועי ללקוחות, נהול מו"מ, מעקב ופיקוח על פרויקטים.
הכישורים: מהנדס מכונות עד שנתיים נסיון. יכולת לעבודה עם צוות דינמי, רצון להשקיע.
בעל התפקיד יקבל הדרכה מתאימה.
לפנות בכתב יד בפירוט קורות חיים לת.ד. 14142 ת"א עבור „מהנדס"
— סודיות מובטחת! —

לחברת יבוא ומסחר
דרושה
מזכירה/עוזרת למנהל מכירות
עם הרבה שכל ישר, דיבור והדפסה באנגלית ובעברית (שפת אם אנגלית — יתרון).
נא לפנות בטלפון 03-625281

דרושים
מכונאי דיזל
למוסך גדול ובעל מוניטין רב
* תנאי עבודה נוחים
* תנאים סוציאליים מלאים
* מבוקשים בעלי נסיון ואוהבים לעבוד
יותאמו פגישה בטל. 03-9220526/8/9
„בדק" — מוסך בע"מ
קרית-אריה פתח-תקוה

לחברה מסחרית גדולה בתל-אביב
דרושה
פקידה/מזכירה
דרישות התפקיד:
* שליטה טובה עברית/אנגלית כולל הדפסה
* ידע בהליכי יבוא, יתרון.
* רצוי נסיון של 5 שנים לפחות.
נא לפנות בכתב, בצרוף פרטים לת.ד. 20200 תל-אביב עבור מנהל כח אדם.

שירות בתי הסוהר

לשירות בתי הסוהר דרושים:
מנהלי חשבונות
דרישות התפקיד: השכלה תיכונית סוג 2 וסוג 3 בהנהלת חשבונות. נסיון 3 שנים לפחות.
מקום העבודה: ירושלים.
המעוניינים יפנו טלפונית למחלקת הכספים לטל. 08-226558 לבקש את דינה

בית החולים בקור חולים ירושלים
דרושה מדריכה לביה"ס לאחיות
במשרה מלאה
הכשרה אחות מוסמכת עם נסיון הדרכה.
לפנות למשרד בית-הספר לאחיות בשעות 8 עד 12 למנהי"צ טל. 02-223141 שלוחה 64.

למפעל מתוחכם בתעשיית הפלסטיק
מקבוצת כתר פלסטיק
דרוש
טכנולוג
הכישורים הדרושים:
* נסיון בתהליכי הזרקה
ידע בתיב"ם (רצוי)
אתגר תנאי שכר הולמים למתאימים
הסעה מאורגנת למפעל בירושלים.
נא לפנות למנהל המפעל, יעקב מראוב טל. 02-543830.
— סודיות מובטחת —

להוצאה לאור של ספרות טכנית
דרושים יוצאי צבא
1. **שרטטי חשמל-אלקטרוניקה**
מעולים. נסיון וידע טוב בכתיבה בלירוי.
2. **שרטטי מכונות**
ידע רב באיזומטריות ראי.פי.בי.
3. **לעבודות כלליות**
רצוי רשיון נהיגה.
נא להתקשר טלפונית 03-339774.
4. **עורך טכני אקדמאי/ת**
לעריכה והגהה, עברית מצוינת אנגלית טובה.

פניות בכתב יד בלבד, רח' בן-אביגדור 8, תל-אביב 67218.

לחברת ביטוח בתל-אביב
למחלקת תביעות
דרוש/ה
פקיד/ת תביעות רכב
5 ימים בשבוע מ-8.00—16.00.
לטלפן 622264 מיום ראשון.

ניאופרם בע"מ
דרושים
1. **איש מכירות למכוני תערובת**
* בוגר פקולטה לחקלאות
* חוש מסחרי מפותח
* הכרות עמוקה עם קהל הלקוחות הפוטנציאלי
* בעל רשיון נהיגה
2. **איש מכירות לציוד רפואי לבי"ח וחדרי ניתוח**
* בעל/ת נסיון והבנה בנושאים רפואיים
* בעל/ת חוש מסחרי מפותח, יוזמה ועקביות
* הכרות עם בתי-חולים וחדרי הניתוח בארץ
* ידע באנגלית
* רשיון נהיגה
3. **עוזר מחסנאי**
* נסיון עבודה במחסן תרופות, יתרון
* רשיון נהיגה

סודיות מובטחת
תנאים מצוינים
למועמד/ים המתאים/ים
נא לפנות בכתב יד ולציין המשרה המבוקשת, לציין פרטים בלאים, השכלה, נסיון וקורות חיים לת.ד. 7108, ת"א 61070

דרוש קופירייטר
מינימום שנה ניסיון במשרד פרסום
לפנות לרון 221177

נחושתן
תעשית מעליות בע"מ
למפעל המעליות בתל-אביב
דרושים
* **מסגרים**
רצוי בעלי ידע בקריאת שרטוטים
* **הנדסאי/טכנאי מכונות**
לעבודות תכנון במשרד הטכני.
תנאים טובים למתעמדים המתאימים
המעוניינים יפנו למשרדי החברה ברחוב אילת 61 תל-אביב, טלפון: 03-650276, 03-656825.

למפעלי התעשיה הצבאית
באזור המרכז
דרושים
משרת מס' 65-01
מסיק דודי קיטור מוסמך
לעבודה במשמרות.
משרת מס' 85-00
כרסמים
5 שנות נסיון לפחות וידע בקריאת שרטוט טכני — חובה.
משרת מס' 50-01
משחיזים
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב ליחידת התעסוקה ת.ד. 3044 רמת השרון, מיקוד 47100. נא לציין מס' המשרה המבוקשת, מספר תעודת זהות, ומספר טלפון.
התעשיה הצבאית

למפעל תעשייתי עתיר ידע במרכז הארץ
דרושים/ות
משרה מס' 1280:
מהנדס/ת זיווד
לעבודה רבת ענין ואתגר בתחום תיכון אלקטרוני, תמיכה הנדסית סיוע מעקב ופיתוח אצל קבלני משנה.
כישורים:
* מהנדס/ת מכונות/אלקטרוניקה.
* 4 שנות נסיון בתיכון זיווד אלקטרוני
* הכרת מפרטים צבאיים
* נסיון קודם באליאות — יתרון.

משרה מס' 1281:
מתכנני מערכות הפעלה
(SYSTEMS PROGRAMMERS)
לעבודה עם מחשבי CDC במערכות הפעלה NOS ו-NOS/VE
העבודה כוללת:
* כתיבה ואחזקת מערכות הפעלה NOS 2.4
* כתיבת תוכניות בשפת מכונה ובשפות עיליות
* התקנת תקשורת בין מסופים ובין מחשבים
* הדרכה ויעוץ למשתמשי המערכת ועוד.

כישורים:
— השכלה אקדמאית במתמטיקה או במדעי המחשב
— ידיעה טובה מאוד של אנגלית טכנית
— רצוי — הכרת מחשבי CDC ומערכות הפעלה NOS.

משרה מס' 1282:
הנדסאי/ת/טכנאי/ת אלקטרוניקה
לעבודה רבת ענין בתחום: ליווי פתוח ובקורת של מערכות אויוניקה.
כישורים:
* הנדסאי/ת טכנאי/ת אלקטרוניקה
* יוצא/ת חי"א עם נסיון בתחום מערכות קשר ומיווט או מערכות כח"ן במטוסי קרב מתקדמים.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב ולפרט קורות חיים, השכלה, נסיון ומספר תעודת זהות אל: ת.ד. 25108 תל-אביב, מיקוד 61250. (נא לציין על המעטפה את מספר המשרה המבוקשת).
מועמדים מתאימים ייענו.
סודיות מובטחת.

מה אומר לך "אויוניקה"?
במפעל תעשיתי עתיר ידע במרכז הארץ עומד להפתח —
קורס מהנדסי מערכות אויוניקה
המועמדים יוכשרו כמהנדסי מערכות אוויוניות לשימוש בפרוייקטים חדשניים במטוסים מסוגים שונים.
חומר הלימוד יכלול קשת רחבה של נושאים טכנולוגיים מן החדשניים ביותר כדוגמת: מחשוב ותוכנה, מערכות מרובות ומשובצות מחשבים, מכ"ים, תקשורת ספרתית, לוחמה אלקטרונית, ניווט אינרציאלי, עזרי רדיו ועוד.
* הקורס יימשך ששה חודשים רצופים (לימודי יום) במרכז ההדרכה של החברה.
* משתתפי הקורס יקבלו משכורת מלאה.
* למסיימי הקורס בהצלחה — מובטחת תעסוקה משופעת באתגרים טכנולוגיים.
* מועד יעד לפתיחת הקורס: פברואר, 86

נתונים נדרשים:
— מהנדסים ובוגרי מדעים מדוייקים בעלי רקע צבאי או מקצועי בתחומים הבאים:
— בקרה וחשמל ואלקטרוניקה, אווירונאוטיקה והנדסת מחשבים שסיימו את חוק לימודיהם במוסד אקדמי מוכר (תואר ראשון לפחות) ולאחר שירות צבאי.
— שרות צבאי במערך הטכני/מבצעי של חילות אוויר/ים/קשר ומודיעין מהווה יתרון.
— תשקל מועמדותם של בוגרים מצטיינים במתמטיקה ומדעי המחשב.
— ידיעות השפות עברית, אנגלית ברמה טובה.
— גיל עד 40.

המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב אל ת.ד. 9356 יד-אליהו תל-אביב ולפרט קורות חיים, נסיון מקצועי, השכלה (תוך ציון ממוצע ציונים), ומספר תעודת זהות, נא לציין על המעטפה „עבור קורס אוויוניקה".
מועד אחרון לתשובות: 22 לדצמבר 1985.
מועמדים מתאימים ייענו
סודיות מובטחת

דרושים
1. **מזכירה למנכ"ל חברה**
בעלת נסיון.
נא לפנות בכתב-יד לת.ד. 2017, הרצליה.
2. **מזכירה לסניף חברה בתל-אביב.**
נא לפנות בטלפון 03-246652 לגבי אזולאי.
3. **קלדניות.**
נא לפנות בטלפון 052-558055, לבראלי.
4. **פקיד תביעות צד ג' רכב**
בעל נסיון.
נא לפנות בטלפון 052-558055, לבראלי.

לחברת אמן מחשבים
דרושה
נקבנית דיסקטים מנוסה באנגלית
ט' 03-256365

דרוש
מנהל חשבונות ראשי ממדרגה ראשונה עם נסיון רב, לחברה מסחרית.
לפנות בצירוף קורות חיים ת.ד. 39429 תל-אביב

קיבוץ מעגן מיכאל בחופש
מורה למוסיקה לכיתות יסוד (משרה חלקית — מחודש ינואר)
טלפון 063-90501
לבקשת את רותי ענבר

דרוש
רוקח/ת
לבית מרקחת פרטי באיזור בת-ים
03-344952
03-862919

לפרוייקט פרסומי יוקרתי
דרושה:
נציגת מכירות
* תנאים מעולים למי שמוכנה לעבוד קשה ולהצליח.
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 23032, ת"א 61230 עבור „מס' 234".

מנעולי ירדני
ש.ע. ירדני (מוצרי מתכת) בע"מ
רחוב שלמה המלך 11 בני-ברק 51552 טלפון 776051(03)

למפעלנו הגדול בארץ לייצור מנעולים ופרזול לבנין — דרוש
פקיד מכירות
התפקיד דורש נסיון בטיפול ומגע עם לקוחות, נהול מחסן תוצרת גמורה, הפעלת מחשב והבנה טכנית בסיסית. אפשרות קידום ל- מועמד המתאים.
נא לפנות בכתב-יד בצרוף קורות חיים למפעל „ירדני", שלמה המלך 11 בני-ברק 51552.
תנאים טובים מוצעים למועמדים המתאימים.
(5 ימי עבודה בשבוע)
— סודיות מובטחת —

דרושים
מורים תיכוניים מעולים
להכנה לבחינות בגרות בערב
במקצועות- מתמטיקה, פיסיקה, אנגלית, לשון וגאוגרפיה.
טל. 03-440721 (אחה"צ)

יותר טוב במנפאואר

למחלקה הטכנית סניף ת"א
בן-יהודה 12, א'-ה' 8.00—14.00
טל: 298877, 03-284128
דרושים
* **כרסמים**
אוניברסלי / C.N.C
קוראי שרטוט לעבודה עצמאית.
* **חרטים**
קוראי שרטוט לעבודה עצמאית,
יוצאי צבא, פרופיל גבוה!
שכר גבוה במיוחד!!!

מנפאואר
MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל אביב • חיפה • באר שבע

CR המכון לפיתוח ארגוני וניהול כח אדם
עבור אחד מלקוחותינו
אנו מחפשים
מנהל מכירות ארצי מדווח למנכ"ל
תאור התפקיד:
* ניהול מערך המכירות
* פיתוח אסטרטגיית שוק ומכירה
* ניהול צוות
* ביצוע עסקות בהיקף גדול

כישורים נדרשים:
* השכלה פורמלית בתחומי השווק/כלכלה
* ניסיון מוכח במכירות
* ניסיון בתחום מוצרי צריכה — רצוי
* נמרץ, מהיר מחשבה והחלטה
* בעל יכולת מוכחת בניהול צוות מכירות

נא לפנות בכתב יד ובצירוף קורות חיים ומס. טלפון לת.ד. 8144 רמת-גן 52181
סודיות מובטחת.

לעבודה בטחונית מעניינת בנתב"ג

דרושים

גילאי 25 — 30

* בוגרי יב' כיתות, רצוי בוגרי אוניברסיטה.
* בעלי ידע כללי רחב
* לאחר שרות צבאי מלא (רצוי קצינים)
* ידיעת השפה האנגלית ברמה גבוהה, שפות נוספות – יתרון. (ראיון הקבלה יערך בשפה האנגלית).
* תנאי שכר טובים

מעוניינים, העונים לדרישות, יפנו בכתב־יד ברור, כצרוף תולדות חיים ופרטים אישיים: כולל מס' תעודת זהות וטלפון לת.ד. 522 תל־אביב 61004, עבור יריב – אישי. רק פונים מתאימים ייענו

למרפאת שיניים בת"א

דרושים

1. סייעות לרופא שיניים

נסיון קודם לא הכרחי.

2. טכנאי שיניים

נא להתקשר לטלפון 03-330433

המועצה המקומית נס־ציונה

מכרז פומבי מס' 60/85

בהתאם לסעיף 13 ל"כללים בדבר מילוי משרות פנויות ברשויות המקומיות" נמסרת בזאת הודעה על משרה פנויה.

מהנדס המועצה

תנאי העסקתו לפי כישורי המועמד.

תאור התפקיד:

1) מעקב ואחריות לביצוע תוכניות המיתאר של נס־ציונה.
2) אחריות לביצוע הוראות החוק השונות בענייני תיכנון ובינוי, רישוי ופיקוח על הבניה.
3) הפעלת צוותות מקצועיים לענייני תכנון וביצוע פרוייקטים.
4) ניהול צוות עובדים לביצוע מטלות אגף ההנדסה.
5) הכנת תקציבים רגילים ותקציבי פיתוח לאגף ההנדסה.
6) ייזום פרוייקטים הנדסיים ופיקוח על ביצועם.

כישורים נדרשים:

1) בעל תואר אקדמאי בהנדסה אזרחית או אדריכל רשום בפנקס המהנדסים והאדריכלים.
2) נסיון של חמש שנים לפחות בתכנון או ביצוע של תוכניות בנין ערים.
3) ידע ונסיון בתיאום הנדסי ובפיקוח.
4) בקיאות בדיני התכנון והבנייה.
5) יכולת ניהול צוות עובדים.
6) יכולת הבעה בכתב ובע"פ בעברית ובאנגלית.

את ההצעות יש להגיש בכתב יד למזכירות המועצה על גבי טפסים להגשת מועמדות בצירוף המלצות, תעודות המעידות על כישורי המועמד ותולדות חיים.

המועד האחרון להגשת הבקשות: יום שישי 27.12.1985

טפסים להגשת הבקשות אפשר לקבל במזכירות המועצה בשעות העבודה הרגילות.

ניסן קרופסקי ראש המועצה

להברת שיווק ארצית

דרוש

איש/ת מכירות

בעל/ת נסיון למוצרי צריכה.

בעל/ת רשיון נהיגה.

רכב + תנאים טובים למתאימים.

לפנות בכתב יד + קורות חיים ת.ד. 33642 תל־אביב.

למפעל באזור תל־אביב דרושים:

1. דפס
2. עוזר דפס

עם נסיון בפלקסוגרפיה.

נא לפנות טלפונית: 03-478225 לזהבית.

דרוש

מהנדס אריזה

לחברה ליצוא

כישורים:

* תואר ראשון/שני בהנדסה.
* ניסיון מוכח במערכות, חומרי אריזה, שינוע ותפ"י.
* מגורים באזור המרכז.

מועמדים העונים לדרישות הנ"ל יפנו בכתב בצרוף קורות חיים, רקע מקצועי והמלצות לת.ד. 7163 ת"א. "עבור מהנדס אריזה"

המשביר לצרכן / Aurshan

למרכז ריהוט מודרני

דרוש/ה

מוכר/ת

בעל/ת נסיון, עדיפות למעצב/ת

ת"א הרצל 41 טל: 822781

לאפריגומרג

דרושים:

מקדמי מכירות

של מיכשור רפואי (ליזורים) בכל חלקי הארץ.

על המועמדים להיות בעלי נסיון והופעה נאה.

יש לצרף פירוט תולדות חיים והמלצות.

למתאימים אפשרויות רווח נאות. ת.ד. 363 קיראון, 55102

ל"שלגרף" אזור התעשיה חולון

דרוש

עובד פוטוגרף

מנוסה למישרה מלאה.

טלפון: 03-801758

דרושים

מכונאים לרכב כבד

בעלי נסיון.

לפנות טלפון 03-9610966

דרוש

מהנדס בניין

ניסיון בתכנון מיבני בטון מזוין.

לראיון: 03-460889

---

club hotels

אנו אוהבים להשקיע הרבה באנשים מוכשרים!

דרושים/ות

אנשי מכירות בכל הארץ

תכונות וכישורים נדרשים:

* נכונות למאמץ
* עבודה בשעות לא שגרתיות
* מעל גיל 25
* נסיון קודם רצוי (אך אינו הכרחי)

מעוניינים מתבקשים לפנות

ת"א: 03-381251 (החל מיום א')

י"ם: 02-249443, 02-233570

חיפה: 04-382337, 389083

ראשל"צ: 03-948911

רחובות: 08-459202, 08-459694

אשדוד: 055-55662,3

אילת: 059-74919 טבריה: 067-91888

(לזלמן במח' השווק)

טבריה קלאב הוטל • אילת קלאב הוטל

עורק בע"מ

דרושה

פקידת קבלה – מרכזנית

לחצי משרה

5 ימים בשבוע

לפנות טלפונית 03-7532444 החל מיום א'

יחידת האבטחה במסופים בגבול ישראל־מצרים

דרושים

בוגרי יחידות קרביות לתפקיד בטחוני

600,000 ש' נטו לחודש + הטבות רבות נוספות, כגון: דיור, ארוחות, נסיעות ומענקים.

הכישורים הדרושים:

* לוחמים ביחידות שדה (עדיפות למסיימי קורס פיקודי).
* בעלי כושר גופני גבוה, פרופיל רפואי 82 ומעלה (בעלי משקפיים יתקבלו בעדשות מגע רכות).
* גיל: עד 27.
* עבר ללא דופי.
* בוגרי 12 שנות לימוד, דוברי השפה האנגלית (ערבית - יתרון).

הקבלה לעבודה מותנית במעבר קורס.

ועדות קבלה תתקיימנה במשרדי חברת "השמירה" בע"מ, ברח' בן־יהודה 77, ת"א, קומה ג', בימים שני – 16.12.85, ושלישי – 17.12.85, בין השעות 9.00–13.00.

● נא להביא בגדי ספורט ●

לסוכנות ביטוח גדולה בת"א

דרוש

איש מכירות חיים

כשיר

נסיון במכירות

בעל השכלה

גיל 25–35

תנאים מצויינים

טל. 728501, 727284

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה תשמ"א 1981

[illegible]

דרושים/ות

אנשי סיוע ללקוחות

הכישורים הדרושים:

* יחסי אנוש מעולים (רצוי נסיון בהדרכה).
* ידיעת אנגלית ברמה טובה מאד.
* הכרת נושאי מיחשוב (רצוי).
* לאחר שירות צבאי, עד גיל 28.
* למתאימים, תידרש תקופת הכשרה של כ־3 חודשים (בשכר).

• העבודה במשרה מלאה • סודיות מובטחת.

BR

אם הינך מעוניין/ת להשתלב בחברה צעירה ודינמית, אנא פנה/י טלפונית אל:

במברגר - רוזנהיים בע"מ

נציגי חברת AES/LANIER

רח' בן יהודה 72, ת"א 63433 טל' (03)244019

לצוות המוביל ב ראש

אחראי פתוח תוכנה • אנשי תוכנה בכירים • כתב טכני

[illegible]

ראש

המשטרה אתגר

דרושים

שוטרי סיור ותנועה

[illegible]

ירושלים – רח' המלך ג'ורג' 8 – טל' 244433-02

תל־אביב – רח' הרכבת 14 – טל' 627290-03

חיפה – דרך חטיבת גולני 21 – טל' 661067-04

באר שבע – רח' העצמאות 55 – טל' 32521-057

רחובות – רח' הרצל 206 – טל' 487444-08

סודיות – מובטחת

חישולי כרמל בע"מ

מפעל מתכת עתיר ידע בתחום התעופה

דרושים

1. טכנולוג עיבוד שבבי

מהנדס מכונות בעל נסיון של 3 שנים להכנת תהליכי עיבוד מתקדמים ומדידים, עבור מכונות חריטה וכרסום רגילות ו־C.N.C

2. מתכנת מכונות C.N.C

מהנדס / הנדסאי בעל ידע בעיבוד שבבי, נסיון קודם בתכנות או ידע בתכנות מחשב "אוטומה" – יתרון.

למועמדים המתאימים תנאי שכר ועבודה טובים, 5 ימי עבודה בשבוע.

ת.ד. 30250 קרית הכרמל

טל. 04-539202-3-4

למפעל במרכז הארץ העוסק בפתוח וייצור של מערכות בטכנולוגיות מתקדמות –

דרושים:

1. מהנדס מכונות
2. מהנדס אלקטרוניקה
3. מהנדס מכונות/מתכנת
4. מהנדס ייצור
5. מהנדס תוכנה
6. כרסם
7. פחח מטוסים

[illegible]

לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 18098 תל־אביב.

---

eci TELECOM

לחטיבת התקשורת

דרושים

הנדסאי / טכנאי אלקטרוניקה

[illegible]

אי סי איי טלקום בע"מ

בית היוצר לתקשורת

לחברה צעירה ודינמית המפתחת מערכות צבאיות משובצות מחשב

דרוש:

ראש צוות תוכנה בכיר

* 6–8 שנות נסיון בפיתוח תוכנה.
* 3 שנות נסיון, לפחות, ב־REAL TIME.
* ידע בהנדסת תוכנה מודרנית.
* נסיון בעבודה בשילוב מערכות פיתוח תוכנה.
* כושר ניהול צוות.
* נכונות לעבודה דינמית תחת אילוצי זמן.

תנאים טובים למתקבל

נא לפנות לזיוה – טל: 052-542182

לחברת יבנה

דרוש/ה

מנהל/ת חשבונות

מטפל לנכה

דרושים לעבודה בארה"ב

SYSTEMS PROGRAMMERS (DOS, MVS)

CICS (COMMAND, MACRO)

DATA BASE (IDMS, ADABAS, IMS, DL/I)

COMMUNICATIONS (VTAM, NCP)

MSA PACKAGES.

[illegible]

לחברת בניה ארצית

דרוש

מנהל חשבונות ראשי

כישורים

1) בעל נסיון 5 שנים
2) ידע בהנהלת חשבונות ממוחשבת
3) בעל כושר ניהול משא ומתן
4) שעות עבודה גמישות
5) מיקום העבודה ב"ב

תנאים מעולים למתאימים

מנהל חשבונות ראשי

למושב כפר ורבורג

דרוש מנהל חשבונות ראשי

בעל נסיון ובעל השכלה

רצוי בראיית חשבון

מתאימים יפנו למזכירות הכפר

טלפונים: 055-82258, 055-84383

בין השעות 08.00–12.00

לאורנה או למרכז המשק

חב' תעשייתית בחולון מעוניינת:

1. עובדי ייצור

בעלי רקע טכני – רצוי בעלי השכלה מקצועית כלשהי – גם חלקית.

2. מזכירה בכירה

נדרשת שליטה באנגלית.

נא לצלצל בימים א' עד ה' בין השעות 14.30 עד 16.00 לטל' 03-805143

אטמוס בע"מ

דרוש

איש מכירות טכני לתפקיד מינהלי

הכישורים הדרושים:

* טכנאי מכונות בעל נסיון קודם
* ידיעת השפה האנגלית/גרמנית יתרון

מהות התפקיד:

* גבוי משרדי לאנשי המכירות
* בשטח ותיאום פנימי
* קשר עם לקוחות

מקום העבודה בהרצליה

נא לפנות טלפונית 8:00–13:00

052-559491 לאביבה

לחברה תעשייתית גדולה

דרוש

חשמלאי דיזל־גנרטורים

[illegible]

SEKER

תיכנון, פיתוח וניהול מהנדסים יועצים

דרושים

מהנדסי תעשיה וניהול

מחכותים

למלט ג'י. אר. סי.

דרושה

שרטטת בניין

ב.נ. שרותי ניהול

מידע על משרות ועובדים בכירים

דרושים

אורג מקצועי

מייסטר לנולי זולצר

לעבודה במזנון בנתב"ג

דרושים:

1. אדם שומר מצוות
2. אשה לניהול חדר אוכל

לחברות חיתוך בכפר־המדינות ת"א

דרושים

דיילי/ות מכירה מקצועיים

למועדון ישראלי לתרבות דרושים

אנשי שיווק ומרצים

דרוש

מרכז משק מנוסה

בעל תואר אקדמאי בכלכלה

עם רקע כלכלי

לחברה לסחר חוץ

דרושים:

1. איש מכירות דובר אנגלית.
2. פקידה שולטת באנגלית.

במהלך סיור בחוף ים המלח (ראה הידיעה) הדליק ראש הממשלה נר חמישי של חנוכה במלון „מוריה"

חוליות מחבלים נחשפו ברצועה בטול־כרם ובחברון

רה"מ מסר על כך במהלך סיור באיזור ים המלח

מאת אמיר רוזנבליט, סופר „דבר"

במרוצת הימים האחרונים אותרו ונחשפו על ידי זרועות הבטחון מספר חוליות מחבלים שפעלו באזורים שונים — כך גילה ראש הממשלה שמעון פרס במהלך סיור שערך ב־אזור ים המלח.

ע"פ הדברים נחשפה חוליית פתח' בעזה אשר אנשיה רצחו ב־ידית אקדח שני תושבי העיירה נתיבות בנגב, סלומון אבוקסיס והכנחם דדון בשנת '83. כן חשפו כוחות הבטחון התארגנות מחבלים בחאן יונס אשר דקרו בסכין תו־שב גוש קטיף, אהרון חזות, ב־יום העצמאות האחרון.

עוד הוסיף רה"מ כי בנפת חברון אותרה ונעצרה החוליה אשר ביצעה במהלך השנה האחרונה שבעה פיגועים בחברון וס־ביבותיה, כאשר באחד מהם נמצא תושב היישוב. בנפת טול כרם נעצרו זרועות הבטחון חולית מ־חבלים שביצעה מספר פיגועים באזור נבחוכם — השלכת משט־נים לעבר אוטובוס שהסיע חיי־לים.

„מבצעים אלה — הדגיש רה"מ שמעון פרס — מוכיחים כי „יש־ראל נחושה בדעתה לפעול נגד המחבלים ולהעמיד לדין את ה־אחראים למעשים נפשעים אלה.

במברק ששוגר אתמול לראש הממשלה ולשר הבטחון ציינו תב־י... מתישבי חבל עזה כי הם מברכים את מערכת הבט־חון על ההצלחה המרשימה של חשיפת ותפישת חוליית הרצח שפעלו ביהודה ושומרון.

במהלך הסיור נתבקש פרס ל־התייחס לגידום של מסורבי ה־עלייה בבתה"מ: „לפי המידע ש־בידי יש סיכוי טוב לביצוע, מה שהרוסים מכנים „איחוד משפ־חות", ציין רה"מ. אולם הוסיף, כי קשה לו לאמוד את היקפו של הצעד הזה במידה ויתבצע, אך יש לכך סיכוי סביר, כדבריו.

ובנושא אחר אמר פרס כי ה־ממשלה מתכוונת בשנה הקרובה להוריד את שיעורי מס הכנסה בכ־20 אחוז בעיקר בקרב עובדי הייצור.

חשיבות לקיצוץ התקציב

עוד הוסיף כי הוא רואה חשי־בות לקיצוץ נוסף בתקציב המ־דינה בשיעור של כ־600 מיליון דולר, משום שלדעתו אסור לשר־מוס את הישגי התכנית הכלכלית.

יצויין כי רה"מ סרב להתייחס בדבריו לכל הקשר בפרשת ה־קרקעות.

[illegible]

שר־הבטחון בסיורו אתמול בלוויית הרמטכ"ל בגזרות גבול הצפון — צילום: יחי דובר צה"ל

שכר־לימוד מדורג בתיכוניים וביטול חינוך חינם לאמידים

– מציע פרס כדרך הטובה ביותר לקיצוץ בתקציב החינוך

מאת יוסי מלמן וטובה צימוקי, סופרי „דבר"

ראש הממשלה שמעון פרס מ־ציע לקבוע שכר־לימוד מדורג בבתי הספר התיכוניים ולבטל את החינוך חינם לבני אוכלוסיות ב־עלות אמצעים. ל„דבר" נודע כי פרס סבור שזו הדרך הטובה ב־יותר לקצץ בתקציב משרד החי־נוך בלי לפגוע יותר על המידה בפעולות המשרד, כאשר שכר לי־מוד מדורג יאפשר קיצוץ 30 מיליון דולאר בתקציבו.

את ההצעה העלה פרס ביום ד' בלילה בישיבת „שרינו" — שרי מפלגת העבודה.

סגן ראש הממשלה ושר החי־נוך יצחק נבון מתנגד להצעה.

במשרד החינוך מדגישים כי גם אם יוחלט להטיל שכר לימוד מדורג, ייפלטו תלמידים רבים מ־בתי הספר התיכוניים והתשלום שיידרש מכל משפחה יהיה כ־1,000 דולר לילד.

בשנה האחרונה, מציינים כאן, פוטרו כבר 4,000 מורים וצומצם מספר שעות ההוראה ב־8,000.

„הגענו לקצה גבול הקיצוצים" אומרים במשרד החינוך.

עם זאת נחוש ראש הממשלה בדעתו לקצץ 200 מיליון דולר אותם יש לקצץ מתקציב המדינה לשנה הבאה בנוסף לסכום שע־ליו כבר הוחלט.

סולל בונה תשלים משכורות העובדים עד יום ב' הקרוב

מאת משה נבט

ועד העובדים היציגים של „סו־לל בונה" הסכים להצעת הנהלת הקונצרן להמתין עד ליום ב' ה־קרוב (16 בדצמבר) לקבלת המ־חצית השנייה של משכורת נובמ־בר.

על פי המוסכם עם ההנהלה, אמורים היו קרוב ל־10,000 עוב־די „סולל בונה" לקבל את מלוא שכרם עד 9 בדצמבר. במקום זאת שולמו המשכורות רק ב־10 לד־צמבר ורק בחציין. מן הוועד נמ־סר שזו הפעם הראשונה בתולדות החברה שאין ביכולתה לשלם את השכר המלא במועד.

על פי ההחלטה המקורית של הוועד היו הפועלים אמורים ל־השבית בתחילת השבוע הבא את כל העבודות באתרי הבניה של החברה, אם לא ישולם עד היום התשלום המלא של השכר. מתוך רצון שלא לפגוע בחברה, הסכימו נציגי העובדים להצעת ההנהלה להמתין להשלמת שכרם עד ליום שני הקרוב.

מן הוועד נמסר, כי הולכת ונג־ברת התסיסה בקרב העובדים ב־עיקר, לנוכח כוונת ההנהלה לקצץ את שבוע העבודה לחמישה ימים. כתוצאה מכך יופחת השכר ברוטו בכ־10 אחוזים.

הרב שך פוסל שיתוף ח"כ כהנא בשדולה הדתית

מאת נח זבולוני, סופר „דבר"

הרב אליעזר מנחם שך הביע את התנגדותו הנחרצת לשיתוף ח"כ מאיר כהנא בשדולה ה־דתית.

לתשומת־ליבו של הרב הובא תוכן דבריו של ח"כ אברהם ש־פירא מאגודת ישראל. שפירא אמר, כזכור שח"כ מאיר כהנא הינו חלק בלתי־נפרד מהיהדות הדתית ויש לשתפו במאבק נגד הממשלה ובהצעת אי־האמון ש־הסיעות הדתיות עומדות להגיש לכנסת בגלל הקניון שפתחה ב־רמת־גן בשבת, משחקי כדורגל באיצטדיון ברמת־גן, בניית אוני־ברסיטת המורמונים בהר הזי־תים ועוד „מהו יהודי" וכו'. הרב שך התרגז ואמר כי דבר זה הוא בניגוד גמור להשקפתו. ולדעתו אין לשתף את ח"כ כהנא בלובי הדתי, כיוון שהשקפותיו המדי־ניות אינן זהות עם השקפות יה־דות התורה.

מקורבי הרב שך מוסרים כי מעולם לא ראו את רבם כה נזעם ונרגז כמו שהיה בעת שהובאו לידיעתו התבטאויותיו של ח"כ שפירא על כהנא. דעתו ה־נחרצת של הרב שך נמסרה מייד לתשומת ליבם של חברי סיעות אגודת ישראל וש"ס בכנסת, הס־רות למרותו.

חשש מהזרמת משאבים ל„כיבוי שריפות" בהבטלה

משרד הכלכלה מציע אמצעים להיאבק בבעיה בערי הפיתוח

מאת טובה צימוקי, סופרת „דבר" בירושלים

במשרד הכלכלה והתכנון סבו־רים, כי החמרת האבטלה והתר־חבות מצבם של ענפים, אזורים ו־מפעלים עלולה לגרום לכך ש־תוך זמן קצר יוזרמו משאבים שלא יניבו פירות חיוביים, א־לא ייעדו אך ל„כיבוי שריפות".

במשרד הכלכלה מאמינים, כי מוקדי האבטלה הגדולים ביותר הם בערי הפיתוח, ולכן על הממ־שלה לקבל כבר עתה החלטות שעצעויות להתמודד עם מצב זה, כדי למנוע הדרדרות נוספת. ה־משרד מציע כמה אמצעים כדי להיאבק בבעיית האבטלה: הג־דלת השימוש בביטוח האבטלה, לשם מימון קליטתם של עוב־דים נוספים וחדשים במפעלי תע־שייה, בתיירות ובאזורי הפיתוח לשנה חדשים. המשרד מציע, ש־דמי הביטוח ישולמו למקומות העבודה תמורת עובדים נוספים שיישכרו. על ידי כך, יוכלו ה־מעסיקים לממן את שכרם של עובדים אלה בעיקר מביטוח ה־אבטלה.

כן מציע משרד הכלכלה והתכ־נון לקבוע הסדרי עידוד יצוא עולי, נוסף על הטבות במס. מוצע לתת הטבות מיוחדות ב־מיסוי למפעל שיגדיל את היצוא מעבר לשיעור גדול מסוים, ב־דול, שייקבע במיוחד.

כן, מוצע לשחרר חלק מכספי קרנות הגמל והפנסיה, ולהזמי־דם לצורך מימון השקעות במ־שק, במיוחד בערי פיתוח.

מפעל „פניציה" נערך לפיטורים

מאת סופר „דבר" בחיפה

צמצום במצבת כוח האדם ב־40 עד 50 פועלים צפוי במפעלי „פניציה" בחיפה.

מנהל המפעל הסביר לסופר „דבר", שעקב פתיחת הביקוש למוצרים ובגלל היבוא המתחרה, תיאלץ ההנהלה לסגור קו ייצור במחלקת ייצור כלי בית של ה־מפעל.

עובדי בתי־החולים פותחים ביום א' בכנסי מחאה על מדיניות הממשלה

לשכת מפלגת העבודה תובעת מהסיעה בכנסת לפעול להסדר מיידי במערכת הבריאות

מאת רבקה חרניש וגליה גלר, סופרות „דבר"

עובדי בתי־החולים בארץ יתי־חילו ביום א' הקרוב בקריאת כנסי מחאה כנגד „מדיניות ה־ממשלה ההורסת את הרפואה הציבורית". ההתכנסויות עורכים יהיו בשעות העבודה והעובדים שיבושים בעבודת בתי־החולים.

בצעדי המחאה יפתחו ביום א' עובדי המרכז הרפואי „בילינסון" וביום שני יצטרפו עובדי בית החולים הממשלתי רמבים בחיפה.

החלטה בעניין זה התקבלה אתמול בכנס הרום של עובדים בכו־תרת הרפואה, שנערך בתל־אביב.

מזכיל ההסתדרות ישראל קיסר, שהשתתף בכנס, הגדיר כ„הזנחה ובזבזנות" את התנהגותם של גב־ירי העם והפקידות הממשלתית הבכירה, שגרמו להתמוטטות הר־פואה הציבורית כאשר הם עצמם ובני משפחותיהם הבטיחו לעצמם עזרה רפואית בחוץ לארץ, על חשבון המדינה.

משרד האוצר העביר אתמול ל־משרד הבריאות ארבעה מיליארד שקלים וחצי לתשלום חובות ה־חוליס של בתי החולים הממ־שלתיים, אבל שר הבריאות מר־דכי גור יתבע מהממשלה ביום א' עוד תוספת של 15 מיליארד שקלים משום שחיקת התקציב ה־שוטף.

מתוך ההקצבה בסך עשרה מי־ליון דולר, שאושרה לקופת חולים על ידי הממשלה, העביר אתמול האוצר שלושה מיליון דולר ל־תשלום חובות הקופה למוסדות הרפואה ולספקים שונים.

לשכת מפלגת העבודה תובעת למסמש החלטות הממשלה בנושא הבריאות

לשכת מפלגת העבודה תובעת מסיעת המערך בכנסת לנקוט צ־עדים מיידיים להבטחת מימוש החלטות הממשלה והסדר מיידי למערכת הבריאות.

בתום ישיבה סוערת למד־החלטה בלשכת מפלגת העבודה לדרוש מהממשלה להגיש מיד את חוק הביטוח הסיעודי וכן להת־נגד לגבייה ישירה מחולים, כיוון שהיא מסכנת את עקרונות העזרה ההדדית והרפואה השוויונית.

שר הבריאות, שע"פי דרישתו קימה אתמול לשכת מפלגת העי־בודה את הדיון, הדגיש, כי ה־מפלגה אינה יכולה לעבור לסדר־היום אם ממשלה, שבה יושבים נציגיה, מעורבת בהידרדרות ב־מערכת הבריאות. לדבריו, יש ל־הבין, כי האוצר מנהל מלחמה נגד ההסתדרות וקופת חולים, „מאבק פוליטי חד־משמעי, שנפגעים מ־מנו החולים".

גם מזכיל ההסתדרות ישראל קיסר ציין, שקשה לו להשלים עם ההתנערות מהבטחות שניתנו לבוחרים בתחום הבריאות על־ידי ממשלה שבראשה עומד נציג של מפלגת העבודה.

בדיון בן־ישראל, חבר הנהלה המרכזית, הגיש למזכיל מפלגת ה־עבודה, ח"כ עוזי ברעם, רשימה של 100 חתימות של חברי מרכז בתביעה לכינוס המרכז לדיון ב־סוגיית הרפואה השיוויונית. ח"כ ברעם הבטיח, שהמרכז יכונס ב־תוך שבועיים־שלושה לדיון בנו־שא.

יעקבי לשרון: לעכב יבוא אלפי טון ברזל

מאת צבי זרחיה, סופר הכלכלי של „דבר" בירושלים

שר הכלכלה גד יעקבי תבע אתמול משר התעשיה והמסחר ל־עכב הוצאת רשיונות היבוא לע־שרת אלפים טון ברזל עליהם הוחלט על ידי השר שרון.

השר יעקבי טוען כי יבוא זה יגרום להחמרת האבטלה ב־צפון, ויביא לבזבוז מטבע חוץ.

יעקבי מתכוון להעלות הנו־שא בועדת השרים לכלכלה.

ממשרד התעשיה נמסר בתגובה כי הרשיונות שניתנו ליבוא בר־זל היא בכמות שלא עולה על 5 אחוזים מהיקף הייצור המקומי ואין היא עלולה לפגוע במפעל המקומי.

שר טוענים במשרד כי הוחלט להתיר באופן מבוקר ונסיוני י־בוא של כמות מצומצמת של ברזל, כדי לבחון את השפעת ה־דבר על מדד תשומות הבניה ו־על המחירים המקומיים.

במשרד התעשיה מדגישים שמ־חיר המכירה של הברזל המיובא יהיה נמוך ב־25 אחוזים ממחיר הברזל המיוצר בארץ.

אבוקסיס ודדון נרצחו תוך „מסע קניות" בעזה

מאת אמיר רוזנבליט

ב־14 בפברואר 1973 עשה סלומון אבוקסיס (אברג'יל) כהרגלו את דרכו מבית מגוריו בנתיבות לשוק העירוני בעזה, כדי למכור במקום תכשיטי זהב ולקבל תמורתם „כסף טוב". המקרה ארע בסביבות השעה 2 אחר הצהריים כאשר אבוקסיס, בן ה־42 עמד ליד חנות הנעליים של עזה, מול שוק אלפרס. לפתע הגיח לעברו אלמוני ובידו אקדח שלוף. הוא כיוון לרקתו של אבוקסיס וירה ירייה אחת מטווח קצר ששמה קץ לחייו ונמלט מהמקום.

אבוקסיס היה אחד מראשוני לוטשי היהלומים בנתי־בות. זמן קצר לפני הרצח נטש את מקצועו והחל לעסוק במכירת תכשיטי זהב. הוא הותיר אשה וארבעה ילדים.

ב־10 במאי נרצח בעזה בנסיבות דומות תושב אחר מנתיבות, מנחם דדון (22), שנסע לרצועה כדי לרכוש חלקי־חילוף למזגנים באולם תחנות מקומי שבו עבד. דדון היה אחד הילדים הראשונים שנולדו במושב בית הגדי בסמוך לנתיבות. לאחר שהתחתן עבר להתגורר בנתיבות ושימש כמנהל האחזקה של אולם שמחות מקומי. הוא הניח אחריו אשה, שתי בנות ועשרה אחים.

דרגות הרס"רים – מהיד לדש הצווארון

מאת מלי זלינגר, הסופרת הצבאית של „דבר"

רס"רים בצה"ל יחלו בקרוב לענוד את דרגות היד שלהם על הצווארון.

באחרונה הוחלט סופית, כי בהתאם להצעה־קודמת יוחלפו דרגות הרס"רים בצבא ובמקום „שעוניה" הבצבעים על יד ימין יענדו הרס"רים את הדרגות שלהם — שמקומם יקבע — על דש הצווארון. לאחר שהתקבלה ההחלטה עקרונית היא הועברה לשלבי ביצוע ובקרוב כאמור יוחל־פו הדרגות.

העלות הכספית של ההחלטה הזאת נמוכה יחסית ויש בה כדי לתרום אולי משהו למורל של השיכבה הזאת.

גידול ניכר היה במספר היוצאים לחו"ל באוק'־נוב'

מאת סופרו הכלכלי של „דבר" בירושלים

בחודש שעבר יצאו לחו"ל 30,700 תושבים (לא כולל תושבי מזרח ירושלים שיצאו דרך הגשרים לירדן).

החל מספטמבר השנה חל גידול ניכר במספר התושבים היוצאים (למעלה מ־20 אחוז בכל חודש). בחודשים אוק־טובר—נובמבר השנה היקף הממוצע של מספר התושבים היוצאים לחו"ל היה גבוה ב־85 אחוז מהרמה בחודשים יולי—אוגוסט השנה הגיע להיקף שנרשם בתחילת 1985 (בחודשיים הראשונים להפעלת התכנית הכלכלית). ב־חודשי יולי—נובמבר 1985 היה היקף היוצאים לחו"ל נמוך ב־26 אחוז לעומת התקופה המקבילה אשתקד (1984).

בינואר—נובמבר 1985 יצאו מישראל לחו"ל 471,50 תושבים לעומת 644,600 שיצאו בתקופה המקבילה אשת־קד — ירידה של 27 אחוז לערך.

רותי אבן
שלנו
איננה
ההלויה תתקיים היום, יום שישי, א' בטבת תשמ"ו 13.12.85 בשעה 12.00, בבית העלמין של רמת־השרון, בצומת מורשה.
נפגשים בשער בית־העלמין.
המשפחה והחברים

קיבוצים! הדגמה במפעל
שפע של תכניות טלביזיה באיכות — קליטה מקומית, ממערב גרמניה ולוכסמבורג, מוגשים לכם על צלחת קליטה של פנורמה
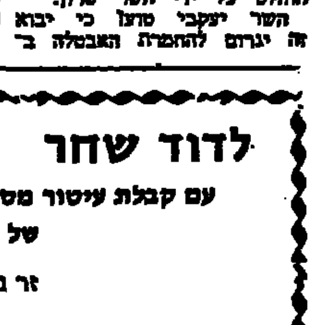
תשלומים נוחים במיוחד התקנה תוך שבועיים
פנורמה
מעבר־יבוק 5 תל־אביב 260799, 03־268303

לבלה ויוסף קיגל
ברכות מזל־טוב
בהגיע בנכם
אבי
למצוות
מאחלים: שושנה, שלמה והילדים
אנגיל

לדוד שחר
עם קבלת עיטור מסדר האמנות והספרות של צרפת
זר ברכות
מחבריך ב„עם עובד"
ספרי דוד שחר ב„עם עובד"
שמנו של האפיפיור, מותו של האלוהים הקטן
„היכל הכלים השבורים":
קיץ בדרך הנביאים (מהדורה מחודשת); המסע לאור כשדים (מהדורה מחודשת); יום הרוזנת (מהדורה מחודשת); ניגל

פרשת השבוע: ב' בטבת תשמ"ו — פרשת מקץ.

זמני הדלקת נרות	
ערש"ק	
ירושלים	4.00
תל־אביב	4.18
חיפה	4.07
מוצ"ש	
ירושלים	5.15
תל־אביב	5.13
חיפה	5.15

תיק עזבונות 4830/85
הזמנת נושים
אני מזמין כל אדם שיש לו תביעה נגד עזבון המנוח שמואל פולנסקי ז"ל להגיש אלי את התביעה תוך 90 יום מיום פרסום הזמנה זו.
עו"ד יחזקאל ריחני
מנהל עזבון המנוח
שמואל פולנסקי

התנועה הקיבוצית המאוחדת
ביום ראשון 15.12.85 בשעה 9.00 בבוקר
יתקיים בבית ברנר באפעל
מרכז תנועה
על סדר היום:
הערכות התנועה והקיבוצים בתקופת חרום כלכלית.
נא לדייק!

קרן קימת לישראל
מכרז 750/85 א'
לביצוע גג רעפים במרכז אשתאול
קרן קימת לישראל מבקשת לקבל הצעות מקבלנים רשומים כחוק לביצוע כ־600 מ"ר גג רעפים למבנה המשרדים במרכז הקק"ל ליד אשתאול.
כתבי כמויות, מפרטים טכניים והוראות כלליות ניתן לקבל תמורת 20,000 שקל אשר לא יוחזר במשרדי הקק"ל בירושלים רח' קק"ל 1 אצל מר ח. מירון חדר 307 בשעות העבודה הרגילות.
סיור קבלנים יתקיים בתאריך 16.12.85, בשעה 10.30, המפגש בבנין המשרדים במרכז הקק"ל ליד אשתאול.
את ההצעות עם הצירופים הנדרשים בהוראות יש להגיש לא יאוחר מיום 24.12.85 אל: קרן קימת לישראל, ושרות המכרזים לבניני ת.ד. 238 ירושלים (חדר 240).
אין הקק"ל מתחייבת לקבל ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא.

במלאות שלושים להלקח מאתנו יקירתנו
טובה בית־דגן ז"ל
נעלה לקברה ונתייחד עם זכרה ביום שני ד' בטבת תשמ"ו 16.12.85 בשעה 3.00 אחה"צ.
נפגשים ליד השער הישן בבית־העלמין בחולון.
הודעה נתונה לכל מנחמינו בע"פ ובכתב
משפחות: בית־דגן, בן־עמי, גרובר, גיל, פריילכמן וגורביץ

ההסתדרות הכללית של העובדים בא"י
נעמת
תנועת נשים עובדות ומתנדבות
ביום ראשון ג' בטבת תשמ"ו (15.12.85)
יום השנה העשירי למותה של
בבה אידלסון ז"ל
נתייחד עם זכרה בבית הקברות בקרית־שאול בשעה 14.30 ליד השער.
אוטובוס יצא מבית הועד הפועל בשעה 14.00
מוקירי זכרה מוזמנים.

במלאות שנה לפטירתו של
בעלי, אבינו וסבנו
ניסן בן־דוד ז"ל
נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום שני ד' בטבת תשמ"ו 16.12.85 בשעה 15.00 בבית העלמין סגולה בפתח־תקוה.
האשה: בן־דוד צפורה
הבן: בן־דוד עמירם וב"ב
הבת: שרון יאהלה וב"ב
והמשפחה

דבר היום

זה היה השבוע שהיה

האסון המחריד שבו קיפחו אתמול את חייהם, בדרכם לחופשת חג, 250 חיילים של הכוח הרב־לאומי בסיני כמעט שייך לכותרת „זו היתה השנה שהיתה". שכן, ב־1985 רבו משום מה תאונות מטוסים, ונזכור במיוחד התרסקות המטוס היפאני שבו ניספו יותר מ־520 איש, ומטוס „איר אינדיה" שבו קיפחו חייהם 329 איש. לפי סיכום בלתי רשמי נהרגו השנה בתאונות מטוסים 1600 איש. אך עלינו לזכור כי בתאונות דרכים על כבישים מקפחים את חייהם אנשים רבים עשרות מונים, ואל כך התרגלנו להתייחס כמבעיות. בין כה ובין כה זהו מאורע טראגי שצריך לעורר צער בישראל ובמצרים, משום שמדובר באנשים שהעמידו את עצמם בשירות השלום ביניהן.

הכוח הרב־לאומי הוא רק אחת העדויות, ולאו דווקא מרכזית, להתגייסותה של ארה"ב לצורכי ישראל. בקשת הסיוע שהגיש השבוע שר האוצר לשגריר ארה"ב בארץ היא עדות אחרת, ולא חסרות כמוה דוגמות לה יום יום בעתונים רבים. גם בלעדי תזכורות אלה אנו יודעים שארה"ב היא משענת חיונית לישראל שאין אנו יכולים בלעדיה: ממילא יש היגיון והצדקה, — יותר מכך: חובה — למאמצי ישראל לפרק את המוקש המסוכן ליחסים עם ארה"ב שנתגלה עם חשיפת פרשת הריגול. הצדקה זו חלה גם על ההסכמה לתשאול המעורבים בפרשה בישראל, על אף היותה חריגה מן המקובל.

יש לקוות, ויש גם יסוד לקוות, כי בכך תחוסל השפעתה של פרשה זו על מערכת היחסים בין שתי המדינות. אך יש לשים לב לדבר נוסף: לחשיפתו של פולארד כמרגל לטובת ישראל נתלוו פה ושם נימות אנטי־יהודיות והאשמות בנאמנות כפולה, ומאמצי התגוננות וסימני דאגה מצד דוברים יהודיים בארה"ב. ככל שרבה חובתה של ישראל להתחשב באינטרסים יהודיים בתפוצה, וככל שברור כי מעמדם של היהודים בארה"ב איננו בסכנה, הרי תשגה היהדות האמריקאית אם תתעלם מהבהובי אנטישמיות לסוגיה.

גם בתחומי פנים מובהקים זה היה שבוע סוער. נסיונותיהם של אנשי צמרת ב„חירות" להפריע לחקירה פלילית על־ידי האשמות פוליטיות אולי ילוו אותנו גם בימים הבאים, אך אין להירתע מהמשך החקירה לפי קריטריונים ענייניים, ויש להוקיע בתוקף את נסיונות ההרתעה הגלויים האלה. יש להוקיע גם את איומי המפלגות הדתיות שבהם הן מבקשות לכפות על רוב הציבור בארץ הסדרים חדשים, לרבות שינוי הגדרת „מיהו יהודי". במדינה אחרת היתה מספיקה כל אחת מפרשות אלה לשבועות רבים. אצלנו הכל שגרה — ועוד לא הזכרנו את התמוטטות שירותי הבריאות ואת מאבקי התקציב הרחוקים מסיום.

וושינגטון — ירושלים

ציון, הלא תתושאלי

פולארד־דיג'נובה־שולץ־פרס־איתן: העיסקה המחומשת והסוכן השני

■ **אמיר אורן**

רבי יוסף מגנואה וחכם סופר אברהם אולי היו נוהגים אחרת, אבל ג'וזף דיג'נובה הוא התובע הפדראלי של המחוז השיפוטי ואשינגטון, ואברהם סופר הוא היועץ המשפטי של הסטייט דיפרטמנט. שניהם מכהנים בתפקידים מרכזיים במימשל, שניהם שאפתני־קידום ולשניהם יש אורבים, מצויידים בזכוכית־מגדלת שתחשוף כל משגה ומחדל.

דיג'נובה, ממוצא איטלקי, מודע למשקלם של היהודים במדינת מרילנד, שם אפשר שיתמודד אי־פעם על שליחות לסנאט (בעשור שעבר היה עוזר של הסנאטור המקומי, צ'ארלס מאק מתיאס). סופר, בסיועם של ראש־הממשלה שמעון פרס ושל פרקליטי השבועון „טיים", חילץ את אריאל שרון ממשפטו לאחר שטרח להבהיר שאין בעיניו זהות בין שרון לבין העם היהודי. סופר רוצה באחד מתשעת המושבים בבית המשפט העליון, כאשר משפטו הוקצה לתמיכה פוליטית, יותר שניהם מכל רבב של שחיתות ומשוא פנים. שני משפטנים בכירים אלה בצוות האמריקאי המתשאל את הישראלים המעורבים בפרשת ג'ונתן פולארד אינם יכולים ואינם צפויים להוציא את ישראל מהפח שאליו התעקשה להיכנס.

המימד האישי תורם להבנת מקבילית־הכוחות בשלב הנוכחי של הפרשה, אך אין הוא בלעדי. דיג'נובה, למשל, התפרסם במיוחד במאבקיו עם ראש־העיריה השחור של ואשינגטון, מאריון בארי. המראת צוות־התישאול לישראל נדחתה עד לשעה מאוחרת ביום ג', משום שהתובע עמד לחגוג נצחון גדול על בארי: הרשעת סגנו־לשעבר, אייבהו דונלדסון, במעילה ובהונאה. דיג'נובה להוט לקרקף את הדונלדסונים והבארים של אמריקה, לא את הפולארדים שלה או את הדיפ־איתנים של ישראל. אך מרגע שהוטל לידיו תיק־הראיות המרושל של האפ־בי־איי נגד פולארד, מעורבת יוקרת התביעה בהשגת הרשעה לנאשם. אחד מ־200 עוזריו של דיג'נובה, צ'ארלס ליפר, ניהל עד כה את הופעות התביעה בדיונים המשפטיים על מעצר פולארד ורעייתו אן הנדרסון, אך דיג'נובה המסורק, בשפמפמו ובחליפותיו, הפגין נוכחות והשגחה באולם־הדיונים ועל מדרגות בית־המשפט, מול המצלמות.

מכל הידוע עד כה, אין בידי התביעה ראיות המספיקות להרשעת פולארד בריגול למען ישראל. המסמכים שנדפסו בכליו מוכיחים שהחזיק שלא כחוק בחומר מסווג ושהתכוון לרגל. התיאורים הציוריים של ליפר, של סוכן אפ־בי־איי יוג'ין גילסקספר (אף הוא בצוות בירושלים) ושל תצהירי דיג'נובה לשופט־השלום, מספיקים להארכת־מעצר, למניעת שחרור בערבות, להגשת כתב־אישום ובוודאי גם להרשעה באישומים של החזקה ושל כוונה לרגל. כדי להרשיע את פולארד בריגול עצמו, במימוש הכוונה, דרושות ראיות נוספות. צילומי המסמכים שהעביר פולארד לישראל יספקו הוכחה כזו, בעיקר אם יוכל התובע להציג, זה מול זה, מסמך שנתפס בחזקתו של הנאשם (דוגמת הדיווח על שיתוף־הפעולה הישראלי עם דרום־אפריקה בפיתוח מערכת הנשק „קקטוס") וצילומו שהובא מישראל. מנהל האפ־בי־איי וויליאם ובסטר, כמו סופר־שופט פדראלי ברימוס, הדגיש השבוע שאחת ממשימות צוות התישאול היא „החזרת מסמכים". חוק שימור החומר הוא המרכיב החיוני בהרשעת פולארד בעבירה על חוקי הריגול, בעיקר משום שהאפ־בי־איי סטה מנוהגו הקבוע והורה לעצור את החשוד ימים מעטים בלבד לאחר תחילת המעקב אחריו, קודם שנצברו בידי החוקרים ראיות קבילות על קשר עם מפעיליו.

פולארד סיפר לחוקריו שלאחרונה נפגש עם מפעילו ב־15 בנובמבר, שלושה ימים קודם תחילת החקירה הגלויה. סיפורי פולארד לא יהיו אמינים בבית־המשפט, אם יפריכם פרקליטו בסיפורים אחרים של פולארד. אם אין האפ־בי־איי מצליח לאתר מפעיל מזרח־גרמני או פקיסטאני, מפוקפקת גם גירסת המפעיל הישראלי. הפרקליט יוכל לסתור את סיפורי שולחו גם בעדויות פסיכיאטרים על שקרנותו החולנית ועל השפעת הקוקאין על מוח ההוזה.

גם בריחת פולארד לשגרירות ישראל פתוחה לפירושים שונים: ראשית, הימצאות שמו של נספח מדעי ישראלי בפנקסו של פולארד להתקשרות־חירום, אולי בצופן, אינה מוכיחה כי גם המטולפן היה בסוד ההפעלה. שנית, פולארד גורש מהשגרירות והמטולפן לא ביקש מקציני־הבטחון להכניסו אליה; שלישית, פולארד שיקר לחוקריו כשאמר שקציני הבטחון זיהו את סוכני האפ־בי־איי ולכן גירשוהו.

כל הסדקים הללו בתיק פולארד אינם מבטיחים ששופטו או מושבעיו (אם יעדיף להישפט בפניהם) יאמינו בתום ליבו של פולארד ובתמותו, אך הם אומרים שיש לו סיכוי להביך אותם עד כדי צורך במשפט חדש (כפי שאירע לסוכן אפ־בי־איי שהתפתה לסייע לסוכנת סובייטית בקליפורניה), או אף להישלח להסתכלות במחלקה סגורה (כפי שנגזר על המתנקש ברונלד רייגן, ג'ון הינקלי, שעל העמדתו לדין ניצח — והסכל — דיג'נובה). הילוך התביעה מקשיה מתנה במידת הצלחתה בישראל.

במשגה אופייני לקברניטים ישראלים, בעיקר מסוגם של פרס ושל שר־הבטחון יצחק רבין, הרואים עצמם כגדולי המומחים לאמריקה בארץ, נחפזו אלה להאמין שאם שר־החוץ (כיום שמו שולץ, פעם היה זה קיסינג'ר) מתאם עמם, אמריקה כולה — או לפחות המימשל — לצידם. שולץ אינו יכול להכתיב לגורמים אחרים במימשל — בוודאי לא כשמדובר בהליך משפטי, באותה אמריקה שבה ייקוב הדין גם הר וגם נשיא כניקסון. הרגשים האישיים והמוסדיים אינם ניתנים למיתוג מהקומה השביעית בסטייט דיפרטמנט, או אף מהבית הלבן. משום כך גם נכונותו של שולץ לפרסם הודעות הצ'־שלחניות אינה מלמדת על כיוון התגובה הציבורית. הרוגע הנוכחי הוא יחסי בלבד; הכותרות הראשיות התחלפו במאמרי רקע ומערכת ובמכתבים לעתונים, רובם ככולם שליליים לישראל. כשיתחדשו ההליכים המשפטיים, יבוא הגל הבא של הגילויים. שיאו צפוי אם יעלה פולארד עצמו להעיד במשפטו.

הסבך המשפטי העמיק דווקא לאחר ההסכמה העקרונית על שיתוף־פעולה ישראלי עם החוקרים, משום שנוסף על הישויות הממשלתיות מעורבים בפרשה יהודים, ישראלים כפולארד. הישראלים אינם אמורים להפקיע מעצמם את זכויותיהם, כדיפלומטים וכאזרחים, בעוד שפולארד ישתמש אם יסכים שנגישות התביעה לחומר ולעדים תהיה רבה משלו. לעומת זאת, אפשר שפולארד יחדש את שיתוף־הפעולה עם חוקריו, אם יאמרו לו שישראל הפקירה אותו להירקב בכלא.

כל הצדדים יחתרו לעיסקת־טיעון, שתשתיתה כבר הונחה במגעים בין שתי הממשלות: ישראל הודתה באשמתה תפטרה בהתראה ובעונש על־תנאי (יתכן שבמימשל כבר היה מי שהכין טיוטת־עיצומים למקרה של סרבנות ישראלית); המתושאלים ימסרו מידע שיעבה את תיק פולארד, אך לא יגלוש לסיבוכם הם כעדים, או אף כנאשמים; פולארד יודה באישומים בינוניים בחומרתם ויחסוך בכך משפט פומבי וחושפני. בתוספת, יזכה גם בהקלת עונש לרעייתו.

בשבוע שעבר אמר דיג'נובה שלא היו כל מגעים לעיסקת־טיעון. פרקליטו של פולארד אמר שלא היה כל קשר עם ישראל או עם נציגיה המשפטיים. המיקוח יומרץ, כנראה, לאחר הגשת כתב־האישום, ערב חג־המולד או בראשית ינואר.

לבד מהסכמתם של כל המעורבים, מותנית עיסקה מחומשת כזו, פולארד־דיג'נובה־שולץ־פרס־איתן, בשאלה חיונית המתגלמת בדמותו של „הסוכן השני", אם יש ויופיע. והיה אם יתברר שישראל ריגלה באמריקה גם באמצעות פולארדים נוספים, יהיה ההרס לחורבן. פרס ורבין לא ידעו על פולארד — בכך כבר מאמינים בוואשינגטון. אבל בעת הם יודעים אם היה יחיד, וכשיידעו זאת גם האמריקאים, מוטב שיהיה לממשלה הסבר משכנע יותר מזה שבו מתרצים בכירים את הימנעותם מתרגום עקרונות הסמכות והאחריות למונחים הנהוגים כלפי זוטרים מהם. האחראי לשריפה רשלנית בבסיס צבאי לא יינקה; האחראים לדליקה העלולה להתפשט ביחסי ישראל־ארה"ב מתחסדים ומבקשים לזכות עצמם.

משבר

ממשלה על הסף

מיהו יהודי או פרשת הקרקעות או טאבה. המשבר הבא, אולי הקובע – קרב.

■ **חגי אשד**

זה יוכל לקרות השבוע וזה יוכל להידחות קצת. לא הרבה. הכוונה, כמובן, למשבר ממשלתי ולסיום כהונתה של ממשלת האחדות הלאומית בהרכבה הנוכחי. ממילא גם לביטול הסכם הרוטציה. אם רוצים להיות זהירים יותר, יהיה זה שבוע של מבחן כוונות רציני ואמיתי. גם מבחן עצבים. מישהו יוכל למצוא את עצמו מחוץ לממשלה, גם בלי שהתכוון לכך. משברים קורים לפעמים לא בכוונה. השבוע יהיו כמה הזדמנויות לכך. הממשלה תימצא השבוע על סף משבר, אולי גם מעבר לו.

נתחיל בדתיים. אם הם יגישו הצעת אי־אמון, כפי שהם מאיימים, וגם יצביעו נגד או יימנעו, הם ימצאו את עצמם מחוץ לממשלה ולקואליציה. ואגב, אם הם יגישו את ההצעה יהיה זה בגדר אות ועדות שזו כוונתם וזו הערכתם – שהממשלה קרובה לסוף דרכה בלאו הכי ומוטב, מבחינתם, שיהיה זה סביב נושאי דת. די שחלק מהמפלגות הדתיות ינהגו כך כדי שכל היתר ייאלצו להיגרר אחריהן בחיזור קולני אחרי הבוחר הדתי.

גם פרשת הקרקעות של "חירות" עלולה להסתבך עד כדי משבר, אם כמה מהמסובכים יחששו שחבריהם רוצים "להפקיר" אותם ו"לזרוק אותם לכלבים". לא צריך לדעת סודות כמוסים כדי לנחש מי מחברי הכנסת חושש מהסתבכות כזאת. כל מי שנגוע יותר חושש יותר להסתבכותו בפרשה ויהיה מעוניין לגרור את כל חבריו להפריע לחקירות על־ידי מערכת בחירות קולנית ופרועה נגד המשטרה והיועץ המשפטי. זו לא תהיה עילה לפירוק הממשלה, אבל זו יכולה להיות הסתבכות מסייעת.

נושא רציני יותר למשבר ממשלתי הוא ההצבעה הצפויה בישיבת הקבינט ביום רביעי בעניין טאבה. יהיה זה מבחן כוונות לממלא מקום ראש הממשלה יצחק שמיר. הוא יודע היטב שאם הוא ימנע את אישור ההסכם בנושא זה, הוא יביא את הממשלה לסוף דרכה. ראש הממשלה שמעון פרס יימצא אז במצב בלתי אפשרי מבחינת מעמדו הבין־לאומי. זה לא עניין אישי. מדינת ישראל כולה תיתפס במערומיה כלפי מצרים וארצות־הברית, שהשתתפו במשא־ומתן ובעיבוד פרטי ההסכם. לא יהיה לישראל שום פתחון פה ויהיה ברור לכל שהיא שחסמה את הדרך לשיפור היחסים עם מצרים ולהחייאת הסכם השלום, שממשלת הליכוד היא שהביאה אותו לעולם.

יצחק שמיר יוכל לטעון עד סוף כל הדורות שהיתה זאת טעות לנהל משא־ומתן על בוררות בעניין טאבה והיה צורך להתעקש על פישור בלבד. אבל עובדה היא שהמשא־ומתן התנהל וכי המצרים גילו נכונות להסכים לתנאי בוררות שאין לישראל יסוד לדחות אותם. הוסכם שהשאלה שתוצג לבוררים תהיה רחבה, כפי שדרשה ישראל. לא תוצג להם שאלה צרה, כפי שרצו המצרים בתחילה. לפי השאלה הזאת תוכל ישראל להציג בפני הבוררים את כל טיעוניה לגבי מיקום הגבול מאז שנת 1906 ולא רק מאז המנדט הבריטי על ארץ־ישראל. הוסכם גם על הסדרי גישה בעתיד לשטח השנוי במחלוקת למי שיפסיד בבוררות – ישראל או מצרים. גם הפרשה הטראגית המזעזעת של הרצח בראס־בורקה תוכל להגיע לסיום על־ידי משפט צבאי לרוצח ותשלום פיצויים למשפחות הנפגעות.

זמן הבוררות, שיימשך כשנה, יספיק כדי להעמיד במבחן את נכונות מצרים לקיים את הסכמי הנורמליזציה במישור הדיפלומטי – החזרת השגריר המצרי למקום כהונתו – ובמישורי התיירות, המסחר וקשרי התרבות. פגישת הפיסגה הצפויה במקרה זה בין הנשיא מובארק וראש הממשלה שמעון פרס תוכל לשמש אות פתיחה לפרק חדש ביחסים, לאחר סילוק המכשול של טאבה. אם כל התקוות הללו לא יתממשו ומצרים לא תמלא את חלקה ב"סל" ההסכמים – יהיה אפשר להפסיק את הליכי הבוררות. אלה הם תנאים סבירים שהממשלה חייבת לקבל אותם ולו גם במחיר פירוקה.

אם הממשלה לא תאשר את ההסכם בגלל הווטו של יצחק שמיר, יהיה פירוש הדבר שהרוטציה התחילה כבר עכשיו וכי לא שמעון פרס הוא ראש הממשלה אלא יצחק שמיר. זה מצב בלתי נסבל מבית ומחוץ. ישראל תהיה מפורקת מכל נשק מדיני והסברתי מול אויביה וידידיה, שיוכלו להוקיע אותה ולה לא יהיה מענה. אין ספק שיצחק שמיר, כשר חוץ, יודע כל זאת. אם הוא יתעקש להטיל את הווטו על ההסכם ביום רביעי הקרוב, יהיה זה אות ועדות לכך שזו כוונתו – להביא את הממשלה הזאת לסוף דרכה. כך יהיה בהכרח תוך זמן קצר ביותר.

ואז נמצא את עצמנו בתוך משבר ממשלתי משולב – גם בעניין טאבה, גם בנושאים הדתיים, גם בפרשת הקרקעות וספיחיה וגם בנושא התקציבי, שבו – למרבה הפלא – נמצאים שמעון פרס ויצחק מודעי בחזית אחת. אבל זה, בכלל, נושא אחר – מה יהיה לאחר שהמשבר יפרוץ ואיזו ממשלה אחרת יוכל שמעון פרס להרכיב לאחר שתתפרק הממשלה הקיימת. יש כמה אפשרויות.

השבוע

אין ראש לזה

קולק־מילוא־ברלב־שלו־אלון והאחרים – שבוע טוב

■ **אמנון דנקנר**

היתר עיסקה

לפעמים לא נעים לך למצוא את עצמך במחנה אחד עם מי שבדרך כלל אתה בר־פלוגתא חריף שלו, אבל החיים מזמנים הפתעות כאלה. וכך אני עומד כאן היום ומשלב ידיים, אף כי לא בלי עקימת אף, עם חבר הכנסת אברהם שפירא בהתנגדותו הנחרצת להקמת האוניברסיטה המורמונית בירושלים. טדי קולק, שהמליץ בפני מינהל מקרקעי ישראל להקצות למורמונים את חלקת הקרקע הנהדרת בשיפולי הר־הצופים, לא סובל את נטורי־קרתא, ובצדק. מדוע, אם כן, הוא מפנק את נטורי־קרתא הנוצרים? בכל דת יש דירוג של כתות על־פי מידת שפיותן, ובסולם הנוצרי המורמונים אינם מפארים את ראשות הטבלה דווקא. צריך לבטל את העיסקה הזאת, ואם המורמונים מתעקשים יש להקצות להם איזה שטח פחות יוקרתי ופחות בולט בירושלים. חוץ מזה, לקולק יש עכשיו הזדמנות פז לעשות עיסקה עם הדתיים: הוא יחסל את הפרוייקט המורמוני, ובתמורה יקבל הסכמה של הדתיים לבנות סוף־סוף איצטדיון בירושלים.

מזכרוני הארכיוני על רוני

רוני מילוא הוא ממציאה של שיטה חדשה בפוליטיקה הישראלית, שעל פיה לשקר אמנם אין רגליים, אבל זה לא אומר שהוא לא יכול לרוץ. מי שראה אותו שלשום ב"מוקד" לא יכול היה להתפעל מהדרך שבה הוא חולף על פני העובדות ועושה את עצמו שהוא לא מכיר אותן. לפחות אותי זה לא הפתיע, כי אני מכיר אותו עוד מתחילת דרכו. זה היה בשנת 1972, כשמילוא, אז מיליקובסקי, היה יושב־ראש התאחדות הסטודנטים והנהיג שביתה של חבריו. אני עבדתי במשרד החינוך וניהלתי עם מנהיגי הסטודנטים משא ומתן לסיום השביתה. המשא־ומתן התפוצץ בשעת ערב, לאחר שלעתונות דלפה ידיעה לא נכונה על עמדת המשרד. רוני הוא שהדליף. באתי אליו ושאלתי אותו: ככה עושים? מיליקובסקי חייך אלי, הניח יד מרגיעה על כתפי ואמר לי: אמנון, ככה זה בפוליטיקה – משקרים. מאז הוא לא השתנה באופן דרמטי.

הלילה השחור של צה"ל

הלילה שבו נטבחו שמונה חיילים שלנו בצריף במחנה צבאי יירשם כאחד הלילות השחורים ביותר בתולדות צה"ל. ולא בגלל המקרה הזה לבדו. תאונות, הרי, יכולות לקרות. הוא שחור משום שדי קרוב לאירוע הזה נודע כי בתרגיל הגדול של צה"ל נרשמו 467 לינות של קצינים בבתי־מלון. החזון של חיילים פשוטים הישנים בתנאים קשים וקצינים בבתי־מלון של ארבעה כוכבים, ועוד בשעת תרגיל, מתאים לצבא של הגנרל קאסטנייטאס ולא לצה"ל כפי שהכרנו אותו.

סגן שר הבטחון, שיש לו עכשיו צרות אחרות על הראש, ענה בתשובה לשאילתה, כי "אלה שלא היה להם מקום במאהלים שבשדה לנו במלונות, ואיני רואה בכך כל פסול". זוהי תשובה מתאימה למי שמה שהוא רואה כפסול ומה שאינו רואה כפסול שנוי מאד במחלוקת, וגם למי שקלסתרו מזכיר מאד מאד את קלסתרו של החייל האמיץ שווייק, על־פי ציוריו הנהדרים של יוזף לאדה. כדאי שהרמטכ"ל ושר הבטחון לא ישאירו את קולו של דקל כקול המוסמך של מערכת הבטחון בעניין זה ויבטיחו שקצינים יפסיקו לגור במלונות בעת תרגילים, שעה שחייליהם רועדים מקור באוהלים. חוץ מזה, מה עם יפעת הטבע? בבית־מלון יש אמנם ארבעה כוכבים, אך מתחת לכיפת הרקיע רואים יותר כוכבים.

מאיר שלו אוכל את הלב

באופן לא מפתיע, התכנית החדשה המצויינת של מאיר שלו בטלוויזיה, העוסקת בביקורת עתונות, מעצבנת הרבה עתונאים. מיד החלו טוענים כי שלו גורם נזק לדמוקרטיה בכך שהוא מערער את אמינות העתונות בעיני הציבור; מסייע לממסד, העוין את התקשורת החופשית, ותוקע למעשה סכין בגב העתונות ומחבל במאבקיה. זה בא, עוד פעם, ללמד שהעתונות כשנוגעים בה – מתנהגת בדיוק כמו כל ממסד אחר. בשנות החמישים הושמעו הטענות האלה בדיוק מפי הממשלה כלפי העתונות: איך זה יתכן שמערערים את אמון העם בממשלה על־ידי מתיחת ביקורת? איך זה יתכן ששעה שהממשלה נאבקת כאריה מבחוץ, תוקעת לה העתונות סכין בגב? ההוויה קובעת את התודעה, אין מה לעשות.

רוטציה – שאלה של סוף

על רקע היחסים הלא נלבבים בין שתי המפלגות העיקריות, נדמה לי שכבר מיותר לקבוע שלא תהיה רוטציה. השאלה היא רק על מה זה יתפוצץ. יתכן מאד שזה, כלומר הסוף, קרוב יותר ממה שחושבים. אולי גורל הרוטציה נמצא עכשיו בעצם בידיים של יגאל אלון. לא, לא מי שאתם חושבים, אלא קצין משטרה הנושא שם זה והמוציא־ומביא את אבי צור מבית־המשפט.

אם יגאל אלון הזה יגיע רחוק מדי, כפי שנרמז מפעם לפעם בעתונים, ויתחיל להזמין אליו לא רק את מיכאל דקל אלא גם אישים בכירים יותר בליכוד, הליכוד יכול לעשות לעצמו חשבון שאם ישיבה בממשלת אחדות לאומית עלולה להביא לישיבה באבו־כביר, אז אולי כדאי לגמור עם זה. אבל גם אם עניין הקרקעות ייגמר בטונים מינוריים יותר – יש די עניינים במלאי כדי לפוצץ את הממשלה הזאת מתי שצריך. טאבה, העצבים של מודעי, הפה הגדול של מוטה גור, הטירוניות של הדתיים. שאלה של זמן ותירוץ, זה הכל.

טלתרום הנעדרים

הביקורת על הטלתרום למען הזקן נראית לי מוזרה במקצת. נכון שהמדינה צריכה לדאוג לכולם, אבל יש גם מקום ליוזמת הלב הפרטי, ובכל המדינות המתוקנות נערכים מבצעים כאלה בכל שנה. אז מה הבעיה? נדמה לי שהביקורת נובעת מאיזו תחושה של מרירות שהביאו עמה ימי השפל הכלכלי. כשהבורסה פרחה וכולם קנו מכוניות ומכשירי וידיאו, אף אחד לא התלונן על מבצעי התרומות.

אבל הטלתרום תרם גם לציור ההווייה הכלכלית במדינה מעוד זווית מעניינת: הזווית של הנעדרים. פעם היו כל אשפי הבורסה וקוסמי הקרקעות מתקבצים למכירה הפומבית המצולמת ועושים הצגות של נדיבות. הפעם לא היה שם איש מהם. את הטלתרום היו צריכים לעשות איפה שהם מתחבאים עכשיו, כלומר בשלושה מוקדים: בית־הקברות, בית־המעצר וניו־יורק. בלי זה לא היה לטלתרום הטעם הנובורישי המשעשע והקריקטורי שהיה לו בשנים האחרונות, ובלי הטעם הזה – באמת לא היה שם הרבה טעם.

כשהוא מדבר מהר

היה תענוג לראות שלשום בכנסת את חיים ברלב מדבר מהר ונראה מרוגז. לא כל יום אפשר לראות את הקרחון האיטי הזה מפשיר מעט. מה שהרגיז אותו היה איזכורו של קו ברלב על־ידי דוברי הליכוד. נראה כי הנקודה הרגישה באמת אצלו היא הסיפור של מערך הביצורים שהתמוטט ביום הכיפורים. ברלב השליך את האשמה אל חיקו של אריק שרון, שכאלוף פיקוד הדרום עד חודשים לפני המלחמה ההיא, רוקן את הקו. שרון לא היה שם כדי להגיב ולעשות את הריב הזה לסצינת שוק אמיתית, כמו שהוא יודע.

מה שמדאיג בכל העניין הוא שאנשי הליכוד למדו את שיטת בן־גוריון: כשהוא היה רוצה להסיט את הוויכוח הפרלמנטרי מנקודה שרצה לטשטש אותה, היה זורק לספסלי הליכוד איזו פרובוקציה מן העבר, כמו "אלטלנה" או רצח ארלוזורוב, ומיד היו בגין, לנדאו ובאדר נזעקים כברוכיות ושוכחים את הנושא שבו רצו לדון. הנושא השבוע לא היה קו ברלב, אלא פשעי הקרקעות. את חיים ברלב, עליו לזכור זאת, תשפוט ההיסטוריה ולא חיים קאופמן.

עיר השרצים

חופשת החנוכה עשתה את תל־אביב, ואני מניח שגם את הערים הגדולות האחרות, למקום בלתי אפשרי. המון פקקי תנועה, חוסר אפשרות להשיג מונית, התנפלות המונית על בתי הקולנוע, מדרכות הומות מהורים מדוכאים המובילים שרצים צעקניים שגלידה נוזלת על סנטריהם ומתערבבת בשיירי הריבה של הסופגניות וצועקים: רוצה פיצה!

פעם היו תנועות נוער שהיו עורכות טיולים ארוכים בימי החופשות והעיר היתה נקיה משרצים שהיו יוצאים בחולצות כחולות לצעוד בחיק הטבע. אבל עכשיו, תנועות הנוער בשפל והחיים בערים הגדולות בימי החופשה הפכו לחוויה מרגיזה. האם זה מקרה שדווקא בימים אלה מציגים בטלוויזיה משדרי שירות הקוראים לנו לעקור מן הערים האלה ולעבור לאריאל?

השגיאה האמיתית

אם כבר מגייסים יהודים אמריקאים כדי לרגל אחר ידידתנו ובעלת בריתנו הגדולה, היו צריכים לגייס לא את האורון פולארד, שהוא יהודי ריפורמי, אלא כמה חרדים. היתרון הגדול אצלם הוא שאף פעם אי־אפשר לתפוס אותם ולא חשוב מה הם יעשו. כולם כל כך דומים זה לזה, מתלוננים השוטרים שלנו, ותארו לעצמכם שהגויים מהאף־בי־איי, אינם מוכשרים יותר להבדיל בין לובש קאפוטה אחד לשני. עובדה: הם מציתים תחנות אוטובוס, מציתים חנויות, מתפרעים, משליכים אבנים, תוקפים שוטרים ופקידי מס־ערך־מוסף, עושים כל מה שהם רוצים ועוד לא הצליחו לתפוס את האשמים. מתאימים מאין כמותם לפעילות חשאית.

ואם כבר מדברים על גיוס: היה כדאי לארגן כמה מהבחורים המצויינים האלה ביחידות קומנדו מיוחדות. יש קבלות בשטח שהם טובים בזה. אני לא בטוח שסיירת מטכ"ל יכולה לבצע דברים טוב יותר מיחידה מובחרת של ישיבת "תולדות אהרון".

איזה הבדל!

בעתון "טיימס" מתפרסם תחקיר על אש"ף כארגון כלכלי מצליח, היודע היטב להשקיע את כספיו המרובים. הלוואי עלינו, נאנח הקורא הישראלי המצוי, אבל בהמשך מתברר שבכל זאת ההבדל לא גדול: ראשי אש"ף, נאמר שם, מושכים לעצמם משכורות גדולות ונהנים ממנעמי החיים. אצלנו אין דבר כזה.

„כרמים" עם כל דבר

החקירה החלה בשנת 1983 משלושה כיוונים שונים: הראשון, לקוח דפוק ועורך־דין נמרץ. השני, משרדי הממשלה. השלישי, חברי כנסת.

■ נתן רועי

כל המהומה החלה ביוזמתו של „משוגע" עו־רך־דין גיורא רובננקו. רובננקו קיבל במשרדו לקוח חיפני, שטען כי רכש אדמה באתר בשם „כרמים" בשומרון; טרשים ושיחים הגדלים פרא – אמר הלקוח – כרמים אין. עורך־הדין התחייב לדרוש את כספו של הלקוח מן הקבלנים משה ויגאל גינדי ובכך לסיים את הפרשה. אולם כשהחל לנבור באישורים ובניירות, תוך שהוא פונה למשרדי ממשלה שונים כדי לקבל פרטים נוספים לאלה שהתחילו להצטבר אצלו, הגיע לידיו מסמך החתום על־ידי אבי צור, עוזרו של סגן שר החקלאות מיכאל דקל, מ־3 בינואר 1984. במסמך נרשם: „הריני לאשר כי הישוב קרני־שומרון־צפון מוכר על־ידי כל הגורמים המיישבים. לאחר אישור תכניות הבניה על־ידי מועצת התכנון העליונה של יו"ש, יוכלו בעלי הקרקעות באיזור להתחיל בבניה. הריני מאשר עליה על השטחים לביצוע הכשרת שטח להקמת הישוב."

ב־2 במאי 1984 פרסמה מזכירות הממשלה סיכום ישיבה, שנכחו בה הגורמים המיישבים המאשרים. סגן מזכיר הממשלה, א. לישנסקי, רשם כי הוחלט על הרחבת השטח הרצוף של ישוב, אשר הוקם או מוקם (גיסתו מחור – נ.ר.) על־פי אישור הוועדה להתיישבות, הרחבה אי־נה זקוקה להחלטה מיוחדת של הוועדה, אבל היא מותנית באישורים המקצועיים של משרד המשפטים בכל הנוגע לבעלות על הקרקע... הצי־עה להרחבה, כאמור, השנויה במחלוקת – תובא לדיון בוועדה. „המדובר היה בהרחבת הישוב הקיים לישוב נוסף, שיחובר לקרני־שומרון. בתכנית המתאר נקרא הישוב בשם קרני־שומ־רון־צפון. מסמך זה, שסימנו הת־ 40, הוא סלע מחלוקת בפרשה.

שלא כסגן מזכיר הממשלה, אבי צור לא ראה בעיות. במכתב שיצא ב־11 ביוני 1984 ממשרדו של סגן שר החקלאות, נאמר כי „הרינו לאשר בזאת כי הישוב „כרמים" מוכר ומאושר על־ידי כל הגורמים המיישבים והשטחים שנרכשו על ידיכם מופיעים בתכניות המתאר כאדמות בניה והמגרשים מאושרים לבניה. לאחר גמר עבודות התשתית והפיתוח יינתנו אישורי בניה לרוכשי הקרקע והיזמים. הרינו מאשרים עליה לשטחים לביצוע הכשרת השטח להקמת הישוב." צור התעלם מסיכום ישיבת הוועדה להתיישבות בה נזכרה הפסקה „שנויה במחלוקת".

גיורא רובננקו הבין כי מדובר בישוב שלא אושר בוועדת השרים, אך גורם אחר המציא לו אישור מלא. רובננקו פנה למשרד התעשיה וה־מסחר, לאגף תלונות הציבור. ע' שרגאי, הממו־נה על הגנת הצרכן, ענה לו במכתב ששוגר ב־13 בנובמבר: „אנו בודקים תלונתך במשרדנו המחוזי בתל־אביב, מקום בו נמצאים משרדי גינ־די. כרגע משרדנו נמצא בעומס עבודה ואינני בטוח שהטיפול יכול להיות מיידי. הייתי מציע לכך שלא תסתמכו רק על טיפולנו, אלא אם נראה לך, כמייצג הצרכן, שיש מקום לפנות גם לבית־המשפט – לא תמתינו עד לסיום טיפולי־נו."

חודש לאחר מכן, ב־31 בדצמבר 1984, שיגר חבר הכנסת מרדכי בראון מברק דחוף לשר המ־שטרה חיים בר־לב, ובו הוא מציין כי הוא מצרף חומר המכיל ראיות לכאורה להתנהגות פלילית. „נראה לי שהעניין ראוי לבדיקה יסודית" כתב חבר הכנסת בראון „על־ידי חוקרי המשטרה, וא־ני מביא את החומר לשיקולך ולטיפולך" היתה זו תלונה נגד האחים משה ויגאל גינדי.

באותה עת שיגר הח"כ מרדכי בראון מכתב לגברת פליאה אלבק, מנהלת המחלקה האזרחית של פרקליטות המדינה, בנושא תלונותיו של עורך־הדין רובננקו לגבי מכירת קרקע בכרמים. זו כתבה לו ב־20 בדצמבר 1984: „במסגרת טי־פולי באתרים המוצעים להתיישבות עבור ועדת השרים להתיישבות, כתבתי כבר לפני זמן ניכר תלונה דומה בעניין ישוב זה, והיועץ המשפטי לממשלה העביר את תלונתי למשטרת ישראל וביקש חקירת העניין. אנו מודים לך על ההתע־יינות שהראית בעניין זה ונעביר את מכתבו של עורך־הדין רובננקו למשטרת ישראל, כדי שתצ־רף אותו לתלונה שכבר שלחנו אליה בזמנו".

צור: דקל אישר הכל

בשלהי החודש שעבר הזדמנתי לפגישה עם אבי צור, דובר רשות שדות התעופה, בימים אלה עצור בפרשת הקרקעות. ישבנו יחד למעלה משעה ושוחחנו, בין השאר, על הפרשה. השאלה הראשונה ששאלתי היתה: מי הנפיק את האישור לאחים גינדי? תשובתו של צור היתה מהירה: „אני, אבל שום דבר לא עשיתי ללא אישורו של סגן השר מיכאל דקל."

צור שאל אותי על האחים גינדי: האם החומר שנאסף לגבי חלקם בפרשה „רציני", כך שאל. בעיתונים נכתב, אמרתי, כי הם חשודים בקבלת אשראי מאגף ההון באוצר ובהברחתו לחו"ל, וכי מקום המכירות שלהם המקום לקבלת אשראי היה האישור שאותה הנפקת להם, בחותמת המשרד של מיכאל דקל. פניו של אבי צור קדרו. „אני לא ידעתי על כך, ואילו ידעתי לא הייתי מוציא את האישור הזה", אמר.

אחר־כך סיפר, כי רק לאחר שהגיע למשרד האחראי על ההתיישבות ביהודה ושומרון, התברר לו, כי מיכאל דקל אינו מפקיד בידיו סמכויות של ממש, וכי דקל מנהל בפועל את נושא ההתיישבות, הכל תחת פיקוחו הישיר.

נזכרתי בסיור לעתונאים שארגן ח"כ מיכאל דקל בשומרון. דקל בא לסיור מצוייד בקלוד מלכה, אריה זייף ובאבי צור. המיקרופון היה נתון בידיו של מיכאל דקל ולא בידי אף אחד אחר.

השבוע אמר דקל לכתבת „ידיעות אחרונות" כי מי שעשה סטיות אישיות חייב לשאת בעונש כבד. דקל התכוון, ככל שניתן להבין את דבריו, לאבי צור, ולא למיכאל דקל. מעניין מה יצטרך ללמוד ולהבין בעתיד.

כולה קדושה, כולם נאמנים

בראשית השבוע נדמה היה כי כמה מראשי הליכוד מנסים להפוך את פרשת הקרקעות לעניין שבין המערך לליכוד. חברי הכנסת מילוא וקופמן האשימו במפורש את המערך בחרחור מלחמה. לקראת סוף השבוע מתברר יותר ויותר כי הפרשה קשורה גם במלחמות יהודים בתוך הליכוד.

בתקופת ממשלת הליכוד היה „משרד המושבות" של יהודה ושומרון מפוצל בין ארבעה משרדים ממשלתיים בראשות אישים מצמרת הליכוד. שר הבטחון אריק שרון, ואחריו משה ארנס, היה אחראי על המאחזים, על הנח"ל, על הבטחת מקורות התעסוקה לתושבי ההתנחלויות ועל הטיפול בכל הקשור להיבט הבטחוני של ההתיישבות.

דוד לוי, שר השיכון, טיפל בכל הנוגע לישובים העירוניים, שהממשלה החליטה על הקמתם. מתתיהו דרובלס היה נושא שרביט ההתנחלות בתפקידו כמופקד על המחלקה להתיישבות בהסתדרות הציונית.

אל כל אלה הצטרף בלהט מיכאל דקל, סגן שר החקלאות. זה עמד מאחורי היוזמה להקמת ישובים חדשים לא במסגרת ממלכתית, אלא בדרך פרטית, על־ידי יזמים פרטיים. ואפילו הומצא שם מיוחד לישובים אלה – תושבות. היוזמה הפרטית הזו היא שהפכה את מה שהיה עד אז סדק לפתח גדול למערכת שחיתיות, רמאויות וגזל בקנה־מידה אדיר.

הפעולה המפוצלת בין האגפים השונים של המימשל נועדה, אמנם, לשרת את אותה המטרה: להרחיב את מפעל ההתיישבות היהודית ולזרז את תהליך הסיפוח של השטחים לישראל. אבל בין האנשים שעסקו במלאכת קודש זו היה גם מאבק פוליטי. הארבעה מייצגים מחנות שונים וקבוצות יריבות בליכוד, וכל אחד ביקש להפגין, כי נאמנותו עולה על זו של חבריו.

משום כך לא היה זה מפתיע כלל שהתלונות הראשונות על פעולות שנעשו בתחום ממלכתו של דקל באו ממשרד השיכון של לוי. אנשים שנפגעו מסגנון „המערב הפרוע" של ההתנחלות הפרטית התלוננו בפני פקידי משרד השיכון, כשם שעשו במשרד המשפטים, ומנכ"ל משרד השיכון החל לשלוח מכתבי תלונה למשרד החקלאות.

התפתחות פרשת הקרקעות בשבועות הקרובים תחדד לא רק את היחסים בין המערך והליכוד, אלא היא עלולה להשפיע גם על היחסים הפנימיים בתוך המחנה הקורא לעצמו לאומי.

אשר וינר סרבן השקעות

מעניינת חליפת המכתבים שהתנהלה בין סגן שר החקלאות מיכאל דקל לבין מנכ"ל משרד השיכון אשר וינר, שגם היא נחשפה השבוע על־ידי סיעת ר"צ, וממנה עולה כי סגן שר החקלאות הציב בפני הממשלה עובדות שמשרדי הממשלה לא יכלו לקבל. הוא אישר הקמת ישובים והפנה יזמים לקבלת סיוע ממשרדי הממשלה מבלי שהם, היזמים כביכול, יהיו מעורבים בהקמת הישוב. מנכ"ל משרד השיכון, אשר וינר, התריע במכתב לדקל כבר ב־1982, כי "הקמת ישובים אלה נעשתה ללא בחינת ההשפעה וללא קשר לתשתית האזורית והישובית כמקובל בעת תכנונו והקמתו של ישוב". כתוצאה ממדיניותו של דקל, סירב משרד השיכון לאשר השקעה בישובים ובשכונות מגורים, אשר הקמתם אושרה וללא תואמה עם משרד השיכון והבינוי".

גם מנהל אגף התקציבים באוצר דאז, יעקב גדיש, שיגר מכתב לאשר וינר ובו ביקורת כלפי דקל. "ההיבט הציבורי של שיטות העבודה חשוב גם הוא ונראה לי כי את הנושאים שהעלית ראוי אנו עין בעין", כתב גדיש.

מדריך לרכישת קרקעות

קונים את הגדה. מאז 1967 נרכשו בגדה 130 אלף דונם. המדינה רכשה את רובם בהליך מסורבל. קיצורי דרך שעשו גורמים פרטיים וציבוריים הם מקור השחיתות.

■ יעל אדמוני

השיטה

כדי לקבל היתר לרכישת קרקע בגדה, צריך הקונה להירשם כחברה זרה אצל רשם החברות ברמאללה. אחרי ההרשמה עליו להגיש בקשה להיתר עיסוק מן הממשל הצבאי. היתר העיסוק מגדיר לגבי החברה הרוכשת מה מותר ומה אסור לה לעשות בקרקע. חברת „ג'מבו", למשל, רשאית על־פי היתר העיסוק שקיבלה מן הממשל, „לרכוש אדמות, לפתחן ולבנות תשתית." אחרי קבלת היתר העיסוק מראש ענף כלכלה בממשל, על החברה להגיש בקשה להיתר עיסקה. על הבקשה להית עיסקה, המוגשת לקצין מטה רישום מקרקעין, יש לצרף שורה ארוכה של טפסים: היתר עיסוק, מסמכי רכישת הקרקע, מפת מדידה שהוכנה על־ידי מודד מוסמך, נסחי רישום ממס רכוש, יפוי־כוח, הסכם מכר בין הקונה למוכר, צווי ירושה ואישור מוכתר הכפר.

כל האישורים הללו מועברים לביקורת לקצין מטה מס רכוש, קצין מטה רישום מקרקעין, קצין מטה מדידות, ראש ענף תשתית ופריסה והממונה על רכוש נטוש. לאחר האישור הראשוני של הטפסים ומסירת האישורים, מגישה החברה הרוכשת בקשה לרישום בטאבו, וקצין מטה היתר מקרקעין עורך בדיקה יסודית של החומר המגיע לידיו. לאחר אישורו של קצין מטה היתר מקרקעין על הרוכש לפנות לוועדה לרישום ראשון".

יצויין כי בצו מפקד האיזור הוצאה סמכות רישום הקרקעות בגדה מידי בתי־המשפט והועברה לידי פקידי המימשל. „הוועדה לרישום ראשון" מורכבת משני פקידים ערבים ובראשם קצין ישראלי. רוכש הקרקעות חייב לפרסם בעיתונות הערבית מודעות על כוונתו לרכוש את הקרקע המסויימת, ובתוך 30 יום צריכים המתנגדים להגיש לוועדה את התנגדויותיהם. הוועדה עורכת ביקורת של גבולות השטח בלוויית המודד, המוכרים והקונים ומוכתר הכפר. לאחרשמיעת ההתנגדויות והביקורת בשטח, רושמת הוועדה את הקרקע ומאשרת את הרכישה. הרוכש מקבל לידיו קושאן המעיד על בעלותו על הקרקע.

הפירצה

סוחרי קרקעות ביקשו לקצר את התהליך המייגע, היכול להימשך שנה במקרה הטוב ושנים אחדות אם יש התנגדויות רבות. חברות שרכשו את הקרקע השתמשו בהיתרי העיסקה כדי להוכיח כי האדמות ברשותם, ובמקרים מסויימים הסתפקו בהצגתו של טופס הבקשה להיתר העיסקה כהוכחה לכך שהקרקע ברשותם.

השלב הסופי

לאחר רישום הקרקע בטאבו, על היזם להגיש תכנית מיתאר למועצת התכנון העליונה, שיושבים בה נציגי המשרדים הממשלתיים. משרד השיכון, למשל, התנגד לתכניות שלא היו על דעתו מחשש שיצטרך לממן תשתית. לעיתים מזומנות התעוררו ויכוחים בין משרד השיכון למשרד החקלאות בדבר אישורן של תכניות מיתאר שהגיעו לאישור במועצה. בזמנו נשמעו טענות נגד המועצה על שהיא דנה בתכניות מבלי שמגישי התכנית הוכיחו בעלות על הקרקע. מכל מקום, מספר רב של תכניות לא הגיעו כלל לאישור המועצה, ואלה שהגיעו לידיה לא תמיד אושרו.

נתונים

על סמך נתונים לא־רשמיים נרשמו כחוק בגדה רק אלפים בודדים של דונמים שנרכשו באופן פרטי. בכל תקופת השלטון הישראלי נרכשו בגדה 130 אלף דונם. 100 אלף מהם נרכשו על־ידי חברת „הימנותא", שהיא חברה בת של הקק"ל. בשנות ה־70, עוד לפני ה„בום" הגדול, פעלו בגדה מלבד חברת „הימנותא" שני סוחרי קרקעות גדולים. שמואל עינב, שנכנס לעסקים בגדה ב־1970, רכש אדמות באיזור הכפר עבדייה שממזרח לבית־לחם. יחזקאל סהר, מי שהיה המפכ"ל הראשון של המשטרה, רכש עם הקבלן יוסף חפצדי קרקעות באזור נבי־סמואל.

ב־1979 ביטלה ממשלתו של מנחם בגין את האיסור המוחלט שהטילה גולדה מאיר על רכישת קרקעות בגדה על־ידי יזמים פרטיים. חגיגת הקרקעות הגדולה החלה ב־1982, כאשר סגן שר החקלאות דאז מיכאל דקל יזם את הקמתם של ישובים חדשים על־ידי יזמים פרטיים. מאותה שנה החלו חברות לעשות „קיצורי דרך" ברישום הקרקעות ומכרו „אוויר" ללקוחות תמימים שהאמינו כי היתר העיסקה מאשר את בעלות החברה על הקרקע.

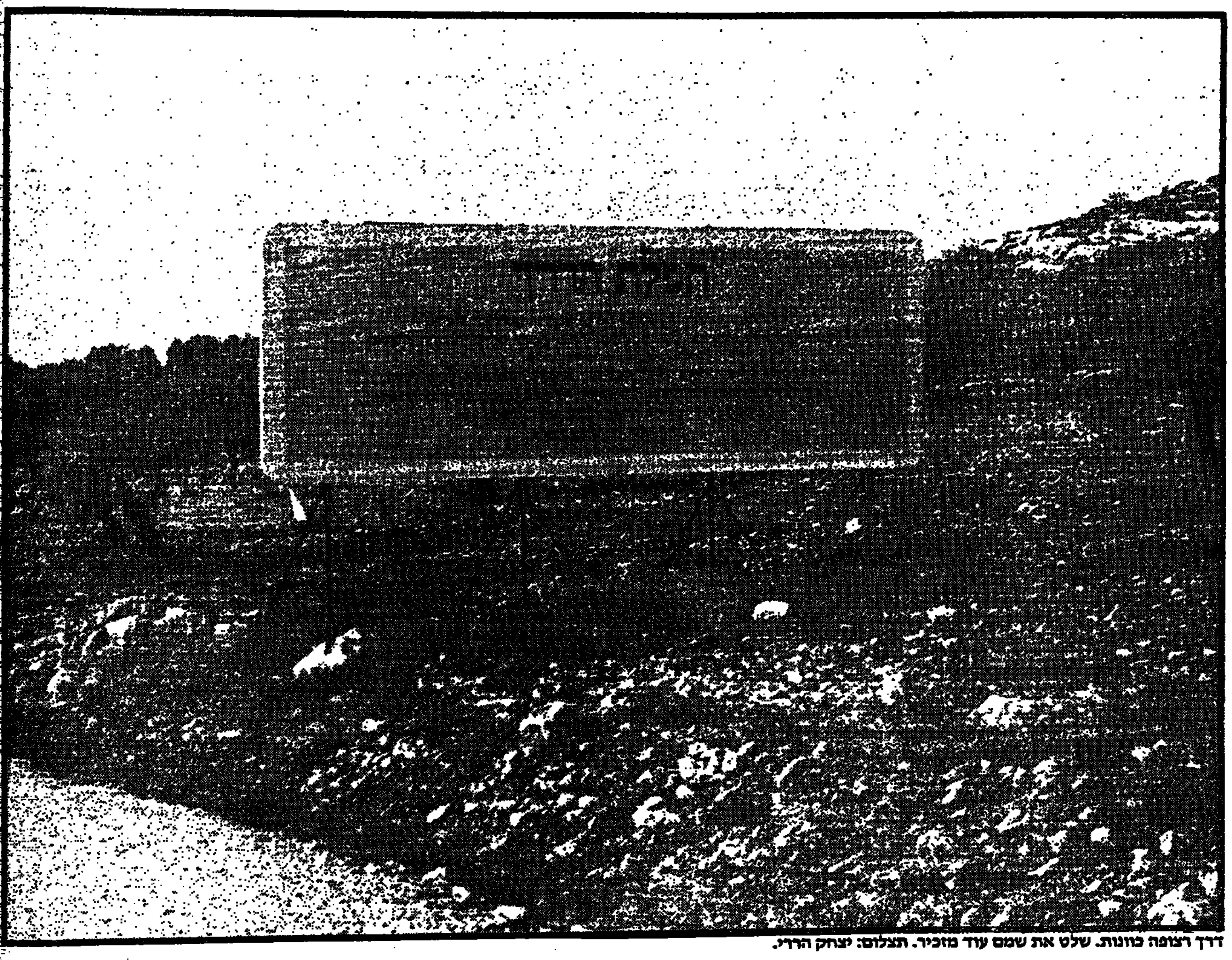

דרך רצופה כוונות. שלט את שמם עוד מזכיר. תצלום: יצחק הררי.

היום הם כבר יודעים לקלל

„כרמים" היתה „על המפה" ואיננה עוד. הזייה אורבנית נטושה. אפילו לא שלט.

■ טוביה מנדלסון

יום־יומיים אחרי שרוני מילוא הגיע בטעות לתחנת המשטרה הלא־נכונה, נפל על צווארו של יעקב צור ושאל מה חדש בפרשת בלאס, הגענו, בלי שום כוונה זדונית, לצומת מעלה אפריים־ראש העין, בין דרך אלון לדרך חיים (לנדאו) ועצרנו לחייל. כשהטרמפיסט התרווח במושב האחורי במכוניתו של יצחק הררי הצלם, שאלתי אותו אם הוא ותיק באיזור. ותיק? שאל בלעג, כמעט שלוש שנים זה טוב בשבילך? מיד גדע, אמרתי, ושאלתי איך מגיעים לכרמים.

כרמים? שאל החייל.

לשלט, הוספתי, לפחות לשלט.

החייל הרהר רגע. אין דבר כזה, אמר.

אתה לא קורא עתונים? לא שומע חדשות? שאל הררי, שמהבוקר היתה לו כבר הרגשה שאם אני מנווט לא נגיע לשום מקום.

תשמע, השיב לו החייל, אני מכיר את האיזור הזה, תאמין לי. כרמים? אין דבר כזה. מה שמלמד שחיילים המשרתים באיזור מכירים אותו היטב. פעם היה שלט גדול שבישר על הקמת כרמים. השבוע אפילו את השלט לא מצאנו. תראה, אמר לנו מישהו, בתנחל מהסביבה, היום יש עם זה בעיות, הכל יסתדר, תוך שנה־שנתיים יבנו גם את כרמים. בינתיים תסתובבו באיזור, יש הרבה מה לראות.

החייל אמר שאין לו זמן לטייל אתנו והציע לנו לא לוותר על דיזנגוף של השומרון. קיבלנו את עצתו והדרדנו אותו בסיבוב אריאל. נסענו עוד כמה דקות עד שהגענו לשלט הפרסומת של אריאל. עיר ואם בארץ־ישראל השלמה. בתחנת האוטובוסים ממתינים די הרבה אנשים. בסרט הסברה של המגבית היה הקריין מתאר עכשיו את החלוצים היוצאים בבוקר לעבודה. בבוקר דצמבר החמים, ברחוב הראשי של אריאל, הם נראים בדיוק מה שהם: זוגות צעירים קשי־יום, אנשים טובים שנתקעו בדרך לקניית דירה, הבינו שלא יוכלו להגיע למשהו בתוך כפר־סבא, נסעו עוד חמש דקות אחרי מודעת הפרסומת והגיעו לפואבלו אריאל. היום מוכרים לנו אותם בתור „איכות חיים" בתשדירי שירות בטלוויזיה.

לא כל תושבי אריאל מחכים בתור לאוטובוס. בוודאי לא בעלי המודלים 85' ו־86' בחניוני הווילות. איכות חיים או לא, בישראל של שנות השמונים עדיין לא למדו שום דבר משגיאות שנות החמישים. מעבר להיבטים הפוליטיים – עד כמה שאפשר להתעלם מהם באיזור הזה – חוזרים על כל השגיאות האורבאניות שעשו אתמול. תופסים שטח מדהים ביופיו ומעמיסים עליו קוביות מודולאריות, צפופות ומכוערות. אלה יהיו בעתיד הקרוב משכנות העוני, השכונות הלא־טובות של אריאל. לא רחוק מהם מגיחים קוביות מודולאריות קצת פחות צפופות, הרבה יותר מכוערות. זה כבר האיזור „היותר טוב" של אריאל. לא רחוק מהם שוב מתנופף דגל איכות החיים בדמותן של קוביות מודולאריות דו־מיפלסיות פלוס גינה. איזור הקוטג'ים המעט מהודר של אריאל.

לא רחוק מהם מגיעים אל הקרם־דה־לה־קרם של אריאל: הווילות של בנה ביתך. גיבוב מדהים של סגנונות, סינתזה אפשרית רק על אדמת ארץ־ישראל, משהו בין בוורלי־הילס, סאותפורק, צ'יינהסאון, סביון, גולדרס־גרין, סן־סבסטיאן, פורטופינו, דיסנילאנד ובתי־אונגרין. הכל מעוצב, מתוכנן, מקומר, מקוער, מגונדר, מרפסות עם סטייל, כניסות עם קלאס. בתי עץ סקנדינביים תקועים בין האסיינדות דרום־אמריקניות ופאגודות מהמזרח הרחוק. סגנון כפרי בתוך סגנון הולנדי, ליד סגנון איטלקי. מול סגנון ויגאי. לצד סגנון ספרדי, והכל הכל בסגנון הישראלי המתנשא, הבוטח, שאין לו שום יחס של כבוד ואף לא קורטוב של ענווה מול הנופים, הצבעים, הריחות והאנשים של השומרון.

אנחנו חוזרים לדיזנגוף של הטרמפיסט שלנו. מרכז מסחרי משפחתי כמעט. הרץ מתצות לכלי דיסקית וצעצועים הכל סגור. אנחנו תופסים אוויר שומרוני צח על כיסאות הפלסטיק של מסעדת גן־העדן, שגם היא סגורה. כאשר שרה כהן־אורגד מספרת על ה„רומן" שלה עם אריאל, כתוב בעברית־בסיסית בגליון השלישי של „כל אריאל", עתון אריאל והסביבה שבתמונת השער שלו נראים רחבעם זאבי וגביר העיירה – יגאל כהן־אורגד, היא מציינת שני תאריכים: האחד, פתיחת שנת הלימודים תש"ם (1980), כאשר קיבלה לידיה את שרביט ניהולו של בית־הספר „אריאל", והשני – אוקטובר 1984, כאשר משפחת כהן־אורגד עלתה לישוב וקבעה בו משכנה. שרה מביטה אחורה בגעגועים, כתוב בעתון, „כאשר התחלתי לעבוד כאן, מצאתי חבורה קטנה של אידיאליסטים עם איכות מיוחדת, הרדוי רוח התנדבות וגאוות יחידה. הילדים – מיוחדים במינם. ילדים שלא קיללו, ילדים „סטריליים"! בשום מקום אחר בישראל אי־אפשר היה לפגוש דוגמתם. היום? הם כבר יודעים לקלל... ובכלל, נאנחה שרה, הרוח המיוחדת שאיפיינה את המקום בשנים הראשונות הלכה והתמוססה בגלי העליה האחרונים. הישוב גדל, האוכלוסיה מתרבה ונעשית יותר מגוונת. זו ברכה, כמובן, אך יש לה מחיר". הנה לכם, אינטגרציה טבעית באריאל.

800 משפחות מתגוררות כבר באריאל. זו תהיה עיר גדולה, אומר לנו מישהו כשאנו מתחילים לצאת ממנה. מה שלא מבטיחים לנו שיקרה ביקיר. לאן אתם? עוצר אותנו מישהו בכניסה ליקיר. מטיילים, אני משיב. ישוב קהילתי קטן. מכאן אפשר לראות את נופים. עוד הוייה אורבאנית נטושה. הכל יהיה בסדר, מבטיח לנו השומר ביקיר. מציע לנו לסור לעמנואל, העיר השניה בגודלה בשומרון, לא לפני שהוא מציע לנו לעלות קודם לגבעה שעליה בריכת המים של יקיר. משם, הוא מבטיח, אפשר לראות את הנוף. משם רואים את ארובות תחנת הכוח של חדרה וביום בעל ראות טובה במיוחד אפשר לראות אפילו את הארובות של תחנת הכוח באשדוד. כל התורה כולה על רגל אחת.

בעמנואל ראינו איש אחד הולך בכביש. עצרנו את המכונית („מקום חנייה שמור – רכב זר יגרר" נאמר בשלט גדול, הודי הקצין מיותר להזיז את המכונית. „ולהפש" מקום חנייה אחר) אבל גם האיש ההולך בכביש לא ידע איפה זה כרמים. ולא, הוא לא שומע חדשות. בעמנואל אנו נוסעים לאורך שדרת הבעל־שם־טוב ורואים את הישיבות הגדולות שבנים כאן. ישיבות עם איכות חיים. תמרור ענק ביציאה מהעיר כתוב באותיות של קידוש לבנה מאפשר לנו לומר במהירות את תפילת הדרך. הררי שאל אם שמתי לב בעמנואל לשני דברים בולטים. האחד – בשום מקום אין אנטנות לטלוויזיה והכל הדירות בנויות עם מרפסת לסוכה.

ממשיכים בכביש לקלקיליה. גינות שומרון שלט גדול מכוון לאיזור ה„בריטיש קוטג'". עוצרים. מתפשים במפה. נסענו בהתאם להוראות המדוייקות שקיבלנו. אולי טעינו ואולי הסירו כבר את השלט של כרמים. מתחיל להיות מאוחר. ברחוב הראשי של קלקיליה ריח של פלאפל טרי. חמש דקות משם, במסעדה של דאגט בכפר־סבא, אנחנו אוכלים שקשוקה וסלט חצילים. כרמים? אפילו דאגט לא שמעה על המקום הזה. בכוח אינו המצאה של המערך.

אמא אדמה

לפי שעה נחשבת פליאה אלבק לגברת קרקעות, משכללת וממסדת הפקעתן. בעתיד מועמדת, כנראה, למשרת היועץ המשפטי לממשלה.

■ **טובה צימוקי**

כשיתחיל בחודשים הקרובים המירוץ אחר תפקיד היועץ המשפטי לממשלה, תהיה פליאה אלבק בין המועמדים בעלי הסיכויים הרבים ביותר למשרה הרמה. פליאה אלבק, ראש המחלקה האזרחית במשרד המשפטים, גברת קרקעות.

לפני יותר משנה נתגלעה מחלוקת חריפה בין אלבק לבין מי שהיה סגן שר החקלאות מיכאל דקל, חבר ועדת השרים להתיישבות. המחלוקת בין השניים הגיעה לכך שדקל תבע להדיח את אלבק מתפקידה. ההאשמות שהטיח בה דקל הביכו מאשימים אחרים שלה, שראו בה אוהדת־מקורבת ל"גוש אמונים" ולתנועת ההתיישבות מטעמו. לאלבק היתה זו הזדמנות להתריס כלפי מבקריה, כי החוק הוא השיקול היחיד המנחה אותה. דקל רצה להעביר החלטה בוועדת השרים להתיישבות על הקמת התנחלויות נריה ויערית שבשומרון. אלבק, היועצת המשפטית של הוועדה, הסבירה כי הבעלות על הקרקע באתרים המיועדים להקמת הישובים אינה ברורה. דקל האשים את אלבק בשיקולים פוליטיים.

פליאה אלבק, בת 47, מכהנת מאז 1969 כראש המחלקה האזרחית במשרד המשפטים. היא בתו של ד"ר יצחק נבנצל, מבקר המדינה לשעבר, אם לחמישה וסבתא לנכדה. מומחיותה בתחום הקרקעות וההפקעות שרכשה בתחום זה הקנו לה שם של "מספר אחד". אלבק שכללה וייעלה את שיטת מתן ההיתרים והאישורים להתנחלויות. קרקע "שאושרה" על־ידי אלבק היא קרקע מותרת, וזו שלא אושרה – אסורה – משכל ראשון בהתיישבות.

פליאה אלבק לא שירתה בצה"ל מפאת היותה אשה דתית, אולי משום כך הופתעו רבים שראוה דוהרת על ג'יפים במרחבי יהודה ושומרון, או טסה במסוקים כדי לאתר כשרותם של קרקעות. אומרים שנווטים וטייסים בצה"ל נתקפים סחרחורת כשהם רואים אותה מתיישבת על רצפת המסוק כדי לתור ביסודיות את הקרקע. אלבק, הם אומרים, יכולה ללמד קצינים בצה"ל כיצד קוראים צילומי אוויר. מטרתם של הסיורים היא להתרשם מקרוב אם השטח שרוצים להפקיע לצורכי התיישבות אינו מעובד.

אלבק מגיעה לסיורים, בדרך כלל, ללא הודעה מראש, כדי לאפשר מה שמכונה בשנים האחרונות "בדיקה אובייקטיבית" עד כמה שאפשר של מצב הקרקע. אם היא קובעת שהשטח אינו מעובד ובספרי הרישום אין כל פרטים עליו, מתירה אלבק לאנשי הממשל הצבאי להודיע למוכתר המקומי שהשטח שבשליטתו כביכול, יופנה לישוב חדש. אלבק, מפקיעה פרטנית, יכולה להיחשב כמפקיעה של המדינה.

היא נחשבת לאשה נמרצת, חרוצה, יסודית ונחושה. לדברי מכריה, היא קשורה בכל נימי נפשה לרעיון ההתיישבות ביהודה ושומרון.

מפקיעה פרטנית. פליאה אלבק. הצלום: עליזה אורבך

בתוקף תפקידה, אין היא מוכנה לאשר שמועות אלה. לטענתה, עיקר תפקידה הוא להגן על שלטון החוק. אף־על־פי־כן, הודתה בראיון עיתונאי ש"מי שמאד מתנגד להקמת ישובים יהודיים ביהודה ושומרון לא יוכל למלא את התפקיד שלי" ("הארץ", נובמבר 1984). חוות דעתה וחריזותה עזרו לממשלת ישראל לקבוע את כיבוש וניכוס יהודה ושומרון כעובדה מוגמרת. יחד עם זאת, היא ידועה כמי שמדקדקת בקוצו של יוד. אם יש לה ספק לגבי הבעלות על הקרקע, לא תהסס לפסוק שאין להקים עליה ישוב. כך היה, לאחרונה, כשהוברר שקשה להשלים את הכביש המחבר את פסגת זאב לירושלים, מאחר שעל קטע קטן של הכביש היו שטחי אדמה מעובדים של אחד התושבים. אלבק לא הניחה להמשיך את העבודה כל זמן שלא הושלם הטיפול בחלקת הקרקע.

כיצד מתיישבת אהבתה לארץ־ישראל עם דקדקנותה בשמירת זכויות הפרט – על כך העידה אלבק בעצמה: "אני שומרת בקנאות על כך שלא ייפגעו זכויות הפרט תוך בדיקה דקדקנית של כל הפרטים עד התג האחרון. אבל במקביל, עלי לתת לרשויות המדינה את האפשרויות והכלים לבצע את תכניות ההתיישבות שלהן" (שם).

מנחם בגין הוא שחיזק את מעמדה של אלבק, כאשר יזם את השתתפותה בדיוני ועדת השרים להתיישבות. בימי בגין התמסדו דפוסי הפקעת האדמות. מכותרתן נשמט המקור: מ"אדמות מדינה ירדנית" הפכו ל"אדמות מדינה". ההסכה צמצמה בשיעור ניכר את מספר עתירות תושבי השטחים לבג"ץ. אלבק היתה לאמנית איתור אדמות אלה והעברתן לבעלות ישראלית. כמפקיעה ראשית עשתה סדר בקרב מפקיעים. ידה של אלבק היתה, ועדיין, בגלגול חקירת חוקיות רכישות קרקע לפליליים. אשר וינר, מנכ"ל משרד השיכון לשעבר הלך לאלבק, ואלבק שהיתה בכל־מקום, מעורה גם בעסקי משרד החקלאות, גלגלה חומר מהפרקליטות למשטרה.

לפעמים כשאתה ר"צ, אתה רץ

מתוך 70,000 דונם שרכשה המדינה – כותב מבקר המדינה ב־1983 בדו"ח שנשמר כחסוי – 50,000 דונם נרכשו באופן "לא תקין". יש לא מעט אירוניה בכך שמרומי הקרקעות בשטחים פנו בתלונות למתנגדי כל־סיפוח – שריד, בראון וצוקר.

בשנתיים האחרונות החלו להגיע למחלקה האזרחית במשרד המשפטים, טיפין־טיפין, תלונות על מעשי מרמה בסחר בקרקעות בגדה. במקביל הגיעו למשרדי ר"צ תלונות דומות. היה משהו אירוני בכך שאזרחים שנפלו קרבן למעשי מרמה כשקנו קרקעות בשטחים פנו דווקא אל חברי הכנסת של ר"צ כדי להתלונן בפניהם. מכל מקום, עד עתה אספה הסיעה מידע ותלונות של אלפי אזרחים שהשקיעו בין 5,000 ל־10,000 דולר בקניית קרקע ורומו.

הממצאים שהעבירו יוסי שריד ודדי צוקר מזכ"ל ר"צ ליועץ המשפטי לממשלה בחודש אוגוסט האחרון מצביעים, לדבריהם, על חשדות לכאורה כי גורמים ממלכתיים ופרטיים עברו עבירות פליליות. שריד וצוקר, בדומה לעורך־דין רובננקו, העבירו גם את "מכתבי הכוונה" שנשלחו ממשרדו של סגן שר החקלאות דאז מיכאל דקל, וצירפו אליו את שמות הישובים שהוקמו, או שהקמתם אושרה בהסתמך על "מכתבי הכוונה": אלקנה ר', צופים, רמת חגי, אבני חפץ, חרס, גבעת אחוד, כרמים, מעלה שומרון, לב השומרון, רמת קדרון, אלקנה ב', קרני שומרון.

בדו"ח חסוי של מבקר המדינה משנת 1983 נקבע כי מתוך 70 אלף דונם שרכשה המדינה ונבדקו על־ידי המבקר, נרכשו באופן לא תקין 50 אלף דונם. הרכישה נעשתה באמצעות "מתנדבים", שקיבלו עמלה בסך 10 אחוזים מערך הרכישה. שריד וצוקר מסרו ליועץ המשפטי את שמותיהם של אלה שיש יסוד לחשוד במעשיהם: יעקב עקנין, לשעבר ראש מנהל מקרקעי ישראל, אברהם ומשה גינדי ("כרמים"), משה סלונים (רכש קרקעות באזור טול־כרם עבור חברת בת של קק"ל), משה זר (מנאשמי המחתרת היהודית, רכש קרקעות באזור טול־כרם), עורך־דין נפתלי מיכאלי, עורך־דין תורש, מתווך קרקעות זאב גולן, שמואל עיבב, חברת גמבו, חברת "גל לפיתוח השומרון".

בפנייתם לזמיר התלוננו שריד וצוקר כי באמצע 1983 הוצא תהליך רישום הקרקע מידי שופטי בתי־המשפט המקומיים והועבר לידי המושל הצבאי של הנפה. "פעולות אלה של הממשל הצבאי סייעו לפעולה בריונית מצד רוכשי הקרקעות ומצד המדינה, תוך מתן גיבוי מצד המושל הצבאי". הם גם מציינים כי כמה מטכניקות הזיוף והמרמה שננקטו במהלך העברת הקרקעות לרשות גורמים ישראליים לא היו מתאפשרות ללא סיוע גורמים במימשל הצבאי ובעיקר במינהל האזרחי.

המסמכים שצורפו לתלונה שהופנתה לזמיר היו מפורטים מאד. כותבים השניים: "בגדה המערבית מהלכות שמועות על לחץ שהפעיל המינהל נגד פקידים שחתימתם נדרשה לביצוע עיסקות רישום קרקע. ידוע לנו שבמקרה אחד התפטר וליד עתירי, עובד במשרד רישום מקרקעין בשכם. עתירי התפטר לאחר שהופעלו עליו איומים על־ידי קמ"ט משפטים עקב סירובו לחתום על עיסקאות שנראו לעובד כחשודות". נזכרת גם הימנעות משטרת טול־כרם מהפעלת סמכותו של בית־המשפט לאסור עבודות של חברת "צל".

אנשי ר"צ העבירו מידע על מעורבות נוטריונית פרטית בזיוף יפוי־כח נוטריוניים המאפשרים לאדם להציג עצמו בפני חברה לרכישת קרקע כבעל סמכות למכירתה. בקשר לזה נמסרו שמותיהם של שלושה נוטריונים. קרקעות רמת קדרון, שנמכרו במסגרת ישובי היזמה הפרטית, נמכרו שלא כחוק. על אף שהוגשו 107 התנגדויות של תושבי הכפר, חברות "ג'מבו" ו"דקל" מכרו חלקים מהשטח לתושבים ישראליים שהיו אמורים לגור בישוב העתידי. על־פי המידע שהתרכז בר"צ מסתבר כי כך נמכרו רוב קרקעות רמת קדרון, שטח של 4,000 דונם.

השבוע העבירו צוקר ושריד למפכ"ל המשטרה חומר העוסק בקרקעות שנמכרו באלקנה ר', צופים, אבני חפץ, ושערי תקוה.

שועלים קטנים שועלים גדולים

הבורסה נתנה והבורסה לקחה התגשמות חלום ישראלי על טרשי יו"ש. כל יזם – כך שרון־דקל – יקים לו עיר, ומשרד השיכון יאנס. לוי לא תמיד רצה.

■ **יצחק טישלר**

פרשת הקרקעות היא תוצאה אופיינית של עידן בגין־ארידור, עידן שמרכיביו העיקריים היו שלושה: כסף קל, קומץ שועלים קטנים והרבה טיפשים.

בגין־ארידור היו זקוקים לחברה השרויה במצב־רוח מרומם. קודם כל כדי שהעם היושב בציון יצטער כהוגן על כל השנים שנתן בהן את קולו לתנועת העבודה; שנית, כדי שהעם הזה יתן את ידו למלחמת לבנון ואחריה, אולי, למלחמה עם ירדן כקונספצית אריאל שרון, לחסל סופית את הבעיה הפלשתינאית. כדי שהחברה הישראלית תהיה במצב־רוח מרומם, היה צריך לספק לה הזדמנויות לעשות כסף קל, וכמובן קצת כסף ראשוני שבעזרתו ייעשה שאר הכסף.

את הכסף הראשוני השיגו בגין־ארידור משני מקורות: הבנקים בחוץ־לארץ סיפקו דולרים שהומרו בשקלים; בנק ישראל היה יותר יעיל, הוא המיר ניירות בשקלים.

המתי הטיפשים וקומץ השועלים עשו את היתר: חברות קש הנפיקו מניות שאין מאחוריהן שום ערך כלכלי. הטיפשים העשירו את המנפיקים ואחר־כך מכרו את המניות איש לרעהו בשיטה הידועה: כלב אחד במיליון דולר תמורת שני חתולים, שכל אחד מהם מוערך בחצי מיליון דולר. באווירה זו, אווירת 1981 ו־1982 קל היה לפתות כמה אלפי טיפשים להגשים את החלום הישראלי: וילה ספרדית, מעוטרת בעמודים יווניים ומכוסה בגג רעפים צפון־גרמני.

אני זוכר פגישה עם מכר שלי, אדם תרבותי, אירופי בכל הליכותיו. "קניתי מגרש ברמת קדרון", סיפר לי בצהלה, "5000 דולר" ניסיתי לערער על שיקול דעתו: ראית קושאן? ראית את השטח? משרד השיכון יסכים לסלול לשם כביש, להניח תשתית, לספק שירותים? מכרי השתומם על תמימותי: "מה החשש? הרי הליכוד עומד מאחורי התוכנית! רוני מילוא נמצא בעסק"

כעתונאי המשתבח בקשריו המצויינים, גיליתי את אוזנו של מכרי: גם משרד השיכון שייך לתנועת החרות, ובכל זאת מתנגד לתכנית רמת קדרון. המידע שבידי לא הטריד את קונה המגרש. לאחר שהסביר לי מדוע ייאלץ משרד השיכון לסייע בהקמתה של רמת קדרון, העלה את הנימוק המוחץ הבא: "נניח שאפסיד 5000 דולר, או מה?!"

ואמנם, בעידן הכסף הקל איש לא התרגש מאבדן 5000 דולר. עובדה זו התבררה לאשורה בינואר 1983, כאשר התמוטטה הבורסה, והמניות הקרויות תופסיות ירדו לערכן האמיתי: אפס מאופס. בגין־ארידור ידעו את נפש בהמתם: איש לא פצה פה, לא ציפצף, אפילו לא צייץ.

גם אלה שהפסידו את בית החלומות לא תקעו בשופרות. היו, אמנם, כמה טיפשים שמכרו את דירתם הישנה כדי להגיע אל בית החלומות הפורח באוויר כפר־סבא. אבל הרוב השקיע את חמשת האלפים שהרוויח יומיים קודם באיזו מניה, שאפילו הדגים המלוחים מסרבים להתעטף בה.

אין זאת אומרת שהשועלים לא באו לממש חלומות אמיתיים. שנים רבות חלם הישראלי המצוי על בית משלו. בית ולא בית משותף. מימוש החלום נראה אפשרי משעה שארידור הוריד את המכס המוטל על המכונית הקטנה. כי זאת לדעת: המכונית הקטנה, ביחוד אם היא ניצבת ליד המכונית היותר גדולה, היא תנאי הכרחי לבניין וילה על אחת הגבעות. סוף־סוף, חמש דקות מכפר־סבא עלולות להיות 50 דקות אם אין מכונית. מה גם שבכפר־סבא אין מה לעשות – צריך להגיע לתל־אביב. בקצרה, הגאות ביבוא המכוניות, שהחלה ב־1981, היתה חיונית להגשמת החלום.

החלום לא היה חלום ציוני. שלמות הארץ לא עניינה את רוב רוכשי המגרשים או הווילות בערי הבלוף שיזמו שרון, דקל ושועליהם.

האנשים רצו בסך הכל איכות חיים. כאילו אפשר לרכוש חיים של איכות על קרקע גזולה מבעליה. כאילו איכות המוסר אינה חלק מאיכות החיים. מכל מקום, הסיכוי לממש את החלום הישראלי בכסף הקל שסיפקה ממשלת בגין־ארידור הדליק את דמיונם של השועלים. השיטה שהנהיגו שרון־דקל היתה פשוטה: להניח לכל יזם להקים עיר ביהודה או בשומרון, כביכול ללא מימון ציבורי. הכוונה היתה לאנוס את משרד השיכון להשלים עם העובדות המוגמרות: לסלול כבישים, להניח צינורות מים וביוב, להקים בתי־ספר ומרכזים מסחריים. סוף־סוף, השועלים הגדולים, שרון־דקל, לא חשבו שהשועלים הקטנים ישקיעו מכיסם הפרטי את המיליארדים הדרושים כדי להפוך טרשים קנויים, או גנובים, לערים של ממש.

קשה לדעת איזו מטיעות הרות היתה מבצבצת בסופו של דבר, הגם שאפשר לציין לשבח את עמידתם של דוד לוי ומנכ"לו אשר וינר, גם הוא מחניכי המשפחה הלוחמת. בינתיים התפוצצה הבועה ונגוזו החלומות. לא מפני שכמה מן השועלים נתגלו כפושעים. הבועה התפוצצה מפני שנגמרה חגיגת הכסף הקל. הכסף הקל נגמר לפני שהיה אפשר להושיב את תושבי האוויר הצח תחת גפנם ותחת תאנתם של ערביי השומרון.

כמובן, גילוי הרמיה אינו יכול לנחם את המרומים, אבל אני מוכרח להודות: אין בלבי כל רחמים על המרומים הללו.

לא ינום ולא. קרני שומרון. הצלום:

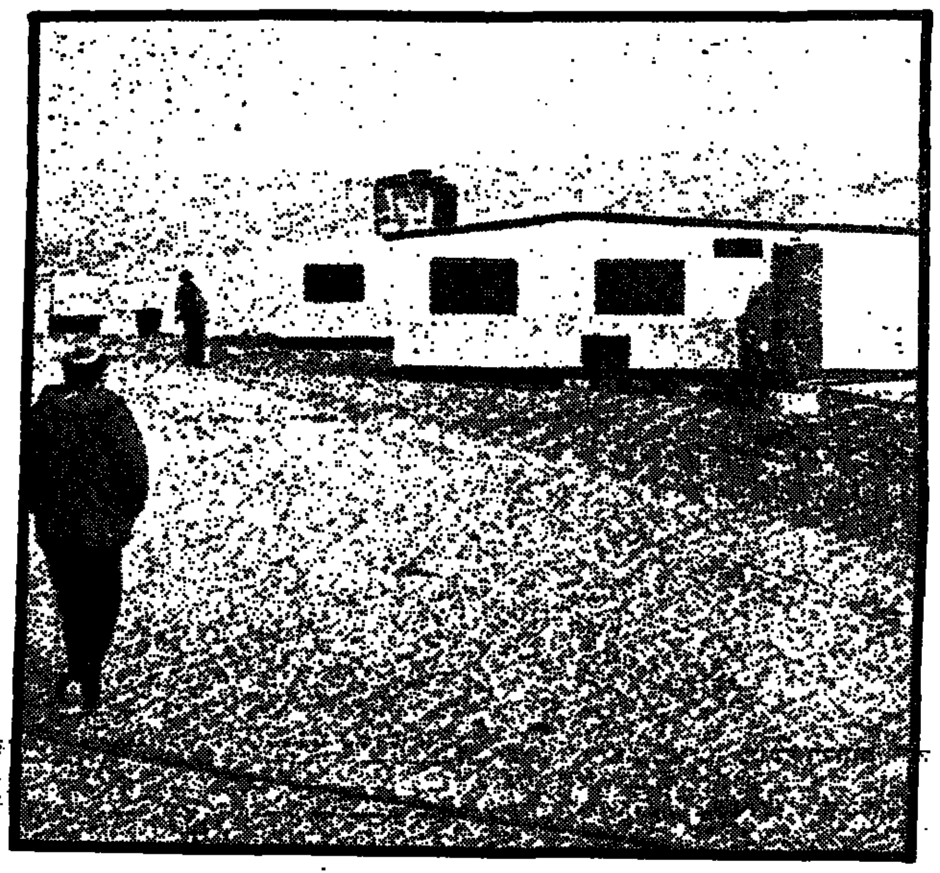

איש טוב באמצע הדרך. התנחלות אדם. הצלום: יפפ"א

בשם ההתישבות וארץ־ישראל

■ **קובי לוריא**

בשם ההתישבות וארץ־ישראל
נזרע פרעניות ורוח נגדל
נפרוץ את הגדרות ונעקף החוק
נלך עם זה רחוק – ועל פנינו צחוק
נמכור ונסחור "באלה־קרקעות"
נכין באמתחתנו אלף הפתעות
ועל קרקעותינו שוב לא נתפשר
(אפילו נבצרה, לכן, להתעשר)
על־פי ההגיון ושכל־הברזל:
"בשם ההתישבות וארץ־ישראל".

בשם ההתישבות וארץ־ישראל
(משריש מתוק בזה, קשה להגמל)
מצבנו בכלפה מלשר התקציב
(לכן אולי המשק לא כל־כך יציב)
הגענו ראשונים – רוקנו הקופה
(היום קשה לזוז בלא מעט חצפה)
ועירות־קבוע השארנו מאחור
(צריך להיות כאן סדר, שיעמדו בתור)
"אוצרי" הארץ נוריש ונדליל
בשם ההתישבות וארץ־ישראל.

בשם ההתישבות וארץ־ישראל
אתנן קטן עבור המפלגה נקבל
כדי שלא יראו, נלינה ב"כרמים"
נברח ונסתתר מאחורי "קלעים"
ומאחר שזה עדן המשיחים
מבלי בושה נמשיך אל "אנו ממשיכים"
האמצעים, הם מקדשים את המטרה,
אז מה פתאום הביאו לנו כאן משטרה?!
הרי עשינו זאת בכח הרגל
"בשם ההתישבות וארץ־ישראל".

בשם ההתישבות וארץ־ישראל
נתבע את כל הערשה הזאת לחשל
וכבה גם נוסיף לכתר עוד פנינה
למען יקרינו ש"שבו" – הזינה,
כי לנו קטנוניות היא ה"ממלכתיות"
ולא שמענו על הערך "אחריות",
אך לנו על הגאלה יש מונופול
הרי בשמר וקש יהודה תפל
ולנו פטמון גדול מצלצל
גם אם המדינה תלך לעזאזל
תהיה לנו תשובה טובה, אם נשאל:
"בשם ההתישבות – וארץ־ישראל".

חצר קדמית. חצר אחורית. אריאל. הצלום: יצחק הדרי

שמור לי ואשמור. עמנואל. הצלום: יצחק הדרי

האסון, הלקח והאסון הבא

בצה"ל למדו דבר ולא זכרו דבר. חיילים קופאים בסנטה קתרינה. הרקולס מתרסק אל ג'בל הילאל. מסוק מתרסק בבקעה. בניין קורס בצור. מכונית תופת מתפוצצת בצור. שריפה במחנה תותחנים בשומרון. באסונות כמו באסונות, לא תמיד אפשר לקדם את פני הרעה. בצה"ל גם לא תמיד מקפידים על נוהלים. בסרט הזה, לצערנו, נהייה שוב.

אסון צור. 75 חללים. 1982. תצלום – יפפ"א.

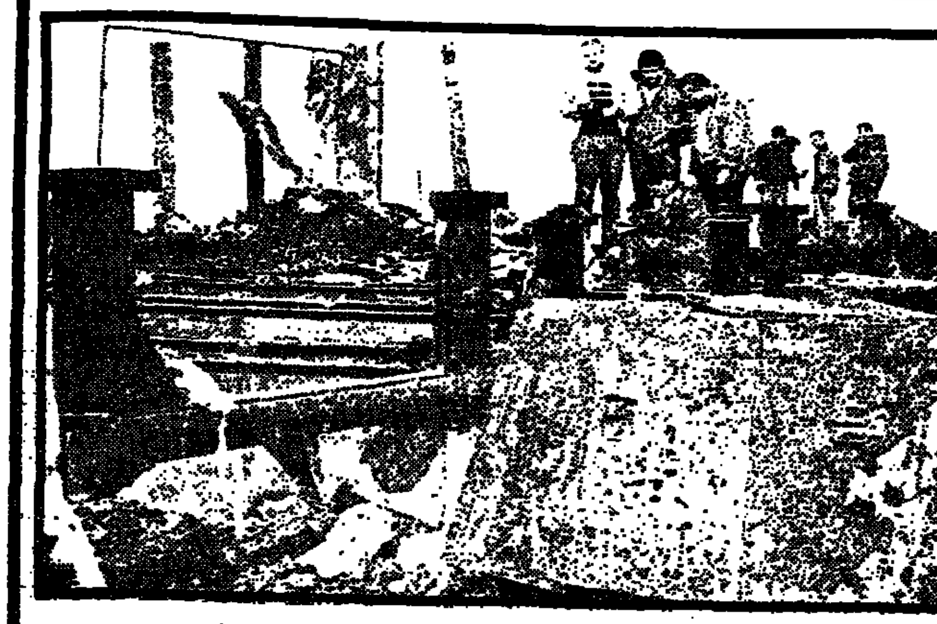
אסון שומרון. 8 חללים. 1985. תצלום – יצחק הרדי.

■ **טלי זלינגר**

לפני שנים אחדות, כך מספרים, עשו בצבא הבריטי בדיקות תקנים בחיל התותחנים. עורכי הבדיקה גילו כי בכל צוות תותח יש ברנש אחד, אשר כל תפקידו מסתכם בהנפת הזרוע קפוצת האגרוף בהישמע הפקודה „היכון לאש". בירור העלה שהנפת הזרוע היא מורשת של תפקיד היסטורי, שהיה ממלא חייל בסוללה עוד בימים שרתמו את התותחים לסוסים, והיה צורך לאחוז ברסן הסוס עם הפעלת התותח כדי שלא יברח בבהלה מהרעש. כיום אין סוסים ואין רסן, אבל בחיל התותחנים של בריטניה התפקיד עדיין מאוייש. זה הסיפור. זאת האגדה שאולי אין בה ממש. היא בוודאי תולדה של רוח שמירה על נהלים קפדנית, קפואה וקשוחה, השוררת בצבא הוד מלכותו.

עלינו לא היו מספרים את הסיפור הזה. הנהלים, ההנחיות, ההוראות והפקודות בצה"ל הם פרי נסיון של אחרים, ונסיון, בדרך־כלל מר, שלנו. השמירה על כל אלה היא לעיתים ברמה של אלה שאמנם למדו דבר, אבל לא זכרו דבר. אסון השריפה במחנה התותחנים שומרון הוכיח לנו השבוע שוב שבאסונות כמו באסונות; הגורל צוחק ומתעמר בבני האנוש בתעלוליו המפתיעים כל פעם מכיוון בלתי צפוי. אך היתה זו גם תזכורת יקרה לכך שאסונות לא קורים אלא נגרמים. על־ידי הגורל ועל־ידי הנחיות והוראות שהופרו.

מחזוריות האסונות הכבדים התוקפים כדי פעם את צה"ל מלמדת אולי על חוסר יכולת מלאה לעשות משהו בעניין הזה, שהוא כמו מזג האוויר. אפשר לדבר עליו, לחקור אותו, להיערך לקראת הישנותו – ולחטוף אותו שוב, הולם מזווית חדשה. הנסיון להתחקות אחר סידרת האסונות שארעו בצה"ל במשך תקופה נתונה – להוציא תאונות אימונים מובהקות, או מלחמות – הוא משימה כמעט בלתי אפשרית. רצינו לבדוק אילו אסונות ארעו, אילו ועדות חקירה הוקמו בעקבותיהם, מה היו המסקנות וההמלצות, ובעיקר מה יושם. לא הצלחנו. התיעוד המסודר היחיד הוא זה של ועדות החקירה; ואלה חסויות, באופן עקרוני, מעיני הציבור. הקושי לערוך טבלה היה לא רק בהעדר נתונים מתועדים, אלא בעצם השאלה מהי הגדרה של אסון: האם יימדד על־פי מספר הנפגעים, או על־פי נסיבות התרחשותו? לא ערכנו איפוא טבלה, ובאין סיוע מסודר מצה"ל לעניין הזה, יש להסתפק בהתרשמויות. העובדה שצה"ל לא סיפק סיוע מסודר מלמדת לא על חוסר רצון לסייע, אלא על חוסר יכולת, ויתכן שיש בכך חיזוק להתרשמות המתבססת על בחינה כללית של מהלך האסונות ומחזוריותם, והיא – שאין שיטה.

בעשר או חמש־עשרה השנים שעברו זכורים אסונות כמו: משאית התחמושת והמוקשים שפונו מהאי שדואן בסוף ינואר 1970 אחרי המבצע שם, בעת ההורדה מהנחתת שהובילה את המשאית עם השלל מהאי, היטלטל המטען ובהתפוצצות התחמושת והמוקשים נהרגו 18 חיילים ושישה אזרחים, ו־37 נפצעו; ההרקולס שצלל אל דופן ההר ברמון וחיילי מילואים שהיו בו נהרגו; המסוק שהתרסק אל ג'בל הילאל בסיני ו־20 חיילים ואנשי צוות נהרגו; המסוק שהתרסק בבקעה ו־54 הצנחנים ואנשי הצוות נהרגו כולם; המסוק שהתרסק שבוע אחרי מסוק הנ"ל נפל לים ובו שלושה אנשים; אנשי הצבא והבנות שקפאו למוות בסנטה קתרינה בטיול של „כיף"; התמוטטות בית המימשל בצור ופגיעת מכונית התופת במחנה המימשל בצור כעבור שנה בדיוק; וכעת השריפה. רשימה חלקית, לא מלאה אבל מדגמית, של קטסטרופות.

רבים מן הנהלים וההוראות שהצבא פועל לפיהם נקבעו בעקבות אסונות אלה. נוהלי תנועה במזג־אוויר קר; נוהלי חימום; הוראות קצין רפואה ראשי לטיפול במקרי התייבשות או קפיאה; נוהלי עומס על מסוקים; נוהלי שיבוץ קרבי של מאכלסי אמצעי התעבורה השונים בשל קשיים בזיהוי ואיתור; נוהלי תנועה במסוקים בלילה בגובה ובמהירות; נוהלי העמסה והובלה של תחמושת בכיוון ובצפיפות הנכונים; נוהלי איכלוס מבנים; נוהלי בדיקת תקנים של מבנים לפני איכלוסם; נוהלי צפיפות יחידות הומוגניות במבנים גדולים או פגיעים; נוהלי ריווח וקשרי אלחוט יבשה־אוויר ועוד ועוד ועוד.

חלק מן המקרים שמנינו יכול להיכלל בקטגוריה של טעויות אנוש. אלה בעיקר אסונות האוויר שפקדו את צה"ל. הם משמשים, על כן, דוגמה שאפשר לבסס עליה את הטיעון על אפקטיביות או חוסר אפקטיביות בהנחיות ובהמלצות ללקחים. כל הנהלים והכללים לא יועילו במקרים של טעות אנוש. באותה מידה לא יעזרו הוראות ופקודות, משום שאין אפשרות לאכוף את אלה באופן מלא על ציבור רחב ומגוון מאד של אנשים המרכיבים את הצבא. גם אלה הנוהגים את ההוראות, אלה שבימיהם מתרחש האסון, והם החייבים ללמוד לקחים וליישמם, מתחלפים ועוברים הלאה; והבאים אחריהם אם משום הזמן המקהה מכאובים ואם משום שלא היו מעורבים אישית באסון – מקפידים לפעמים פחות.

המחזוריות הניכרת באסונות, ובשרשרת האירועים הבאה תמיד אחריהם, מצביעה על משהו שהוא כמעט גזירה משמים. קורה אסון – הציבור דורש הסברים – הצבא חוקר – נמצאים אשמים – מפיקים לקחים וממליצים המלצות – יוצאות הנחיות ופקודות – התחום שבו היתה התקלה מתכסה פחות או יותר – תקלה קורית במקום אחר וחוזר חלילה.

התבוננות בשורת האסונות מלמדת שלא זו בלבד שאסון פוקד את הצבא במקום אחר, שלא „כוסה" עדיין, אלא יש גם חזרה על אותם אסונות. על אף הנהלים, למרות הפקודות. הדינמיקה היא, בדרך כלל, תגובה בצורה של מסקנות, אבל באלה אין בהכרח קידום פני הרעה והקדמת תרופה למכה. וזאת, אולי, מפני שאין הדמיון הפרוע ביותר של המוח האנושי יכול להשתוות לגורל. בשל כך, אבל גם משום שעל אף הנהלים והפקודות המפורטות ביותר, אין הקפדה מלאה על מילויים. עם כל הכאב צריך, על כן, לדעת (את מה שאנחנו שומעים הרבה פעמים בהקשר של טרור, שהוא בעל דינמיקה דומה) שבסרט הזה, שבו כבר היינו, נהיה שוב.

פסימי ומיואש

■ **דני רובינשטיין**

אופוזיציונר פלשתינאי מובהק לשלטון ההאשמי. מנסח העיקרון „עצמאות ההחלטה", שהיה לסיסמת הפלשתינאים. הלווייתו לא היתה גדולה במיוחד, אבל לקחו בה חלק אישים מרקע שונה ומנוגד. עזיז שחאדה.

הארועים הפוליטיים באזור כמו תעתעו בעורך־הדין עזיז שחאדה, שנרצח בשבוע שעבר ברמאללה. לפני 18 שנים, מיד לאחר מלחמת ששת הימים, היה שחאדה כמעט בודד בהכרזותיו כי צריכה לקום בגדה וברצועה (ובמזרח ירושלים) מדינה פלשתינאית לצידה של ישראל. מדבריו הסתברה כבר אז הכרה במדינת־ישראל ונכונות למשא־ומתן ולהסדר איתה, ואילו העולם הערבי היה מאוחד באותם ימים „בלאווים" של חרטום: על רקע זה הוגדר עזיז שחאדה כ„מתון" על־ידי ישראלים רבים שקשרו עמו קשרים.

ואולם בממלכת ירדן ובמקומות אחרים ראוהו ככופר בעיקר, אולי אפילו בוגד. עכשיו, אחרי מותו, אמר בנו רג'א שחאדה (בראיון בטלוויזיה) כי אביו הקדים את זמנו. השקפתו, שהיתה יוצאת דופן בעולם הערבי של 1967, לא נראית היום כפי שנראתה בעבר, ואפילו באש"ף נשמעים עתה לא פעם קולות דומים לשלו. הנסיבות השתנו בעולם הערבי ובקרב הפלשתינאים, אבל גם בישראל. רעיון מדינה פלשתינאית לצד ישראל, שהיה „מתון" לגבינו ב־1967, ייחשב היום „קיצוני ועויין" בהשוואה למצען של כמעט כל המפלגות בישראל. ערב מותו היה עזיז שחאדה פסימי ומיואש הרבה יותר משהיה ב־1967.

משפחתו של עזיז שחאדה היתה מעורבת בפוליטיקה הפלשתינאית עוד מימי המנדט הבריטי. אביו בולוס שחאדה היה בעליו ועורכו של העתון הערבי „מראת א־שרק" אחד הבטאונים הבולטים של ערביי הארץ בשנות ה־20 וה־30 על רקע היריבות הגדולה בין אנשי המופתי (החוסיינים) והאופוזיציה הנשאשיבית. „מראת א־שרק" תמך, בדרך כלל, באופוזיציה ומשום כך היו לו בתקופות מסויימות קשרים טובים עם המלך (אז האמיר) עבדאללה מעבר הירדן, ובמידה מסויימת – שוב בתקופות מסויימות – גם עם אישים מהנהגת הישוב היהודי ופקידים של האדמיניסטרציה הבריטית בארץ. חיטוט בארכיונים יכול להביך רבים מראשי הציבור הערבי של ימי המנדט מכל המחנות והזרמים (מכירת קרקעות ליהודים, למשל) ובנושא זה ניסו לפגוע במשפחת שחאדה עד ממש לתקופה האחרונה. (ספר של סולימאן בשיר על מסמכי הארכיון הציוני שיצא בגדה לפני שלוש שנים). אבל כל מי שהכיר את עזיז שחאדה לא הטיל ספק ביושרו ובנאמנותו לעניין הפלשתינאי.

ב־1948 עקרו עזיז שחאדה ומשפחתו מיפו והשאירו אחריהם משרד ורכוש. עם בואם לירושלים (המזרחית), הקים יחד עם אחרים גוף שנקרא „קונגרס הפליטים". אחרי הסכמי שביתת הנשק, שחתמו את מלחמת העצמאות (1949), התכנסה בלוזאן – בחסות האו"ם – ועידה שהיתה אמורה להשלים את ההסדרים עם מדינות ערב, אולם הציבור הפלשתינאי המרוסק לא השכיל לשלוח לשם נציגות מאוחדת. בין האישים והמשלחות הפלשתינאיות שהופיעו בלוזאן, היו יחיא חמודה מהכפר הנטוש לפתא שבמבואות המערביים של ירושלים, מוחמד נימר הוואר, הגיע להסדר אישי על חזרתו לשטח ישראל. לימים התמנה לשופט בנצרת וכתב ספר על הקורות אותו. הוואר מת לפני זמן־מה.

בין חמודה איש אש"ף מזה ובין הוואר, הערבי הישראלי מנצרת, מזה – היה עזיז שחאדה מרמאללה כמייצג בשטחים שנכבשו ב־1967 ועברו לשלטון ישראלי. כיוון שסלד מאלימות ודגל בהידברות עם ישראל, לא מצא את דרכו באש"ף, אבל גם לא ראה את עצמו, בשום אופן, כערבי ישראלי. במבט לאחור אפשר בהחלט להגדירו כפטריוט פלשתינאי.

בניגוד לרוב הגדול של ערביי הגדה המערבית, אשר בין 1948 ל־1967 מצאו איך שהוא את דרכם בממלכה הירדנית שבשתי גדות הירדן, היה שחאדה אופוזיציונר פלשתינאי מובהק של השלטון ההאשמי. בתחילת שנות ה־50 אף ישב בכלא הירדני כאסיר פוליטי, והירדנים ראו בו תמיד גורם מתבדל חסר נאמנות. שחאדה לא הסכים מעולם לכבול את העניין הפלשתינאי לאינטרסים של מדינה ערבית כלשהי, ועקרון זה, שאימץ עוד בתחילת שנות ה־50, נהפך לסיסמה פלשתינאית („עצמאות ההחלטה") רק 20 ו־30 שנים מאוחר יותר.

כנוצרי, בן לקהילה האנגליקנית הקטנה, לא יכול היה עזיז שחאדה לצבור כוח ציבורי ופוליטי רב על רקע החברה הערבית המסורתית. כוחו נבע אך ורק מאישיותו. לפני שנים אחדות נפגע אחיו פואד בתאונת דרכים קשה, ומכיוון שהשניים ניהלו יחדיו את משרד עורכי הדין שלהם ברמאללה, נפל עיקר הנטל על עזיז. בנו רג'א, שהצטרף בשנים האחרונות למשרד, מקדיש זמן רב למוסד שהקים בשם „החוק לשירות האדם", שהוא למעשה הארגון לזכויות האזרח של הגדה המערבית. באחת הפעמים האחרונות שראיתי אותו ברמאללה, אמר לי עזיז שחאדה כי רשויות הבטחון הישראליות רמזו לו שפעילותו של רג'א איננה מוצאת חן בעיניהם.

הלווייתו לא היתה גדולה במיוחד, אבל לקחו בה חלק אישים מרקע שונה ומנוגד. אליאס פרייג' ראש עיריית בית־לחם, הנחשב כמתון, בצד עודה רנגיסי, סגן ראש העיר (המודח) של רמאללה, שנחשב קיצוני, וחנא סניורה עורך אל־פאג'ר, המיועד לייצג את הגדה המערבית במשלחת הירדנית־פלשתינאית. ועמם הישראלים שמואל טולידנו, השופט העליון לשעבר חיים כהן, מרון בנבנישתי ואחרים. גם מאיר שמגר, נשיא בית־המשפט העליון, בא לנחם את המשפחה. קשה להניח שבשטחים יש עוד אישיות ערבית, שקנתה לה חוג כזה של מכרים ומוקירים כפי שהיה לעורך־הדין עזיז שחאדה.

עזיז שחאדה נקבר ברמאללה פסימי ומיואש. תצלום – רחמים ישראלי

הברירה השלישית

■ **חגי**

ע. הלל: שלטון ישראלי־ירדני ביהודה, שומרון וחבל עזה. היהודים – זיקתם לישראל, הערבים – לירדן. מרון בנבנישתי: פרס וע. הלל מנסחים שאלה לפי נוחיות התשובה. בנבנישתי, עדיין ללא תשובה.

בימים אלה שבתי ונפגשתי עם חברי ע. הלל לשיחה על תכניתו המדינית לפתרון הסכסוך הישראלי־ערבי, המכונה בפיו „הברירה השלישית". ע. הלל מוכר בארצנו כמשורר. אני אוהב את שירתו ורואה במכלולה ובמיטבה ביטוי חזק ומקורי להוויית היחיד ולשירת ארץ־ישראל. יחד נפגשנו בראשית דרכנו בכתיבה, ואחר כך במלחמת העצמאות, בחטיבת הנגב. מאז אנחנו שומרים על קשרי הרעות. הכרתי אותו כל הימים כמשורר לגדולים ולילדים וכאדריכל־גנים מעולה. הרבינו לעסוק ב„מצב הישראלי", אך הופתעתי לקרוא ב„מעריב" מיום ו', ו' בטבת תשמ"ג, 22.12.82, מאמר בשם „הברירה השלישית", העוסק בסכסוך הממושך והארסי בינינו לבין הערבים ומציע דרך מדינית לפתרונו.

„טלטלת מלחמת של"ג עשויה לפרוץ את הדרך לשינויים היסטוריים", כותב הוא, „והחשוב שבהם הוא השלום, או לפחות מו"מ לשלום בארץ ישראל". הוא בוחן את התכניות השונות המוצעות לעם בישראל: „מזה – פשרה טריטוריאלית בארץ־ישראל, כהצעת 'המערך־שלום עכשיו־של"י', ומזה – סיפוח יו"ש ועזה למדינת ישראל (אם לא מיד, הרי עם קץ תקופת האוטונומיה), כדרישת 'התחיה־גוש־אמונים־הליכוד': יונים מזה וניצים מזה רוגשים וסוערים בפולמוס יהודי פנימי, אשר בעיני הערבים כל־כולו שווה כקליפת השום".

הוא שולל את שתי התפיסות כ„בלתי רצויות, או בלתי אפשריות, או שתיהן גם יחד". בסיפוח טמון המוקש הדמוגרפי, ומכאן: „לא עוד מדינה דמוקרטית, אלא מדינה דו־לאומית, לא דמוקרטית". ואילו „תכנית הפשרה הטריטוריאלית, כאמור נוסח אלון, אשר היתה אולי אפשרית לפני כעשר שנים, שוב איננה מציאותית ולא ניתנת כלל לביצוע לאור 'העובדות בשטח', והיינו: פרישת הישובים היהודיים, ערים וכפרים, ביו"ש ועזה... הם חיים וקיימים, ישובים אלה, ואחיזתם אחיזה של ממש".

מכאן הוא בא לידי מסקנה כי קיימת רק הברירה השלישית: „שלטון דו־מדינתי (קונדומיניון) ישראלי־ירדני ביהודה ושומרון וחבל עזה. היהודים – זיקתם לישראל, והערבים – לירדן".

ע. הלל מציין כי אין לו „זכות יוצרים" על התכנית הזאת, שהועלתה לפניו, אך הוא תומך בה ומפתח אותה כאפשרות יחידה במצב הנוכחי: הערבים – בירתם רבת־עמון וייצוגם בפרלמנט הירדני; היהודים – בירתם ירושלים וייצוגם בכנסת. הקרקע ליושבים עליה ולעובדים אותה, במשבצות של ישובים, מועצות מקומיות ואזוריות. התשתית – מים, כבישים, חשמל, תקשורת, תחבורה ומטבע – בכפיפות לשלטון המשותף. כנ"ל, משטרה ובטחון פנים. בטחון חוץ כפוף להסדרים צבאיים מיוחדים. מדיניות חוץ – ישראל וירדן מייצגות כמדינות את שתי האוכלוסיות של יובלים אלה. אלה הם עיקרי התכנית, כפי שבוטאה לפני שלוש שנים.

כעבור שנתיים, ב־7.9.1984, חוזר ע. הלל דן בנושא לאחר הבחירות לכנסת וקובע במאמרו ב'מעריב', כי „תוצאת התיקו של משחק־הגמר הלאומי, קרי בחירות ה־23 ביולי, מדגישה את עובדת התיקו הקיים בנושא המדיני המכריע, סלע המחלוקת הגדול, זו ארץ־ישראל".

„סיפוח הוא אסון המאיים על ישראל כמדינה יהודית נאורה ודמוקרטית המושתתת על מוסר והומניזם והנקיה מכל שמץ של אפליה לאומית־גזעית". זו אמונתו, אך בנשימה אחת הוא מכריז, כי „זכותנו, היהודים, להתיישב בארץ כולה, בכל אתר הפנוי לכך במגבלות החוק והבעלות". הוא רואה בכך יסוד־מוסד הציונות המתגשמת. „ההתיישבות המאסיבית לאחר ששת הימים קבעה מצב בלתי־הפיך. אין מה לדבר על נסיגה והתקפלות נוסח 'ימית שניה'".

הוא חוזר ואומר כי לפנינו, לכאורה, עוד תרגיל רעיוני, משחק עם עצמנו, בהעדרו של הפרטנר העיקרי למשחק. „אך אותו פרטנר, להוותנו, טרם נראה באופק גם למשחק הפרשה הטריטוריאלית, המצפה לו מימים־ימימה, שלא לדבר על משפח הסיפוח". זו התורה בתמציתה. פשרה בשלטון.

בימים אלה, כאמור, הלכתי אל ע. הלל. בינתיים נערכו זה לא כבר כמה מגעים סמויים עם מלך ירדן, כפי שפורסם בעתוני העולם. פניתי לאדם אחד היודע היטב את תוצאות הגישושים הללו והוא אמר לי כי „המלך דוחה על הסף ובזעם כל הצעה על „פשרה טריטוריאלית". אין על מה לדבר. אם כך, הקשיתי, על מה יש לדבר? האם יהיה שמעון פרס נכון להחזיר לירדן את כל שטחי יש"ע? בשום פנים ואופן, לאו ראש הממשלה יתנגד לכך ואין שום סיכוי לצעד כזה בממשלה הזאת. המשכתי לשאול: האם ילך פרס על זה לבחירות חדשות? מה תהיה תכניתו המדינית, אם המלך דוחה כל שינוי בגבול הקו־הירוק למעט קוסמטיקה הדדית? הרי „הפשרה הטריטוריאלית וגבולות בני הגנה" היו דגל המערך? השיב לי האיש: קודם כל יש לפתוח במשא־ומתן. ישנם פתרונות אפשריים כמו פשרה פונקציונלית במסגרת פדרטיבית ירדן־ישראל.

– יש סיכוי לכך?

– צריך לבדוק. גם המלך יודע שלא יקבל מאתנו את כל תביעותיו.

– ע. הלל, המשורר, פירסם תכנית על פשרה בשלטון.

– לא קראתי. אך אין להוציא מן הכלל אפשרות כזאת.

– כפתרון ביניים?

– לא, כפתרון קבע.

סיפרתי להלל את השיחה הזאת. „אין ברירה אחרת", אמר לי „לפני שלוש שנים זו היתה היפותזה. היום, אין ברירה. השתלשלות העניינים מונעת כל פתרון מסוג אחר. התכנית שלי מבוססת על הסכם מפורט לפרטי־פרטים. זו קומבינציה תחוקתית בין הפדראליות הסטטית, מערכת תחוקתית מוניציפלית בקנה־מידה גדול. שלטון עצמי מעבר לקו הירוק".

– אין שום תקדים למצב כזה כפתרון קבע.

– אין שום תקדים לבעיית ארץ־ישראל. זה פתרון הוגן ומוסרי. זה נותן לשני הצדדים שוויון מלא. איזון שלם מבחינת זכויות וחובות. לא לעולם חרב!

– אתה מאמין שזה ימנע מלחמה בעתיד?

– אם רוצים חרב, אז התכנית נופלת. זו פשרה, מוצא של איזון בין הצדדים. היא יכולה להתממש בחסות ארה"ב או גוף אחר, לא אכפת לי. זו תכנית הצלה ממצב של קפאון חסר מוצא. ניתן לעגן בהסדר הזה גם סידורי בטחון הכרחיים לישראל. שתי התכניות האחרות הן פצצות זמן. אין נסיגה ואין סיפוח. הדמיון המדיני מחייב את הברירה השלישית.

ע. הלל משוכנע כי תכניתו תואמת גם את הגיונו של הצדק הטבעי באזור ששני עמים נאבקים עליו. תכנית זו עדיפה בעיניו על מלחמה ללא קץ. המציאות מחייבת אותה והיא קובעת מערכת זכויות וחובות לאנשים גזולי זכות. הוא מודה כי אינו ממציאה של הברירה השלישית, אך הוא מנסח אותה מחדש ומציע אותה כ„חומר למחשבה" לדעת הקהל בישראל וכן לערביי יש"ע ולממלכת ירדן.

הבאתי דבריו במדוייק ככל האפשר. זה נושא שראוי לעסוק בו. זה הנושא בא הידיעה בסוף השבוע הזה שוחחתי על תכניתו של ע. הלל עם כמה ישראלים שהזדמנתי לחברתם. אחד מהם היה מרון בנבנישתי, הקובע במחקריו כי המצב ביש"ע הוא „בלתי־הפיך", אך הוא אינו רואה בעתיד הקרוב כל פתרון מוסכם על ישראל, ירדן והפלשתינאים. הוא צופה התרחקות ירדנית הדרגתית מקן הצרעות הזה מול העדר כל יכולת פלשתינאית לגבש מדיניות מקובלת על העם הזה, החסר כל מסורת מדינית.

ומוסיף בנבנישתי: „עצם ההצעה הזאת, של שמעון פרס או ע. הלל, מנסחת את השאלה לפי נוחות של התשובה. מדובר בשיתוף בשלטון, שתי ריבונויות על שטח מסויים. אך הסכסוך הוא תוך ארצישראלי, בין יהודים לערבים. רק מאוחר היתה שליטה ירדנית על העם הפלשתינאי. הבעיה איננה אם שוטר ישראלי וירדני יסתדרו ביניהם, אלא איך יטפלו בנשלטים, באוכלוסיה הפלשתינאית. עם שמואליק נודן ירדני, איך יתאמו פיזור הפגנות בשכם. אף פלשתינאי לא יקבל את התכנית הזאת. היא פחות ליברלית מתכנית האוטונומיה של קמפ־דייוויד. שמעון פרס אינו מעלה על הדעת שותף פלשתינאי גם בקרית־ארבע ובמעלה־אדומים. בשאלת ההתנחלויות לא מספר הבתים קובע, אלא מערכת מינהלית, ביטוי טריטוריאלי־מרחבי על שטחים שהם חצי מהגדה. זו הצעה לאזרחים ירדנים שגרים בארץ־ישראל להשתתף בשלטון הכיבוש הישראלי. אם הולכים על נסיון כזה, הרי שיש למצוא גורמים פלשתינאיים שיהיו מוכנים לקבל את השליטה העצמית על השטחים, אם במובן טריטוריאלי או פונקציונלי, כמו תכנית דיין.

מרון בנבנישתי רואה בתכנית הזאת יותר מהטעיה; הוא רואה בכך נסיון חינוכי מסוכן לומר לציבור הישראלי שאפשר להגיע לשלום המחיר כל־כך זול. כאשר שום ערבי לא יקבל אותה, נוכל להכריז „הם דוחים את ידנו המושטת לשלום".

פרס, ממשיך הדובר, אינו טיפש. יש לו מצב קשה עם הליכוד. הליכוד הרס את השלום על־ידי של"ג והטיפול במצרים, אך יותר מזה – הוא הרס גם את הערך של השלום. 40 יום אחרי הרס ימית הוא יצא למלחמה. הישראלים מוכנים לשלם מחיר, אך אם השלום לא שווה לא כדאי לשלם. אם השלום עם מצרים לפי הליכוד הוא ראס־בורקה, לא כדאי.

פרס, אומר בנבנישתי, רוצה להתחיל לבנות את הערך של השלום, כדי שיוכלו לממשו בעתיד. אך הופעתו מבטיחה שלום בזול, שיידחה על הסף, ואז הכל יחשבו שאנחנו מוכנים והערבים מסרבים. הכל נשחק כל כך. המאורעות הקדימו אותנו. כל הנוסחאות מפריעות לתפוס את המצב החדש. אם מקבלים את התיזה שהמצב „לא הפיך", ושממשלה ישראלית תשלוט בכל ארץ־ישראל בעתיד נראה לעין, יש לחפש את הפתרונות כאן, עם הפלשתינאים, באוטונומיה אמיתית, או בשיטת הקנטונים, אך לא על־ידי גורם שלישי ירדני.

אז שאלתי את מרון בנבנישתי: מה היית עושה אתה, אילו היית ראש ממשלת ישראל מול הבעיה הזאת? הוא הבטיח לי להשיב לי על כך בפגישתנו הבאה.

אני מזמין ישראלים נוספים לאתגר הזה.

מעשה
לספרות, אמנות ועיון

רוברט גרייבס
(1985–1895)

שלושה שירים

הניצול מן המערכה

לָמוּת לְלֹא תִּקְוַת לִהְיוֹת מוּקָם לִתְחִיָּה
בִּידֵי מְכַשְּׁפוֹת, אוֹסְפוֹת שָׁלָל, לְהִמָּלֵט מֵהֶן
וְלַעֲמֹד עוֹד פַּעַם בְּמִגְרַשׁ הָאֵמוּנִים הַמְּצֻחְצָח.
חַי, מְצֻלָּק וּמְעֻטָּר, וְרַבַּי וְקִישָׁה בְּבֵית יָדַי
בְּרֹאשׁ פְּלֻגָּתִי הַחֲדָשָׁה, הָאַמִּיצָה.

הֲזֹאת הִיא הַשִּׂמְחָה? לִהְיוֹת שׁוּב חַי, לְלֹא סָפֵק,
וְכָל הַשְּׁאָר מֵתִים, הַאִם תָּרִיחַ אֶת בְּשָׂמוֹ
שֶׁל וֶרֶד בַּר רִאשׁוֹן בְּשִׂיחַ
הַאִם תִּקְסֹם לְאָזְנְךָ שִׁירַת צִפּוֹר
כְּאִלּוּ הִיא עַצְמָהּ חִבְּרָה אוֹתָהּ?

וְשֶׁמָּא זֹאת שִׂמְחָה: אַחַר הַהִתְאַבְּדוּת הַכְּפוּלָה
לִהְיוֹת מוּקָם וּמְשֻׁקָּם, וְלֵב עַל לֵב,
לְהַהֲלִיךְ עַל שָׂדֶה, לִרְחֹץ מִדָּם הַחַי
וּלְחַפֵּשׂ מִיָּד אֶת הַכַּלָּה הַצְּעִירָה וְהַתְּמִימָה,
לָחוּשׁ בַּחֹשֶׁךְ: הַלְעוֹלָם וָעֶד?

מונים את הפעימות

אַתְּ, אֲהוּבָה, וַאֲנִי
(הֲגַא לוֹחֵשׁ) אַתְּ וַאֲנִי
וְאִם אֵין לָךְ אֶלָּא אַתְּ וַאֲנִי
מָה אִכְפַּת לָךְ וָלִי

מוֹנִים אֶת הַפְּעִימוֹת
מוֹנִים אֶת פְּעִימוֹת הַלֵּב לְאַט, עַד מוֹת
הַזְּמַן, כְּדָם, שׁוֹתֵת עַד מוֹת בִּפְעִימוֹת.
עַל גַּבָּם יִשְׁכְּבוּ עָרִים.

יוֹם לֹא עָבוֹת
לַיְלָה, וְיוֹם לֹא עָבוֹת
אַךְ סַעַר גָּדוֹל יָחוּל עַל רֹאשָׁם יוֹם אֶחָד
מִשָּׁמַיִם מָרִים
הֵיכָן נִהְיֶה
(תִּלְחַשׁ הִיא) הֵיכָן נִהְיֶה
כְּשֶׁמֵּת יִפְגַּע בָּנוּ, הֵיכָן נִהְיֶה
שְׁנֵינוּ, אַתְּ וַאֲנִי?

לֹא שָׁם, אֶלָּא כָּאן
(יִלְחַשׁ הַהוּא) רַק כָּאן.
כְּפִי שֶׁאָנוּ כָּאן, יַחְדָּו, עַכְשָׁו וְכָאן,
תָּמִיד אַתְּ וַאֲנִי

מוֹנִים אֶת הַפְּעִימוֹת
מוֹנִים אֶת פְּעִימוֹת הַלֵּב לְאַט, עַד מוֹת
הַזְּמַן, כְּדָם, שׁוֹתֵת עַד מוֹת בִּפְעִימוֹת,
עַל גַּבָּם יִשְׁכְּבוּ עָרִים.

עברית: יהודה עמיחי

(פורסם לראשונה ב„משא" ב־6.2.59,
לרגל ביקורו של המשורר בישראל)

אל הַשֵּׁנָה
(מתוך שירים — 1938–1945)

כְּפִי שֶׁהַלֵּב מְשַׁקֵּף כֵּן רוֹאָה עֵין הַשֵּׂכֶל:
אוֹהֵב אַף בְּחֵלֶק, לֹא רְאִיתִיךְ שְׁלֵמָה,
נִהְיֵיתִי טְרוּף־בָּשָׂר וְלֹא יָכֹלְתִּי כְּשֵׁף
אֶת שְׁלֵמָה שֶׁהִסְעַרְתְּנִי בְּהִתְקָפֵי־הַחֹם
בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁלֹּא יוֹם לֹא לֵיל שֶׁכָּלָה סָפֵק
וֶהְיוֹת שֵׁנָה, שֶׁכֹּה רַב שֶׁהָיְתָה הָרַחַק.

מִמֵּךְ — עִתִּים פְּרִיפָה, אוֹ יָד, אוֹ נַעַל
הִכְלִימוּ לְצִדִּי, בִּלְתִּי מְבֹרָרִים —
כְּצִיּוּפֵי־חֲלוֹם שֶׁל סַהֲרוּרִי מְקֻנָּס;
וְהַמִּלִּים שֶׁבִּגְדָתִין לְקוֹלֵךְ לוֹמַר
הִרְהֲרוּ אֶת קוֹלִי שֶׁלִּי, עַל צַרְמוֹ הַנֹּהַר.

עַתָּה, כְּשֶׁאֲנִי אוֹהֲבֵךְ, כְּשֶׁאֲנִי נִזְכָּר
בְּכָל חֲלָקַיִךְ הָרָצוֹן הַפְּזוּרִים שֶׁעָטוּ
לְעֵת לֵיל בַּחַלּוֹן כַּחֲלוֹמוֹת קַנְאָתָנִיִּים
לָחוּג מַעַל לְיִצּוּעִים כַּעֲטַלֵּפִים,
אוֹ עִם כְּצִפְרֵי־שַׁחַר סְמוּאוֹת אֶל הַשְּׁמָשׁוֹת
שֶׁבְּסַקְרָנוּתָן הָיוּ אֶת מוֹתֵיהֶן מְרַשְׁשׁוֹת —

עַתָּה, כְּשֶׁאֲנִי אוֹהֲבֵךְ, לֹא עוֹד כָּאז,
עַתָּה, כְּשֶׁיְּכוֹלָה אַתְּ הֱיוֹת וְדַבֵּר, לֹא עוֹד כָּאז:
הַשֵּׂכֶל מִתְגַּבֵּר וְהַלֵּב מְשַׁקֵּף נֶאֱמָנָה
בִּמְקוֹם שֶׁאַתְּ נִצֶּבֶת לִמְרַאֲשׁוֹתַי בְּאַשְׁמֹרֶת רִאשׁוֹנָה
וְכָל הָרָאשִׁים הוֹבְטֵי־עַצְמָם מִתְעַרְסְלִים אֵלַי שֵׁנָה.

עברית: עמי דיקמן

דברים גלויים בעניין המורמונים

מאת יוחנן גליקר

בוויכוח על האוניברסיטה המורמונית בהר הצופים נשמעות הרבה טענות מכל הצדדים, אך יש דברים שציפיתי לשמעם ולא שמעתים. יתכן שדברים אלה לא נאמרו מסיבות דיפלומטיות או טאקטיות. אך מה שאין המדינאי או הדיפלומט רשאי לאמרו, אולי רשאי לומר אותו הילד הקטן העומד בקהל, שבתמימותו הפוליטית אינו מבין שעליו לומר לא מה שעיניו רואות אלא מה שמצפים ממנו שתראינה. נתחיל איפוא ונאמר...

מדוע להוסיף כמה וכמה אישי ציבור לראות את שלוחת אוניברסיטת בריגם יאנג מתנוססת לצידה של האוניברסיטה העברית על הר הצופים? הסיבה שמייחסים אותה לראש עיריית ירושלים היא שדבר זה ידגיש את מצבה של ירושלים הישראלית כעיר בינלאומית ואת פתיחותה לכל הדתות. נראה לי שיש כאן, אולי מאחורי הקלעים, קצת יותר מזה. בעצם בקשתם להקים אוניברסיטה בירושלים כפי שהיא היום, ובעצם פנייתם אל מוסדות ישראליים למתן היתר לבנייתה, מכירים המורמונים למעשה בזכותה של ישראל על ירושלים. כמה וכמה מדינות „ידידותיות" אינן מכירות בזכות זאת, והעבירו את שגרירותן מירושלים לתל־אביב, ונשארה רק קסטה ריקה. אין לירושלים היהודית גם הרבה תומכים בעולם הנוצרי, שהרי ידוע שרבים יותר הנוצרים והמתנצרים בין האוכלוסיה הערבית מאשר בקרב היהודים. ועוד נחזור לעניין זה. המורמונים הם כת דתית עשירה, המונה כמה וכמה מיליונים ברחבי העולם. בארצות הברית עומדת לרשותם אחת הארצות העשירות והמשגשגות של האיחוד, שיש לה נציגים והשפעה בסינאט ובקונגרס. הקמת שלוחה של האוניברסיטה שלהם בירושלים של היום, המאוחדת תחת שלטון ישראלי לפי חקיקת הכנסת – גם אם החוק הבינלאומי אינו מכיר בחקיקה זאת, או אולי דווקא משום שאינו מכיר בה – תטיל על מדינת יוטה ועל הכנסיה המורמונית ברחבי העולם את החובה המוסרית לתמוך בהמשך איחודה של ירושלים תחת שלטון ישראל, ובמדיניותה של ישראל בכלל. יתכן מאד שהדבר יביא גם לתמיכה כלכלית של אותה מדינה ואותה כנסיה במפעלים שונים בישראל ובירושלים. קיצורו של דבר, נראה לי שיש הסוברים שירושלים וישראל אינן יכולות להרשות לעצמן, במעמדן הנוכחי בעולם, לוותר על כל מי שעדיין מוכן להיות ידיד או תומך.

המורמונים – כך נאמר לנו מן הצד השני – הם מיסיונרים מעצם טיבם, וסופם שלא יסתפקו בהבאת תלמידיהם לירושלים, אלא ישתדלו, בגלוי או בסתר, לעשות נפשות לדתם גם בין יהודי ישראל. במבט ראשון, יש משהו בנימוק זה. אבל נכון גם שנציגם של הלוחמים במורמונים, ד"ר דן, לא הצליח (בתכנית הטלוויזיה „זה הזמן") להביא ראיות לטבילתם לעדה המורמונית של יותר משבעה יהודים בישראל, וגם זאת לפני 1977. אם יש משהו בטענה זאת, הרי הוא שלאחר מאות שנים שבהן הוכרחו יהודים להתנצר כדי להציל את חייהם, או שאולצו באילוצים חברתיים להתנצר אם רצו לעבוד במשרות הולמות את כשרונותיהם וחינוכם וסגורות לפני מי שאינו נוצרי, מרגיש היהודי בישראל, גם אם אינו שומר מצוות, משהו טראומאטי בכל נסיון להפיץ את הנצרות בין יהודים במדינתם החופשית ובאישורם – או לפחות ללא התנגדותם המפורשת – של שלטונות המדינה.

מדובר איפוא לא כל כך בסכנה ריאלית, אלא ברגש שהוא חלק ממטענו הרוחני של כל מי שמרגיש שהוא חלק מן ההיסטוריה היהודית. למעשה, לא הצליחו המיסיונרים הנוצריים הצלחה של ממש להעביר יהודים על דתם בכל מקום שהיהודי היה חפשי לחיות את חייו כרצונו. האנוסים הם תופעה מוגבלת למדינות נוצריות (ומוסלמיות – אך לא בהאי עסקינן) בימי הביניים ובתחילת העת החדשה, שבהן היו היהודים נתינים או אנשי חסות, בעלי זכויות מוגבלות הנתונים לביטול בכל רגע. ואפילו לא אחוזים מרובים שניה. גם כאן היו האנוסים תופעה של שנות בתה, לחץ הרדיפות, כגון מסע־ וגלב או ספרד ופורטוגל שאחרי הכיבוש. אשר להתנצרות לצורכי הקאריירה והמעמד החברתי, שרווחה בעיקר בגרמניה של המאה שעברה, ומנתה בין קרבנותיה את רוב צאצאיו של משה מנדלסון, את היינריך היינה, וכמה וכמה סופרים, משפטנים, פרופסורים ואנשי רוח יהודיים – הרי היתה זאת תופעה לשעתה, במדינה שקצב התבוללות של יהודיה לא הדביק את קצב מתן הזכויות והלגיטימציה החברתית למי שאינו נוצרי. תופעה זאת חלפה מן העולם, לפחות בממדיה הגדולים, כבר בראשית המאה הנוכחית, ובמקומה באה ההתבוללות. ברגע ש„כרטיס הכניסה לחברה הלא־יהודית" לא היה בהכרח הטבילה לנצרות, החל להצטמצם מספר „היהודים הטבולים", כפי שנקראו בגרמניה (לא רק משום שהחברה הגרמנית לא ראתה בהם, לפחות בדור הראשון, גרמנים לכל דבר, אלא גם משום שרובם לא עברו לנצרות מטעמי אמונה ודת, אלא רק נטבלו מסיבות חברתיות ו„אסתטיות") מן הרגע שבו הלכה האמנציפציה ונשלמה ברוב ארצות המערב, שוב לא הצליחו חברות המיסיון למיניהן לעשות יותר מכמה מאות נפשות לנצרות בין יהודי אירופה, ורובם של המתנצרים בארצות האמנציפציה לא באו לנצרות דרך המיסיון.

בעניין זה יש לי בספרייתי כמה מדפי ספרים, בעיקר באנגלית, שהוצאו על ידי חברות המיסיון שהתמחו בהפצת הנצרות בין היהודים. מרכזיהן של שתי הגדולות בחברות אלה היו באדינבורו בירת סקוטלנד (ששם, כמדומני, נוסדה החברה הראשונה להפצת הנצרות בקרב היהודים) ובלונדון, אך הן פעלו בכל רחבי אירופה, דרך סניפים שיסדו בגרמניה, אוסטריה והונגריה, וגם בפלשתינה התורכית והבריטית. מה שהביא אותי להתעניין בדבר זה הוא כמה חברים לעבודה ואנשים שפגשתי במהלך עבודתי, בעיקר באנגליה, שהיו „יהודים מוטבלים", ולעתים גם נוצרים טובים. מתוך תהיה על מצבם של אלה, ומה הביאם לעשות מה שעשו, התחלתי להתעניין במנטליות המיוחדת של היהודי שנולד וגדל במדינה נוצרית, ידע מה עוללה הנצרות ליהודים במהלך הדורות, ובכל זאת לא היסס לעבור לדת החדשה. הרושם שקיבלתי מקריאתה של ספרות זאת הוא שרובם של „יהודים נוצרים" אלה היו טיפוסים גלמודים מטיבם או מגידולם, שלא מצאו את מקומם בחברה היהודית שגדלו בה או בעולם הנוצרי של מזרח אירופה ומרכזה שמסביבם, על כל ההיסטוריה האנטישמית שלו.

אוסיף שכמעט כל אותם „נוצרים חדשים" שהגיעו למיסיון האנגלי או הסקוטי, הפכו לאזרחים בריטיים והיו לנציגי המיסיון הבריטי בלונדון או באירופה, היו יהודים גרמניים, אוסטרו־הונגריים, או יהודי מזרח אירופה. הם גילו בנצרות הליברלית של אנגליה וסקוטלנד, שהמסורת האנטישמית שלה היתה חלשה ביותר (כיון שבאנגליה וסקוטלנד לא היו יהודים במשך מאות שנים, מאז המאה הי"ד ועד לחזרתם בימי קרומוול), דרך חיים חדשה ופתרון אישי לבעיותיהם האישיות והנפשיות. היו ביניהם כמה אנשים בעלי שיעור קומה, כמו הסופר העברי יצחק זלקינסון, חוקר המקרא דוד גינצבורג, או חוקר המקורות התלמודיים של הברית החדשה אלפרד אדרסהיים. אך עיון בתולדות המיסיון ליהודים בלונדון ואותם מוסדים שניהלו אותו בבריטניה וביבשת אירופה – ואפילו הבצה בתמונותיהם של „נוצרים חדשים" אלה, שלרובם היו שמות משפחה בגרמנית או ביידיש – די בו להראות שמדובר במיעוט קטן של יוצאי דופן. הצלחתו של המיסיון הבריטי בירושלים בין ערביי ארץ־ישראל היתה גדולה פי כמה וכמה מהצלחתו בין היהודים. הסיבה לכל זאת ברורה. לערבי אין היסטוריה טראומאטית של רדיפות ואפליה במדינות נוצריות. אפילו הריקונקוויסטה, הכיבוש הנוצרי של ספרד ופורטוגל, היה מלחמה ממושכת בין מדינות נוצריות למדינות מוסלמיות, לא רדיפת מוסלמים במדינה שהיתה תמיד נוצרית. יותר מזה, ערבים נוצרים היו בעולם המוסלמי כבר מן המאות הראשונות אחרי הכיבוש הערבי. היו ביניהם כמה וכמה פילוסופים, אנשי מדע, סופרים, משוררים ומתרגמים, שעברו לנצרות או כבר נולדו בה ונשארו ערבים בשפתם ותרבותם. האיסלאם דוחה „כופרים" אלה, אך העם הערבי הגדול והתרבות הערבית בכללה אינה דוחה אותם כפי שדוחה עם ישראל את כל מי שעבר לנצרות. לערבי המוסלמי שעבר לנצרות יש איפוא תקדימים מכובדים, וגם בני דתו הקודמת ימשיכו לקבלו כערבי. מצבו של היהודי שעבר לנצרות שונה לחלוטין, והמקרה של האב דניאל מחיפה והחלטת בית הדין הגבוה לצדק בעניין יהדותו תוכיח.

הסכנה אינה איפוא מוחשית ורצינית. הסיכוי שעם תוספת עוד מוסד מיסיונרי אחד או שנים בישראל יתחיל מספר היהודים המתנצרים להגיע למאות או לאלפים – ובפרט שיש כבר בישראל חוק המגביל את פעולות המיסיון – אינו יותר גדול, וכמדומני שהוא באפנה בארצות הברית, ומה שאמריקה עושה היום, תעשה ישראל מחר בבוקר. נדמה לי שמספר היהודים הישראלים שהצטרפו לכת של רנה שני עולה בהרבה על מספר כל היהודים בישראל שעברו לנצרות באותן שנים. הבעיה היא בעיה של תחושה, שגם היהודי שאינו דתי חש אותה בדרך זאת או אחרת. לאחר הנסיון של מאות שנים של מיעוט יהודי בארצות נוצריות, הגיע הזמן לכך שבמדינה היהודית האחת בעולם שוב לא ינסו נוצרים ומוסדות נוצריים להפיץ את דתם בין היהודים. אין זה עניין לדאגה או חרדה, אלא לטעם טוב ודרך ארץ. מי שמנסה להפיץ את הנצרות בין אזרחי מדינה שרבים ממייסדיה הראשונים היו פליטי רדיפות בארצות נוצריות, מתנהג בחוסר טעם ובחוסר דרך ארץ לאזרחיה היהודיים של מדינה זאת.

כדאי שנבין שדרישה זאת שרבים מאתנו דורשים מן המיסיון אינה מופנית רק למורמונים. למעשה, אין כמעט נוצרי הראוי לשמו שאינו רואה כחובתו את הפצת „האמת הנוצרית" בין אלה ש„עדיין" אינם מאמינים בה. לנו קשה להבין זאת, שהרי מאז תקופת הבית השני לא היתה היהדות דת העושה נפשות לעצמה, וגם אז לא היו כל מנהיגי העם תמימי דעים בעניין הגרים ו„יראי השם", והיו שסברו כי „קשים גרים לישראל כספחת". ביהדות ההלכה, נעשה תהליך הגיור הרבה יותר קשה ומסובך, וברוב המקרים, רק עקשן גדול העומד על כך שהוא רוצה להתייהד בכל לבבו ובכל נפשו ובכל מאודו מתקבל לגיור. אין כך הדבר בנצרות, וכל מי שרוצה להתקבל לרוב הכנסיות הנוצריות אין מסרבין לו, והשאלה היא רק שאלה של זמן ונהלים. היהודי הדתי מאמין שדי לו למי שאינו בן ברית לקיים שבע מצוות של בני נח, ורק באחרית הימים ישובו כל העמים אל אלוהי ישראל. הנוצרי הדתי אינו כה סובלני, ותכנו הדתית היא לעזור לכל שעוד לא גילה את „האמת הנוצרית" לעשות זאת כאן ועתה, למען „ישועת נפשו". עצם התביעה מן הנוצרי הדתי לוותר על כל אפשרות לעשות נפשות לדתו – דבר שעבורו הוא עניין של הצלת נפשות מאש הגיהנום – היא תביעה חמורה ביותר. אך כיוון שבמדינת ישראל הוגשה תביעה זאת בצורת חוק לכל העדות הנוצריות, אין כל סיבה שלא נתבע דבר זה גם מן המורמונים.

★

אך יש עוד צד אחד לבעיה זאת שלא ראיתי אותו נדון בשום מקום, ויש בו משמעות סמלית – מקומה של האוניברסיטה החדשה. אילו ביקשו המורמונים להקים את שלוחת האוניברסיטה שלהם באיזור פנוי באחד מפרברי ירושלים, או באחד ההרים השוממים סביב ירושלים (ולא חסרים להם האמצעים גם לסלול כבישים לאתר החדש), די היה בכה שאמרנו עד כאן. אך הם בחרו דווקא בהר הצופים, ליד האוניברסיטה העברית הראשונה בעולם ובישראל, מקום שהיה מיועד לבניין בית הדין הגבוה לצדק של מדינת ישראל, ונדמה לי שקראתי שאפילו אבן־הפינה שלו כבר הונחה, ובנייתו נדחתה מחוסר תקציב. מקום זה הוא „כותל המזרח" של העולם האקדמי הישראלי והיהודי. הקמתה של אוניברסיטה מורמונית דווקא בו, יש בה יותר מטעם „פגם אסתטי". כדי להמחיש את משמעות הדבר, נתאר לעצמנו ששליטי ערב הסעודית עתירי ההון היו מבקשים להקים אוניברסיטה איסלאמית בשטח הגובל בסורבון, באחד הקולג'ים העתיקים של אוקספורד או קימברידג', באוניברסיטת היידלברג, או בקולג' המקורי של הארוורד. (אני מקווה שאיני מכניס רעיונות לראשו של המלך פאהד). אפשר לשער את הסערה שהיתה קמה אז בבריטניה, צרפת, גרמניה או ארצות הברית. אוניברסיטה מורמונית – עם כל מה שהיא מעסיקה, במקצועות שאין להם נגיעה לאמונה המורמונית, גם מרצים ופרופסורים שאינם מורמונים (ואף יהודים) – היא בראש וראשונה אוניברסיטה מורמונית. אין בה מתימטיקה או פיזיקה או בלשנות מורמונית. אך בה ילמדו את „ספר מורמון" כהיסטוריה של ממש, והיסטוריה קדושה, ואת התנ"ך, הברית החדשה, ותולדות היהדות והנצרות הקדומה, ברוחה של הכנסיה המורמונית. עצם הקמתה של אוניברסיטה כזאת לצידה של האוניברסיטה העברית פירושה מתן לגיטימציה והכרה מצד מדינת ישראל לכת דתית נוצרית שגם רוב הכנסיות הנוצריות בעולם אינן מכירות בה, כשוות ערך במעמדה לאוניברסיטה הראשונה של היהודים בארצם, בה אין כל הגבלות דתיות, לאומיות או אידיאולוגיות על ההוראה והמחקר. הסמלי שבדבר זה מפריע לי, ואני משער שהוא מפריע לרוב אזרחיה היהודיים של מדינת ישראל שיהדותו בדבר, יהיה יחסם לדת ישראל ומצוותיה אשר יהיה.

מה עלינו לעשות? איני מתיימר לדעת מה אפשר לעשות כאן מבחינה משפטית ופוליטית, ומה יהיה הנזק הדיפלומאטי הפוליטי לישראל אם תחזור בה מן ההיתר. היתכן נזק זה גדול כהנזק שתביא לישראל פרשת המרגל האמריקאי? השאלה היא, כמדומני, מה על המורמונים לעשות.

יש פתגם אנגלי (הידוע, כמדומני, גם בארצות הברית) האומר שלא די לו לצדק להיעשות, אלא חייב הוא גם להיות נראה לעין בהעשותו. אם מתכוונים המורמונים באמת רק למה שהם מצהירים שהם עומדים לעשות, מדוע כל ההיסוסים ההיתה בשה"י פה"י (או יהיו אשר יהיו תגיהם של המורמונים) של הצהרה חוקית חד־משמעית כתובה וחתומה. מצידם שיימנעו מכל פעולה מסיונרית בין אזרחי ישראל, ולא רק באוניברסיטה החדשה, ושלא יקבלו לאוניברסיטה זאת תלמידים שאינם מורמונים מחוץ לארצות הברית. כאמור, לא משום כבודה של מדינת ישראל המסורת היהודית, ואולי גם משום בקשת מחילה מן היהודים על מה שעשו להם הנוצרים (והמורמונים חושבים עצמם כנוצרים לכל דבר – בעצם, כנוצרים האמיתיים) במשך הדורות. אך ההוכחה הטובה ביותר לכנותם וליחס כבוד ונימוס ליהודי ישראל תהיה, אם יסכימו המורמונים גם לבנות אוניברסיטה זאת (לאחר שיתחייבו כחוק שלא יעסקו בפעולות מיסיון בישראל), לא על הר הצופים וליד האוניברסיטה העברית – מעשה שיש בו גם הסגת גבול (שכן האוניברסיטה העברית לא תוכל „לכשירחיב", להתפתח בכיוון זה) וגם לעג לרש (שהרי מדינת ישראל העניה רצתה להקים דווקא במקום זה את בנין בית הדין הגבוה לצדק, ולא היו לה האמצעים הכספיים שיש למורמונים) – אלא במקום אחר שאינו בולט לעין בירושלים, ואולי לאו דווקא בירושלים. יותר מזה, המורמונים יכולים אפילו לעשות מעשה סמלי, שיוכיח יותר מכל את ידידותם לישראל: להעניק למדינת ישראל שטח זה בהר הצופים למסורתו המקורית, ואפילו לסייע לישראל בממונם לבנות בו את בנין בית הדין שלו נועד.

אם יעשו המורמונים את כל הצעדים האלה, או לפחות את השניים הראשונים, אפשר יהיה לנו להתחיל להאמין בכנותם לפי שעה – ואם יעברו על הבטחותיהם, נדע מה לעשות. כל עוד משתדלים המורמונים לנצל כל פירצה בחוק הישראלי ובמעמדה הרגיש של ישראל בעולם הנוצרי, ללא כל התחשבות בסמליותו של הר הצופים ובתחושתם ההיסטורית של רוב יהודי ישראל, אין אני מסוגל לראות בהקמתה של אוניברסיטה זאת דווקא במקום זה ובשעה זאת מעשה של ידידות לישראל, אלא „חיבוק דב" חסר טעם וחסר נימוס אלמנטארי. מי שעושה מעשה זה, קשה לי לראות בו ידיד אמת של ישראל, והרגשתי היא ש„לא מדובש ולא מעוקצו".

הספרות והמדינה

מאת שמעון פרס

החברה שלנו היא חברה מקוטבת. היא עשויה קטבים קטבים. יש בה קיטובים אידיאולוגיים, דתיים, עדתיים; קיטובים שבמסורת, וקיטובים שבמנטאליות. אך יש בה גם רקמות מאחדות: האמונה, ההיסטוריה, הארץ, השפה. סיבות לקיטוב יש לנו – – דרוש גם כשרון לאחדות.

אחדותו של העם מתחילה ברגע שכף רגלו של יהודי דורכת על אדמת מולדתו, ובשעה שהשפה העברית, השפה המאחדת את העבר עם העתיד, את הקרוב ואת הרחוק, מתחילה להיות שגורה בפיו.

מבחינה זו ניתן לאמר שיותר משהעם החייה את השפה העברית, השפה העברית החייתה את עמנו. היא מקימה בו אחדות שבהשקפה ובהוויה כאחת.

הספרות העברית עוסקת בראש וראשונה במתנה הגדולה ביותר שהוענקה לאדם – בלשון, בשפת הארץ, בשפת העם, בשפת האדם. היא צוללת למכמניו הדולה מתוכם אוצרות שכוסו באבק דורות. היא מטה אוזנה לתתום של הרך הנולד, לגניס חידוש מגמגום הראשון. היא יוצרת אפשרויות המחברות הד עתיק עם הפתעה מרעישה. היא נאבקת על הזכות להביע את הרגש ואת התחושה, המודעים והנעלמים, למימד של קומוניקציה.

היא אומרת לנו לעתים קרובות מי אנחנו, ומי ולהתנו, ואת היחס שבין האדם לרעהו, האדם למקומו, האדם לקונו. היא לפעמים מפלסת דרך חדשה, ותמיד מלווה את ההולך בדרכים.

אם היו שתי תקופות בספרות העברית בת ימינו, כדי שתקופה אחת עסקה ב„אנחנו", ותקופה מאוחרת יותר ב„אני". תקופה אחת באדם הבונה מדינה, ותקופה אחת באדם הנבנה במדינה.

אין הספרות צריכה לפנק אותנו. היא מטבע ברייתה יותר תובענית, ומתערערת על מוסכמות. היא שואלת, היא מקשה. טבעי הוא שאופי תביעותיה משתנה, אך לא התביעה עצמה.

מי שעוסק בעניני מדינה, בעניני המקרה, בקווים הגדולים – – עלול שלא לשבוע נחת. היא מזכירה לנו שאסור לשכוח שהמדינה שהוקמה על ידי האדם נוסדה לשרת את האדם.

הספרות, מנקודת הראות של המדינה, אינה רשות מחוקקת, או שופטת, או מבצעת. היא רשות שואלת, היא רשות המערערת על הנסיון להפקיע את רשות האדם מרשות האחרת.

הפעם, מקבלי הפרסים שייכים לדור תקומת האדם המדינה, לא לדור תקומת המדינה עצמה. עינם אינה רק בקרקע העתיקה, אלא גם באופק החדש. מה נולד היום; ומה יוליד המחר.

„העיקר – כותב דוד אבידן – להיות בלתי תלוי. בלתי תלוי ובלתי זקוק."
שיבואו
„רחמים בית תום האדר"
אבל גם
„אנרגיה מכל מקור שהוא"
ויותם הראובני כותב שיש
„תמיד לחזור לנקודת ההתחלה"
אבל הוא גם
„שוהה בנקודת ההויה."
ושמעון צפרת כותב:
„אני לומר לשתוק לתוך עצמי."

ויוסף מונדי משווה את הרצל ואת קאפקא, את היהודי שחזה מציאות חדשה. ואת היהודי שחרר למציאות הקיימת, וניסה לברוח ממנה, אך לא מצא את ה„לאן"

וישראל המאירי מתאר התקפת מחבלים על ישוב קטן בהרי הגליל ואומר דרך אגב: „עד היום איש לא יכול להסביר מה אירע, איך הגיע. איך עבר את כל המחסומים."

פרס של ממשלה, של ראש ממשלה, של לוי אשכול – – לא ניתן לסופרים מפני שהם מעלים קטורת לממשלה, או ל„ראש" „ממשלה" או לנושא שם הפרס. הוא ניתן לסופרים לא בגלל מה שהם עשו או לא עשו לממשלה, אלא בגלל מה שהם תרמו לספרות, בגלל היותם סופרים ומשוררים ומחזאים. בגלל זה שבעוצמת ביטויים, הקונפורמי הלא קונפורמי, הם רוקמים אחדות של עם על רמה של תרבות תוססת.

(הדברים במקום הלוקת
פרסי־היצירה ע"ש לוי אשכול)

סוציאליזם עברי

מאת ישראל כהן

אני מודה מעומק לבי לחברי על הבמה, שהעריכו את פעולתי כסופר וכאיש ציבור והנעימו לי את התאריך הזה. היו ברוכים.

א.

לאחר שיקול דעת רציני באתי לידי מסקנה, שאינני יכול לצאת ידי חובה בתודה פורמאלית, והחלטתי לייחד את הדיבור שלי על בעיה מרכזית אחת, המרעישה אותי זה זמן רב. כוונתי, לפיחות שחל במעמדה של האידיאולוגיה בתנועתנו הציונית־הסוציאליסטית. המקום המיוחד הזה, השעה הרצינית, המשתתפים באסיפה זו, ואף העילה למסיבה זו – מחייבים עיסוק בנושא זה להלכה ולמעשה.

היו ימים, והם זכורים לכולנו, שבהם ראה כל חבר בתנועת העבודה זכות וחובה לברר שאלות אידיאולוגיות, בעתונות, באסיפות, בכלי־השרת הציבוריים, בשיחות ובפגישות. היו מנתחים בעיות, מתווכחים עליהן, ומשתדלים להגדירן במדוייק. המושג אידיאולוגיה עצמו הוא תורה שלמה, שכמשמעותה נתונה למחלוקת הפוסקים. אולם אני אסתפק בה כאן כבמושג מקובל על המשכיל העברי והכללי כמכלול של רעיונות, עיקרי אמונה וציורים מוסריים, שמבטאים תפיסת עולם מיוחדת או השקפת חיים של מפלגה או מעמד חברתי, שנוצרו על יסוד מציאות חברתית מסויימת והם חותרים לתקנה או לעצבה מחדש. האידיאולוגיה הציונית־הסוציאליסטית אף היא היתה תמיד ביחוד הרוחנית בתנועתנו כבעלת כוח ציבורי פועל, בתנאים חיצוניים ופנימיים קשים, המגשים את התחייה הלאומית ואת הציונות. היא כיוונה את הפריית שממות הארץ, הקמת קיבוצים ומושבים ודרכי בנין הארץ. על ברכיה התחנך הדור הצעיר להלכה ולמעשה. ולפי שמצויים תמיד חילוקי דעות, הרי הם מחייבים לשקלם ולבררם לכל רוחבם ועומקם ולהחליט בהם מתוך מאבק־דעות דימוקראטי. משא ומתן פומבי זה בנושא הסוציאליסטי היה מגדיל את חשיבותנו בעיני הקהל, והתנועה והחיה היו נשכרים מן ההוויה הרוחנית שנוצרה בזכות זו.

ברם, זה שנים שעמודי האידיאולוגיה מתרופפים והולכים. תש כוחה של העירנות המחשבתית וקהות רוחנית ירדה לעולמנו וסותמת את הפתיחות להתעשרות רעיונית ולעיסוק אידיאולוגי שהיתה נחלתנו. וזוהי סכנה ממארת, שיש להרחיקה. האידיאולוגיה הציונית, שגם פעילותה נחלשה, לא פסקה, אבל צריכה חיזוק וריענון, אולם האידיאולוגיה הציונית־הסוציאליסטית טעונה חידוש גמור, כי סכנת שיתוק מאיימת עליה. רק פעלים מעטים עדיין מקדישים לה כוח ומוח ושוקדים על תקנתה בכתיבה או בדיבור.

ב

ההסתדרות והמפלגה וכן הסופרים והמשכילים הקרובים להן, חייבים לראות את הרעה הרת הסכנה, העלולה להתרגש עלינו – ולמנוע אותה. וברצוני לרמוז על הדרך החדשה־הישנה, שעלינו ללכת בה. אין באפשרותי לפרוס כאן את כל היריעה של הסיבות שגרמו לכך, אף לא אוכל לפרט את כל הצעותי לתיקון המצב. אסתפק בכמה הערות עקרוניות.

לפי דעתי, זולל החינוך שלנו בנקודות העבריים, בתנ"ך ובתורה שבעל פה, המלאים וגדושים עקרונות סוציאליסטיים חיים וכובשי לב. עסקנו בוויכוחי סרק, שלא חינכו לסוציאליזם המובאני אביתי, שהוא חיוני לציונות שלנו. ואל נא יטעו בדברי. אינני מטיף לצימצום המחשבה הסוציאליסטית הכללית. אני עצמי, שחשבתי תמיד שלסוציאליזם שלנו שרשים עבריים מקוריים, הקדשתי חלק מחיי לתרגום כמה ספרים חשובים מגרמנית ומאנגלית והגשתי אותם כחומר קריאה וחינוך לציוני־הסוציאליסט העברי. ולפי שאני נמצא עכשיו במסיבה שעוסקת בי, ארשה לעצמי להזכיר כמה מהם. בשנת 1927 תרגמתי ספר קטן של ארלוזורוב מגרמנית „לשאלת הארגון המקצועי". וכן תרגמתי מגרמנית „יומן נעורים" של לאסאל וצירפתי לו תרגום של מונוגרפיה עליו מאת גיאורג בראנדס. תרגמתי „קריאה לסוציאליזם" ו„ההתפכה" לגוסטאב לאנדאואר; תרגמתי מאנגלית „קומוניזם ולאוטופיות במזרח אסיה" מאת מק־כהון בול ואחר כך תרגמתי מאנגלית „תולדות המחשבה הסוציאליסטית" לג'ורג' קול. ובקרוב עומד להופיע תרגומי לאוטופיה „אטלאנטיס החדשה" של פראנסיס בייקון. וכן תרגמתי ב„הפועל הצעיר" במשך שנים מסות ומאמרים רבים של הוגי דעות עולמיים. אינני מזלזל איפוא במחשבת העולם אלא ניזון ממנה. ברם, מנעורי ועד היום מצאתי צידוק לסוציאליזם במקורותינו. וכאמור לעיל, אני הדגשתי תמיד, שכשם שהציונות יונקת ממקורות יהודיים היסטוריים ואקטואליים, כך צריך גם הסוציאליזם לגלות ולטפח את המקורות האלה. לציונות ולסוציאליזם שלנו שלשלת־יוחסין אחת כשרה למהדרין. מושגי היסוד והעיקרים העיוניים, שעליהם הם מבוססים, מעוגנים במקרא, ביחוד בנביאים, בתלמוד ואף במדרשות, ועל כל אחד מאתנו להוציאם ממחבואם, לצחצחם ולהשגירם על לשוננו, ועל לשון הדור הצעיר, תוך הסברים והגדרות מתאימים, באופן שיהפכו לערכים אישיים וחברתיים חיים ופועלים.

אינני יכול, כמובן, לפרט כאן את כל הערכים האנושיים הבאים לידי ביטוי קלאסי במקורותינו, אף על פי שיש בדישהי ושמר רב המגוון ומשבע. אסתפק איפוא בהדגמה בלבד: צדק, יושר, עבודה כשרה, שוויון וזכויות לאזרח, לגר ולכל תושב קבוע, הוקרת חיי אדם, אהבת הבריות, אחריות לכלל ולפרט, מלחמה ושלום, חסד ואמת, איסור ניצול, קנין לאומי בקרקע, שלטון הרוב, פסילת הדיקטאטורה של שליטים או מלכים, שלילת הגזענות ועוד ועוד. על כל אלה אפשר להביא חוקים, משפטים, מימרות, ציורים מפורשים ורמזים, הקולעים אל הכמורה הציונית־הסוציאליסטית שלנו. אינני מזלזל, כאמור, בהעשרת המחשבה והערכים הסוציאליסטיים שלנו בכינוס של הגירדעות סוציאליסטיים בעולם, אבל אני שולל את ההפרזה בהדגשת הסוציאליזם המדעי. לדעתי, אנחנו הגשמנו בישראל דווקא יסודות של סוציאליזם אוטופי, שהמארכסיזם כל כך לגלג עליו. שיבת־ציון, יישוב מדבריות, הגשמת משטר העבודה בארץ, יצירת הקבוצה והמושב גם כמשק וגם כחברה חדשה, שבהם נוהג הכלל „כל אחד לפי יכולתו וכל אדם לפי צרכיו". הם מתבססים על יסודות כלכליים ומדעיים, אבל יונקים בנפש האדם המבקש חיי צדק אישיים וחברתיים. בראשית היה איפוא החלום, החזון, האוטופיה, האמונה להיות ולהתחדשות. המהפכה האישית על ידי חינוך קודמת להמהפכות אחרות, מפני שהאדם הוא הגורם להמוזה כרשית זאת ורק על פי ציוריו הפנימיים יקום דבר של ממש.

תפיסת קהייה זו והלוך־רוח זה היו הכוחות הדוחפים לשיבת־ציון ולכל היצירה הכלכלית, החברתית והרוחנית, שבגולבה במדינת ישראל. הלוך־רוח זה, שהיה אבי־אבות המניעים להגשמה ציונית־סוציאליסטית, נח לה הילך, והאידיאולוגיה שלנו מתרוששת ביותר וקלה מצויר הולך. וכבר הורגלנו לדמכה פובליציסטית ואי־אינטלקטואלית זו.

ג

ודאי ישנן סיבות אובייקטיביות למצב שלילי זה של סדר יומנו, ואינני מתכוון להטיל אשמה מפורשת על גורם זה או אחר. בעיות אקטואליות, מדיניות, כלכליות, ארגוניות, וכן המכוסים והתנגשויות, הבולעים את הזמן, המרץ והסבלנות, מקפחים את האפשרויות לדיון ולעיון בבעיות אידיאולוגיות חיוניות, הנותנות טעם לכל ההוויה שלנו. האשמה היא על כולנו ויש להתריע בלי הרף על סכנת ההתדלדלות ולשקוד על תקנת הירידה. למרות הכלכלות הגדולות העוכרות על ההסתדרות והמפלגה יש כוחה להציל זמן ומרץ להתבודדות־נפש ולריכוז רעיוני בתמיד. הישגינו בבנייה בתחום המדע, הכלכלה, הטכניקה, הספרות והאמנות טעונים השקיה רעיונית ורוחנית שאינה פוסקת ועין פקוחה על אחדות האומה הפריהה ועל אחדות הציונות והסוציאליזם ההומאני.

הבה נתרכז עכשיו בשינוי שיטות החינוך האידיאולוגי, ביחוד בכל הנוגע לערכים ציוניים־סוציאליסטיים. שינוי זה צריך להיות נועז ופשוט בעת ובעונה אחת. עלינו לִצְבוֹת בטוב טעם ודעת את כל החוקים, הציוויים, ההוראות והעצות, הכפורים בשפע בתורה ושנויים בדברי הנביאים ומשולשים בתלמוד ובספרי־הגות עבריים אחרים, וללמדם לדור הצעיר שלנו בדרכים חדשות: בספרי־לימוד שיחוברו בניקוד לתכלית זו על ידי מלומדים ופדגוגים מוסמכים. ודאי, היה טוב אילו אפשר היה לתקן את הדבר הזה באמצעות תכניות הלימודים בבתי־הספר הממלכתיים. אולם מעשה התקווה להשיג; הסכנה לאומית לכך, ולכן יש צורך לבקש ולמצוא דרכים חדשות, כגון: הפעלת תנועות־הנוער הקרובות אלינו וסניפי מפלגת העבודה ויצירת חוגים ללימוד זה. משימה מיוחדת מוטלת על מורי התנ"ך בכל בתי־הספר, שעניין זה קרוב ללבם, היכולים לכוון את פירושיהם בשעת לימוד התנ"ך לכיוון הרצוי להם. הנסיון מוכיח שהנוער שלנו מושפע מלימוד התנ"ך, וכל הציורים ההומאניים שבו מתקבלים על דעתו ביתר פתיחות מאשר סיסמאות לועזיות. יראת הכבוד מפני המקרא ומפני האמור נוטעת בלב הקורא ובאוזן השומע הד חי וערני לנאמר וניזוג בדם ובנפש. לפיכך נראה לי, שהחינוך הסוציאליסטי־ההומאני ישכיל וביותר להשפיע על הנוער והעם אם יוגש לו בכלים עבריים מקוריים, שהיו שמורים ומקובלים דורות רבים ועמדו באמיתותם. ושוב: הם יסתייעו גם בהגות הסוציאליסטית האוניברסאלית של זמננו, ובמונחיה ומושגיה, ומבחינה פדגוגית תהיה כאן השלמת הידע וביצור הרוח.

ד

ואביא כאן הדגמות אחרות בלבד: המקרא והספרות שלאחריו מלאים שבח על העבודה והמלאכה. „ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך" – נאמר על הר סיני. על מצוות־עשה של שבת נצטוו על המלאכה. אה „יגיע כפיך כי תאכל, אשריך וטוב לך". אני מבקש לשים לב למלות השבח: „אשריך וטוב לך". יש בסך הכל חמש פעמים „אשריך" בתהילים. ופירושה איננו רגיל אלא ביותר בסוגו. כי אין כאן כוונה להוכיח את הערך החמרי של עבודה עצמית, הנותנת לאדם את מלוא הרווח, אלא יש במלה „אשריך" רמז ברור ליתרון הנפש של העובד, שעבודתו מעשירה אותה ומוסיפה לו תפלין סודי. מימרא אחרת בתלמוד מסייעת לפירוש זה: „גדול הנהנה מיגיע כפיו יותר מירא שמים". וכן מצויים עשרות ניסוחים אחרים, המעידים, שלא כעמים אחרים בדורות ההם, שראו בעבודה עניין לעבדים, נתקדשה המלאכה בישראל כנוח יצירה, בבחינת „אשר ברא אלוהים לעשות" שאין בריאה בלי עשייה.

הוא הדין בעיקרון השוויון. הרקע לכך הוא הפסוק הנפלא החוזר כמה פעמים בספר בראשית: „ויברא אלוהים את האדם בצלמו". ולפי שכל בני אדם נבראו בצלם אלוהים, הרי הם שווים, וכל אחד חייב בכבוד זולתו. מכאן „ואהבת לרעך כמוך". ואין הכוונה רק לרעך היהודי, שכן כך כתוב במפורש: „וכי יגור אתך גר בארצכם לא תונו אותו; כאזרח מכם יהיה הגר הגר אתכם, ואהבת לו כמוך" („ויקרא" י"ט). אפילו רעיון האכספרופריאציה מצוי במקרא. הכוונה לחוק השמיטה והיובל: וכך נאמר: „ושש שנים תזרע את ארצך ואספת את תבואתה, ובשביעית תשמטנה ונטשתה ואכלו אביוני עמך". והו ביטול חלק של הקנין הפרטי. ביטול זה ברור רב יתר בחוק היובל. „והארץ לא תימכר לצמיתות, כי לי הארץ, ובכל ארץ אחוזתכם גאולה תיתנו לארץ" (ויקרא, כ"ה). ואין אלה אלא רמזים לפירוט הגדול של נושאים,

(המשך בעמוד הבא)

יומן קריאה

על אף הכל – לאהוב את החיים

מאת רחל שקלובסקי

אביגדור דגן הוא אחד משני הסופרים הישראליים הבולטים, הכותבים בשפה לא עברית – השני הוא יוסל בירשטיין – אשר תרמו תרומה משמעותית לסיפורת הישראלית, אם גם לא לסיפורת העברית, ושניים מספריו ראויים לתשומת־לב מיוחדת: „בינת השכוי", הוא הספר שהצלחתו הביקורתית ו„המסחרית" כאחת העלתה את דגן על מפת הסיפורת הישראלית (ראה אור בעברית בתרגום מאנגלית של צבי ארד, הוצאת עם עובד, הספרייה לעם, תשל"ט), ו„סיפורים ירושלמיים", שהופיע שנים מספר לאחר מכן, ב־1983, בהוצאת „דביר". אקדיש איפוא רשימה זו לעיון מחודש בראשון שבהם, תוך תקווה שאוכל להרחיב את הדיבור בעתיד גם על קובץ הסיפורים־משלים המבקסים שבספר השני.

„בינת השכוי" הוא ספר לירי, עדין, שמרובים בו הדימויים והמשלות. למעשה אין לפנינו רומאן במובן המקובל של המונח, שכן בתוכו הספר נמצא סיטואציה אגדית, מופלאה: דו־שיח בין הגיבור פראן לתרנגולו פרדו – הוא השכוי המוזכר בכותרת הספר. אין גם בספר ניסיון לתאר „אנשים אמיתיים" הפועלים בהקשרים ובתנאים ריאליסטיים, כי אם רצון לומר איזו „אמת של הלב". כל זה מקרב את הספר לסוג הספרותי של הרומאנס, שעל ההבדל בינו לבין הרומאן עמד המבקר נורתרופ־פריי בספרו „אנטומיה של הביקורת" (עמ' 303 ד'ו).

באופיו האגדי מזכיר „בינת השכוי" את „פשעו של סילבסטר בונאר" של אנאטול פראנס, ובזה לא תם הדמיון בין שני הספרים. שניהם מספרים את סיפורו של גיבור זקן, שהוא בשני המקרים גם מספר־הסיפור. „פשעו של סילבסטר בונאר" מתאר את סיפור התפתחותו הרוחנית של חוקר־הקדמוניות חבר־האקדמיה בונאר במיוחד בחלקו השני, ואילו „בינת־השכוי" מתאר את התפתחותו הרוחנית של הרופא הכפרי פראן – שאף הוא, בדומה לבונאר, איש תורב־ספר – לעת זיקנתו. גיבורי שני הספרים הם זקנים ערירים ויוצאי־דופן, חביבים ושובבים, שרוח־הנעורים נשתמרה בם, ושניהם מגיעים באחרית ימיהם לאותה תפיסת־חיים אופטימית, המאשרת את החיים ומשלימה עם המוות. כך בונאר, המוצא את נכדתה של אהובת־נעוריו קלמנטין, ושומע אגב־כך שקלמנטין ובתה מתו, נושא בלבו תפילה זו: „הכל חולף ועובר מן העולם, יען כי מת, קלמנטין, את ובתך עמך, אך החיים הם בני־אלמוות, ואותם יש לאהוב בצורותיהם המתחדשות לבקרים" (עמ' 79 בתרגום העברי שראה אור אף הוא בהוצאת „עם עובד", הספרייה לעם). להכרה דומה מגיע פראן ב„בינת השכוי".

אמונה ללא אשליות

בדברים אלה לא מיצתי את נקודות־הדמיון שבין ספריהם של פראנס ודגן, אבל ברצוני לעמוד כעת על ההבדל העיקרי ביניהם: „פשעו של סילבסטר בונאר" ראה אור ב־1881, ואילו „בינת השכוי" נכתב בשנים 1969־1971 על־ידי אדם, שעליו מספרת לנו ההוצאה את הדברים הבאים: „נולד בצ'כוסלובקיה בשנת 1912, למד משפטים ומדע־המדינה בפראג, ובה ישב עד פרוץ מלחמת־העולם השנייה... לאחר שכבשו הגרמנים את פראג, ב־1939, יצא ללונדון ושם השתלב בפעולתו המדינית של שר־החוץ הצ'כוסלובקי הגולה יאן מסריק". כן נודע לנו מדברי ההוצאה כי דגן כתב פואמה ארוכה בשם „הכפר המת", „בהשפעת הזדעזעו של הכפר לידיצה בידי הנאצים". נמצא, כי האגדה הקסומה של „בינת השכוי" נכתבה על־ידי אדם שהכיר מקרוב את ההיסטוריה של המאה העשרים, את היטלר ואת סטאלין ואת הפצצה האטומית שהוטלה על הירושימה ונגסאקי. כלומר – על־ידי אדם שחי, בניגוד לאנאטול פראנס, ב„עידן שובו של השטן", אם להשתמש בביטוי של אנדרה מאלרו ב„אנטי־זיכרונות" שלו. לכן, אף שאפשר לומר שהרע היה תמיד חלק מחיי אנוש, וכמוהו גם האופטימיות האמורה, כדברי ידידו של פראן, כי „על־אף הכל, החיים יפים", הרי בלא ספק קשה יותר לכתוב שיר־הלל לחיים בתקופה שלאחר מוראות מלחמת העולם השנייה. ונראה לי שגם קהל־הקוראים של ימינו אינו נוח לסוג הכתיבה של דגן או, מכל־מקום, שחלק מקהל־הקוראים עשוי להרגיש ש„בינת השכוי" הוא ספר מיושן ובלתי־רלוואנטי, ולכן עוד אשוב לשאלת מיושנותו, כביכול, של הספר בהמשך.

נוכח הביוגראפיה של דגן, נראה שאפשר לדבר במידה מסויימת של ביטחון, כי האמונה האיתנה המוצאת את ביטויה ב„בינת השכוי" אינה כלולה באשליות. להיפך, לפנינו ספר המכיר את עובדות החיים הנוראות ביותר, ואף־על־פי־כן הוא בלא אכזבה וזקה ומלאת־רגש. מבחינה זאת אני מוצאת דמיון בינו לבין שלמה גרודזנסקי, זכרונו לברכה, שהביא באחד ממכתביו את דברי הסופר שארל פגי, כאשר ערב מלחמת העולם הראשונה: „אנו האחרונים, מיד אחרינו מתחילה תקופה אחרת, עולם אחר לגמרי, עולמם של אלה שאינם מאמינים בשום דבר וזה להם מקור של גאווה ותהילה... עולמם של היודעים־הכל, עולמם של הספקנים, של אנשי־הקדמה, של אלה שלא נשאר להם דבר ללמוד, של אלה שאי־אפשר לרמותם ... עולמם של אלה שאינם פתיים ואינם אימבצילים כמונו ... בדיוק: עולמם של אלה שאין להם מיסטיקה ועל זאת גאוותם." גם גרודזנסקי וגם דגן לא נהפכו ל„אנשים שאינם מאמינים בשום דבר וזה להם מקור של גאווה ותהילה", על־אף ההתפכחות האכזרית שהיו בוודאי מנת־חלקם. בשניהם נמצא אותו כוח והכי ביותר, הנחוץ כדי להכיר בעובדות החיים בעירומן, בלא שידיעה זו תביאנו לידי ייאוש או אדישות, כי אם להיפך – לאישור־מחדש של החיים כמות שהם, כפי שנמצא בכתבי ניטשה. דגן, בדומה לגרודזנסקי, הוא אחד מיודעי־הח"ן הספורים, שידעו לצאת בשלום מהפרדס, ולשמור על שמחת־החיים גם ללא האשליה.

היום יפה מיום אתמול

באותה שמחת־חיים חסרת אשליות ניחן גם פראן, גיבור „בינת השכוי". פראן שכל את אשתו האהובה, אנה, ואת הילד שעמד להיוולד להם, וזכר אהבתו לאשתו והאסון שפקד אותו מלווה אותו לאורך חייו. הוא אינו נישא בשנית, משום שהוא אינו מסוגל לשכוח את אהבתו לאנה. הוא גם מפסיק לבקר בכנסייה לאחר מותה, שכן, בדבריו: „חדלתי להאמין כי יש אלוהים ממעל. ואם ישנו, הריהו רשע, ואם אינו רשע, הרי סוגו שונה מהכתוב הידוע לי. ואם כן, אין אני מבין את לשונו ולשיחותיו אין כל טעם. יש בכוחי להסביר את דברי אפילו לרועה ניקולה החירש־אילם. אני מבין את לשונו של פרדו. רק עימו, עם אלוהים אשר אהבתי, אין לי לשון משותפת מאז הערב ההוא". פראן אינו אתיאיסט אלא כופר, כפי שהוא אומר בעצמו, ואולי משום כך הוא אינו משועמם ומשעמם כאתיאיסטים רבים, שאין להם עם מי להתקוטט. התקוטטותו של פראן עם אלוהים מתבטאת באופן סמלי במישחק השח „הבלתי־מוכרע", שהוא משחק בכל יום ראשון לאחר התפילה עם הכומר בלתאזר, ובאופן מעשי – במישחק הסימבולאני שהוא מנהל, בתפקידו כרופא, נגד המוות: „משחק נגד המוות על עכורות לוח שח בעת־רבענה־האות". אומר פראן: „יודע אני כי המוות סופו לנצח, אך כשניתן לי, אני מנחית עליו מהלומה, וכל עוד אוכל, אתייצב בינו ובין האנשים שהוא מבקש להופסם באצבעותיו הגרומות."

בעיקבות האסון שפקד אותו, מאמץ פראן את תפיסת־החיים הבאה: „כל יום דומה לקודמו. כולם דומים זה לזה". אבל תפיסה זו מתעמתת, בראשית הספר, עם התפיסה המנוגדת של השכוי הזהב פרדו: „היום יפה מיום אתמול, מפני שהיום הזה עדיין הוא כאן, ויום אתמול איננו עוד." תיזות מנוגדות אלה מתגוששות במהלך הספר על רוחו של פראן. אבל, כמו בכל סיפור־אגדה ראוי־לשמו, הזכייה בין פרדו לפראן מוכרעת כבר ברגע שבו קורא פרדו „ניצחון, ניצחון!" בשורה הפותחת את הספר. בקריאה זו מקבל התרנגול הישפחה את פני היום החדש והשמש העולה. ולקראת סוף חייו מכיר פראן שפרדו צודק, וכי כל יום שבו זורחת השמש מחדש, מהווה ניצחון לכל היצורים החיים עלי אדמות:

„הבדק עם פרדו, כתביה."

„מה כל הרעש הזה!" הייתי אומר לו כשהיה מקבל את היום בתרועת ניצחון. „כל יום דומה לקודמו, מהו העסק הגדול הזה!"

אך הוא עמד על שלו: „לא, לא, דוקטור. היום הזה יפה מיום אתמול, מפני שהוא ישנו והאתמול איננו עוד. ומסיבה זו עצמה יהיה המחר יפה אף יותר מהיום הזה". ובוטח היה פרדו בשלו: „ואפילו לא נהיה כאן עוד, בכל־זאת יהיה היום יפה".

די שיהיה יום יפה

לאורך הספר אנו רואים כיצד פראן מהרהר על החיים בעיקבות כל מעשה שקורה לו וכל מה שהוא רואה ושומע. כך לבסוף, ליקוט פטריות ביער מביאו למחשבה כי „חלק ניכר בחיי אדם הולכים בחיפוש פטריות", ומכאן מייד למחשבה: „האין החיים כולם חיפוש אחד גדול?" לאחר מחלה קשה הוא מתעורר בוקר אחד בהרגשה שהוא בריא וחזק, אבל נופל כשהוא מנסה לקום מהמיטה. מכאן באה לו ההכחשה כי „תהום פעורה בין מה שאנו רוצים לעשות ובין מה שאנו יכולים לעשות". וכאשר הוא מתאהב לעת זיקנתו בנערה רנה, ומגלה כי היא מאוהבת ברופא הצעיר, שהגיע לכפר עם מחלתו, הוא מתייסר בייסורי קינאה, וחושב: „החכמה – וזה החלק המכאיב שבלקח – לא זו בלבד שלא היה בכוחה להציל אותי מטיפשות, אלא שלא היתה אפילו תרופה המשככת את הכאב שלאחר מעשה. מדיין החכמה מוסל מתנת רכה. כמה קל להודר שדיין זה". אנו רואים, איפוא, לאורך הספר כיצד לומד פראן מניסיונו ומתבונן. אכן, „בינת השכוי" הוא משל פילוסופי, בדומה ל„ראסלס" של ד"ר ג'ונסון, למשל.

פרדו מגנה את נטייתו של פראן „להתפלסף", כלשונו. באחד החלומות שחולם פראן בעת מחלתו, שם פרדו ללעג את דיוניהם של הפילוסופים היווניים, וזהו גם אחד הקטעים המלבבים המבדחים ביותר בספר: „הם גרועים מהכובסות הזקנות. הנשים הזקנות סקרניות באותה מידה ויש להן שאלות רבות להרפתות, אבל הן מכל־מקום שואלות על עניינים מעניינים. הן רוצות לדעת מי ישן עם מי, מי מרמה את מי ובהבוסת מי, ולא האם יש משהו קיים־בזמן או האם הכל משתנה, האם רק היש קיים, או קיים גם מה שאיננו." פראן נוטה להסכים עם פרדו בחלומו: „אכן, מתוכחים הם בעיקר על עניינים שאינם נהירים להם. אין כל ויכוח על כך ששתיים ושתיים הם ארבע. אבל אם אתה נכנס למים פעם ועוד פעם, האם נכנס אתה לכמות המים שזרמו בינתיים הלאה? האם נכנסת בפעם השנייה לאותו נהר עצמו? על כך הם מוכנים להתכתש, כפי שהיו נאבקים על חסדיה של הלני מסדיה." דברים אלה על השאלות והטענות הפילוסופיות של פארמנידס והרקליטוס, מעידים יותר מכל על אופיו הזיכבי של הספר שלפנינו.

אך מדוע מגנה פרדו את הנטייה של פראן „להתפלסף"? באחד המקטעות שואל פראן „האם יש לחיים עלילה?" – כלומר משמעות – וזו תגובתו של פרדו: „עלילה? חזר על השאלה בשלישית. האם לא די לך בלילה יפה זה? האם לא די לך בשמש שתשוב ותזרח מחר? לא די שיהיה יום יפה?" בדברים חכמים ותבונים אלה שם פרדו ללעג את התפלספויות של פראן. לחיים אין משמעות, או „עלילה", כלשון הספר, אבל יום יפה מעניק להם טעם, ולכן תוכבת־החיים הנבונה היא לנסות ליהנות ממה שהחיים מציעים בכל יום, בלי לבזבז זמן על הירהורים, ובוודאי לא על מחשבות על אודות טעם החיים בכלל, שכן מחשבות אלה לא תורמות להנאתנו מהם כי אם, לרוב, מביאות בעקבותיהן דכדוך. יתר־על־כן, השאלה על אודות טעם החיים בכלל היא מוטעית, שכן טעם החיים הוא החיים עצמם, ואף אם לא יותר הרי גם לא פחות מזה. לכן אומר דגן על תפיסת־חיים זו של פרדו „אשר נתן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה", במוטו לספר.

★

לסיום ברצוני לחזור לשאלה, האם לפנינו ספר מיושן ובלתי־רלוואנטי? נראה לי, כאמור, שחלק מקהל־הקוראים עשוי לחשוב כך, אבל איני שותפה לדיעה זו. אומנם נכון הוא שלרוע אין כוח ממשי במציאות הבדיונית האגדית של „בינת השכוי". אין גם בספר תיאורי אלימות. אומנם, פעם מתוארת מריבה בין שני איכרים, המגיעה לידי כך שאחד מהם שורף את אסמו של השני, והשני דוקר את המצית בסכין. אבל פראן מצליח להפיג את האיבה שבין שני האיכרים בקלות, והתקרית מובאת בספר בעיקר כדי ללמדנו על האיוולת שבקפצנות ובאלימות, וגם לשם המחשת הכריזמאטיות של פראן, הדומה לזו של הנסיך מישקין של דוסטוייבסקי. כמו־כן, היריבות בין שני האיכרים הניצים מסתיימת בכך, שבנם ובתם מתאהבים זה בזה כמו רומיאו ויוליה. וכאילו אין די בכך שלרוע אין כוח של ממש בספר ושאין בו אלימות, אין בו גם – אבוי! – תיאורי מין מפורטים. כל זה עשוי, כמובן, להפוך אותו לספר מיושן באמת.

אף־על־פי־כן נראה לי ש„בינת השכוי" איננו מיושן באמת, וכי הקורא עשוי ליהנות מאוד מהקריאה בו. אביגדור דגן אומר בספר זה, כאמור, איזו „אמת של הלב", ואמת זו, שניסיתי לתארה כאן, אינה תלויה בזמן ובמקום, והיא שרירה וקיימת גם „בעידן שובו של השטן". כך „בינת השכוי" אינו מיושן ממש כשם ש„פשעו של סילבסטר בונאר" של פראנס אינו מיושן, לפחות עד כמה שמדובר בתפיסת־החיים המגולמת בו. כמו־כן, דגן אומר בספר דברים שנודים רבים, אבל הוא אומר אותם בדרך המיוחדת לו – בליריות, בהומור ובחיוך רחב־לב, העובר אל שפתי הקורא. לכן, אם רק יסכים הקורא „להשעות מרצון את אי־האמון", כדברי קולרידג', ולקבל את המציאות הבדיונית של הספר, מובטחת לו קריאה שכולה הנאה ותחמה: הסבל עובר, האושר שריר וקיים, החיים יפים. לפחות לשעה קלה.

ערב־רב של רושם

מאת טליה רפפורט

אוסף פרדריק וייסמן, מוזיאון ת"א, שד' שאול המלך, ת"א.

קאני שארף, „זמן מסע", 1984

ביקורו של פרדריק וייסמן, מיליונר שבשלוש השנים האחרונות החל לאסוף אמנות מודרנית ולזכותו ייאמר שהוא מגדיר את האוסף שלו בין מוזיאונים שונים, חולל בארץ סערה בכוס מים. התקשורת עשתה מהעניין חגיגה וגם רבים מאמנינו התרגשו מן הסיכוי להיכנס לאוסף המפורסם. קומץ מהם, אכן, סופחו אליו בסופו של דבר, אך כפי שוייסמן „הצליח" לקנות יצירות בינוניות רבות משל אמני חו"ל ידועים, כך גם אצלנו הוא, ההוצרת שלו, לא תמיד השכילו לקנות את המיטב משל האמנים שבחר.

תחילה הוצג חלק מאוסף וייסמן בירושלים ועתה מוצג במוזיאון ת"א מבחר שונה במקצת, בתוספת היצירות שרכש בארץ.

מה שמעניין בתערוכה זו יותר מכל היא שורת השמות המרשימה שהיא כוללת החל במופשט האקספרסיוניסטי של שנות ה־40 ועד לפוסט־מודרניזם של שנות ה־80. נקודת עניין שניה הן „הלהמביות החמות", כלומר העובדה שהאוסף הוא עדכני ויש בו הרבה עבודות של כוכבי אמנות תורניים, כמו כן מסקרן לראות מהו טעמו של וייסמן ואיזה יצירות בוחר מיליונר שיכול להרשות לעצמו לקנות אמנות ביד רחבה, אלא ששלושת מוקדי סקרנות אלו מתמצים במהירות ואתה נותר עם תערוכה שאיכותה אינה נראית לי מהודקת ומוצקת.

זהו, בעצם, ערב־רב של מוצגים שחלקם הגדול עובד על רושם ראשון מהמם, שלא תמיד יש מאחוריו מיטען או ערך אמנותי משמעותי. וייסמן אוהב הכל ב„גדול, חזק ואפקטיבי", יש באוסף שפע של זיקוקי די־נור רעשניים ואופנתיים אך רק מעט יצירות אמנות מעניינות באמת; לדעתי, אך זהו, כמובן, עניין של טעם, ובעל הממון יכול להרשות לעצמו כל טעם שהוא.

בהקדמה לספר אוסף וייסמן, שהגיע ארצה יחד עם התערוכה, מציינת האוצרת נורית הלפרין, שהאוסף נוסד ב־1982 כדי להביא אמנות עכשווית למקומות ולאנשים בארה"ב שלא מזדמן להם להכירה. בהמשך התרחבה מטרה חזונית זו גם אל מחוץ לגבולות ארה"ב. האוצרת גם מדברת על שאיפה ליצור תחך מצולם של האמנות בת־זמננו ועם זאת על נקודת־מבט ייחודית וסלקטיבית. במלים אחרות: טעם אישי, ואכן זה שולט כאן יותר מן היומרה לתחך מקיף.

האוסף, אמנם, מקיף מבחינת התפרשותו על כל קשת הסגנונות שעברו על אמנות ארה"ב ב־40 השנים האחרונות (מופשט, אקספרסיוניסטי, פופ־ארט, מינימליזם, אמנות מושגית, פוסט־מודרניזם), אך, לדעתי, אין הוא עשוי לתת תמונה נכונה ומוצלחת של כל אלה. אשר לטעם – על אף פתיחותו לשינוי ולהידרש, שהוא עניין בריא כשלעצמו ועל אף תמיכתו של וייסמן באמנים צעירים, הראייה אף היא לציון – טעמו של וייסמן הוא קצת צעקני ושטחי, לטעמי. עם זאת, פה ושם הוא מפתיע בכמה עבודות מינוריות, איכותיות ושונענות יותר, כגון אלו של ג'וזף קורנל, אראקאווה, יאן דיבטס, ארטשוואגנר או בריאנבוק. אך מאפיין יותר את האוסף הזה סגנון בוטה, חזק ומתפרץ. נטיה זו מתגלגלת מיד בכניסה לאולם התצוגה בציור צהוב זועק עם דמויות אקספרסיוניסטיות – היסטריות של באסקיאט, בפסל ההיפראליסטי של דואן הנסון בדמות אופנוען במקטורן עור שחור ובשורת ציורי ענק צורמניים בסגנון הגראפיטי הבידיוקי הוולגארי משל קראשו, דייז, קני שארף ואחרים. עבודות אלו הן בעצם, האופנה האחרונה, אך התערוכה מנסה להתחיל מראשית התפתחותה של האמנות האמריקאית, מן המופשט האקספרסיוניסטי הוא מיוצג ע"י מספר עבודות קטנות, משניות ולא מרשימות במיוחד משל באזיוטס, בארנט ניומן מוקדם כ־1947, אד ריינהרדט, סם פרנסיס ורוברט מדרוול. שמות מרכזיים כמו ג'קסון פולוק, דה־קונינג, פרנץ קליין או קליפורד סטיל – נעדרים. מן הפופ־ארט יש כאן, לפחות, עבודה אחת או שתים מן המרכזיות, כגון 10 הדיוקנים הססגוניים־קיטשיים של מרלין מונרו בהדפסי אבן גדולים של אנדי וורהול, שעשה, אגב, טיפול דומה לפרצופו של וייסמן עצמו בסידרה של 4 דיוקנים. כמו כן מוצגות עבודות מישניות יותר של ווסלמן ורוזנקוויסט ולקינוח – נערת שער עסיסית ועירומה בתוך גביע סלט פירות משל מל ראמוס.

המקבילה האירופית לפופ־היפר־ריאליזם הצרפתי מיוצג ע"י עירמת נעלי ברונזה של ארמאן וזו לא.

המינימליזם מיוצג ע"י תיבות אלומיניום צבעוניות של דונלד ג'אד ולצידן מספר „רמזים" מושגיים של באלדסארי, אראקאוואה, אד רושה ואולי אפשר לכלול גם את כריסטו בקטגוריה זו, אם כי הפרוייקטים שלו מתקשרים, כמובן, גם לאמנות אדמה או נוף.

אחד האמנים המעניינים שאפשר לפגוש בתערוכה הוא פרנק סטלה בעבודה גיאומטרית מוקדמת מ־1968 ושניה, יפה יותר לדעתי, מ־1979 – „אנפה לילית" מסידרת הציפורים האקזוטיות.

השלב שמיוצג בהרחבה הרבה ביותר הוא העשור האחרון, הזרם שמכונה פוסט־מודרניזם. מבין האמריקאים מופיעים אותם אמני הגראפיטי שהזכרתי קודם, אך חסרים אמנים בולטים וחשובים יותר כמו ג'וליאן שנאבל, דיוויד סאל, או קית הרינג. הטרנס־אוונגרד האיטלקי דווקא מיוצג ע"י כמה שמות מרכזיים כמו פאלאדינו וסנדרו קיה בעבודות טיפוסיות בהחלט, אך דווקא האמנים הטובים יותר מבין האיטלקים – קלמנטה ומריו מרץ – אינם קיימים כאן.

האקספרסיוניזם הגרמני החדש מיוצג יפה בעבודה לא רעה של קיפר, בעבודה חזקה עם קורות עץ ופרצוף אקספרסיבי של ריינר פטינג, ציור בינוני של לופרץ, עבודה סתמית למדי של באזליץ ושפת הסימנים הילדותית־פרימיטיביסטית של פנק.

יש בתערוכה עוד שפע של שמות בלתי ידועים ועבודות באנאליות, נאיביות, או קיטשיות, כגון אלו של בארש, להדיבון, זוקר, יאורבר, מטמן, משם, נורין מקביל ואחרים.

אי אפשר, כמובן, לסיים ללא הנקודה הישראלית. משלנו, אפשר לראות כאן שני רישומים גדולים ואקספרסיביים בארום־שחור של אביבה אורי, עבודה צהובה של גרשוני (שעשה עבודות חזקות ממנה עשרת מונים), עבודה בטכניקה מעורבת על סדין של מנחם בהקינן, שגם אצלו אפשר למצוא עבודות הרבה יותר מעניינות, ציור גדול צעקני של גבי קלזמר כ־1985, (שציוריו מלפני שנתיים־שלוש יפים יותר, לדעתי, טריפטיכון תבליטי ענק של דיוי בן־חיים, שאינו לטעמי, ועבודה מעניינת למדי של מאיר פיצ'הזדה.

סך הכל זהו, כאמור, סלט מקשקש למדי, שאפשר למצוא בו רק פנינים ספורות. עיקר העיקרי נעוץ בפרובינציאליות שלנו וזוהי הרי בעצם, המטרה המוצהרת של האוסף. את התפקיד המוגבל הזה הוא מנסה למלא כמיטב יכולתו, הלא כל כך מהממת.

מינורי וצנוע

דגנית ברסט, צילומים, „קאמרה אובסקורה" אלנבי 57, ת"א.

דגנית ברסט מוכרת יותר כאמנית מאשר כצלמת, אם כי הצילום היה מרכיב נכבד ביצירתה החל בתחילת דרכה האמנותית לפני יותר מ־10 שנים, כאשר שילבה צילומים עם ציור וטקסט למערכת מושגית־פלסטית רגישה.

בשנתיים־שלוש השנים האחרונות עסקה יותר בציור, אם כי יש שהציור שלה נעשה על סמך צילום, למשל, בתערוכתה „הירוק" בגלריה ג'ולי מ. ב־1983. באחרונה שוב הציגה שם תערוכת ציור שהחמצתי לצערי. והפעם לראשונה, צילום „נטו" ללא תוספות מושגיות או ציוריות שמעבר למה שקלטה עדשת המצלמה. עם זאת, הצילומים עצמם מכילים הרבה: שיקוף מראות סביבתיים, מיחברים אסתטיים מעניינים ואיכויות תחושתיות־רגשיות שמקרינים צילומי הווי בית־משפחתי צנוע.

התערוכה כוללת צילומי שחור־לבן וצילומי צבע, מראות ניו־יורק (שם שהתה בשנים 1978־80) וכן צילומי פינות־חיים מקומיות מן השנים האחרונות.

בטקסט הנלווה לתערוכה מסבירה דגנית ברסט, שהצילומים הללו מתפקדים בעצם כ„מעין תחליף למחברת רישומים, המאפשר קשר של התבוננות ישירה מהירה ובלתי אמצעית בסביבה ובחיים שמחוץ לסטודיו, תוך כדי „משא ומתן" עם האסתטיקה המסורת של הצילום כדיסציפלינה העומדת בזכות עצמה".

מורגשת בצילומים רגישות רבה לקומפוזיציה, צורות, חומרים, גוונים ובעזרת חיתוכים חריפים הופכים מראות יומיומיים שיגרתיים לצילומים מלאי הפתעה, מסתורין ועניין. כמו, למשל, תמונת חדר המתמקדת על קטע רצפה, שמיה ורגלים על גלגיליות, או צילום של ילד שראשו מחוץ לתמונה, כלב ושמיכה פרחונית. בצילום אחר מצלמת דגנית רגלי אשה בין סדינים צבעוניים במיטה סתורה – והתוצאה מיוחדת במינה. מסתבר שגם ילד השוכב על ראשו על מיטה, קיר מתקלף ומדף כוסות עשויים ליצור צילום מעניין.

אם בצילומים המקומיים דגנית ברסט מוצאת עניין דווקא בסתמי, בקטעי חיים של חברים עם ילדים קטנים, כלי בית וחיות שעשועים, הרי בארה"ב היא „תפסה" דווקא מראות חריגים במקצת – כמו ציור של סוס, רוכב, בבין וילדה, או ילד בקרוסלה אורזן וכובע פרוטמת גדולה ברקע – והכל בצבעוניות אמריקאית סינתטית. בצילום אחר – כלב בחלון ראווה מזכוכית וברקע כביש מלא מכוניות, צילום שלישי תופס נערה קוראת ספר מאחורי מחיצת זכוכית הנראית כבובה קפואה, וצילום רביעי מגמד שתי דמויות זעירות נוכח חלל גבוה ועמודים קלאסיים של מוזיאון.

זוהי, אמנם, תערוכה מינורית ללא יומרות גבוהות, אך זהו בהחלט צילום איכותי.

דגנית ברסט, צילום

רפרוף ראשון
ספרים חדשים

מאת אבי טנא

סיפורת

הארבעה והשתיים

צל של ספק / מאת שלמה ניצן / מועדון קוראי מעריב / 224 ע'.

ארבעה זקנים מסובים בתחילת הסיפור בבית אבות ורק שניים מהם מגיעים אל הסוף. האחד, קוהלת, תלה את עצמו על עץ הצאלון, הגם שהוא מוסיף להתלוות למהלך העלילה כצל רפאים (החיבור משל המתים). האחר, השופט גולדין טופו גולדין מת מבלי גרע על מה. בין לבין יש התפתחות משולבת: הזקנים דשים בסיפורי חייהם ובעיקר מרבה בכך אחד ברדויד, שבעברו גם כהונה קצרה בכנסת, ואילו איתמר, בנו של ברדויד נקלע בין אשתו החוקית, צפרירה בת יבנאל, ובין האחות הסיעודית דונה הגיורת. בין שתי הנשים הללו מתלקח כלשון גב הספר „ימות עתיק כימות עולם... לא בריו בפועל".

בעקבות ה„זוהר"

אדם וצילו / מאת יוסף חגי / אדי־קם / 140 ע'.

„בספר הזוהר הקדוש", אומר חגי בפתח הספר במעין מכתב גלוי לאדלברט שמיסו, מחברו של „ספר שלומיאל", „מזוהה צלמו של אדם עם הצל. אחת התורות הקבליות הקשות ביותר היא הבנת מהותו של הצלם, שבו משתמש לראשונה ספר הזוהר לציון הדיוקן הרוחני המיוחד והפרטי שיש לאדם". וכך, בסימנם של מוטיבים קבליים, ובסימן נסיון לפתוח את החתום בנשמותיהן של דמויות, נפרשים שלושה סיפורים: „אדם וצילו", „מדרגות אין סוף", ו„המלבוש השני".

זכרונות פיקנטיים

על גחלים / מאת רחמים רג'ואן / ספרית תרמיל, משרד הבטחון – ההוצאה לאור / 224 ע'.

קובץ סיפוריו של רג'ואן, יליד בגדד, מן הבאים במבצע „עזרא ונחמיה", ומורה לערבית בצה"ל, נפתח בסיפור הדי־די־טי. בנימה משולבת של הומור וכאב (יש שם, למשל, ,שמע ארון ...' – פנה איש אחד מן העולים למרסס – 'אולי תרסס לי בביצים? יש לי שם גירוד...' ויש גם תזכורת: „ההשפלה שזכו בה, היתה מעבר לכוחם הנפשי. הדבר היה ביום ה־15 במרץ בשנת 1951. אני הייתי שם"). בהמשך באים סיפורים משעשעים יותר ופחות מחיי היהודים בעיראק ומחיי היהודים העיראקים (המאורקנים) בארץ וגם מן הפולקלור העיראקי. נקל להעיד עליהם את הכתוב בגב הספר: „זכרונות פיקנטיים שקשה לשכוח".

בארץ המוצא ובמולדת

עבר לא רחוק / מאת ויקטור מועלם – דרור / הוצאת המחבר / 128 ע'.

אומר חיים בן יוסף בסוף הספר הזה על הספר: „תמונות שמעלה שמוכבך האיש הציבור ויקטור מועלם משפע בלתי נדלה של זכרונות, שמתחילים בסיפורי ההורים והמכרים הקרובים, וממשיכים באירועי החיים אם בארץ המוצא (עיראק) ואם כאן במולדת... בעיקר אירועים יוצאי דופן, פורצי גדר, מקרים חד פעמיים שיש בהם מן האקזוטי ומן המפלא לא פחות מהמשעשע והמהנה... אתה מוצא כאן תמונות מן העבר, שיש בהן מן הטוב ומן הרע, על ערבים ועל יהודים, על חכמים ועל טיפשים, על ישרים ועל רמאים". אנו נוסיף שיש כאן על תנינה המגרשת שדים, על נעים שאין לו פנאי לגירושין, על קראקוש השופט האכזר ועוד כהנה וכהנה. בין הדפים תמונות מהכא ומהתם.

שירה

מוסיקת שורשים

בתוך הגן / מאת ישראל אליהו / ספרית פועלים / 60 ע'.

ספר שיריו הרביעי של אליהו אינו כולו גן, וגם הגן שלו הוא לעתים קרובות רק מסגרת או נקודת־מוצא. כמו, למשל: „אם גן לך שים כסא מתחת לעץ השזיף / המצטמצם בכפור. דבר אליו, שב / ואמור שזיף, פזר כפתורים / פכפכניים, הדלק מנורה בחלון, / העלה בחשכה את האור והורד, אותת / אליו לילה לילה כאל ספינה מול התוף. / טוב לעץ שידעך אתה כאן, צופה אליו / ויודע שהוא עושה למענך מוסיקת שורשים. / אתה יושב וקורא שיר ועוד שיר שהם / כפתח בפרי תוכו עדיין חושך יהוק / או כמו קול כאסוא, קל כאשוא. / לאן כל זה מובילו / מה נשאר מכל זה / זה מה שנשאר".

תרגום

בשלהי הרפובליקה

כתבים נבחרים / מאת מארקוס טוליוס קיקרו / תרגם מרומית ארנסט דוד קולמן / מוסד ביאליק / 480 ע'.

מארקוס טוליוס קיקרו היה כידוע בן הדור האחרון לרפובליקה הרומית ומי שניסה להגן עליה בפני ליסגוד מפני הלגיונות של מתגברים. לא רק נואם היה – הוא פיתח את הלשון הספרותית הרומית, חידש בה מונחים, הריק לתוכה את עיקרי הפילוסופיה היוונית וניסה להדריך את שומעיו וקוראיו בדרכי החיים. מתוך השפע הרב של יצירותיו שנותרו והגיעו לידינו בחר המתרגם באופייניות ביותר כדי להביא בפני הקורא מבחר מייצג של כל שטחי פעילותו של האיש. בשולי התרגום באו הערות רבות המיועדות להסביר ולהשלים ופה ושם אף ניתנו גירסאות שונות של כתבי־היד, לתועלת הקורא הבקי ברומית. צבי יעבץ הקדים מבוא מקיף על רומא במאה הראשונה לפנה"ס. הספר נמנה עם סידרת „ספרי מופת בספרות העולם" וברי שמקומו יכירנו בספרייתו של כל בר־תרבות ישראלי.

ג'ימסון ובלייק

בפי הסוס / מאת ג'ויס קארי / תרגמה מאנגלית אהובה דהב בכור / 308 ע'.

שלוש טרילוגיות ביקש לכתוב הסופר האנגלו־אירי ג'ויס קארי (1888־1957) ושתיים מהן אף כתב בפועל – אחת על אומנות, השנייה על פוליטיקה. „בפי הסוס" הוא השלישי בספרי הטרילוגיה הראשונה. במרכזו ניצב גאלי ג'ימסון, צייר מחוקק הבועט בכל המוסכמות והערכים ודבק אך ורק באמנותו המוחלטת למלאכת הציור. ב־1938 הוא משתחרר מבית־הסוהר, שבו נחבש בגלל בעיות הקשורות בתלאות חייו כיוצר, וכעבור שנה הוא מגיע לבית־החולים, ולאחר שנפל מפיגום בקאפלה נטושה שבתוכה עבר. בין לבין הוא מנסה ליצור שלושה ציורי־קיר גדולים: החטא הקדמון, התחיית אלעזר מן המתים ומעשה הבריאה – הכל במנוגד לכיוון של מהלך חייו, ההולכים ומידרדרים אל הנפילה הסופית. עוד הוא סבוך בתקופה הזאת ביחסים שונים ומשונים עם ידידים ושאר בריות בסביבה הלא גבוהה של לונדון. בין השורות רזיות ההומור פסוקי שירתו של בלייק האהוב על ג'ימסון. נתן זך הקדים מבוא, „העולם הקשה והדרך ליצור גנים", שעניינו בקארי ובכתיבתו.

חגיגה בזנקאלי

ציפור הלעג / מאת ג'ראלד דארל / תרגמה מאנגלית צילה אלעזר / מועדון קוראי מעריב / 221 ע'.

זנקאלי הוא אי קטן במקום שבו נושק האוקיינוס ההודי לאוקיינוס השקט. אוכלוסיה בו מעטה, הגם שמורכבת משתי קבוצות יריבות, ומלך ושמו קינגי מתכונן לקבלו לשלטון עצמי (ולהנאה עצמית) בידי הבריטים שאילפוהו בינה באיטון. אל האי הזה מגיע פיטר פוקסגלאב, אחיינו של איש חשוב בלונדון, כדי לסייע להניבעל אוליפאנט, היועץ המדיני, בשעה הרת־גורל. לפתע הסתבר שיש לזנקאלי גם חשיבות אסטרטגית והעניינים מתחילים לרתוח. פיטר מגלה את הבודות האי (ואת תמהותיה של אודרי) וגם את נכסי הטבע האבודים, הלוא הם ציפור הלעג המקודשת ועץ האומבו המזין אותה וגם הסוף הכולל טוב. באחרית־דבר מזכירנו דארל שכבר היו דברים בעולם ויש בעולם ציפורי לעג רבות ועצי אומבה לא מעטים הכצפים לעזרה.

אפס הופך לאבל

מסע הפלאים של נילס הולגרסון הקטן עם אווזי־הבר / מאת סלמה לגרלף / תרגם משוודית ח.ש. בן אברם / עם עובד / 2 כרכים, 482 ע'.

הספר, כידוע לכל, נכתב זה מכבר והוא האמור בהדקתו לעברית בידי ח.ש. בן אברם ובהוצאת „עם עובד" (בהדפסה רביעית, לפני יותר מעשר שנים). מה נשתנה איפוא? ראשית, המהדורה הנוכחית אינה מנוקדת. שנית, נירה הראל הביאה לדפוס וכך שכדפדוף ראשון ניכר כי „על־הרוב" נהפך ל„לרוב" ו„אפס, כאילו" היה ל„אבל, אילו", שלישית, שונתה ההקדמה והוחלפו האיורים. אם טובות התמורות הללו, יבואו דפדופים יסודיים יותר וילמדונו.

כתבי־עת

המגרב והגניזה

פעמים (24) / העורך: יצחק בביאור / מכון בן־צבי / 160 ע'.

החוברת החותמת את הכרך הכ"ב של „פעמים" מוקדשת בעיקרה למה שבין יהדות המגרב וארץ־ישראל. יש בה, בין השאר על מקובלי דרעה שבמרוקו, על שלוחי ארץ־ישראל בשירה ובפיוט של יהודי צפון־אפריקה ועל הקשרים בין יהודי צפון־אפריקה וארץ־ישראל במאות הט"ו והי"ז. בפתח החוברת עיון היסטורי ואתנוגראפי בגנזות קהיר ובמנהגי גניזה של יהודי המזרח בנסיון לענות על שאלות כמו האם גנזו בבית־הכנסת או בבית־קברות ומדוע גנזו גם כתבי חולין. עוד בחוברת על ספרים ועל כרוניקה ולבאנטית.

רבנות וחברה

קתדרה (37) / בעריכת ישראל ברטל, אמנון כהן, יהיה צפריר / יד בן־צבי / 203 ע'.

שנתו העשירית של הרבעון לתולדות ארץ־ישראל ויישובה נפתחת בקבצת מאמרים המתמקדת בשאלות רבנות וחברה. הנהגה מדינית מול סמכות תורנית. יש כאן לפיכך על דפוסי ארגון בכולל הפרושים הירושלמי במאה הקודמת, על המאבקים על מישרת החכם באשי הירושלמי בראשית המאה הזאת, על רבנותו של הרב קוק ביפו ועל מה שבין הרבנות הראשית וה„מזרחי" בתקופת המנדט. עוד מן ההיסטוריה החדישה על תחיית הלשון העברית (מאת עוזי ארנן) ועליית הנוער (מאת רפאל גת). שני מאמרים מוקדשים להר הבית האחריו – האחד נדרש לימי החשמונאים והשני לסוף המאה הי"ח. החוברת כוללת גם מיקבץ של הארות והערות.

פנים רבות

איטליה / העורכים ראובן בונפיל ויוסף ברבבנישה / באפנים / ד' 1, 153 ע'; ה' 1־2, 249 ע'.

שתי חוברות של כתב־העת לחקר תולדותיהם, תרבותם וספרותם של יהודי איטליה היוצא בחסות המכון למדעי היהדות והמכון לשפות ספרויות ואמנויות של האוניברסיטה העברית. בכל אחת מהן חלק עברי וחלק לועזי (באנגלית ובאיטלקית). בין המאמרים: אורגנו של יוסף הכהן בעל עמק הבכא, עזריה מן האדומים ומסורות השבעים, תנועה משיחית לא ידועה באיטליה במאה הי"ב, התרומה היהודית לתרבות הרנסנס באיטליה, השפעות רומנטיות ואורתודוקסיות יהודיות בהגות המדינית של שד"ל. ללמדנו שתולדותיהם ותרבותם של יהודי איטליה פנים רבות להן.

התהליכים החיוביים

התחדשות (ה') / העורך חביב שמעוני / האיגוד הארצי של יהודי כורדיסטאן / 304 ע'.

הכרך החמישי של „התחדשות" ראה אור כארבע שנים לאחר קודמו. בפתחו קריאה של העורך אל בני העדה לדאוג שמשקלם האלקטוראלי הלא גדול לא יבנע בעדם מאבק נגד קיפוח ובעד המשך „התהליכים החיוביים". בהמשך שמונה שערים מרובי משתתפים: „כורדיסטאן הארץ, תושביה ויהודיה", „ההתנחלות בארץ", „אנשים דמויות מן העבר ומן ההווה", „מן המקורות ומנבכי העבר", „הסתרה", „דעות, תגובות והגיגים", „פעולות, תכניות והגיגים", „ביבליוגרפיה נבחרת ותוכן עניינים כללי". בין המשתתפים גם „כורדים" כדוגמת שבריה גוסמן. בין המאמרים גם חיבורי כמו „התרומה הישראלית למחקר של השפה הסורית החדשה". גם תמונות לא יחסרו.

כלכלה

סכנת התלות המופרזת

כלכלה של עשיית שלום / מאת רות ארד, זאב הירש ואלפרד טוביאס / משרד הבטחון – ההוצאה לאור / 219 ע'.

שלושה אנשי אקדמיה ישראלים חברו יחדיו, תחילה באנגלית, ועכשיו במהדורה עברית, בהנחה „שלתהליך עשיית השלום יש מספר היבטים התורים על עצמם", לעסוק „בחלק מהיבטים אלה, בעיקר באלה שהם בעלי מרכיב כלכלי, תוך הדגשת ההיבטים של תהליך השלום באזורנו". לספר שני חלקים. בראשון, המחזיק ארבעה פרקים, מוצג ניתוח כלכלי של עשיית שלום וניזונים כמה מודלים בקשר לבעיית התלות ולמציאת פשרה מתאימה בין הרווח הנובע מעיסקאות עם אויב משכבר ובין הנזק העלול להיגרם על ידי יצירת תלות מופרזת של צד אחד במשנהו. החלק השני מוקדש לעיון בתהליך השלום הישראלי־מצרי ובמסגרתו נבחנים שיתוף־פעולה הסחר בין ישראל ומצרים, הסדרים מוסדיים העשויים לסייע בפיתוח היחסים הכלכליים בין שתי המדינות, ומהות היחסים הללו בטווח הקצר. הדברים נחתמים בקביעה ש„יצירת התנאים שיאפשרו ייעוד הורקקת לצד השני, לסיפוק הצרכים הנורמליים, זו תבנית הכלכלה של עשיית השלום".

אסופות

בעקבות השיחות

פילוסופיית האהבה של יהודה אברבנאל / עורכים מנחם דורמן וזאב לוי / הקיבוץ המאוחד / 114 ע'.

לפני שנתיים ויותר הופיע תרגום עברי חדש ל„שיחות על האהבה" משל אברבנאל – פילוסוף יהודי ממגורשי ספרד שמיזג ממורשתו של שם ומחכמת הניאופלטוניזם האיטלקי המאוחר.

בעקבות התרגום הזה זימן החוג למחשבת ישראל באוניברסיטת חיפה יום־עיון שכותרתו כשם הספר הזה. ארבע ההרצאות שהושמעו שם ניתנות עתה בכתובים, לאחר שהורחבו ועובדו. זאב לוי דן במושג היופי בפילוסופיה של אברבנאל, מנחם דורמן (בעל התרגום האמור) עוסק בליאונה אבריאו ובאלדאסארה קאסטיליונה, אברהם מלמד עומד על גלגולו של מושג אצל ארבעה מחברים, ומשה אידל גורס לקבלה ופילוסופיה אצל יצחק ויהודה אברבנאל. בראש הספר, „תלונה על הזמן" – שירו של אברבנאל.

סוציאליזם עברי

(המשך מהעמוד הקודם)

הנדונים בתנ"ך ובתלמוד, העשויים לסייע לנו בחינוך האידיאולוגי הסוציאליסטי בקרב הנוער והעם. אולם פירוש זה מחייב חיבור ספרים, שצריכים להיכתב על ידי מומחים ולהיות נפוצים כרבי־מכר וכאוצרות חינוך.

ה

אולם רבים משמיעים ספקות: הן כל אלה נאמרים ומוצעים במסגרת הדת ובשם אלוהים. האין זה לפי רוח הזמן. ומטבע החושש, שצורה זו עלולה להרחיק את אלה שאינם דתיים ואינם מוכנים לקבל את הדברים כדרך־חיים להווה. זהו, לדעתי, פחד שוא ומשפט קדום. שיבתנו לציון, תחיית שפתנו והקמת מדינת ישראל, קירבו את רובנו למסורת ולמקורות ביהדות ובלא ביהודים ושיוו להם פנים חדשות וטעם רענן. וברצוני רק לרמוז על האפשרות לפגישת־אחווה ופשרה בין שתי רוחות־זמן ושל שני דמויות יוצרים: של ישעיהו הנביא ושל ד"ר הרצל. ידועה לנו יפה נבואת אחרית הימים של ישעיהו בן אמוץ שאקרא כאן עיקרה:

וְהָיָה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים
נָכוֹן יִהְיֶה הַר בֵּית ה'
בְּרֹאשׁ הֶהָרִים, וְנִשָּׂא מִגְּבָעוֹת,
וְנָהֲרוּ אֵלָיו כָּל הַגּוֹיִם
כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה
וּדְבַר ה' מִירוּשָׁלָיִם
וְשָׁפַט בֵּין הַגּוֹיִם
וְהוֹכִיחַ לְעַמִּים רַבִּים:
וְכִתְּתוּ חַרְבוֹתָם לְאִתִּים
וַחֲנִיתוֹתֵיהֶם לְמַזְמֵרוֹת:
לֹא יִשָּׂא גוֹי אֶל גוֹי חֶרֶב,
וְלֹא יִלְמְדוּ עוֹד מִלְחָמָה.

זוהי אוטופיה לאומית־אוניברסאלית, תמציתית, אבל רבת שגב והוד שאין דוגמתה בעולם. והנה בא ד"ר הרצל, איש ההווה המודרני, אומר בלשון זמנו, וראויים דבריו לקשב רב: „היום", אומר הרצל, „מנצנצת בי המחשבה שאני פותר אולי הרבה יותר משאלת היהודים בלבד, אלא יותר מכן, את השאלה הסוציאליסטית! שכן במקום ביצת העוונות, שעבדו בירושה, הריני מעמיד את הסיכוי ליצירת חברה חדשה, העתידה להיווסד על קרקע בתולה. הארץ תשמש גם „מבחן" לאמנויות היפות, שכל העולם התרבותי יעלה אליה לרגל: „מפעלי יהיה רכוש יקר וקיים לכל האנושות, לכל העמים כולם, ולא ליהודים בלבד". הוא מסיים: „זאת צוואתי לעם היהודי: יסדו והתקינו את המדינה שלכם באופן כזה, שהנכרי היושב בקרבכם יהא רואה את עצמו כבן בית". בדמיון יוצר, באהבת הארץ, בנפש הומיה, בתבונה רבה ובסגנון שהוא מלאכת־מחשבת צייר לפנינו ד"ר הרצל תמונת עתיד שסגוליה לאומית ואוניברסאלית של מדינת היהודים וחברה חדשה, שכולה על טהרת החולין ואין בה כל סימן־זכר תיאולוגי. הַקְבָּלָה לנבואת אחרית הימים של ישעיהו עולה מאליה ברוחו ומחדשת את התשובה לכל החוששים הנרתעים מפני שם אלוהים המחובר לכל דברי התורה והנביאים וציוויהם: תקופה תקופה וסגנונה, דור דור ודורשיו המוסמכים המנחים את העם. ולא עוד אלא שגם הדורות לאחר המקרא שינו לא פעם, ובמפורש, את כוונת המקרא. בספר שמות אנו קוראים „עין תחת עין", כלומר, מי שהוציא עינו של חברו עונשו שאף עינו תוצא, היינו, העונש הוא מידה כנגד מידה. והנה במסכתא בבא קמא עוקרים עונש תורני זה מן השורש, ובקול גדול, כמעט בזעם, אומרים: לא יעלה על דעתך עונש כזה, אלא מכה העין משלם בממונו. וזוהי רק דוגמה אחת מני רבות. על אחת כמה וכמה שגם דורנו רשאי לשנות מטבע המסורת ולהתאים את הדברים ברוח זמננו. ויש אפילו היתר מפורש: „אין גוזרים גזירה על הציבור אלא אם רוב הציבור יכול לעמוד בה". כך הסתגלו גם הקדמונים לרוח הזמן, ולא זו בלבד שלא עיוותו את כוונת התורה, אלא, אדרבא, נתנו לה זכות קיום נצחי, כך עתידה חזרתנו למקורות ההומאניים שלנו לעשות את הערכים הסוציאליסטיים לערכים חיים ופועלים, המעצבים את המציאות האישית והחברתית המתחדשת.

לשם כך יש צורך להקים תנועה בארץ, שתראה בהגשמת התכנית הזאת מטרה חינוכית עליונה ותכופה. בדרך זו נוכל לְפַתֵּחַ נשמת חיים באידיאולוגיה הציונית־הסוציאליסטית.

„דברים במסיבת עיון ליובל השמונים של המסאי והמבקר, שנערכה מטעם המחלקה להשכלה גבוהה של ההסתדרות.

כימתכת · חברת בת של טמבור

דרוש

כימאי/ת בכיר/ה

לריכוז נושא הציפויים האלקטרוכימיים במעבדתנו בעכו

הכישורים:

* נסיון של מספר שנות עבודה בתחום הציפויים האלקטרוכימיים למוצרים בתהליך ייצור מעגלים מודפסים בתעשיה.
* נסיון בכימיקלים לטיפול וגימור במתכות ומוצרים לפוספטיזציה

גיל 30—40 • לאחר שרות צבאי • תושב צפון הארץ

למועמד המתאים צפוי אתגר מעניין במפעל מודרני למעבדות חדשניות
נא לפנות לאגף כח אדם ת.ד. 2238 עכו מיקוד 24101 עבור מספר 9/86

טמבור

שחרור (1984) בע"מ

למשרדנו בת"א דרושה

פקידה

בעלת נסיון בעמילות מכס ושילוח בינלאומי למשרה מלאה, תנאים טובים

טלפון 296094 283983

---

* **מהנדס מכונות** לתיכנון מערכות בתקנים צבאיים, נסיון 3 שנים לפחות
* **מהנדס אקטרוניקה** לפיתוח מערכות מיקרופרססור דיגיטלי, נסיון 3 שנים בפיתוח.

לטלפן לנחום: 9613322/3, 03-9610858

שירותי כוח אדם **RS** דרושים

לאו.אר.אס. ירושלים

★ **הנדסאי כימיה / פיסיקה**
בעל שנה ניסיון לעבודה קבועה

★ **מנהל חשבונות סוג 3**
לעבודה ממושכת

★ **מהנדס מכונות**
בעל נסיון בתחום תהליכי היצור ומקרו אלקטרוניקה:

★ **טכנאי אלקטרוניקה**
בעל רקע בעבודות מעבדה, רצוי עם נסיון במערכות ואקום 3—5 שנות נסיון, ידיעה באנגלית חובה.

★ **צורפים מנוסים**
שכר גבוה למועמד המתאים

★ **מבקרי איכות**
בעלי נסיון בתחום המכני, רצוי ולידטור.

★ **מלחימות מנוסות**
אפשרי מאזור תל-אביב.

או.אר.אס. רחוב אבן ישראל 5, ירושלים טל. 242159, 242152-02

RS שירותי כוח אדם

LASER תעשיות לייזר

חברה עתירת מידע המובילה בעולם בפיתוח וייצור מערכות לייזר לרפואה.

למפעלנו דרושים:

מנתח מערכות בכיר
לאגף מערכות מידע

תאור התפקיד: ■ ניתוח מערכות, מיחשוב בתחום הכספים והשיווק של המפעל.
כישורים: ■ רקע וידע של שנתיים לפחות במערכות: הנה"ח, תמחיר תעשייתי, גזברות, חשבות ושיווק. ■ B.A בתחום הפיננסי ו/או M.B.A.

הנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה
למחלקת ייצור והרכבה

תאור התפקיד: ■ בדיקה שוטפת ותיקונים של כרטיסים וספקי כח בייצור.
כישורים: ■ ידע ונסיון של שנתיים לפחות בתחום האנלוגי, דיגיטלי ומיקרופרוססורים.

מכשירן אלקטרו-אופטי
למח' ייצור והרכבה

תאור התפקיד: ■ הרכבות אופטיות והרכבת עדשות.
כישורים: ■ בוגר בי"ס מקצועי במגמת אלקטרו-אופטיקה. ■ נסיון מעשי של שנתיים לפחות בצה"ל או בתעשיה.

פקידה למזכירות המפעל
שעות העבודה 16.00-21.00

תאור התפקיד: ■ אחריות לתפעול מזכירות המפעל הכוללת: דואר, טלקס, טלפונים ועבודות פקידותית דומה.
כישורים: ■ כתבנית אנגלית-עברית. ■ שליטה מעולה בשפה האנגלית.

איש אחזקה
למחלקת משק

תאור התפקיד: ■ עבודות אחזקה שוטפות הכוללות אחזקת מבנים.
כישורים: ■ בעל רשיון לבצוע עבודות חשמל. ■ רצוי נסיון בעבודות אחזקה בתעשיה.

נא לפנות בכתב יד תוך ציון שם, טלפון, כתובת, שם המשרה, פירוט קורות חיים ונסיון מקצועי למחלקת כח אדם ת.ד. 13135 תל-אביב 61131.
סודיות מובטחת
מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד.

תעשיות לייזר · קרן אור לקידום האנושות

מ.מ.מ. מינהל, משאבי אנוש ומערכות מידע בע"מ

לעבודה במערב אפריקה
דרושים

מנהלי חשבונות עצמאיים

כישורים:
* רואה חשבון או השכלה מקבילה בחשבונאות.
* נסיון של 5 שנים לפחות. רצוי במערכות ממוחשבות.
* נסיון בהכנת דו"חות כספיים.
* שליטה בעברית ובאנגלית.

מועמדים בעלי נסיון מוכח מתבקשים לפנות בכתב יד לראש אגף החשבונאות ת.ד. 44494 חיפה 31048

תעשיות ניילון ופוליאסטר

אנו מתרחבים ומגייסים למחלקה העוסקת בניתוח מערכות המפעל, מערכי שינוע, אריזה, אחסון, או"ש, תקן כח־אדם, תפ"י ועוד.

מהנדס ייצור

הכשורים:
* מהנדס תעשיה וניהול
* נסיון בן שלוש שנים בתעשיה
* כושר ארגוני ויחסי אנוש טובים
* נסיון קודם במספר תחומים מהנ"ל – יתרון

למועמד המתאים מובטחת עבודה מגוונת במפעל דינמי ומתפתח

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים למחלקת כח־אדם.
ת.ד. 276 מגדל העמק 10500
סודיות מובטחת.

קליל מוצרי אלומיניום בע"מ

דרושים

קבלני משנה

להרכבת מוצרי אלומיניום באזור ירושלים ובאזור המרכז

על המעוניינים לפנות טלפונית בשעות הערב אל מר אהרון אלוש, טלפון 057-418549

למפעל תקשורת דרוש:
טכנאי אלקטרוניקה
נסיון של 5 שנים לפחות הכרחי.
תנאים טובים.
03-373425-6

דרושה
מזכירה
* 3 שנות נסיון לפחות
* הדפסה עברית, אנגלית
* ידיעת אנגלית.
נא להתקשר לטל 03-354906 ביום א'

למפעל תעשייתי גדול בגוש דן

דרושים

מכונאי אחזקה

* בוגרי בי"ס מקצועי.
* שנתיים ניסיון בתעשיה לפחות.
* העבודה במשמרות.

בדבר פרטים נא לפנות למחלקת כח־אדם טל': 03-740851.

לסוכנות בטוח גדולה (בסניף ת"א)

דרוש

איש שווק וטיפול בלקוחות במחלקת בטוחי הפרט

גיל: עד 27
השכלה: תיכונית ומעלה
נסיון בענף – לא הכרחי
נא לפנות בצירוף קורות חיים לת.ד. 1334 ל־03008 תל אביב

לחברת תיירות

דרוש/ה

פקיד/ת הזמנות לתיירות פנים

נסיון 3 שנים בעבודה
ידיעת השפות אנגלית/עברית על בוריין
ידע בהדפסה – יתרון.

נא להתקשר 09:00–14:00
לטלפון 03-654325 לאילן או חנה.

מהדרין · פרי־אור
אנו מציעים משרה

למנהל חשבונות / תמחירן

במפעלנו ליד צריפין
מועמדים בעלי נסיון כולל ידע במערכות ממוחשבות יפנו בכתב יד אל ת.ד. 24222 ת"א – 69010

מנהל כח אדם –
מסור מודעתך ב דחף
ב דחף תקבל יותר

לפרטים נוספים: תל־אביב: 03-622233-4 עדי סאמט
ירושלים: 02-226335-6 אמיר דורון
חיפה: 04-645333-4 אריה טל
04-662571-2

למפעל בענף הדפוס באזור ת"א

דרוש:

מנהל יצור

בעל נסיון
(רצוי מהנדס מכונות)

נא לפנות בכתב עם קורות חיים ופירוט נסיון קודם. לת.ד. 13140 ת"א, 61131.

למושב היוגב
דרוש
מנהל צרכניה (שכיר)
בעל נסיון מוכח והמלצות
לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים מושב היוגב מיקוד 19232. טלפונים 04-983772, 04-989079

לאלרן מחשבים בע"מ

דרושים:

אנשי מכירות

הכישורים הנדרשים:
* נסיון בשיווק במערכות מיקרו־מחשב.
* נסיון בניהול משא ומתן עם לקוחות.
– עדיפות לבעלי רקע בהנה"ח.
– עדיפות לבעלי רכב.

נא לפנות לטלפונים: 03-7811893, 03-7817828

למפעל תעשייתי גדול באזור תל אביב

דרוש

מנהל מכירות

כישורים: * נסיון מוכח במכירות
* כושר ניהול צוות עובדים
* גיל 25 – 40

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב יד לת.ד. 13056 תל אביב 61130 משרה מס 1, סודיות מובטחת

הלוח הכללי בשבוע ובשבת

לחברה קבלנית לבנין

דרושים

1. **מנהל פרוייקטים – מהנדס בנין**
2. **מנהל עבודה**

* מוסמך
* לניהול וביצוע מבנים מורכבים
* לבעלי יכולת מעולה – מוכחת בלבד.
* אזור מגורים מועדף מחולון עד אשקלון

לפנות בכתב לת.ד. 2047 רחובות
סודיות מובטחת

למושב חצבה בערבה

דרושים

1. **מנהל/ת חשבונות סוג 2 ומעלה**
עדיפות לבעלי נסיון בהנה"ח מושבית לתקופה של לא פחות משנה.
מגורים במקום תנאים טובים.

2. **מתאם שיווק באיזור המרכז**
לתקופה של 8 חודשים.

לקביעת ראיון להתקשר טל' 057-81511, 057-81442, 057-81513

לשם מהנדסים יועצים בע"מ
מחפשת:

מהנדס תעשיה וניהול

ניסיון: עד שלוש שנים, רצוי במערכות ניהוליות.
יתרון: ניסיון מעשי בתכנון ובקרת פרויקטים.
לקביעת ראיון טלו 03-7517421-6

מוסד ציבורי

דרוש/ה

מנהל/ת חשבונות

* ידיעה בהדפסה
* לאחר שרות צבאי
* שעות עבודה: 7:30–15:30
לטלפן 03-335716

ההסתדרות הציונית העולמית
מחלקת המנגנון ת.ד. 92 ירושלים 91920

דרושים/ות

מדריכים/ות

ללווי קבוצות סטודנטים מחו"ל בארץ ולהכשרתם לפעולות בקמפוסים בחו"ל.
תקופת העבודה מסוף דצמבר 85 עד סוף פברואר 86.

דרישות:
* שליטה מלאה בשפה עברית
* שליטה באחת מהשפות: ספרדית או פורטוגזית
* רקע אקדמאי
* עד גיל 30
* נסיון בעבודת הדרכה עם נוער מחו"ל

לקביעת ראיון נא להתקשר לחטיבת סטודנטים 02/241222 פנימי 296,319
הראיונות יתקיימו בימי ד', ה' בין השעות 08.30–14.30 (18–19/12/85) החטיבה לא מתחייבת לקבל כל פניה.

לחברת יבוא רכב

דרוש

מחסנאי

לחלקי חילוף
בעל נסיון

לפנות לטלפון: 03-330721

אורמת טורבינות בע"מ

דרוש

איש שרות והפעלה

ליחידות כח אורמת

הכשורים הדרושים:

* נסיון של 6 שנים לפחות במערכות כח פיקוד וחום.
* ידיעת השפה האנגלית הכרחית.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון קודם אל שלום הראל אורמת טורבינות ת.ד. 68 יבנה 70650

לחברת תמרוקים

דרוש

סוכן מכירות

* עדיפות לבעלי רכב.
* בעלי נסיון קודם.
* העבודה באזור: ירושלים – ת"א – באר־שבע.
* תנאים טובים למתאימים.

– מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד. לת.ד. 9092 חיפה מיקוד 35023 – עבור "סוכן"

– סודיות מובטחת –

לתגל בע"מ – עכו

דרושה

מזכירה

למחלקה המסחרית

דרישות התפקיד

1. ידע במסמכי יבוא/יצוא
2. הדפסה עברית אנגלית
3. ידע בהפעלת טלקס – יתרון
4. שפת אם אנגלית – יתרון

העבודה במשרה מלאה
המעוניינות תפנינה לטלפון 04-912262 או ת.ד. 128 עכו לקביעת ראיון

למפעל גדול בתל־אביב

דרושה

פקידה

למחלקת ייבוא

הכישורים הדרושים:

* שפת אם אנגלית
* ידיעת השפה העברית
* הדפסות
* נסיון של 3 שנים ביבוא
* שפות נוספות יתרון

5 ימי עבודה בשבוע
נא לפנות למדור כח־אדם טלפון 03-338731

למושב כפר יחזקאל

דרוש

מנהל חשבונות ראשי

רצוי עם רקע חקלאי (אפשר עוזב קיבוץ)
לפנות טל' 065-31112/3

לחקר ימים ואגמים לישראל בע"מ

דרוש/ה

כימאי – אנאורגני – אנליטי

* בעל תואר שני
* ידע באנגלית מקצועית

– תחילת העבודה מיידית –

נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 8030 חיפה 31080

לחברת ביטוח במרכז ת"א

דרוש/ה

פקיד/ה מנוסה

במחלקת ביטוח משנה (אלמנטרי).
ידיעת השפה האנגלית הכרחית. 5 ימי עבודה.
א'-ה' 08.00-17.00
תנאים טובים למועמד/ת המתאים/ה
03-650817

גלרם תעשיות טכנולוגיות בע"מ

למפעל העוסק בייצור מערכות אלקטרו־אופטיות מתקדמות דרוש:

מנהל ייצור

הכישורים הדרושים:

– רקע טכני מעשי באלקטרוניקה מכניקה ואופטיקה.
– נסיון מוכח של 3 שנים לפחות בניהול קו ייצור במפעל תעשייתי עתיר ידע.

– תנאי העסקה בהתאם לכישורים
5 ימי עבודה בשבוע

נא לפנות בצירוף קורות חיים והמלצות לת.ד. 479 כרמיאל מיקוד 20101
סודיות מלאה מובטחת

דרוש

מנהל

לחברת תכשיטים

גיל 30–40, ניסיון במכירות חובה
רצוי תואר בכלכלה/שווק
אנגלית מעולה חובה, שפה נוספת יתרון
טלפון: 263419

הסנה חברה ישראלית לביטוח בע"מ

דרושים

1. מנתח ארגון ושיטות (מהנדס ייצור).
2. שמאי רכב מוסמך.
3. אחראי תביעות בענף אלמנטרי.
4. עובד תביעות אלמנטרי.
5. עורכי פוליסות בענף אלמנטרי.
6. אחראי גביה סוכנים וסוכנויות.
7. מנהל חשבונות עצמאי.

תנאים טובים למועמדים המתאימים.
בעלי נסיון של 3 שנות עבודה לפחות
המעוניינים במשרות הנ"ל יפנו לטלפון 623251 קו פנימי 447.

דרוש

מנהל עבודה

מומחה בציפוף חיתוך וקיפול פח. כולל ידע במכבשים. רק בעלי נסיון בלבד.
תנאים טובים.
טלפונים: 03-836870 03-826828

לפרסם מודעה? **דחף** · ב דחף תקבל יותר ובמחירי העיתון

ת"א דחף מרכז — סמטת בית השואבה 7 (כניסה אלנבי 94) מול קולנוע תחיה טל 622547
ת"א דחף דיזנגוף — רח' דיזנגוף 118 (מול כסית) פתוח 24 שעות טל 239952
ת"א דחף בן יהודה — רח' בן יהודה 9 (מול קולנוע מוגרבי) טל 656120
ת"א דחף אלנבי — רח' אלנבי 123 (ככר המושבות) טל 611806
חיפה דחף — רח' הרצל 11 (הדר) טל 645333 4
ירושלים דחף — רח' יפו 43 (ככר ציון) טל 226335
דחפון — שרות מודעות טלפוני 03-611001
ובעוד 50 סניפי דחף בכל רחבי הארץ

לפעמים אתה צריך פרסום. תמיד דחף

דווקא עתה ודווקא אתה דרוש לנו

לעבודה בארץ ובחו"ל
הכרוכה בתקופת הכשרה
ומאפשרת התחלת
קריירה חדשה ומעניינת

אם הינך
1. בעל נסיון חיים.
2. שולט בשפה מערב אירופית ו/או ערבית ברמת שפת אם (הכרחי).
3. השכלה על תיכונית.
4. לאחר שירות צבאי מלא.
5. בריאות תקינה.
6. בגיל בין 26—38.

פנה אלינו בכתב לת.ד. 33791, מיקוד 61 337 ת"א, בצרוף קורות חיים מפורטים, פרטים אישיים, שם מלא, כתובת וטלפון, תאריך וארץ לידה, מספר ת.ז., ומספר אישי בצה"ל.
רק פונים מתאימים ייענו. סודיות מובטחת.

למוסד ממלכתי
דרושים גברים
לעבודת שטח בלתי שגרתית

כישורים נדרשים:
* גילאי 24–30 לאחר שרות צבאי מלא (עדיפות לקצינים).
* בעלי השכלה תיכונית מושלמת (עדיפות לבעלי השכלה אקדמאית).
* בריאות תקינה.

למועמדים המתאימים מוצעת:
* עבודת שטח מרתקת בעלת ענין ואתגר מבצעי.
* אולפן לימוד השפה הערבית.
* קביעות בעבודה, שכר ותנאי שרות מיוחדים (לרבות רכב צמוד לאחר סיום ההכשרה).
* מסלול קידום רחב.

המעוניינים העומדים בכל הדרישות לעיל, יפנו בהקדם לת.ד. 39888 ת"א (עבור א.ע.) מיקוד 61398 ויציינו תולדות חיים ופרטים אישיים מלאים (ת"ז, טלפון ורקע השכלתי).
פונים מתאימים ייענו.

יותר טוב במנפאואר

למשרדנו בת"א
למחלקה המסחרית
בן־יהודה 12, ת"א, 08:00־14:00
טל: 03־288877
דרושות
* **מעבדות תמלילים י.ב.מ. פי.סי**
מוסמכות בתוכנות א"ב, ...
למחלקה הטכנית
טל: 03־284128, 288877
דרושים
* **שרטט/טכנאי מכונות**
בעל נסיון בשרטוטי ייצור פלסטיק ויכולת עבודה עצמאית, עבודה באיזור צריפין. ידיעת אנגלית הכרחית.
* **מלחימות/מחווטות**
מנוסות, יוצאות צבא (ח"א) ליום עבודה מלא, (ובשכר גבוה)

מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל אביב • חיפה • באר שבע

במערך שיווקי ייחודי בביטוח
דרושים:
אנשי מכירות
מוכשרים
למתאימים ינתנו: הכשרה מתאימה, עזרי מכירה מעולים והכנסות גבוהות מאוד!
לקביעת ראיון נא לטלפן: 03־651615, 03־662884 9.00־

למפעל תעשייתי
בבת־ים
* **מנהל חשבונות בכיר**
* **מנהל חשבונות** סוג 2,3
* **מחסנאי**
נא לפנות לת.ד. 1258 בת־ים "עבור משרה 10".

למפעל התעשיה הצבאית באזור המרכז
דרושים/ות
משרה מס' 1/50
תמחירן
(אזור תל־אביב)
דרישות המשרה:
נסיון של 3־5 שנים בתמחיר תעשייתי ידע בתפעול מערכות ממוחשבות, תעודת סוג 3 בהנהלת חשבונות ו/או קורס תמחיר ברמה גבוהה.
משרה מס' 1/35
מלחימות / מחווטות
דרישות המשרה:
בעלות נסיון של 3 שנים לפחות בעבודה על ציוד ברמה צבאית, רצוי בוגרות קורס מלחימות בצה"ל.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בצירוף קורות חיים למחלקת התעסוקה, ת.ד. 1044 רמת השרון, מיקוד 47100. נא לציין מספר תעודת זהות, ומספר המשרה המבוקשת.
התעשיה הצבאית

אלישרא מערכות אלקטרוניות בע"מ
דרושים
למפעל אלישרא באופקים
דרוש
טכנאי / הנדסאי אלקטרוניקה
(משרה מס. 22/75)
לתפקיד אחראי על בדיקות סופיות בקו ייצור של טלפונים אלקטרוניים מודרנים
* נסיון של 5 – 3 שנים בבדיקות ציוד אלקטרוני – רצוי בתחום התקשורת/טלפוניה.
משרה זו מיועדת לתושב אופקים והסביבה.
המשרות מיועדות לנשים ולגברים כאחד.
נא לפנות בכתב, בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לאלישרא מערות אלקטרוניות בע"מ, כח אדם תקשורת, הירקון 41 בני־ברק.
* זמן עבודה גמיש • 5 ימי עבודה בשבוע
* סודיות מובטחת *
חברתנו הינה עתירת ידע ומתמחית בפיתוח ציוד אלקטרוני מתוחכם
elisra שם חדש למסורת ותיקה

למחלקת הנה"ח במשרד רואה חשבון
דרוש:
מנה"ח מנוסה
(נסיון של שנתיים לפחות)
טל. 625972

למפעל למבנים טרומיים בצפון תל־אביב
דרושים
* **מנהל עבודה**
בעל רקע טכני, רצוי עם נסיון בשטח המתכת.
* **איש מכירות**
בעל נסיון, רצוי מהנדס או הנדסאי.
לפנות בכתב עם ציון נסיון קודם לת.ד. 24040 תל־אביב 61240

למפעל טקסטיל בפתח תקוה
דרוש
אחראי מחלקת גזירה
לפנות בכתב יד בפרוט קורות חיים וניסיון קודם, לת.ד. 39690 תל־אביב

דואל עובדים זמניים לפי שעות (יהושע אדירן בע"מ)

למחלקה הטכנית בתל־אביב ובאשדוד
דרושים:
* **בוגרי מדעי המחשב** (נסיון במערכות מנהליות)
* **טכנאי V.R.C**
* **טבחים**

למחלקה הטכנית בתל־אביב
דרושים:
* **שרטטת אלקטרוניקה** (עם ידע בהדפסה)
* **מלחימים/ות**
* **חווטים/ות**
* **הנדסאי קירור ומיזוג אוויר**
* **מנהל/ת חשבונות** (עם ידע ונסיון על מחשב)
* **עובדים כלליים**
* **מסגרים/חרטים**

למחלקה הטכנית באשדוד
דרושים:
* **מפעילי מחשב**
* **פחחים תעשייתיים**

למתאימים מובטח שכר גבוה ותנאים טובים במיוחד. דואל ת"א גורדון 88 03־245541 03־222266 דואל אשדוד רוגוזין 8, 055־22561 055־34777

אלישרא מערכות אלקטרוניות בע"מ
דרושים
לתחום תקשורת
לפיתוח מערכות תקשורת מתקדמות
דרושים
תכנות
(משרה מס. 20/41)
* נסיון של 3־2 שנים בפיתוח מערכות בזמן אמיתי.
* ידע ונסיון קודם במערכות תקשורת (טלפוניה) – יתרון.
# הנדסאי אלקטרוניקה
(משרה מס. 21/41)
* נסיון של 5–3 שנים בפיתוח מעגלים אנלוגיים וספרתיים.
* רקע בטלפוניה – יתרון.
נא לפנות אישית או בכתב יד, בצרוף קורות חיים ונסיון קודם ובציון מספר משרה לאלישרא מערכות אלקטרוניות בע"מ, כח אדם תקשורת, הירקון 41 בני־ברק, טל. 7545251/4.
המשרות מיועדות לנשים ולגברים כאחד
* זמן העבודה גמיש • 5 ימי עבודה בשבוע.
– סודיות מובטחת –
חברתנו הינה עתירת ידע ומתמחית בפיתוח ציוד אלקטרוני מתוחכם
elisra שם חדש למסורת ותיקה

דרושה
כתבנית
עברית־אנגלית
עם נסיון למשרד רואי חשבון למשרה מלאה טל. 03־662027 בין השעות 8.00־16.00

שדות בתי הסוהר
לשרות בתי הסוהר דרוש:
* **מדריך לנגרות**
דרישות התפקיד:
יכולת ניהול קו ייצור בנגרות רהיטים ובנין. נסיון בהפעלת צוות עובדים והדרכתם המקצועית.
השכלה
בוגרי בית ספר מקצועי, קורסים והשתלמויות מקצועיות תעודת מקצוע, וסווג מקצועי.
מקום העבודה – בי"ס שטה
המעוניינים יפנו בכתב יד למחלקת התעסוקה בצירוף תעודות והמלצות ת.ד. 81 רמלה מיקוד 72100 טלפון 08־227940.

אר־אל
מערכות בקרה בע"מ
למפעלנו דרושים:
מהנדס / הנדסאי חשמל / בקרה
המועמד יעסוק באפיון מערכות בקרה לציוד תעשייתי ממוחשב מופעל מיקרו מחשב, מעקב אחר הביצוע ועריכת דוקומנטציה טכנית.
הכישורים:
* ידע בסיסי בתכנות Intel 8085 ובמערכות חשמל / פנאומטיקה.
* ידיעת אנגלית טכנית – הכרחית.
# אלקטרונאי
המועמד יעסוק בבדיקות ותיקונים במעבדת המפעל ובשרות אצל לקוחות.
הכישורים:
* בוגר אלקטרוניקה.
* נסיון מוכח בעבודה עם מעגלים דיגיטליים ואנלוגיים במערכות בקרה ממוחשבות.
* תודעת שרות גבוהה.
נא לפנות בכתב לת.ד. 172 יבנה, מ. 70600 או טלפונית 08־437811, קו פנימי 525, 536.
– סודיות מובטחת –
מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד.

דואל עובדים זמניים לפי שעות
למשרדנו בתל אביב
דרושים/ות
מרכזניות
מרכזניות מנוסות על תדקן לעבודה לתקופה ממושכת במשרה מלאה. תנאים טובים
למועמדים המתאימים דואל גורדון 88 ת"א (ליד בנין עירית ת"א) טלפונים, 03־222266, 03־245541

לחברה יצרנית יבוא־יצוא
חשב מנהח"ש ראשי
* העיסוק:
נושאים מגוונים בתחום הכספים, הנהח"ש, תזרים מזומנים, מימון וגביה, בנקים.
* ידע ונסיון בעבודה עם מערכת מחשב 36 IBM
* הכישורים:
בוגר חשבונאות בעל ניסיון מוכח בתחומים אלו
לפנות בכתב יד לת.ד. 48099 ת"א מיקוד 61480

למוסד ממלכתי
דרושים
דוברי רוסית
* גילאי 23–32
* מעורים היטב בחיי הארץ ושולטים בעברית
* בעלי השכלה תיכונית מושלמת (עדיפות לאקדמאים)
* לאחר שירות צבאי מלא
* מוכנים להשתלב בעבודה קבועה, מעניינת ובעלת אתגר
* כושר ביטוי טוב בכתב ובע"פ
תנאי שכר טובים למועמדים המתאימים
על הפונים להתגורר באיזור חיפה
המועמדים העומדים בדרישות לעיל, יפנו בכתב לת.ד. 3133 מיקוד 31030 חיפה, עבור דובר רוסית ויציינו פרטים אישיים (ת"ז, טלפון) וקורות חיים.
פונים מתאימים ייענו
סודיות מובטחת

לחברה באזור ר"ג
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
הכישורים הנדרשים:
* ידע ונסיון בעבודה באופן עצמאי
* סוג 3 ומעלה
* משרה מלאה
* המלצות ונסיון מוכח של 5 שנים
נא לפנות על' 08־229973

למחסן טכני דרוש:
צעיר
יוצא צבא
רשיון נהיגה
ועבודה במחסן
לתאם טלפונית
836281

דרושה בטבריה
בוגרת פסיכולוגיה, מדעי התנהגות, עו"ס או ריפוי בעיסוק
למילוי תפקיד של מאבחנת מידגמי עבודה. מתקבלות גם מאבחנות פסיכוטכניות בוגרת תיכון.
לפנות אל מר אמולו או מר עומר בטלפון: 067־22134

דרוש/ה
מתכנת/ת מתחיל/ה
* בוגר/ת מדעי המחשב או הנדסאי.
* ידע בשפה 1/PL.
לפנות טל. 03־484168 החל מיום א'.

שופר־סל
דרושה
מזכירה בכירה
לתפקיד
מזכירת סמנכ"ל לתפעול
הכישורים הדרושים:
– ניסיון של מספר שנים בתפקיד דומה.
– יכולת הדפסה בעברית ואנגלית, ידיעת השפה האנגלית – יתרון משמעותי.
– נכונות לעבוד שעות נוספות בעת הצורך.
מועמדות מתאימות מתבקשות לפנות בכתב יד אל שופרסל בע"מ, מחלקת כח־אדם, ת.ד. 84 פתח־תקוה 49100.
סודיות מובטחת.

למושב דקל
דרוש
גזבר – מרכז משק
בעל רקע בלפלי
5 שנות נסיון
לפנות בכתב למושב דקל דאר נע הנגב 4 טלפון 057־82604 עד 20.12.85.

לסוכנות ביטוח גדולה
רכזי/ות סניפים
המתגוררים באיזורים: רחובות, באר־שבע, חיפה, עפולה.
דרישות התפקיד:
* בעלי השכלה תיכונית +.
* בעלי נסיון בביטוח.
* בעלי רכב פרטי.
03־281885.

לחברת יבוא בת"א דרושה
מזכירה
הכישורים הדרושים:
* ידע ונסיון בהפעלת מעבד תמלילים, רצוי מסוג WORDMILL.
* ידיעת השפה העברית והאנגלית.
* נסיון קודם בעבודה משרדית.
נא לפנות בכתב, בצרוף תולדות חיים, לת.ד. 11333 מ. 61112 ת"א, עבור מס. 288
תנאים טובים * סודיות מובטחת.

שופר־סל
לסניפי החברה דרושים
קציני/ות ביטחון
מועמדים בעלי רכב מתבקשים לפנות אישית ביום א' 15.12.85 בין השעות 09:00 – 11:00 ו־14:00 – 16:00, למר אלי שנהב, בית שופרסל רח' רוטשילד 79 פתח־תקוה.

שנו – מפעלי ברונוס בע"מ
כיכר המדינה בתל־אביב
דרושה
פקידה
למחלקת יבוא
* בעלת נסיון
* ידיעת אנגלית והדפסה הכרחית
נא לפנות טלפונית לפר אייזיק לקביעת ראיון 03־454186

קופת חולים מכבי
למרפאת שיניים ברמת־גן
דרוש
רופא שיניים
עם נסיון למשרה מלאה או חלקית. לפנות ל־03־730640

לעירית קרית שמונה
דרוש
סגן גזבר
ממונה על הכנסות העירייה.
הכישורים הדרושים:
כלכלן או בעל סוג 3 בהנהלת חשבונות, רצוי נסיון בניהול מערכת כספית ברשות מוניציפלית, יכולת לרכז את אגף הכספים בעיריה וכן יכולת ניהול משא ומתן עם גורמי חוץ ומוסדות ממלכתיים.
תנאי שכר יקבעו עפ"י כישוריו של המועמד. מועמד שיתקבל ידרש לגור בקרית שמונה ויקבל סיוע בדיור.
הצעות יש להגיש בצירוף קורות חיים והמסמכים הנלוים למזכיר העיר בדואר רשום עד לתאריך 25.12.85 בעיריית קרית שמונה.
גבי מלכון

ל"שנקר" – בית"ס גבוה לטקסטיל
דרוש
טכנאי למכונות סריגה עגולות או שטוחות או שתי.
תנאים טובים לקביעת ראיון לצלצל 719844 למנה

ארקו בקרה אלקטרונית בע"מ AC
מהנדס/ת הנדסאי/ת אלקטרוניקה
לריכוז פרוייקט מיקרופרוססור
מהנדס/ת הנדסאי/ת מכונות
בוגרי בי"ס מקצועי למחי' זיווד וכלים
חווט/ת
למחי' חשמל ואלקטרוניקה
מלחים/ה
למחלקת אלקטרוניקה
טל. 03־9614666, 03־811502 ת.ד 8400 ת"א (61084)

למפעל העוסק בענף הטקסטיל באיזור חיפה
דרוש
מנהל כספים – חשב
אחריות לניהול מחלקות הנהלת חשבונות וכספים, קשר עם מוסדות ובנקים.
כישורים: רואה חשבון בעל תואר ראשון בכלכלה. בעל נסיון של שנתיים לפחות בתעשיה. לפנות בכתב: בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 68 חיפה.

לתעשיה הצבאית חיפה
דרושים/ות
★ רתכי MIG לאלומיניום
בעלי נסיון של למעלה משנה בעבודה מעשית.
המתאימים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים (ומס' להתקשרות) טלפון
לת.ד. 437 חיפה מיקוד: 31003
התעשיה הצבאית

כר־בו שופרסל
דרושים
מנהלי/ות חשבונות
סוג 2
רצוי בעלי נסיון בטיפול חשבונות לקוחות (מעל גיל 45)
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות למח' המנגנון רח' אחד העם 9 תל־אביב בין שעות 09.00 – 11.00
– סודיות מובטחת –

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | וב"דבר" ראשון בבוקר

המשרד הראשי: יגאל אלון 125, טל. 261211 ● המחיר למילה: ימים א', ב', ד' ה': —.2807 ש' ● יום ג': —.3842 ש' ● יום ו': —.5026 ש' מינימום 8 מילים

הצעות עבודה

לוח ORS
החברה המובילה בשרות כוח אדם

ORS שירותי כוח אדם

לאו.אר.אס. תל-אביב דרושים:

● מתאמות מלחימות בעלות ידע לקריאת שרטוט והרכבת מעגלים מודפסים.
● טכנאי אלק' בעל 5 שנות נסיון לפיתוח, ידע בבניה ותכנון.
● טכנאי בנין להכנת מכרזים, חישובי כמויות, בדיקת חשבונות קבלני משנה, נסיון של שנתיים לפחות.
● מתסנאי טכני המתמצא בחלפי חילוף לרכב.
● מסגרים — רתכים בעלי נסיון בקריאת תכניות לאיזור פ"ת חולון.
● שרטטי מכונות בעלי נסיון של שנתיים לפחות בגרסא אוטוסר"ה.
● מרכיבי קונסטרוקציה ומתקנים מאיזור לוד, רמלה והסביבה.
● אלקטרונאים בעלי ידע במערכות אוירונאוטיקה ונסיון במערכות ניווט.
● רתכי CO^2 לעבודה פיזית.
● טבח מעולה ואחראי בעל הופעה, תעודות הסמכה ונסיון במטבח מנות.
● יוצאי צבא בעלי נסיון בניקוי וטיפול בחלקי מנועים.
● חשים תעופתיים לעבודה באיזור המרכז.
● טכנאי אלקטרוניקה — בוגרי בי"ס מגמת טכנית מסמיך.
● טכנאי מכונות נסיון של שנתיים נסיון בקריאת שרטוט ונסיון במכשור נות.

לאו.אר.אס. ירושלים דרושים:

● הנדסאי כימ"ה / פיסיקה בעל שנה נסיון לעבודה קבועה.
● בוגר בי"ס מקצועי מגמת אלקי שנה נסיון במעבדה.
● צורפים מנוסים שכר גבוה למועמד המתאים.
● טכנאי אלקטרוניקה ר"ה בעבודות מעבדה רצוי נסיון במערכות ואקום 5 שנות נסיון, ידיעה באנגלית חובה.
● מהנדס מכונות נסיון בתחום תהליכי הייצור בחקר אלקטרוניקה.
● קלדניות מעולות לגבוה זמנית.
● מספר מכני בוגר בית ספר מקצועי בעל נסיון של שנה בהתעשיה.
● עובדים/עובדות נקיון תנאים טובים.
● מנהל חשבונות סוג 4 לעבודה מעורבת.

לאו.אר.אס. רחובות דרושים:

● משחיז — לכלי חיתוך עם נסיון.
● טכנאי כימיה או לבורנט תעשייתי, נסיון בצייוד מכונות לבדיקת טיב ותהליכי ייצור.
● בחורה לביקורת טיב נסיון בציפוי מתכות.
● רתך בשטח הנירוסטה ואלומיניום — הסמכה מבדק לריתוכים תעופתיים.
● מעבדה המעלים עבור ת אנגלית עם נסיון.
● תופרות למפעל מסודר 5 ימי עבודה בשבוע.
● מזכירת עברית מעולה עם נסיון.
● הנדסאי / טכנאי ייצור נסיון בתפעיל בתחום הת' אלקטרוניקה מספר ובקרת אחרי ניהול מלאי ממוחשב.
● ספירת רכש נסיון ב' רכש בארץ ובחו"ל שליטה מלאה באנגלית.
● ספירת יצוא נסיון ב' יצוא אויר, שליטה מלאה באנגלית.
● אחראי על עובדי מחסן וחצר — עדיפות לרס"ר בצבא לפקוח על עובדים.
● איש רכש בכיר בעל יכולת ניהול, מו"מ עם לקוחות מחו"ל.
● מהנדס רכש בכיר ב' התחום האלקטרוניקה ממאי בעבודה ידע בציוד ורכיבים אלקטרונים ובחינוך מושב.
● מתכנית עברית אנגלית, רצוי ידע בעיבוד תמלילים שעות העבודה — 16.00—14.00.
● מנהל חשבונות סוג 2 או 3 נסיון ביבוא.

תל-אביב, ככר אתרים 5, טל' 03-284321, 281819
ירושלים, רח' אבן ישראל 5, טל' 02-242152, 242159
חיפה, רח' הרצל 2, טל' 04-663703, 664002
באר שבע, רח' רמב"ם 29, טל' 057-35634
רחובות, רח' הרצל 187, טל' 08-450630

הובלות והעברות

פקידות

גזירה/תפירה

הוראה/הדרכה

נציבות שירות המדינה

מודיעה על מכרז חיצוני קיבוצי מס' מק/2/85

למשרות מפקחי/ות מס

באגף מס הכנסה ומס רכוש

אזור ת"א והמרכז (נתניה, כפר סבא, תל-אביב, גוש-דן, רמלה, פתח-תקוה, רחובות).
אזור הצפון (חיפה, עפולה, צפת, נצרת, חדרה, עכו, נהריה, טבריה).
אזור הדרום (באר-שבע, אשקלון).
אזור ירושלים

המשרות הן בדרגות ט"ז-י"ט של הדירוג האחיד או 4-7 בדירוג האקדמאים במדעי החברה והרוח, כן משולמת תוספת שכר בשעור של 30% המהווה הטבת שכר מיוחדת לעובדי מסים.
מועמדים בעלי רשיון ישראלי לראיית חשבון שיסיימו את הקורס ואת תקופת הניסיון בהצלחה ישובצו בדרגה 7 בדירוג האקדמאים במדעי החברה והרוח, ריטרואקטיבית מיום סיום הקורס.

דרישות המשרה:
א. תעודת בגרות. יועדפו מועמדים שסיימו בחינות ביניים בראיית חשבון, או תלמידי האוניברסיטה בחשבונאות, כלכלה או משפטים.
ב. עדיפות לבעלי ידיעות ברמה של סוג 2 בהנהלת חשבונות מטעם משרד העבודה והרווחה.
ג. ידיעת שפות מהמדוברות בארץ.
ד. כושר קיום קשר נאות עם קהל, כושר ניהול משא ומתן.
- המועמדים יידרשו לעמוד במבחנים בכתב ובעל-פה, אשר יחלו מיום א' 12.1.86.
- מועמד שייבחר ייצא לקורס מרוכז אשר יימשך כ-5 חודשים בתנאי פנימיה, ולאחר מכן לתקופת התמחות.
המועד המשוער להתחלת הקורס - המחצית הראשונה של חודש מרץ 1986.
• את פרטי המכרז המלא והמחייב הנ"ל וכן טופסי בקשה ומידע נוסף, ניתן להשיג בלשכות המחוזיות של נציבות שירות המדינה, כדלקמן: בירושלים, הקריה, בנין ראש הממשלה, חדר 429; בתל-אביב, הקריה, רחוב האלוף קלמן מגן מס' 10; בחיפה, בבית הממשלה, רחוב חסן שוקרי 11; בבאר-שבע, בנין לשכת הבריאות המחוזית, שכונה ד' (צפון), וכן אצל העוזרים למינהל במשרדי השומה והחקירות בכל רחבי הארץ.
• היום האחרון להגשת הבקשות: יום ו' מ"ו בטבת התשמ"ו (27.12.85).

אאמקור

אמקור אלקטרוניקה בע"מ
מפעל ליישום טכנולוגיות חדשניות עתירות ידע המיועדות ליצוא

ד ר ו ש

מתכנת/ת מדע'/ת
לגרפיקה ממוחשבת

* תואר במדעי המחשב
* 4–5 שנות נסיון
* הכרת מערכת פיתוח אינטל PLM – יתרון.

נא לפנות ליוסי פרידמן או דני כרת טל, 052-657471
אמקור אלקטרוניקה בע"מ
רח' שנהר, אזור התעשיה הרצליה 46725

רדט
הנדסת אלקטרוניקה בע"מ

RDT

רדט הינה חברה עתירת ידע המשלבת כח אדם מקצועי ומיומן עם מיכשור ומערכות מהשורה הראשונה בטכנולוגיה העולמית.

עם המשך התרחבות אגף השירות דרושים:

טכנאי/הנדסאי אלקטרוניקה
תחומי אחריות: אחזקת מערכות מתוצרת GENRAD ו-FLUKE
כישורים נדרשים:
★ נסיון של 3 שנים באחזקת מערכות אלקטרוניות
★ ידע והכרה של ציוד דגיטל (P.D.P.) - יתרון
נא להתקשר לאבי טיב 03-483211

טכנאי ציוד היקפי
תחומי אחריות: אחזקת ציוד היקפי למחשבים ומתן שרות למחשבי I.B.M-PC ברמות כרטיס.
כישורים נדרשים: ניסיון של שנתיים בציוד היקפי ו/או שירות למיקרו מחשבים (I.B.M-PC - יתרון)
נא להתקשר לאלכס שפיגל 03-483211

RDT
טכנולוגיות מתקדמות לשרות התעשיה בישראל

הלוח הכללי חיפה והצפון

וילות ובתים

● בקרית־אתא מיוחדת 270 מ״ר + חניה מגרש 1200 מ״ר 160,000 דולר 447499 ובמשרד 680386 אפשרות החלפה.

דירות

● בקרית מוצקין, איזור מצוין 2 + 800 מ״ר, 03־894501.

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

● לספקולנטים ברמת־שאול דירת גן מדורגת 4½ חדרים + ריהוט כפרי מושלם, חניה, נוף בהזדמנות, במקום 87,000 דולר 65,000 דולר. 04־380363.

דירות למכירה 3–3½ חדרים

● בחליסה בשכונת־חיים 3 חדרים, ק״ב + ארונות קיר + טלפון, פינוי מיידי, 03־445812, החל מיום א׳ 063־39443 — 063־30317.

2–2½ חדרים

● בקרית־שמואל 2½, סביבה דתית, ק״ב מציאה! 03־845271, 02־827547.

1–1½ חדרים

● עיר גבעת־עדה 1½ + מטבח מיוחדת + שטח לבניה, טל. 04־235568.

● בקרית־טבעון, דירת חדר + מרפסת (אפשרי מרוהטת), טל. 02־812606.

דירות מרוהטות

● בטבריה 2 מרוהטים + טלפון נוף, סביבה, טל. 067־22473.

הצעות עבודה

● למוסד ממלכתי בחיפה דרושים מקחי בטחון / שומרים, גילאי 35—50 לאחר שירות צבאי מלא, שליטה מוחלטת בעברית, תושבי חיפה והסביבה, המעוניינים יפנו בכתב לת.ד. 2133 חיפה (מיקוד 31020) ויציינו קורות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מספר ת.ז. וטלפון.

● ברמת־אביב מטפלת עם נסיון ומלצות לתינוקת + ילדים ועבודות בית עם או בלי לינה, 03־424073.

● דרושים מנהלי מחלקה ידיעות באזור חיפה, לפנות למר שטיינברג חיים בתיעוד, סוסיס, משעה 14.00, בימים א׳, ב׳, ג׳.

● מקדם/ת מכירות וניהול — טיפול גיוס והשמת כח אדם במשרד, בטכני ותעשייתי, טיפול קשרים עסקיים — למשרה בעלת אתגר ודינמיקה + רכב פרטי תושב חיפה „חיגבור״ — 03־296846.

● לאחות קו־חן דרושה מנהלת אחראית 04־664046 ובשבוע 04־388348.

המשך ←

● בגאוטמלה 3 מסודרת — 50,000, בבית וגן 3 52,000, 02־248396.

● בארמון הנציב, 3 חדרים + ס״א, ריקה, ק״ג, 40,000 דולר, לא בשבת 02־825878.

● במכסיקו, הסקה מרכזית + ארונות קיר 76 מ״ר 02־227328.

● ברמת שרה, 3½, ארונות מטבח חדש, דוד״ש, סלדלת — 424860.

● בתלפיות 3 משופצת + מרפסת 30,000 !!! במעלה אדומים 3½ מקסימה !!! 34,000 249247.

● מציאות ! בנוה יעקב (בסביבה) 3 !!! 27,500 בקרית יובל 3½ !!! 26,000 בקרית מנחם 3 !!! 24,000 — 249141.

● בגילה 3½ + מרפסת סקסימה !!! 39,000 במעגלי יבנה 3½ + מרפסות, משופצת ; ברמות ב׳ 3 + מרפסת !!! 46,000, 249131.

● בנוה יעקב 3 ריקה לדתיים טל׳ 859323 לא בשבת.

● בגילה, 4 חדרים, ק״א + טלפון, מרפסת והסקה, 875824.

● קטמון (אלכסנדריון 9) 2 גדולים + הסקה, מיידי, 630735.

● בגבעת־זאב, דירת קוטג׳ 3 חדרים, חדשה, ריקה, 02־913718.

● בתלפיות הישנה, 2 + מטיר + טלפון, ריהוט חלקי ; 228704.

● היצמוו!! תקבל מפתחות כשתפרסם... בלוח־הכללי ב״פרסום חביבה״ 02־244615.

● בגילה, 4 + מרפסות, ק״ב, כיוונים, תוספות, 61,000 — 760048.

● מיידי, למכירה/השכרה — במעגלי־יבנה — 4½, ק״ג — 527010 — 886264.

● בתוומנות, ברמות־אשכול ובגבעה הצרפתית, 4 מסודרת, ומיידית — „צימוקי״ (מלר״ן), 02־221451—4.

● ברמות ! 4, מיוחדת ! ! + מרפסת + מחסן + הסקה פרטית — 02־886382.

● במעלה־אדומים 4 משופצת + 2 גינות + ארונות 60,000 דולר 02־251282.

● בהר־נוף 5 ...85,000 ; 4 בקרית משה 3 ...70,000 ; בסנהדריה מורחבת 4 ...60,000 ; בגבעת מרדכי ...75,000 ; „ארסון״, 02־822531 ...59,500.

● שירות הלוח הכללי לקבלת מודעות שידוכים בדואר. שלח/ לת.ד. 16400 ת״א 61163 צ׳ק המצאות דואר לפי 5026.— ל׳ מילה ומודעתך תפורסם בשיש הקרוב. ללוח־הכללי הזכות לשנות נוסח המודעה.

● למפעל טקסטיל דרושה פקידה בוגרת תיכון אחרי צבא למשרת כח־אדם, שליטה באנגלית ו/או ערבית, משרה מלאה 5 ימים בשבוע. 716914 מיום א׳ לכח אדם.

● עוזרת בית פעמים בשבוע בבית־הכרם + המלצות — 222314 531049.

● למפעל טקסטיל דרוש : פקיד תכנון קדם ייצור, בוגר תיכון ירושלמי, אחרי צבא, עד גיל 30, שליטה מלאה באנגלית, לימשרה מלאה, 5 ימים בשבוע. 716914 מיום א׳ לכח אדם.

● קוראת בכפות הידיים, בקלפים ובקפה עבר ועתיד — 02־434785.

● במבשרת מטפלת לקבלת ילדים, המלצות, מ־11.00—3.00, 543274.

● לחברת „דלקטי״ דרוש מוכר בענף תרהיטים — 02־244211.

● סוכן + מסחרי בעל נסיון למפעל ידוע לבגדי נשים — 03־285909.

● לספעל מתכת בתשרות יצור, שליש דרושים עובדי ייצור, עבודה במשמרות, טלפון : — 02־852486 לפנות למיטה.

ל״שלגרף״ אזור התעשיה חולון
דרוש
עובד פוטוגרף
מנוסה למשרה מלאה.
טלפון: 03־801758

דרוש
מהנדס
בניין
נסיון בתכנון מיבני בטון מזוין.
לראיון: 03־460889

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה תשמ״א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

הלוח הכללי ירושלים

הלוח הכללי ידיעות אחרונות הלוח הנפוץ ביותר

דבר ראשון בבוקר

דירות

וילות ובתים

● במל־שבי בית פרטי דו־קומתי ליד משמרות. 052־61084

● בנאות אפקה, קוטג' מאוחד 300 מ"ר בנוי, בבית 266810, בבוקר 229833.

● בהרצליה רחוב וולפסון, קוטג' מאוחר + טלפון. 052־87598

● ברמת השרון למכירה 190 מ"ר + חצר דונם + בריכה. 482513

● להשכרה בהרצליה פיתוח בית + גינה + טלפון. 052־26876

● ברמת אביב רחוב הגה, קוטג'. 03־418718

קבלנים מציעים

● ש.ע.מ. בונה מצליח בנווה גן 5 קומת דירות מפואר. דירות 4 חדרים כולל גלריה. 03־650281

● בכפר־סבא שיכון הגה חדש בחדרים. 052־456511

● בהרצליה בקרית הבר"כ דירות 3, 4 חדרים. 052־34481

● בגבעת סביון (ליד סביון) 3, 4, 5 חדרים וקוטגים מפוארים. 03־650281

בתי כנסת

● השבת, בבית הכנסת הגדול בת־א, אלנבי 110 יעבור לפני התיבה החזן הראשי אברהם מרגוליס. 03־625803

משכנתאות

● לכל הגופים, כולל הנפקת ערבות והלוואות לקבלנים, בבנקים למשכנתאות. 03־233744

דירות למכירה

● בחולון, הרבנים משמואל, 3½ חדרים קומת + מעלית, דודי־ש. 063־24907

ת"א - יפו

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

● להתיים ברחוב עמק־ברכה 4 חדרים, 2 דירות. 03־664631

● בבבלי דוד המלך 4, ק"א, חזית, שקט. 03־418012

● ברמת־אביב ג', 5 חדרים גדולה, בהזדמנות, 115,000. 243510

דירות למכירה 3-3½ חדרים

● ברמת־אביב ג', 3 חדרים בקרבת גבוהה ומסודרת. 03־425346

2-2½ חדרים

● בכפר סבא וברמת־גן דירות 2½ ממ"ד. 03־457962

● בכפר סבא 2½ חדרים. 03־226059

1-1½ חדרים

● ברמת־אביב דירות 3 חדרים. 426293

● בבבלי מציאה! 3½ חדרים + מעלית. 464533

גוש דן

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

● בבבעתיים — לזוגות, דירת קבע 5, 4 חדרים. 03־664631

● להתיים בקרית־הרצוג, בני־ברק דירות 4, 3 חדרים. 03־664631

דירות למכירה 3-3½ חדרים

● בגבעתיים מפוארת 3½, 72,000. 315707, 320643

חולון - בת־ים

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

● בחולון, קרית־שרת, 4 חדרים. 03־808044

● בחולון 3 חדרים + מרפסת. 854486

1-1½ חדרים

● בבני־ברק בבול לכת־ת. 655368

איזור השרון

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

● באיזור מבוקש בהרצליה 4 חדרים + ארונות. 052־88501

דירות למכירה 3-3½ חדרים

● בגבעתיים מפוארת 3½. 03־761368

איזור הדרום

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

● בבני יהודה 4 + מטבח אמריקאי + שיפוצים. 03־9641827

● בנס־ציונה בסביבה מצוינת 4 חדרים. 08־469030

● בראשון לציון 4 חדרים, ק"ג. 945957

● בראשל"צ מפוארת מאוד 6 ק"ב + גג. 03־659053

דירות למכירה 3-3½ חדרים

● וילות להשכר ברחובות 3½ גדולים ק"ג + חניה וטלפון. 08־456093

● במרכז ראשל"צ, ק"ד בלי, 3 + פ"א + חדר ארונות. 08־592715

● ברחובות 3 גדולים ימופת. 08־470458

2-2½ חדרים

● ליד מכון ויצמן 2½ חדרים + פ"א + מרפסת גדולה. 03־345279

● במרכז ראשל"צ, 2.5 + פינת אוכל + טלפון + תוספות. 946544

דירות בשכר־חודשי

● 4½ חדשה להשכרה זבו־טינסקי 66, 180 דולר. 382852

● בבני ברק תל־גבורים 3 שקטה + טלפון. 03־357863

● 3 לוקסוס + טלפון, בסביבות כיכר המדינה. 03־451562

● 2 חדרים בכפר סבא. 440240

דירות מרוהטות

● לידי! בבתים, 3, מרוהטת, ריהוט כלא, ק"ד. 459642

● בגבעת־שמואל, דירת חדר. 740414, 775750

● ביפו יוסף 2 מרוהטת, ק"ב, 125 דולר. 03־288598

● כוכ"י 3 מרוהטים. 03־5515117

דירות למכירה 3-3½ חדרים

● בהדר יוסף 3 חדרים בהזדמנות. 03־612371

● בתל־אביב, מכפיר 3 חדרים + פ"א. 03־917630

הלוח הכללי הלוח הנפוץ ביותר

המוכשרים להצליח

אם אתה בוטח בעצמך ויכול להוכיח שאתה מסוגל להצליח ולעבור את המיון הקפדני, יש לך הזדמנות להצטרף לקורס המקצועי של מגדל

ללמוד ביטוח חיים וגם ביטוח כללי

לעמוד במבחני רישוי מתמחה של משרד האוצר, להתמחות כסוכן ביטוח במגדל ליהנות מהכנסה חודשית הולמת בתקופת ההרצה.
והעיקר – להצליח ולהגיע לעצמאות.

טלפון ללבנה: 03-647240

מגדל חברה לביטוח בע"מ

לך על גדול לך על מגדל

לחברת **גלישר** בע"מ
חברה העוסקת בפיתוח בתחום הביוטכנולוגיה
דרוש:

ביוכימאי/ת

בתחום הפרדת חלבונים.

נדרש ידע באימונולוגיה,
שיטות קיבוע ואנליזה של חלבון.
מועדף M Sc בעל שתי שנות נסיון
או B.Sc בעל חמש שנות נסיון.
חמישה ימי עבודה ותנאים נוחים

לפנות ליצחק איטה טלפון: 08-475485

למפעל תעשייתי
דרוש:

תמחירן

* בעל ידע ונסיון בתמחיר כולל חישובי מלאי
* למתאימים תנאים טובים.

נא לפנות לטל. 03-338752

לחברה ארצית לבנין
דרוש

מהנדס בנין
לאזור הדרום

- נסיון של 5 שנים לפחות בביצוע כולל עבודות ביטחוניות
- מקום מגורים באזור באר־שבע

לפנות לת.ד. 20259 ת"א 61202 עבור „מהנדס".
רק פניות רציניות תיענינה.

לחברת מחשבים העוסקת בפיתוח מערכות תוכנה מתקדמות
דרוש/ה

מתכנת/ת

* בעל/ת נסיון של שנתיים ומעלה בקובול
* בעל/ת ידע במערכת הפעלה UNIX או דומיהן

מתכנתים המבקשים עניין ואתגר, ועבודה מרתקת בסביבה אנושית נעימה
יפנו בכתב יד תוך פירוט קורות חיים
לת.ד. 25075 תל־אביב

דרושה

פיזיותרפיסטית

בעלת נסיון
לפנות לאחראית למכון לפיזיותרפיה
בי"ח ליכטנשטדטר
למחלות כרוניות
ת"א, ידי־אליהו, שד' החייל 4
טל. 03-331414.

לקונצרן תעשייתי
באזור המרכז
דרוש/ה

אחראי שינוע

לעבודה במשלוחים בינלאומיים ובעיקר במשלוחים אוויריים

דרישות התפקיד:
השכלה על תיכונית, ידיעת השפה האנגלית ונסיון של שנתיים לפחות במשלוחים בינלאומיים.
העבודה כרוכה בשעות עבודה רבות ובלתי שגרתיות.
על המועמדים להיות לאחר שרות צבאי בצה"ל, בעלי רכב ורשיון נהיגה, ובעלי טלפון בביתם.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בצרוף פרוט קורות חיים לת.ד. 32365 תל־אביב, מיקוד 61031 עבור „אחראי שינוע". נא לציין מספר תעודת זהות, מס' טלפון להתקשרות.

למפעל עתיר ידע
במרכז הארץ

לעבודה בפרויקט חדשני בתחום תכנון והפעלת בדיקות במערכות מיתוג וטלפוניה מתקדמות

דרושים:

הנדסאים וטכנאי אלקטרוניקה

רצוי נסיון במערכות ממוחשבות ורקע בתקשורת וטלפוניה.

בדבר פרטים נוספים:
03-822698 03-839517

למשרד נסיעות בתל-אביב
דרושה

פקידה

ידיעת הדפסה עברית/אנגלית הכרחית.
שעות עבודה 16.00—8.00.

לטלפן 03-237833 03-238161
לרבקה

לחברה תעשייתית בענף הבניה
דרוש באיזור הצפון

מנהל שיווק ומכירות

דרישות התפקיד:

* בעל כשר אירגון ויכולת הפעלה של צוות עובדים.
* יכולת לניהול מו"מ.
* בעל השכלה אקדמית בתחום כלכלה/הנדסה.
* עד גיל 35.
* ידיעת השפה האנגלית.
* נכונות לעבודה מאומצת מעבר לשעות המקובלות.

נא לפנות בכתב־יד, עם פירוט קורות חיים, השכלה ונסיון לת.ד. 46129 חיפה 31460 עבור „מנהל שיווק"
המתאימים בלבד ייענו!
— סודיות מלאה מובטחת —

לעבודה בטחונית בארץ ובחו"ל
דרושים

יוצאי יחידות קרביות

הנתונים הדרושים:
* גילאי 28—21
* שרות צבאי ביחידות שדה כלוחמים (הכרחי קורס פיקודי) עדיפות לקצינים.
* ידיעת השפה אנגלית ו/או שפה אירופאית אחרת.
* כושר גופני טוב ובריאות תקינה (פרופיל 82 ומעלה)

אנו מציעים:
* עבודה מעניינת רבת אתגר בארץ ובחו"ל.
* תנאי שכר טובים והטבות מיוחדות למתאימים.
* חוזה העסקה למספר שנים (אפשרי חוזה לשנה אחת).

המעוניינים העומדים בכל הדרישות לעיל, יפנו בכתב לת.ד. 39350 ת"א, מיקוד 61392 עבור מ.ם. בצרוף תולדות חיים ופרטים אישיים כולל מס' ת.ז. וטלפון.
פונים מתאימים ייענו.

מחפש עבודה ? אנו נעזור לך בעבודה, ייעוץ תעסוקתי, והכוונה לקורסים מקצועיים. גם אתה תוכל למצוא עבודה מתאימה לך, במגוון ההצעות שבידינו.
הזדמנות שווה לכל

מחפש עבודה זמנית? באזורי ההדרים יש כעת אפשרויות רבות בקטיף, פיקוח, בקורת טיב, אריזה ועוד.

שירות התעסוקה

שירות התעסוקה לשירותך

המרכז לתעסוקת אקדמאים

מרחב/ירושלים
רח' המלך ג'ורג' 27, י"ם, טל. 249070

- **2 רופאי שיניים.** דוברי צרפתית, ארגון פרטי, י"ם, 4001/14.
- **לבורנטית תעשייתית מוסמכת.** עבודה בביקורת איכות, מעבדה לייצור תרופות, י"ם, 4002/14.
- **קלינאי/ת תקשורת.** בית נוער, גבעת שמש, 4003/14.

מרחב/חיפה והצפון
רח' אחד העם 5, חיפה, טל' 674331

- **מורה למתמטיקה.** דובר ערבית, בי"ס מקצועי, חיפה, 4004/14.
- **מורה למחשבים.** קורסים פרטיים, גליל תחתון, 4005/14.
- **מנהל מעבדה רפואית.** מוסמך בבקטריולוגיה, ביוכימיה. מעבדה פרטית, חיפה, 4006/14.

מרחב/ הנגב
טל' 5-34394-057

- **עובדת חינוך לבריאות.** בוגרת מדעי התנהגות או חינוך. מוסד ציבורי, ערד, 4007/14.
- **2 מהנדסי ייצור.** רקע ניהולי, מפעל, ב"ש, 4008/14.
- **מנהל מח' ייצור.** מפעל, ב"ש, 4009/14.
- **מנהלת אגף ייצור.** רקע בקונפקציה, מפעל, ב"ש, 4010/14.
- **פסיכולוג קליני.** שרות בתי הסוהר, ב"ש, 4011/14.

בעלי מקצוע עולים מחפשים עבודה.

- **מהנדסת מטלורגית.** נסיון במפעל מתכת, מרחב ירושלים.
- **PhD במיקרוביולוגיה.** נסיון בפיתוח וייצור. בתעשייה ובמחקר אקדמי, מרחב ירושלים.
- **בוגר פילולוגיה.** נסיון בהוראה ובקריינות ברוסית, שולט באנגלית, גרמנית ושפות סלביות.
- **מהנדס חשמל.** 18 שנות נסיון במכשור ובקרה, מרחב הנגב.
- **מהנדס חומרים.** מרחב הנגב.
- **מהנדס תעשייה וניהול.** מרחב הנגב
- **מהנדס אזרחי.** נסיון בבנייה ציבורית, דובר צרפתית, אנגלית, גרמנית וספרדית. מרחב הנגב.
- **מהנדס אזרחי.** נסיון בתחום ביצוע, מרחב חיפה.
- **כימאי חוקר.** נסיון בתחום הצבעים, מרחב חיפה.
- **בוגר הסטוריה ומדעי המדינה.** תעודת הוראה + אנגלית וערבית, נסיון כמורה, מחנך, מנהל בי"ס ומרכז קהילתי, מרחב חיפה.
- **כימאי אורגני.** תואר שלישי, נסיון במחקר, מרחב חיפה.
- **מהנדס כימיה.** פולימרים וגומי, מרחב חיפה.
- **מהנדס מכונות.** נסיון בעיבוד שבבי, ביקורת איכות ואחזקה, מרחב חיפה.
- **מהנדס חשמל ואלקטרוניקה.** נסיון בתכנון דיגיטלי, מרחב חיפה.
- **מהנדס פיסיקאי.** מומחה לאלקטרוניקה ואוטומציה, נסיון במכשור ובקרה, ביקורת איכות, מעבדת כיול מכשירים, מרחב חיפה.
- **הנדסאי בניין.** חשמלאים עוזרים, טבחים, בוגרי קורס חריטה, אזור הגליל המערבי.

לשכות תעסוקה למבוגרים

אזור ירושלים

- **אורגים מקצועיים.** מפעל, מישור אדומים, 4100/14.
- **מזכירה בכירה.** הוצאה לאור, י"ם, 4101/14.
- **מנהל חשבונות סוג 3.** ביטוח לאומי, י"ם, 4102/14.
- **פקיד/ת תיעוד.** מפעל אלקטרוניקה, י"ם, 4103/14.
- **מזכירה אנגלית.** משרד שמאות, י"ם, 4104/14.
- **קצב למח' בשר.** סופרמרקט, י"ם, 4105/14.
- **מסגרי מבנים.** מסגריה, י"ם, 4106/14.
- **טכנאי אלקטרוניקה – תהליכים.** חברת תעשייה, י"ם, 4107/14.

אזור גליל עליון

- **חרט, מסגרים ורתכים.** נסיון לפחות שנה, מפעל, חצור, 4108/14.
- **מודליסט – מסגר כלים.** נסיון בתחום מודלים וייצור, תבניות מפעל, חצור, 4109/14.
- **מהנדס כלים – מהנדס לעיבוד שבבי.** נסיון 3 שנים בתכנון מתקנים לכלים, מפעל, חצור, 4110/14.
- **נגר מקצועי.** נסיון לפחות שנה, נגריה, חצור, 4111/14.
- **פחח וצבעי רכב.** נסיון לפחות שנה, מוסך דיזל, טבריה, 4112/14.
- **חשמלאי ראשי וחשמלאי מוסמך.** נסיון לפחות שנה, חברה, צפת, 4113/14.
- **לוטשים וחותכים מקצועיים.** מפעל יהלומים, צפת, 4114/14.
- **מסגרים ורתכים.** נסיון לפחות שנה, מפעלים, קצרין, 4115/14.
- **חשמלאי רכב.** סוג 3 נסיון לפחות שנה, מוסך, קצרין, 4116/14.

אזור עמק יזרעאל

- **רתכים ומסגרים מעולים.** נסיון 6 שנים, מפעל תעשייה, נצרת עלית, 4117/14.
- **מבלטנים, כרסמים, חרטים.** מפעל תעשייה, מגדל העמק, 4118/14.
- **צבעי התזה.** מפעל תעשייה, מגדל העמק, 4119/14.
- **מהנדס ייצור/הנדסאי יצור.** מפעל, מגדל העמק, 4120/14.
- **קניין.** נסיון, מפעל, מגדל העמק, 4121/14.

אזור גליל המערבי

- **חשמלאים מוסמכים.** נסיון כמה שנים, מפעלי ייצור, שלומי, 4122/14.
- **כרסמים, מסגרים.** נסיון כמה שנים, מפעל מתכת, שלומי, 4123/14.
- **כרסמים C.N.C.** נסיון כמה שנים, מפעל מתכת, שלומי, 4124/14.
- **חשמלאי מוסמך.** נסיון 8–5 שנים, מפעל מתכת, עכו, 4125/14.
- **קצין במעלות,** קצין בצה"ל, מגורים במעלות, מעלות, 4126/14.
- **מומחה במנגנונים מורכבים של כספות ומערכות מילקוד מכניות.** נסיון, מפעל באיזור, תפן, 4127/14.
- **מנהל חשבונות סוג 3 ומעלה.** נסיון רב, מפעל מזון, נהריה, 4128/14.

אזור חיפה

- **אורגים ואורגות.** מפעל, מפרץ, 4129/14.
- **מכונאי בעל השכלה.** מכון רישוי, חיפה, 4130/14.
- **חרטים וכרסמים.** בעלי מקצוע טובים, מפעל ייצור, מפרץ, 4131/14.
- **רתכים C.O.$_2$ ומסגרים קוראי שרטוט.** מפעל ייצור, מפרץ, 4132/14.
- **נגרים קוראי שרטוט.** מפעל ייצור, מפרץ, 4133/14.

אזור שרון צפוני

- **גזרנים, מבקרי טיב.** מפעל קונפקציה, כפר יונה, 4134/14.
- **תופרות אופנה.** קדימה, 4135/14.
- **טפסנים, תיקונצ'קים, צבעי בניין.** לעבודות בניין, נתניה, 4136/14.

אזור שרון דרומי

- **מכונאי רכב כבד וטרקטורים.** מוסך מרכזי, יהוד, 4137/14
- **צבעים ופחחי רכב.** מוסך מרכזי, פתח־תקווה, 4138/14
- **חשמלאים מוסמכים.** מפעל תעשיה, פ"ת, 4139/14.
- **תמחירן/נית.** סוג 2 בהנהלת חשבונות + נסיון בתמחיר, מפעל מזון, פ"ת, 4140/14.
- **מזכירות + כתבנות דו לשוניות + עיבוד תמלילים.** מפעלים באיזור, פ"ת, 4141/14.
- **תוכניתן בסיס נתונים (D.B.A.) שליטה ב־IDMS.** מפעל מזון, פ"ת, 4142/14.

אזור דן

- **טכנאים והנדסאי אלקטרוניקה.** מפעל תעשייה, לוד, 4143/14.
- **הנדסאים וטכנאי מכונות.** לוד, 4144/14.
- **כתבניות אנגלית.** לוד, 4145/14.
- **חרטים, כרסמים, מכשירנים.** אור יהודה, 4146/14.
- **אורגים, סורגים, נהגנים.** אור יהודה, 4147/14.
- **חשמלאים.** אור יהודה, 4148/14.
- **קונדיטור.** קונדיטוריה, אור יהודה, 4149/14.
- **נגרי בנין.** מפעל, רמלה, 4150/14.
- **חשמלאי מוסמך.** מפעל ייצור, רמלה, 4151/14.

אזור תל־אביב
לפנות לרכז מעסיקים, טל' 297340

- **דפס אופסט.** רשיון נהיגה, בית דפוס, ת"א, 4152/14.
- **טכנאי חשמל.** חברת מעליות, ת"א, 4153/14.
- **הנדסאי אלקטרוניקה.** מפעל אלקטרוניקה, ת"א, 4154/14.
- **מלצרים.** מסעדה יוקרתית, ת"א, 4179/14.

- **מסגרים, רתכים, מבלטנים מקצועיים ומתלמדים.** מפעל מתכת, ת"א, 4155/14.
- **טכנאי אדריכלות.** משרד אדריכלים, ת"א, 4156/14.
- **שרטט בניין.** משרד מהנדסים, ת"א, 4157/14.
- **מנהלי חשבונות.** חב' שירותי מכס, ת"א, 4158/14.
- **חייט גברים, גזרן, עוזר גזרן.** מפעל אופנה, ת"א, 4159/14.
- **פקידי אשנב בקבלנות.** דואר, ת"א, 4160/14.
- **רתכים ומסגרים כלליים ונגרות, מכונאי תעשייה.** מפעל טקסטיל, ת"א, 4161/14.
- **מחסנאי/שוקל צבעים.** מפעל טקסטיל, ת"א, 4162/14.

אזור רחובות

- **הנדסאי ייצור.** צה"ל, 4163/14.
- **מלחימות.** נסיון, מפעל ייצור, רחובות, 4164/14.
- **תופרות קונפקציה.** מפעל ייצור, רחובות, 4165/14.

אזור הדרום

- **כרסם מעולה.** נסיון, מפעל, אשדוד, 4166/14.
- **פחח.** נסיון, מפעל טקסטיל, אשדוד, 4167/14.
- **מזכירה עברית־אנגלית.** מפעל, אשדוד, 4168/14.
- **פקיד/ה ניהול + הדפסה עברית־אנגלית.** מפעל מתכת, ק' מלאכי, 4169/14.
- **נקבנית.** נסיון, מפעל מזון, ק' מלאכי, 4170/14.
- **מפעילים.** מפעל מתכת, ק' מלאכי, 4171/14.
- **מיקרוביולוג.** עדיפות לנסיון בתחום המזון, מפעל מזון, ק' מלאכי, 4172/14.
- **טכנאי מזון.** 3 שנות נסיון, אפשרות משמרות, מפעל מזון, ק' מלאכי, 4173/14.
- **אחראי קונטרול.** נסיון ורקע טכני, מפעל מזון, ק' מלאכי, 4174/14.
- **חרטים מקצועיים.** נסיון 3 שנים, מפעל מתכת, ק' גת, 4175/14.
- **חובשים קרביים.** אחרי שירות צבאי, מוסד ציבורי, ק' גת, 4176/14.
- **חדרניות, שוטפי כלים, עובדים כלליים.** בתי מלון, 4177/14.
- **מכונאי דיזל.** מוסך אגד, 4178/14.

בפרטים נוספים גש ללשכת התעסוקה במקום מגוריך הבא אתך תעודת זהות וכל תעודה המעידה על השכלה, מקצוע, נסיון, וכן תלוש זה.

מבצע „יש עבודה – מבחר"
שם המשפחה: ....
שם: ....
מקצוע: ....
כתובת: ....
סדרה מס' 14

הזדמנות שווה לכל

מעסיק אני לשירותך
באיתור ובמיון כוח אדם מתאים ובהכשרתו.
התקשר ללשכת התעסוקה הקרובה והודע נא על כל משרה פנויה.
תוכל לקבל סיוע ממלכתי משמעותי לקליטת עובדים חדשים ובהכשרה פנים מפעלית באזור פיתוח במוקדי אבטלה וכעולים.

לחברה קבלנית לישרדות
דרושים
עובדים
מאזור פתח־תקוה
טלפון 03-670405

דרוש
* **מנהל מכירות מפקח סוכנים בביטוח חיים**
תנאים מצויינים למתאים
טלפונים:
03-242142,
03-231924

לקבוצת חברות מתחילות:

1. עוזר למנכ"ל הקבוצה
דינמי, עצמאי חרוץ. חובר שפות ובעל נסיון בסדרי ניהול.

2. מנהל שיווק
כתובה ליבוא ממכונות וציוד טכני נסיון בשיווק ניהול ויבוא עצמאי דובר שפות ובעל נכונות לעבודה קשה.

3. פקידת יבוא
בעלת נסיון ביבוא שוטף וקשרים עם ספקים בחו"ל, ידע בשפות, חרוצה ועצמאית.

נא לפנות בכתב לת.ד. 2143 ת"א 61020 לידי המנכ"ל

חברת "קונתהל"
מבצעת פרויקטים גדולים, רבי היקף ובעלי ענין מקצועי רב.
לצורך ביצועם אנו זקוקים בדחיפות

לעובדים מנוסים המעונינים לעסוק בפיתוח ובסיוע ללקוחות

תכניתנים ומתכננים

בעלי נסיון של 4 שנים לפחות בסביבת מחשבי IBM MAINFRAME (30xx, 43xx) בעלי ידע ונסיון מוכח באחד מהתחומים הבאים:

* COBOL, IMS DB/DC
* COBOL, IDMS
* CICS

מתבקשים לפנות לאורנה בטלפון 749711.
רק מועמדים העונים לדרישות הנ"ל יענו.
– סודיות מובטחת –

קונתהל בע"מ
יעוץ תוכנה ומידע · בחשיבה יוצרת

תרכובות ברום בע"מ

למפעלנו ברמת חובב דרושים

ראש מדור חשמל
* מהנדס חשמל
* ידע רחב במערכות חשמל (מתח נמוך וגבוה עד 22KV)
* נסיון מוכח בפיתוח ובתחזוקת מערכות חשמל במפעל כימי
* ידיעת השפה העברית על בוריה
* ידע טוב בשפה האנגלית

מהנדס אחזקה
* מהנדס מכונות עם שנתיים נסיון בתעשיה הכימית
* אנגלית ברמה טובה

כימאי/ מהנדס כימאי
למעבדת בקרה ושיפור תהליך
* תואר שני או שלישי בכימיה
* נסיון בתעשיה
* התמחות/ידע בכימיה אורגנית ואנליזות G.C. ו-HPLC
* ידיעת עברית על בוריה
* ידיעת אנגלית לפחות קריאה וכתיבה

מכשירן
* טכנאי/הנדסאי מכשור ובקרה או אלקטרוניקה
* נסיון של 3 שנים בבקרת תהליכים בתעשיה הכימית - רצוי

לאגף מחקר ופיתוח דרושים

כימאי
לפיתוח שיטות אנליטיות/אורגניות
* תואר ראשון או שני בכימיה
* נסיון בשיטות אנליזה אינסטרומנטליות/אורגניות
* עצמאות ויוזמה

חוקר
* תואר שני או שלישי בכימיה
* נסיון בסינתיזה אורגנית
* יכולת ניהול פרוייקטים וצוות עובדים באופן עצמאי

מהנדס כימיה
למחלקת פיתוח תהליכים
לעבודה מעניינת במעבדות ובמתקנים חצי חרושתיים
נסיון קודם בתעשיה יתרון

לאגף הטכני דרוש

מהנדס תעשיה וניהול
ליחידת בקרה ודיווח

לאגף כספים דרוש

רואה חשבון
* בוגר ראיית חשבון
* ידע בשפה האנגלית
* נסיון בעבודה עם מחשב
* נסיון בתעשיה
* ידיעת עברית על בוריה

יש כימיה בארץ
הצטרף לחברה רב־לאומית מן המובילות בעולם בתחומה המייצאת 95% מתוצרתה ל־85 מדינות ברחבי העולם.
בחוזור לכבוד כ־150 מיליון דולר ותוצרת הבת שלה ברוסית באה"ב, מערב אירופה, האיים הבריטיים, המזרח הרחוק ואפריקה.

ISRAEL BROMINE
בקבוצת כימיקלים לישראל

התנאים בהתאם לכישורי המועמד ★ למועמדים מחוץ לאזור תינתן עזרה בדיור
מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד - סודיות מובטחת.

נא לפנות לת.ד. 180 באר שבע בצירוף קורות חיים בכתב יד עבור מח' כ"א

ברצונך להיות בעולם העסקים?

אצלנו:
תמצא עבודה מעניינת ובלתי שגרתית בתחום הפרסום והמכירות.

אצלנו:
יהיה עליך להשקיע הרבה אך תרויח בהתאם.

אצלנו:
תמצא חברה דינמית הדואגת לרווחת עובדיה.

אנו דורשים:
השכלה תיכונית • גישה רצינית ותכליתית • רכב • כושר שכנוע • מרץ וחריצות • עדיפות לגילאי 40-30 • עדיפות לבעלי נסיון במכירות

המעוניינים יפנו אלינו בכתב יד בלבד. לת.ד. 33800 מיקוד 61337 לאריאלה בציון תולדות חיים ומספר טלפון.

גלגל זהב · מרמינל TERMINAL · תלדור · TELDOR
תשלובת פרסום חוצות הגדולה בישראל

רדט
הנדסת אלקטרוניקה בע"מ
RDT

רדט הינה חברה עתירת ידע המשלבת כח אדם מקצועי ומיומן עם מיכשור ומערכות מהשורה הראשונה בטכנולוגיה העולמית.

עם המשך התרחבות אגף השירות דרושים:

טכנאי/הנדסאי אלקטרוניקה
תחומי אחריות: אחזקת מערכות מתוצרת GENRAD ו-FLUKE
כישורים נדרשים:
★ נסיון של 3 שנים באחזקת מערכות אלקטרוניות
★ ידע והכרה של ציוד הדיגיטל (P.D.P.) - יתרון
נא להתקשר לאבי טייב 03-483211

טכנאי ציוד היקפי
תחומי אחריות: אחזקת ציוד היקפי למחשבים ומתן שרות למחשבי I.B.M-PC ברמת כרטיס.
כישורים נדרשים: ניסיון של שנתיים בציוד היקפי ו/או שירות לסיקה מחשבים (I.B.M-PC - יתרון)
נא להתקשר לאלכס שפיגל 03-483211

טכנולוגיות מתקדמות לשרות התעשיה בישראל

למפעל למוצרים פוטים מכניים
דרושים
סוכנים מנוסים
• בעלי רכב בכל חלקי הארץ
• עדיפות לבעלי רכב מסחרי.
לפנות בכתב לת.ד. 4333 תל־אביב 61042 למס' 226

למעברת קיו.אם.אס חולון
דרוש
מנהל חנות מנוסה
בעל ידע ונסיון בענף הצילום
מועמדים העונים לדרישות מתבקשים לפנות בכתב יד עם פירוט השכלה ונסיון לבוק קודר בע"מ סוקולוב 51 חולון
— סודיות מובטחת —

לחברה תעשיתית בתל-אביב
דרושה
פקידת יבוא
הכישורים הדרושים:
* נסיון קודם של 3 שנים לפחות
* ידיעת השפה האנגלית כולל קריאה וכתיבה.

המשרה ליום עבודה מלא 6 ימים בשבוע.

לקביעת ראיון נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ופרוט נסיון למנטון שרותי תקשורת, רח' כרמיה 16 תל־אביב 64259.

לחברת מזון גדולה
דרושות
מדגימות - סדרניות
לרשתות השיווק באיזורים:
ירושלים, חיפה, הרצליה, בש־ין.
לקבלת פרטים לפנות לשרה טלפון 03-228673

לחברה גדולה בענף המזון
דרוש/ה
עובד/ת מעבדה
* בעל/ת יכולת לפקח על צוות עובדים
* בעל/ת נסיון מגוון באנליזות של מזון [illegible]
[illegible] והסביבה

נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 2651 תל־אביב 61026.

דרושים
מכונאי דיזל
למוסך גדול ובעל מוניטין רב
* תנאי עבודה נוחים
* תנאים סוציאליים מלאים
* מכונאים בעלי נסיון ואוהבים לעבוד יתאמו פגישה בטל. 03-9220526/8/9

„בדק" — מוסך בע"מ
קרית־אריה פתח־תקוה

לחברה מסחרית גדולה בתל־אביב
דרושה
פקידה/מזכירה
דרישות התפקיד:
* שליטה טובה עברית/אנגלית כולל הדפסה
* ידע בהליכי יבוא, יתרון.
* רצוי נסיון של 5 שנים לפחות.

נא לפנות בכתב, בצרוף פרטים לת.ד. 20200 תל־אביב עבור מנהל כח אדם.

בית החולים בקור חולים ירושלים
דרושה מדריכה לביה"ס לאחיות
במשרה מלאה
הכשרה אחות מוסמכת עם נסיון הדרכה.
לפנות למשרדי בית־הספר לאחיות בשעות 8 עד 12 לפנה"צ טל. 02-223141 שלוחה 64.

למפעל מתוחכם בתעשיית הפלסטיק מקבוצת כתר פלסטיק
דרוש
טכנולוג
הכישורים הדרושים:
* נסיון בתהליכי הזרקה
ידע בתיבים (רצוי)
אתגר תנאי שכר הולמים למתאימים
הסעה מאורגנת למפעל בירושלים.
נא לפנות למנהל המפעל, יעקב מראוב טל. 02-543830.
— סודיות מובטחת —

לחברת ביטוח בתל-אביב
למחלקת תביעות
דרוש/ה
פקיד/ת תביעות רכב
5 ימים בשבוע מ־8.00—16.00.
לטלפן 622264 מיום ראשון.

דרושים
1. **חווט**
יוצא ח"א בעל נסיון בחיווט במחברים צבאיים
2. **הנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה / מיכשור ובקרה.**
בעל נסיון של 3 שנים לפחות.

מיום א' להתקשר 377780, 375354.

תפרון מפעלי טכסטיל בע"מ

יצרני הלבשה ותחתונה למחלקת הגזירה דרוש:
מנהל
אחריות על מחסן בדים צבועים, גזרנות, גזירת סדקים מחסן בזרים מה־אורג ביחידות אלה, תאום עם מחלקות התכנון והפקות. כישורים: יכולת ניהול יישור המטורגם. רצוי בטקסטיל (לא בגזרה). רקע בהנדסת ייצור — יתרון. מקום העבודה: קריית־ביאליק.
לראיון, טל': 04-769510.

המשביר המרכזי
אגודה שיתופית לאספקה בע"מ

מחפש:
אחראי על מדור מכירות רכב
(משאיות, אוטובוסים וכו')
רצוי מועמד בעל נסיון הקשור במערכת התובלה של ההתיישבות ושל גופים ציבוריים.
על המעוניינים לפנות בכתב יד בלבד עם פרוט תולדות חיים ונסיון מקצועי למח' המנגנון ת.ד. 130, תל־אביב 61001.

מערכות זמן ותדר בע"מ
חברת בת של תדיראן ו־F.E.I ארה"ב
דרוש:
מהנדס אלקטרוניקה
להשתתפות בצוות הנדסי העוסק בפתוח מקורות זמן ותדר מדוייקים.
העבודה תתבצע במפעלי חברת האם F.E.I בלונג איילנד ארה"ב — לתקופה של שנתיים בתום תקופה זו תנתן אפשרות להשתבץ בתפקיד מתאים במפעלי החברה בישראל.
כישורים נדרשים:
ידע ונסיון מוכח ב־R.F. ומיקרו גל.
ידיעת השפה האנגלית הכרחית.
מועמדים מתאימים יפנו לקבלת פרטים 03-336138 וכן בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון מקצועי לת.ד. 20447 ת"א 61200.

לחברת יבוא ומסחר
דרושה
מזכירה/עוזרת למנהל מכירות
עם הרבה שכל ישר, דיבור והדפסה באנגלית ובעברית (שפת אם אנגלית — יתרון).
נא לפנות בטלפון 03-625281

שירות בתי הסוהר

לשירות בתי הסוהר דרושים:
מנהלי חשבונות
דרישות התפקיד: השכלה תיכונית סוג 2 וסוג 3 בהנהלת חשבונות. נסיון 3 שנים לפחות.
מקום העבודה: ירושלים.
המעוניינים יפנו טלפונית למחלקת הכספים לטל. 08-226558 לבקש את דינה

להוצאה לאור של ספרות טכנית
דרושים יוצאי צבא
1. **שרטטי חשמל־אלקטרוניקה**
מעולים. נסיון וידע טוב בכתיבה בלידרי.
2. **שרטטי מכונות**
ידע רב באיזומטריות ראי.פי.בי.
3. **לעבודות כלליות**
רצוי רשיון נהיגה.
נא להתקשר טלפונית 03-339774.
4. **עורך טכני אקדמאי/ת**
לעריכה והגהה, עברית מצוינת אנגלית טובה.

פניות בכתב יד בלבד, רח' בן־אביגדור 8, תל־אביב 67218.

למפעל לייצור חומרי נקוי למוצרים נדרשים
דרושים
סוכנים עצמאיים בלעדיים
באזורי ירושלים והסביבה, באר־שבע והסביבה, וסוכנים למוסדות וועדי עובדים בכל רחבי הארץ.
* **בעלי מחסן**
רכב וערבויות מתאימות
טלפון 03-5516912

למפעל תעשייתי בחולון
דרוש
מנהל חשבונות
סוג ג'
נסיון של 3 שנים בתעשיה.
5 ימי עבודה מ־8.00—17.00
פניות בכתב־יד בצרוף קורות חיים ופרוט נסיון קודם לת.ד. 729 ת"א 61007 משרה 38.

לאלומית אריזות בע"מ
דרוש
מנהל טכני מפעלי
. הנדסאי/טכנאי מכונות
להפעלת משרד טכני ופיתוח מוצרים
* בעל נסיון של 5 שנים לפחות בתכנון מבלטים למתיחה ולשחילה.
* בעל ידע בפניאומטיקה, מטלורגיה מתקנים וכלים.

תנאים טובים למועמד המתאים
לפנות בכתב בצרוף קורות־חיים ל„אלומית" רחוב המרכבה 12 אזור התעשיה חולון 58850 לידי מנחם.

רמבו כימיקלים אשדוד
דרושים
משווקים בלעדיים למוצרי ניקוי
* בחיפה והצפון
* נתניה והסביבה
סוכני מכירות
* טבריה – נתניה – בית שאן
נא להתקשר 055-52818
055-21402

רשת עמל
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ־ישראל

לבי"ס „עמל" חדרה
שכ' עמל 063-33991
* מורה לספרות והבעה בעברית
* מורה לחשבונאות

נא לפנות להנהלת ביה"ס
[illegible]

לחברה בענף המתכת העוסקת בקונסטרוקציות פלדה
דרוש
מהנדס מכירות
תאור התפקיד: ייעוץ מקצועי ללקוחות, נהול מו"מ, מעקב ופיקוח על פרוייקטים.
הכישורים: מהנדס מכונות עד שנתיים נסיון. יכולת לעבודה עם צוות דינמי. רצון להשקיע.
בעל התפקיד יקבל הדרכה מתאימה.
לפנות בכתב יד בפירוט קורות חיים לת.ד. 14142 ת"א עבור „מהנדס"
— סודיות מובטחת! —

ניאופרם בע"מ
דרושים
1. **איש מכירות למכוני תערובת**
* בוגר פקולטה לחקלאות
* חוש מסחרי מפותח
* הכרות עמוקה עם קהל הלקוחות הפוטנציאלי
* בעל רשיון נהיגה
2. **איש מכירות לציוד רפואי לבי"ח וחדרי ניתוח**
* בעל/ת נסיון והבנה בנושאים רפואיים
* בעל/ת חוש מסחרי מפותח, יוזמה ועקביות
* הכרות עם בתי־חולים וחדרי הניתוח בארץ
* ידע באנגלית
* רשיון נהיגה
3. **עוזר מחסנאי**
* נסיון עבודה במחסן תרופות, יתרון
* רשיון נהיגה

סודיות מובטחת
תנאים מצוינים
למועמד/ים המתאים/ים
נא לפנות בכתב יד (לציין המשרה המבוקשת), לציין פרטים מלאים, השכלה, נסיון וקורות חיים
לת.ד. 7108, ת"א 61070

דרוש קופירייטר
מינימום שנה נסיון במשרד פרסום
221177 לפנות לרון

נחושתן
תעשית מעליות (נ.ב.) בע"מ
למפעל המעליות בתל־אביב
דרושים
* **מסגרים**
רצוי בעלי ידע בקריאת שרטוטים
* **הנדסאי/טכנאי מכונות**
לעבודות תכנון במשרד הטכני.

תנאים טובים למועמדים המתאימים
המעוניינים יפנו למשרדי החברה ברחוב אילת 61 תל־אביב, טלפון: 03-650276, 03-656825.

למפעלי התעשיה הצבאית באזור המרכז
דרושים
משרת מס' 01-65
מסיק דוודי קיטור מוסמך
לעבודה במשמרות.
משרת מס' 00-85
כרסמים
5 שנות נסיון לפחות וידע בקריאת שרטוט טכני — חובה.
משרת מס' 01-50
משחיזים
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב ליחידת התעסוקה ת.ד. 1044 רמת השרון, מיקוד 47100. נא לציין מס' המשרה המבוקשת, מספר תעודת זהות, ומספר טלפון.

התעשיה הצבאית

למפעל תעשייתי עתיר ידע במרכז הארץ
דרושים/ות

משרה מס' 1280:
מהנדס/ת ציוד
לעבודה רבת עניין ואתגר בתחום תיכון אלקטרוני, תמיכה הנדסית סיוע מעקב ופיתוח אצל קבלני משנה.
כישורים:
* מהנדס/ת מכונות/אלקטרוניקה.
* 4 שנות נסיון בתיכון ציוד אלקטרוני
* הכרת מפרטים צבאיים
* נסיון קודם באנליזות — יתרון.

משרה מס' 1281:
מתכנני מערכות הפעלה
(SYSTEMS PROGRAMMERS)
לעבודה עם מחשבי CDC במערכות הפעלה NOS ו־NOS/VE
העבודה כוללת:
* כתיבה ואחזקת מערכות הפעלה NOS 2.4
* כתיבת תוכניות בשפת מכונה ובשפות עיליות
* התקנת תקשורת בין מסופים ובין מחשבים
* הדרכה ויעוץ למשתמשי המערכת ועוד.

כישורים:
— השכלה אקדמאית במתמטיקה או במדעי המחשב
— ידיעה טובה מאוד של אנגלית טכנית
— רצוי — הכרת מחשבי CDC ומערכות הפעלה NOS.

משרה מס' 1282:
הנדסאי/ת/טכנאי/ת אלקטרוניקה
לעבודה רבת עניין בתחום: ליווי פתוח ובקורת של מערכות אויוניקה.
כישורים:
* הנדסאי/ת טכנאי/ת אלקטרוניקה
* יוצא/ת חי"א עם נסיון בתחום מערכות קשר וניווט או מערכות כתי"ן במטוסי קרב מתקדמים.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב ולפרט קורות חיים, השכלה, נסיון ומספר תעודת זהות אל: ת.ד. 25108 תל־אביב, מיקוד 61250.
(נא לציין על המעטפה את מספר המשרה המבוקשת).
מועמדים מתאימים ייענו.
סודיות מובטחת.

מה אומר לך "אויוניקה"?
במפעל תעשיתי עתיר ידע במרכז הארץ
עומד להפתח —
קורס מהנדסי מערכות אויוניקה
המועמדים יוכשרו כמהנדסי מערכות אויוניות ליישום בפרוייקטים חדשניים במטוסים מסוגים שונים.
חומר הלימוד יכלול קשת רחבה של נושאים טכנולוגיים מן החדשניים ביותר כדוגמת: מחשוב ותוכנה, מערכות מרובות ומשובצות מחשבים, מכ"ם, תקשורת ספרתית, לוחמה אלקטרונית, ניווט אינרציאלי, עזרי רדיו ועוד.
* הקורס יימשך ששה חודשים רצופים (לימודי יום) במרכז ההדרכה של החברה.
* משתתפי הקורס יקבלו משכורת מלאה.
* למסיימי הקורס בהצלחה — מובטחת תעסוקה משופעת באתגרים טכנולוגיים.
* מועד יעד לפתיחת הקורס: פברואר, 86

נתונים נדרשים:
— מהנדסים ובוגרי מדעים מדוייקים בעלי רקע צבאי או מקצועי בתחומים הבאים:
— בקרה וחשמל ואלקטרוניקה, אווירונאוטיקה והנדסת מחשבים שסיימו את חוק לימודיהם במוסד אקדמי מוכר (תואר ראשון לפחות) ולאחר שירות צבאי.
— שרות צבאי במערך הטכני/מבצעי של חילות אוויר/ים/קשר ומודיעין מהווה יתרון.
— תשקל מועמדותם של בוגרים מצטיינים במתמטיקה ומדעי המחשב.
— ידיעות השפות עברית, אנגלית ברמה טובה.
— גיל עד 40.

המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב אל ת.ד. 9356 יד־אליהו תל־אביב ולפרט קורות חיים, נסיון מקצועי, השכלה (תוך ציון ממוצע ציונים), ומספר תעודת זהות, נא לציין על המעטפה „עבור קורס אויוניקה".
מועד אחרון לתשובות: 22 לדצמבר 1985.
מועמדים מתאימים ייענו
סודיות מובטחת

דרושים
1. **מזכירה למנכ"ל חברה**
בעלת נסיון.
נא לפנות בכתב־יד לת.ד. 2017, הרצליה.
2. **מזכירה לסניף חברה בתל־אביב.**
נא לפנות בטלפון 03-246652 לגבי אורלאי.
3. **קלדניות.**
נא לפנות בטלפון 052-558055, לבראלי.
4. **פקיד תביעות צד ג' רכב**
בעל נסיון.
נא לפנות בטלפון 052-558055, לבראלי.

לחברת אמן מחשבים
דרושה
נקבנית דיסקטים מנוסה באנגלית
03-256355 ד'

דרוש
מנהל חשבונות ראשי במדרגה ראשונה עם נסיון רב, לחברה מבוססת,
לפנות בצירוף קורות חיים ת.ד. 30429 תל־אביב

דרוש
רוקח/ת
לבית מרקחת פרטי באיזור בת־ים
03-344952
03-862919

קיבוץ מעגן מיכאל מחפש
מורה למוסיקה לבית יסוד
(משרה חלקית — מחודש ינואר)
טלפון 063-90591 לבקשת את רחלי קנבר

לפרוייקט פרסומי יוקרתי
דרושה:
נציגת מכירות
* תנאים מעולים למי שמוכנה לעבוד קשה ולהצליח.

נא לפנות בכתב יד לת.ד. 23032, ת"א 61230 עבור „מס' 234".

מנעולי ירדני
ש.ע. ירדני (מוצרי מתכת) בע"מ
רחוב שלמה המלך 11 בני-ברק 51552 טלפון 03-776051

למפעלנו הגדול בארץ לייצור מנעולים ופרזול לבנין — דרוש
פקיד מכירות
התפקיד דורש נסיון בטיפול ומגע עם לקוחות. נהול מחסן ותצרת גמורה. הפעלת מחשב והבנה טכנית בסיסית. אפשרות קידום ל־מועמד המתאים.
נא לפנות בכתב־יד בצרוף קורות חיים למפעל „ירדני", שלמה המלך 11 בני־ברק 51552. תנאים טובים מוצעים למועמדים המתאימים. (5 ימי עבודה בשבוע)
— סודיות מובטחת —

דרושים
מורים תיכוניים מעולים
להכנה לבחינות בגרות בערב
במקצועות- מתמטיקה, פיסיקה, אנגלית, לשון וגאוגרפיה.
טל. 03-440721 (אחה"צ)

יותר טוב במנפאואר

למחלקה הטכנית סניף ת"א
בן־יהודה 12, א'־ה' 8.00—14.00
טל: 298877, 03-284128
דרושים
* ## כרסמים
אוניברסלי / C.N.C
קוראי שרטוט לעבודה עצמאית.
* ## חרטים
קוראי שרטוט לעבודה עצמאית, יוצאי צבא, פרופיל גבוה!
שכר גבוה במיוחד!!!

מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל אביב • חיפה • באר שבע

המכון לפיתוח ארגוני וניהול כח אדם

עבור אחד מלקוחותינו
אנו מחפשים
מנהל מכירות ארצי מדווח למנכ"ל
תאור התפקיד:
* ניהול מערך המכירות
* פיתוח אסטרטגיית שווק ומכירה
* ניהול צוות
* ביצוע עסקות בהיקף גדול

כישורים נדרשים:
* השכלה פורמלית בתחומי השווק/כלכלה
* נסיון מוכח במכירות
* נסיון בתחום מוצרי צריכה — רצוי
* נמרץ, מהיר מחשבה והחלטה
* בעל יכולת מוכחת בניהול צוות מכירות

נא לפנות בכתב יד ובצירוף קורות חיים ומס. טלפון לת.ד. 8144 רמת־גן 52181.
סודיות מובטחת.

„כל זמן שאינני בוכה, הוא לא מת"

רילקה ובוריס פסטרנק אהבו אותה אשה, המשוררת הרוסיה מרינה צביטאייבה. היא אהבה את פסטרנק ורילקה. מכתביהם כרוכים עתה בספר (הוצאת הרקוט, ברייס, גובנוביץ', ניו־יורק). „האהבה", אומרת צביטאייבה לרילקה, „שונאת משוררים", והנפש לכל היותר, „זוכה לתשבחות".

■ **שמשון ארד**

אינך חייב לצלול למעמקי השירה כדי להתאהב בחליפת המכתבים המופלאה בין בוריס פסטרנק לבין המשורר הגרמני רילקה מצד אחד, ובין כל אחד מהם לבין המשוררת הרוסיה מרינה צביטאייבה מצד שני. כרבים מבני דורם, הרבו שלושת המשוררים האלה בכתיבת מכתבים. בין פסטרנק לצביטאייבה נמשכה חליפת המכתבים כשלוש־עשרה שנה. צביטאייבה היתה באותן השנים כגולה בגרמניה, בפראג ובצרפת. בוריס פסטרנק ישב במוסקבה. עד שובה של צביטאייבה לרוסיה, ב־1939, היתה היכרותם מוגבלת לכתיבת מכתבים. (בצוואתה ציוותה צביטאייבה שאוסף מכתבים זה לא יצא לאור לפני סוף המאה הזאת. קובץ המכתבים הקשור ברילקה הוא הוצא מן הציווי שלה).

רילקה ביקר ברוסיה לראשונה בשנת 1899, כשבוריס פסטרנק היה בן תשע. שנה לאחר מכן חזר רילקה לרוסיה ועשה בה כשלושה חודשים. הפגישה עם רוסיה והשהות בה היו מהחוויות המרשימות והמסעירות בחייו. הוא היה שבוי במיסתורין של רוסיה, למד את שפתה, קרא את לרמנטוב ודוסטוייבסקי בשפתם והוקסם.

עוד בביקורו הראשון ברוסיה הכיר רילקה את הצייר ליאוניד פסטרנק, אביו של בוריס, וחליפת המכתבים, שבאה יותר מעשרים־וחמש שנה לאחר מכן, נולדה בעצם בזכות האב. כשמלאו לרילקה 50 שנה, בדצמבר 1925, כתב לו ליאוניד פסטרנק: „אילו רק ידעת כמה מעריצים ילדי כל שורה מפרי עטך... ובני הבכור, בוריס, משורר צעיר, רואה עצמו כתלמידך". לא עברו שבועות רבים ורילקה, שישב באותם הימים בשווייץ, השיב מכתב לפסטרנק האב, ובסופו ציין כי קרא בעניין רב את שירי בוריס שהופיעו באותה שנה בתרגום צרפתי.

ליאוניד פסטרנק מיהר לכתוב לבנו בוריס ולספר לו על מכתבו של רילקה. בוריס פסטרנק נקלע באותם הימים לאחת ממצוקותיו, שחזרו ונשנו בחייו: אכזבה מיצירתו הפיוטית ודכדוך נפשי. מכתבו של אביו, שבו גילה שרילקה מכיר את שירתו ומעריכה, היה לו כמשב רוח צונן ביום שרב. במחצית אפריל שלח את מכתבו הראשון לרילקה: „אינני יודע איך יסתיים מכתב זה ומה יבדילו מן החיים אילו קראתי דרור לרגשי האהבה, ההערצה והתודה שאני רוחש אליך זה עשרים שנה. אני חב לך על שכך עוצב אופיי ועל טיב האינטלקט שלי. הם מעשה ידיך. ...בפנותי אליך, חש אני כאילו ניצב אני בפני אייסכילוס או פושקין". ובהמשכו של המכתב, לאחר שפסטרנק מציין שההתוודעות העקיפה אל רילקה היא בשבילו כאילו נולד מחדש, הוא מבקש מהמשורר הגרמני לכתוב לו באמצעות מרינה צביטאייבה, שהתגוררה אז בפאריס, ולשלוח אליה, אם יוכל, את אחד מספרי השירה שלו.

בראשית אפריל 1926, בשעת מצוקה רבה, מחליט פסטרנק לצאת לצביטאייבה לפאריס, ולנסוע יחד אתה לרילקה שישב בשווייץ.

פסטרנק לא נסע, ועל החלטתו כתב לצביטאייבה. למכתבו צירף שאלון, ובו נתבקשה להמציא פרטים לאנציקלופדיה של סופרי המאה העשרים. תשובתה לפסטרנק מאלפת מאד. בין השאר כתבה: נולדתי במוסקבה ב־26 בספטמבר 1892. המוצא – מן האצולה. האב – פרופסור להיסטוריה של האמנות. האם – מוצאה מהאריסטוקרטיה הפולנית, תלמידת אנטון רובינשטיין לפסנתר. המשוררים האהובים: היינה, גיתה, הלדרלין. המשוררים הרוסים האהובים: פסטרנק, נקרסוב. שירים התחלתי לכתוב בגיל 6 ולפרסמם בגיל 16. הסופרים האהובים: רילקה, רומן רולן, פסטרנק. הדברים האהובים: מוסיקה, טבע, שירה, בדידות. אדישה לחלוטין לדעת הקהל, לתיאטרון, לאמנויות הפלסטיות.

כשקיבל פסטרנק את מכתבה של צביטאייבה הוא כתב אליה: „יש לי יעד בחיים והיעד הוא את".

במאי קיבל רילקה את מכתבו הראשון של בוריס פסטרנק. המכתב נדד ממוסקבה לברלין (שם שהה פסטרנק האב), משם למינכן ורק לבסוף לשווייץ. רילקה נענה ללא דיחוי לפסטרנק, ומיד כתב את מכתבו הראשון לצביטאייבה. ימים מספר לאחר מכן שיגרה צביטאייבה את מכתבה הראשון לרילקה ובו אמרה: „אינך רק המשורר היקר ביותר עלי, אתה תופעת טבע... בשנה הבאה יבוא בוריס (פסטרנק) ויחד ניסע לבקרך. אני מכירה את בוריס רק במעט ואוהבת אותו כפי שאוהבים רק את אלה שמעולם לא פגשת... הוא גדול משוררי רוסיה. אני יודעת זאת וכך יודעים גם מתי מעט אחרים; הרוב מצפים שילך לעולמו".

בעקבות וידוי זה באו וידויים נוספים, שבהם צביטאייבה מלעיגה משהו על פסטרנק באמרה: „בוריס חושב שהוא סוציאליסט! המאמין אתה בזה?"

במכתב לפסטרנק כותבת צביטאייבה: „לפתע גילית את אמריקה: אותי. לא לזה נושאת אני עיני. גלה נא את אמריקה בשבילי".

פסטרנק כתב לה על יצירתו וגם שלח לה משיריו. באחד ממכתביה אליו כותבת היא: „אינני אוהבת את הים. אינני יכולה לשאת אותו. משטח ענק בלי שאפשר לעמוד עליו. הים הוא דיקטטורה. הר הוא אלהים. בהר יש מעיינות, קנים. על הר יכולה אני לעמוד".

חליפת המכתבים בין צביטאייבה לרילקה נפסקה לפתע מפני שצביטאייבה, (שלא ידעה על מחלתו האנושה של רילקה), פירשה התייחסות שלו למחלתו כרמז שאין לו עניין להמשיך לכתוב אליה. לאחר שבועיים של יסורי שתיקה, כתבה צביטאייבה שוב לרילקה ובסגנונה המיוחד פרצו קולות של אהבה סגפנית. „מה רציתי ממך? מאומה. לא לקבל מכתב ממך פירושו להיות בלעדיך... כזאת אני. כזאת היא אהבה – זמן אידפוסי. כפיית טובה והרסנית. אינני אוהבת או מכבדת את האהבה".

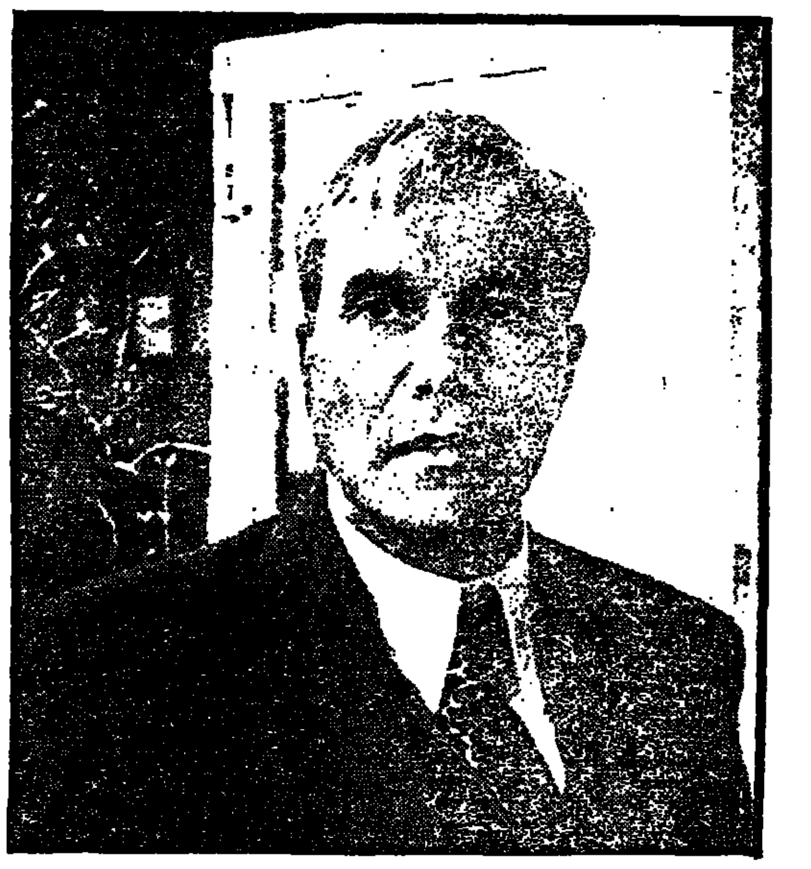

ואז, ב־8 ביוני 1926, ביקש רילקה לא רק להרגיע את צביטאייבה במכתב שכולו אהבה, אלא צירף לה „אלגיה למרינה", שיר של עצב, של געגועים ואהבה נפלאה.

פסטרנק השלים באותם הימים כמה מהפואימות שלו ושלח לצביטאייבה את החלק הראשון של שירתו „לויטננט שמידט". פסטרנק, שהיה אכול ספקות כלפי יצירתו זאת, זקוק היה לדברי סימוכין ולגיבוי נפשי מצביטאייבה. והיא, לא הצטעצעה בדברי נימוסין. „מיהו שמידט" זה, שאלה במכתבה. שמידט היה „אינטלקטואל רוסי שנקלע למהפכת 1905. הוא איננו אישיים כלל, ...הוא סטודנט, לא ספן". ועל עצמה מעידה צביטאייבה: „אינני אוהבת אינטלקטואלים ומעולם לא חשבתי את עצמי נמנית עמם: הם כל כך מביטים מלמעלה, אני אוהבת אריסטוקרטים ואת פשוטי העם, את הפרח ואת השורש". ואילו במכתב מראשית יולי, לרילקה, כותבת צביטאייבה:

„גיתה אומר היכן שהוא שאי־אפשר להגיע להישג בעל חשיבות בשפה זרה – וזה נשמע לי תמיד כבעל צליל מזויף... כתיבת שירה היא במהותה תרגום משפת האם לשפה אחרת, ואין זה משנה אם היא צרפתית או גרמנית. אין שפה שהיא שפת אם. כתיבת שירה פירושה שיכתובה מחדש. ...אינני משוררת רוסיה ותמיד אני משתוממת שכך רואים אותי".

ובהמשך המכתב היא מוסיפה: „אתה משורר אם אינך צרפתי, אינך רוסי אינך גרמני. נכון שלכל לשון יש משהו ששייך רק לה. אבל השירה האמיתית פורצת גבולות ולאומים".

רילקה היה קרוב מאד לגישה זאת של צביטאייבה. את ספר השירים האחרון שלו, שכתב זמן קצר לפני מותו, כתב בצרפתית. פסטרנק העיד על כך (במכתב שכתב ב־1953 למשורר קייסין קוליב) שרילקה הרגיש, כנראה, שמיצה את אפשרויות הביטוי הגלומות בשפתו הגרמנית, ועל כן כתב בצרפתית.

מן השירה חזרה צביטאייבה בקיץ 1925 למכלול יחסיה המורכבים והמסובכים עם פסטרנק. הדים ליחסים אלה, בקעו מעת לעת בחליפת המכתבים ביניהם. צביטאייבה היתה נשואה לסרגיי עפרון. היו לה ממנו שני ילדים, בת ובן. בוריס פסטרנק היה נשוי באותה תקופה ליבגנייה – ג'ניה – לבית לוריא. היה לו בן יבגני – שהוא אחד מעורכי הקובץ הנדיר הזה. „בוריס פסטרנק ואני לא נוכל לעולם להיות יחד – היא כותבת – אני בטוחה בזה. והסיבות לכך הן שתיים – אי האפשרות הטרגית של נטישת סרגיי והסיבה השניה, הלא־פחות טרגית, היא חוסר האפשרות לבנות חיים על אהבה, בניין הנצח המתבסס על ימים נפרדים. לא אוכל לחיות עם ב.פ., אבל הייתי רוצה ללדת לו בן, כדי שיחיה בו דרכי". ובמכתב אחר, ב־1925, כותבת היא לפסטרנק עצמו: „בוריס, אתה ואני איננו יכולים לחיות יחד. לא בגללך ולא בגללי (אנחנו אוהבים וקשורים זה לזה), אבל אתה ואני כבר מעבר לחיים, התבגרנו מהם. אנחנו יכולים רק להיפגש".

וכך, ביולי 1926, כותבת צביטאייבה לפסטרנק את אחד המכתבים המרתקים בספרות המכתבים. הנה קטעים ממנו: „אינני יכולה לחיות אתך, בוריס, לא מפני שאינני מבינה אותך, אלא דווקא מפני שאני כן מבינה... לא הייתי יכולה לחיות אתך בחודש יולי במוסקבה, כיוון שאת כל תהיותיך, בוריס, היית פורץ עלי. חשבתי על כך הרבה – גם לפני שנכנסת לחיי. אינני מעריכה נאמנות הנכפית על־ידי מאבק פנימי... ואינני יכולה להבין נאמנות כתשוקה קבועה. אני מכירה רק נאמנות אחת – זו הנובעת מהתרוממות הרוח. מה נעשה, אתה ואני במוסקבה (או בכל מקום אחר)? מהותו של אדם אין לפרטה לפרוטות של חיי יום־יום. לעולם לא אוכל להבין מדוע טניה, ובצדק יש לה דעה צבועה על עצמה, כדעתה על פלוני על זה שהוא מתאהב בנשים אחרות. מדוע? היא רואה שהאחרות הן יותר פיקחות ויותר יפות ממנה והיא מעריכה את התכונות שאין לה. המקרה שלי מסובך, מפני שמה שיש לי להציע אינו שלי... אין אשה שתתאהב בקברן (היוצאים מן הכלל רק מוכיחים את הכלל), אבל כל הגברים – כל המשוררים – חושקים בנערות רווקה.

„אילו לי יש רווק אחר, בוריס, הוזם כנהר, בלי אנשים, עם סופו של כל הסוף, עם ילדות, עם הכל ובלי גברים. לעולם אינני מסתכלת בהם, אני פשוט אינני רואה אותם. הם אינם אוהבים אותי: המין שלהם אינו חושק בי. אתה רואה את קוצר ידי, אבל היו גברים שהתלהבו ממני, היו שכמעט התאהבו בי. אבל לא היה אחד מביניהם שירה כדור בקקתו למעני – תאר לך לירות בראשך בשביל משהו רוחני... גברים מאבדים עצמם לדעת בגלל אשת הבית, לא בעבור איזו אורחת נוסה ללון.

על מה מלינה אני? על חוסר האפשרות להיות בשר ודם...

„יקירי, קרע לבך הכרוך אחרי. אל תייסר עצמך. קבל את החיים כמו שהם. אל תישא בסבל בעבור אשתך ובנך. זכור שדמנו שבע־יימים מאתנו, וביחוד רמך, השמי. אל תקטול אותו. כתוב לי על הכל, או על תכתוב, לפי משאת לבך. מעל לכל – לא, לפני ואחרי הכל – אני ידידתך".

במכתב לאשתו ג'ניה מסוף אותו קיץ (כשיצאה עם בנם הקטן לביקור בגרמניה), מגלה לה פסטרנק על הפסקת חליפת המכתבים עם צביטאייבה.

משנדמה חליפת מכתבים זאת, נותרה לצביטאייבה חליפת המכתבים עם רילקה. במכתב אליו, מראשית אוגוסט, בוקעת בקול אדיר זעקת אהבתה למשורר הגרמני. היא מתפלפלת על טיב אהבתה אליו. „האהבה שונאת משוררים", היא אומרת. או „הנפש אינה נחשקת באותה מידה כמו שנחשק הגוף; לכל היותר, זוכה היא לתשבחות". ובמכתב בסוף אוגוסט היא כותבת לרילקה: „האהבה חיה על מלים ומתה ממעשים".

צביטאייבה לא ידעה עד אותה שעה שרילקה חולה אנוש. האמת היא שתוצרת מחלתו היתה נסתרת גם מאלה שהיו בקרבתו. רילקה לא השיב למכתבה האחרון של צביטאייבה. ומשבוששה בת קולו להגיע – כתבה אליו צביטאייבה בגרמנית שתי שורות (בנובמבר):

זהו המען החדש שלי (בפאריס)
ואני תוהה אם עודך אוהב אותי?
מרינה.

ב־29 בדצמבר 1926 הלך רילקה לעולמו. הידיעה על מותו הגיעה לצביטאייבה מיד. וכבר ב־31 בדצמבר כתבה לפסטרנק והודיעה לו על מות המשורר הנערץ על שניהם. במכתב ששלחה צביטאייבה בינואר 1927 למוכירתו (הרוסיה) של רילקה, כתבה: „עד עתה נמנעתי מלהזיל דמעה אחת – לא היה לזה זמן, לא מקום (תמיד אנשים מסביב), ולומר לך את האמת, לא היה לי גם רצון לבכות. היה לי רצון לא לבכות. כי לבכות פירושו לקבל את הדין. כל זמן שאינני בוכה, הוא לא מת".

לעשות ספרים בשקט

אברהם יבין, עורך הספריה לעם ב„עם עובד". לא מגלה פרוסטים כחול־לבן. שושבין, לא מיילד. „אינני יודע אם אני קורא טוב. אני קורא קפדן".

■ **מירי פז**

12 שנה מתוך 27 שנותיה, עורך אברהם יבין את סידרת ה„ספריה לעם" ב„עם עובד". במספרי תפוצה בדוקים, זו הספריה הנקראת ביותר בישראל. מן הטעם הזה בלבד, אך גם מטעמים אחרים, היא ראויה לשמה. וזה לא מעט, בבליל הסיסמאות הנופחות בשמתן והפערים המעמיקים בין המלים לתכנים, לשייך מושג אנאכרוניסטי במקצת – „ספריה לעם" – בלי לעורר חיוכים סלחניים עד אירוניים. סוד השיור הוא כנראה במיתאם הלא־כל־כך־מובן־מאליו שבין הצהרת הכוונות לבין מילוין. מעבר לבחירה, הפתוחה לחילוקי דעות, גם יריבים יודו שכאן מקפידים בקלה כבחמורה. התרגום תרגום וההגהה הגהה. „אני משתדל שכל קורא ימצא חמישה־שישה ספרים שישמח בהם ונותן לו עוד ארבעה־חמישה לטעימה. יש הפתעות. זה המשחק", אומר יבין.

הוא מדבר בלשון המעטה־שבהמעטה. לא יתפסו אותו בהמצאת פקנרים ופרוסטים חדשים מתוצרת כחול־לבן. לא איש של יחסי ציבור וקידום לביתו, ועוד פחות לעצמו. רק עכשיו, כשהמו"לות נעשתה למקרה־ציבורי, מסכים אברהם יבין לצאת לאור. גם עכשיו הוא מתרצה בדוחק, כמי שמתמסר למשימה בלתי נמנעת. „מכיוון שהחליט מי שהחליט שגם אנחנו צריכים. בעבר", הוא אומר, „מכרנו ספרים בשקט, בלי הכרזות. יש לנו צינורות לקהל שאנו רוצים להגיע אליו".

במהדורה אחת מדפיסים ב„ספריה לעם" 10,000 ספר. בתנאי שוק המו"לות הישראלי פירוש הדבר רב־מכר. שיטת ההפצה מאפשרת להציע למנויי הספריה־לעם הצעה שקשה לסרב לה: 10 ספרים במחיר 60,000 שקל, ללא סובסידיות. נכון שמדובר בשידוך מוגמר, ללא מפגש מוקדם בין הקוראים והספרים; הקורא עוד לא הניח עליהם יד והם עוד לא נתרצו לו במישוש על המדף לפני ההחלטה לשלם בקופה, אך הנסיון מוכיח שידוכים כאלה עשויים לעלות יפה. ליבין אין יומרות אליטיסטיות קיצוניות. את „יוליסס" לא היה מציע לקוראיו, („ספר שמדברים בו יותר משקוראים אותו"). אבל בסידרה של עשרה ספרים, אפשר להסתכן בשלושה־ארבעה אתגרים צנועים. האחרון בספריה לעם בשנה זו הוא ספרו של ישראל המאירי „הלבנים". השקעה נבונה, יאמרו בחוגי המו"לים.

המאירי, סופר ומחזאי צעיר, זכה השנה בפרס היצירה על שם לוי אשכול. המאירי מגולל את סיפורה של חבורת צעירים יוצאי צבא, מעין כת איסיים בת־זמננו, לובשי לבן, אדוקים בטקסיהם ואמונותיהם. לדברי יבין יש בסגנונו של המאירי „צליל חדש" בספרות הישראלית העכשווית.

יבין משתדל שמחצית מספרי הסידרה יהיו מקוריים, „כי הוצאת ספרים ישראלית צריכה להוציא ספרות עברית, ובניגוד למה שסבורים, אין הדבר כרוך בסיכון רב. אנשים אוהבים לקרוא על עצמם ועל ההווי שלהם. כמה מרבי־המכר שלנו הם ספרים עבריים. עמוס עוז, כמובן, ובמיוחד 'מיכאל שלי'. רצינו לחגוג מכירת 50,000 עותקי 'מיכאל שלי'. בדקנו ומצאנו שיש כבר יותר. אולי נחכה לחגיגת ה־100,000. 'נוצות' של חיים באר נמכר ב־30,000 עותקים. בשבילנו כל הדפסה נוסף על 10,000 עותקי המהדורה הראשונה היא רב־מכר.

גרודזנסקי לקח אותו

אברהם יבין, 57, לא התכוון לעסוק בספרות כמקצוע. בכל זאת הגיע אליו „מאהבת הספר, בעיקר". בצעירותו פירסם שירים, תרגם („הדבלינאים" בין השאר). כשהתחיל לתרגם את „אני, ניו־יורק וכל השאר" („התפסן בשדה השיפון", בשם החדש) חשב להקים הוצאת ספרים. הרפתקה שנסתיימה, לבסוף, בין כותלי „עם עובד".

„בגלל שלושה שירים שפרסמתי לקח אותי שלמה גרודזנסקי ל'עם עובד'. הייתי סגנו בעריכת 'אמות', דו־ירחון ספרותי יוקרתי שיצא בראשית שנות ה־60". „אמות" שבק חיים אחרי שלוש וחצי שנים. הוועד היהודי־אמריקני שמימן, התנגד לפירסום מאמר ביקורתי של פרופ' רוטנשטרייך על דוד בן־גוריון.

„כשהתחילו להתנגד והאמריקאים אמרו שמאמר נגד בן־גוריון הוא מחוץ למדיניות שלהם", נזכר יבין, „גרודזנסקי אמר: עכשיו הם אומרים מה הם לא רוצים, אחר־כך יגידו מה כן רוצים. בזה נגמרה פרשת 'אמות'". הוא לא מעלה בדעתו מישהו שהיה סוגר כתב־עת מן הסיבה הזאת. „גרודזנסקי – כן", מטעים יבין.

התחנות הבאות שלו היו „הקיבוץ המאוחד" והמוסף הספרותי של „הארץ" וחזרה ל„עם עובד". יבין אומר שגם בשעות הפנאי „אין לי מצפון לקרוא ספרים שהם לא חלק מהעבודה. אני קורא מה שאני צריך. מטפל בכל התהליכים עד ההבאה לדפוס, עובר על כל תרגום. בהוצאה אחרת, כשמקבלים תרגום גרוע, הקורא מקבל תרגום גרוע. פה אני 'אוכל אותה' לבד".

ביבול ספרי המקור של הסידרה בשנת 1986 רומן חדש של יהושע קנז – „התגנבות יחידים". הרקע הוא בסיס הדרכה לטירונים בצה"ל; ספר פרוזה ראשון של אנטון שמאס „ערבסקות", גלגוליה של משפחה ערבית־נוצרית מדרום סוריה ועד ישראל; רומן חדש של דן שבית „אנה ואני" (שם זמני) על רקע אקטואלי: חזרה בתשובה, התנחלויות, בוהמה תל־אביבית; „תמול" – רומן חדש של דוד שחר מסידרת „היכל הכלים השבורים" (שהחלה בספרית הפועלים).

בשורת המתורגמים צפויות הפתעות לחובבי ג'וזף הלר („מילכוד 22") – „אלוהים הוא היודע", שיבין מגדירה כ„ביוגרפיה משוגעת של דוד המלך, לו היה חי בימינו". מן הקלאסיקה הבריטית „הרחק מהמון רוגש" של תומאס הארדי (הסרט הבריטי על־פי הרומן נקרא בארץ „הרחק מן ההמון הסואן") בתרגום אמציה פורת, ו„מר נון" של ד.ה. לורנס – סיפור אוטוביוגרפי שחלקו הראשון פורסם בכתב־עת וחלקו השני פורסם לא מכבר בשאון רב.

הספרות הדרום־אמריקאית, שרבים כל כך נכבשים לה בשנים האחרונות, תיוצג בספרו של ארנסטו סאבאטו (יש רומזים כי הוא החתן המיועד לפרס ירושלים) „על קברים וגיבורים".

„חייו וזמנו של מיכאל ק.", רומן של הסופר הדרום־אפריקאי היושב בלונדון קוטזי (בתרגום אמציה פורת) הוא מעין חזיון עתידי על דרום־אפריקה של מלחמת אזרחים, המסופר בלשון הווה. האחרון בסידרת המתורגמים יהיה ספרו המשעשע והסאטירי של איליה ארנבורג „חייו הסוערים של ליזורק רויטשוואנייץ".

ספרי הסידרה נבחרים ב„מועצת חכמים" – שמעון זנדבנק, גרשון שקד, עוזר רבין, ק.א. ברתיני, אילנה המרמן, חיים פסח ואמציה פורת. הבחירה, מודה יבין, היא ממוצע כפוי, ו„לא עשרת הספרים שאני רוצה לקרוא".

הוא מתאמץ מאוד להשיג את הזכויות על ספר של סול בלו, עד כה ללא הצלחה, והושב שגם ספריו של דוד שיץ עשויים היו למצוא בית בספריה לעם. על ההחמצה המיוחסת לו, „זכרון דברים" של יעקב שבתאי, הוא אומר: „יכול להיות שטעיתי. הייתי צריך לקחת את הסיכון. שבתאי בא אלי אחרי שהיה כבר ב„סימן קריאה". אהבתי את כתיבתו, אך הוא הציב תנאי: שהספר יראה אור בספריה לעם, ואני חשבתי שהספר אולי אינו מתאים לקוראי הספריה לעם".

יבין מודע לחשיבות שבטיפוח יוצרים מקוריים ולמיגבלות שבטיפוח הזה. „חשוב לעודד אותם, לתת גם תנאים חומריים. אבל אנחנו כבולים בדירוג שכר של מיגזר ציבורי. הצטערתי כשלא יכולנו להציע ליצחק בן־נר מילגת כתיבה בארה"ב.

בנסיבות חברתיות אינטימיות הוא עשוי לומר בהומור יבש כי כשיהיה רוטשילד יקים קרן לדיכוי היצירה המקורית. סופרים שעבדו אתו מעידים כי אין כמוהו להארות קונסטרוקטיביות. הוא יודע לעזור למי ש„נתקע". „מעמוס עוז עד משה שמיר הכל נקרא. אני לא כופה את דעתי. יש לי עפרון ואני מסמן. אני יכול להאיר את עינו של הכותב בענייניים של ביטוי, פיסקה, סיגנון, לשמש מעין 'פילטר', במיוחד כשמדובר בספרים ראשונים". סופרים אסירי תודה למעורבות שלו. הוא רואה התפקיד כשושבין בלבד, לא מיילד. „אינני יודע אם אני קורא טוב; אני קורא קפדן. אני מעורב במידה שהסופר רוצה לערב אותי; עומד לרשותו, אבל לא בעל־הבית שלו. מראש אני אומר שאוותר לו, כי הספר והאחריות הם שלו".

פיפסים

גסויות ולהיטים, או: מילים לא יפות בפזמונים. האם ההורים יודעים איזה טקסטים חודרים לאוזני יקיריהם הקטנים, ואולי הורי הקטנים נהנים גם הם?

שני ה„פיפסים" („פיפס" באנגלית – אותם צפצופים קצרים הנשמעים, למשל, בראש כל מהדורת חדשות) שכיסו את המילה „זיונים" בשירו של דייויד ברווה „האשה שאתי", עשו למען מכירתו של התקליט יותר מאלף יחצ"נים. „פיפסים" חדשים נשמעים עתה בלהיטה של להקת „טנגו", „שפוי מלחמה" (שיר מצוין, אגב, של מיקי שביב), הם ממלאים את מקומה של מילה „מלוכלכת" אחרת, „לשפשף", ומלהיבים את מדרגי הפזמונים במצעדי הרדיו.

שתי המלים הללו מופיעות, לעתים מזומנות וללא „פיפסים" בלהיטים מתוצרת בריטניה וארה"ב, אך איש אינו מזדעק. אולי משום שהסוג המזדעק אינו מאזין לשירים הללו, ואולי משום שחלק גדול מצרכניה הישראליים הצעירים של המוסיקה הזאת אינו מודע ביותר לתוכנם של שירי התקופה האהובים עליהם.

בארה"ב, לעומת זאת, קמה בשנה האחרונה צעקה גדולה. שם הוקמה בוושינגטון אגודת רעיות, אמהות, בעלים ואבות הנלחמים במה שהם מכנים „צדדיה משחיתי המידות של המוסיקה הפופולארית". לאחרונה הם זכו בהישג של ממש שעה שעשרים וארבע חברות תקליטים נאותו להדביק תוויות האומרות „ראו הוזהרתם" על מעטפות תקליטים בעלי חומר חד־משמעי ודו־משמעי. לאגודה יש תביעות נוספות – היא מבקשת שכל המלים יצורפו לכל תקליט „פורנוגרפי", ושכל תקליט שעטיפתו יותר מרמזת יימכר במעטפות תמות.

במטרה להילחם בצנזורה, הוקם גוף אחר הקורא לעצמו „הרוב המוסיקלי", ועם חבריו נמנים אחרים מכוכבי ה„תעווה המינית" משחיתי מידות ידועים דוגמת פרינס, סינדי לאופר, טינה טרנר וליונל ריצ'י.

המאבק הזה המתחולל, לעת עתה, בארה"ב בלבד, מאיים לחצות את האוקיאנוס האטלנטי ולנחות על חופי בריטניה. הפלישה המוסרית, המתקרבת אל מעוזו של ה„פופ", המריצה את עורכיו של בטאון־מוסיקה אנגלי לערוך סקר בין מאמיניו הצעירים. לפניכם אחדות מן התוצאות.

האם אתה סבור שמילות פזמונים מכילות מסרים מזיקים? לא: 72 אחוזים. כן: 28 אחוזים. האם נפגעת אי־פעם ממילותיו של להיט? לא: 81 אחוזים. כן: 19 אחוזים. האם הביעו הוריך, אי פעם, שאט נפש משיר פופולארי? לא: 59 אחוזים. כן: 41 אחוזים. האם תתמוך בשיטת הגבלה (כמו בסרטי קולנוע) של להיטים? לא: 77 אחוזים. כן: 23 אחוזים.

זה מה שקרה כאשר קראו לנערה ולנער ושאלו את פיהם. בין השירים הבעייתיים לאוזן שומעת אנגלית אני מוצא את „שפת גוף" ו„נערות בעלות ישבנים שמנים" (להקת „קווין"), „כמו בתולה" (מאדונה ראה תצלום), שירה של להקת „ברונסקי ביט", „שמועות כפירה" („דפש־מוד"), „נהגת מונית" (פרינס), „הרגע" („פרנקי הולך להוליווד"), „הלילה הוא הלילה" (רוד סטיוארט), „נערים רעים" („והאם") ו„נערות אוהבות לכייף" (סינדי לאופר). כל השירים הללו ורבים אחרים מושמעים אצלנו ללא ניד עפעף ובלי שום „פיפסים" מיושנים.

אני מניח שמוסיקה פופולארית באנגלית, המשפיעה לא מעט על מוסיקה פופולארית בעברית, תביא אלינו בקרוב מוצרי היקי בשפת עבר ואבר, ואני כבר יכול לראות את חברת הכנסת מרים גלזר־תעסה ניצבת בראש אגודה ישראלית למלחמה ב„תעווה" המוסיקלית.

לכן שעשעו אותי כל כך אחדות מתגובותיהם של הנסקרים הצעירים באנגליה: „הורי לא מבינים שירים גסים. הם יותר מדי תמימים". „הם אמרו ש'הרגע' של 'פרנקי' הוא שיר גס, אבל הם מנגנים אותו לעצמם במכונית". „כשה'בי.בי.סי' אסר את השמעת 'הרגע', אמא שלי אמרה 'טוב מאוד', אבל כשהיא שמעה את השיר היא לא הבינה אותו". „אמא שלי מאזינה לתקליטים של פרינס. היא אומרת שהם מגעילים, אבל היא אוהבת אותם". „אבא שלי מתרגז על 'אקרוזי המין', אבל הוא גם מתרגז על מרגרט תאצ'ר ועל האפיפיור. הוא סתם זקן רגזן". „אמא שלי לא אוהבת את 'כמו בתולה' של מאדונה, אבל אבא שלי דווקא כן". „אבא שלי אומר ש'דוראן־דוראן', בוי ג'ורג' וכו' הם סתם 'מתרוממים' שלא יודעים לשיר". „צנזורה מכל סוג שהוא על מוסיקה פופולארית רק תעודד צעירים להאזין ביתר הקשבה למלים חריפות". „אנשים שנפגעים ממלים מיניות של שירים פופולאריים הם רק אנשים המובלים מוסר בטחון מיני".

כל אחד וה„פיפסים" (גם המילה הזאת בשמעת גסה) שלו.